BEATRICE SALVIONI

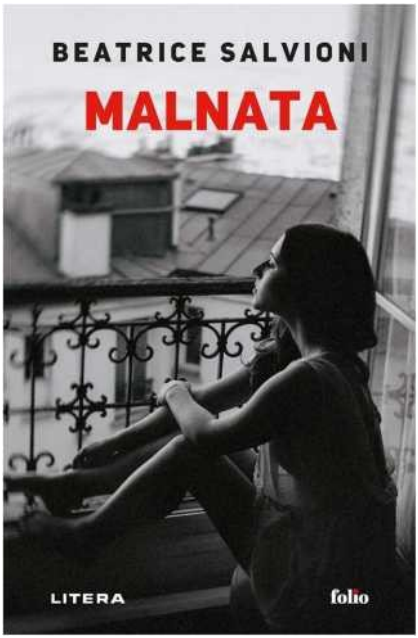
BEATRICE SALVIONI
MALNATA
LITERA
folio

folio

O colecție cosmopolită, locul de întâlnire a celor mai noi opere de ficțiune literară contemporană – romane aflate în topurile internaționale, ecranizate sau în curs de ecranizare, traduse în zeci de limbi – cărți provocatoare, pe care abia aștepți să le citești

BEATRICE SALVIONI

MALNATA

Traducere din limba italiană şi note de
DIANA CALANGEA
EDITURA LITERA
2023

Beatrice Salvioni

La Malnata

Copyright © 2023

Giulio Einaudi Editore

Foto copertă © Elisabeth Mochner /
Trevillion Images

Editura Litera

tel.: 0374 82 66 35; 021 319 63 90; 031 425

16 19

e-mail: contact@litera.ro www.litera.ro

Malnata Beatrice Salvioni

Copyright © 2023 Grup Media Litera pentru

ediţia în limba română

Toate drepturile rezervate

Conţinutul acestei lucrări electronice este
protejat prin **Copyright şi** este destinat
exclusiv utilizării în scop privat pe
dispozitivul de citire pe care a fost descărcat.
Orice altă utilizare, incluzând împrumutul,
schimbul, reproducerea integrală sau
parţială, multiplicarea, închirierea, punerea

la dispoziţia publică, prin internet
sau prin reţele de calculatoare, stocarea
permanentă sau temporară pe dispozitive
sau sisteme cu posibilitatea recuperării
informaţiei, altele decât cele pe care a fost
descărcată, vânzarea sub orice formă sau
prin orice mijloc, fără consimţământul

editorului, este strict interzisă. Dreptul de folosinţă al prezentei lucrări nu este transferabil. Drepturile de autor pentru versiunea electronică în formatele existente ale acestei lucrări aparţin companiei Grup Media Litera SRL.

Editor: Vidraşcu şi fiii

Redactor: Ovidiu Şerban

Corector: Cătălina Călinescu

Copertă: Flori Zahiu-Popescu

Tehnoredactare şi prepress: Ofelia Coşman

Seria de ficţiune a Editurii Litera este
coordonată de Cristina Vidraşcu Sturza.

ISBN 978-606-33-9996-1

ISBN EPUB 978-630-319-037-2

Copilei care am fost.
Și, mai ales, celor care m-au
învățat să nu încetez vreodată
să-i ascult vocea.

Prolog. Să nu spui nimănui

E greu să dai jos de pe tine corpul unui mort.

Am descoperit asta pe când aveam doisprezece ani, în timp ce sângele îmi şiroia din nas şi din gură, iar chiloţii îmi

rămăseseră prinşi în jurul gleznei.

Pietrele din râul Lambro mă înghioldeau în ceafa şi în şezutul gol, ascuţite ca nişte unghii, iar spinarea mi se împlântase în mâl. Trupul lui mă apăsa pe burtă, plin de muchii şi cald încă. Avea ochii lucioşi şi goi, saliva înspumată pe bărbie

şi gura deschisă care emana un miros urât. înainte să cadă, mă privise cu o teamă care-i contractase faţa, rămas cu o mână înfiptă în chiloţi şi pupilele dilatate şi negre care păreau să se scurgă până pe obraji.

Se prăbuşise în faţă, iar genunchii lui încă mă mai

împungeau în coapsele pe care le
ţinuse desfăcute. Rămăsese nemişcat.

- Voiam doar să se oprească, spuse Maddalena. Degetele ei îi cercetau ţeasta, acolo unde sângele şi noroiul se lipiseră de o şuviţă de păr care se făcuse cocoloş. A trebuit s-o

fac.

Se apropie; rochia uşoară i se lipise de pielea udă desenându-i clar contururile trupului slab, încordat.

- Vin, îmi spuse. Stai pe loc.

Dar eu încă nu reuşisem să mă mişc. Corpul îmi devenise un lucru uitat şi îndepărtat,

asemenea unui dinte căzut. Doar simţeam pe buze şi pe limbă gustul de sânge şi abia puteam să respir.

Maddalena se lăsă în patru labe, pietricelele scrâşnind sub picioarele ei goale. Avea şosetele ude şi îi lipsea un pantof. Se căzni să-i împingă cu ambele braţe trunchiul, cu

coatele, apoi cu fruntea. Insistă încăpăţânată, dar nu reuşi să-l mişte.

Când sunt moarte, lucrurile devin mai grele. Ca motanul ăla din curtea lui Noe, plin de pământ, cu maţele lipicioase şi un pumn de muşte care-i mâncau faţa şi ochii. II îngropaserăm împreună în

spatele ţarcului gâştelor.

- Nu reuşesc singură, îmi zise Maddalena. Apa picura pe pietre din părul care i se lipise de chip. Trebuie să mă ajuţi.

Vocea ei îmi plesnea ţeasta, din ce în ce mai puternic. Mi-am tras cu greu un braţ de sub el, apoi pe celălalt. I-am apăsat cu

palmele pe piept şi am împins. Deasupra noastră se arcuia podul şi o bucată de cer tulbure, iar dedesubt erau pietrele ude şi alunecoase. În jur, zgomotul râului.

- Trebuie să împingi dintr-odată.

Am făcut aşa cum mi-a spus. Dacă trăgeam aer în piept,

inspiram izul slab şi dulce al apei de colonie a acelui bărbat.

Maddalena mă fixă cu privirea şi spuse:

- Acum.

Am împins împreună. Eu am scos un ţipăt, m-am încordat şi deodată el se desprinse. Căzu pe spate, lângă mine, cu ochii holbaţi, gura deschisă şi

pantalonii în vine. Se auzi sunetul cataramei de la curea lovindu-se de pietre.

De îndată ce m-am eliberat de povară, m-am întors pe o parte, am scuipat salivă roşie în mijlocul pietrelor şi mi-am trecut cu sete degetele peste buze şi nări ca să-i şterg mirosul de pe mine. Pentru o

clipă am simţit că n-am aer, dar apoi m-am ghemuit şi am încercat să respir. Elasticul chiloţilor era rupt, iar materialul sfâşiat, găurit de toc. Am dat din picior cu furie ca să-i arunc cât colo şi m-am acoperit cu rochia, care se strânsese peste buric. Aveam burta rece şi totul era durere.

Maddalena se ridică, se şterse de noroi fre- cându-şi palmele de coapse.

- Eşti bine? mă întrebă.

Mi-am supt buza şi am încuviinţat din cap. Aveam în gât un dig care era pe punctul să cedeze. Dar nu plângeam. Aşa mă învăţase ea. Plânsul era

pentru idioţi.

Maddalena îşi scutură părul lipit de frunte. Avea ochii mici şi duri. Arătă spre corp şi zise:

- N-o să reuşim să-l mutăm, trebuie să-l ascundem aici.

îşi linse sângele care se strânsese sub nas.

M-am ridicat să mă apropii de

ea. Nu mă puteam ţine pe picioare. Talpa din piele a încălţărilor mă făcea să alunec. M-am agăţat de ea şi am prins-o cu degetele de încheietura mâinii. Mirosul râului acoperea totul în jur. Maddalena tremura, dar nu de frică. Maddalena nu se temea de nimic. Nici de câinele cu gingii

umflate şi spume la gură al domnului Tresoldi, nici de diavolul care coboară pe horn din istorioara povestită de cei mari. Şi nici măcar de sânge sau de război.

Tremura pentru că se udase când el o apucase de păr şi o târâse prin râu, în timp ce ea dădea din picioare şi urla. Ca s-

o reducă la tăcere îi ţinuse capul în apă şi cântase tot timpul, cu o voce groasă cum sunt cele de la radio: „Spune-mi vorbe de iubire, Mariu. Toată viaţa mea eşti tu”.

- Trebuie să găsim crengi, zise Maddalena, crengi groase.

Dar nu-mi puteam lua privirea

de la fiinţa aia ţeapănă, plină de protuberanţe şi cavităţi, care până nu demult mă strânsese de încheieturile mâinilor şi-şi înfipsese limba în gura mea. încă mi se părea că o mai simt, şi la fel şi degetele lui pe mine, şi respiraţia lui. Voiam doar să mă culc. Acolo, în mijlocul pietrelor şi în zgomotul apei,

dar Maddalena mă atinse pe umăr şi spuse:

- Trebuie să ne grăbim.

I-am rostogolit trupul în jos pe râu şi l-am târât până la unul dintre picioarele podului, lăsându-l ghemuit lângă peretele umed. Avea coatele întoarse, degetele rigide şi gura deschisă. Nu mai era nimic pe

chipul lui care să amintească de băiatul care fusese: elegant şi obraznic, cu pantalonii lungi cu dungă dreaptă, insigna cu fascia şi tricolorul, care-şi aranja părul cu pieptănul din baga şi repeta râzând: „Eşti un nimeni”.

Am strâns crengile pe care râul le înfigea în mal când se umfla, printre cuiburile de raţe

şi canalele de scurgere; le-am îngrămădit peste cadavrul pe jumătate scufundat în apă. Am pus unele peste altele pietre şi rădăcini pentru ca nici măcar când apele se vor umfla să nu se mişte de-acolo.

Trebuie să-i închidem ochii, zise Maddalena în vreme ce lăsa să cadă ultima piatră,

mare cât un pumn. Aşa se face cu morţii. Am văzut eu.

- Eu nu vreau să-l ating.

- Bine. îi închid eu.

îşi aşează palma pe chipul palid şi folosi degetul mare şi mijlociul pentru a-i coborî pleoapele.

Cu ochii închişi şi gura

deschisă, cu toate acele crengi şi pietre care-l acopereau, părea cineva care, noaptea, e surprins de un coşmar, dar nu reuşeşte să se trezească.

Ne-am stors rochiile şi şosetele. Maddalena îşi scoase pantoful care-i mai rămăsese şi îl înfipse în buzunar. Eu am făcut la fel cu chiloţii – o cârpă

moale plină de noroi pe care am adunat-o de pe jos.

- Dar acum trebuie să plec, zise.

- Şi când ne întâlnim?

- Curând.

în timp ce mergeam spre casă, cu şosetele care plescăiau în pantofi, mă gândeam la vremurile în care nu începuse

încă nimic. Cu mai puţin de un an în urmă, rochia mea era uscată şi curată, îmi lipeam burta de balustrada de pe Podul Leilor în timp ce mă uitam la Maddalena de departe, şi singurul lucru pe care-l ştiam despre ea era că e urmărită de nenorociri. încă nu învăţasem că era de ajuns un cuvânt

pentru a hotărî dacă meritai să fii salvat sau ucis, să te întorci acasă cu şosetele ude sau să dormi pentru totdeauna cu faţa scufundată în râu.

Partea întâi. Unde începe şi se sfârşeşte lumea

1

I se spunea Malnata[1] şi nu-i plăcea nimănui de ea.

Să-i pronunţi numele aducea ghinion. Era o vrăjitoare, una dintre cele care aduceau peste tine suflul morţii. Îl avea pe dracul în ea şi nu trebuia să-i adresez nici un cuvânt.

O priveam de departe, duminica, pe când mama îmi punea în picioare pantofii care-mi înghioldeau călcâiele, şosetele scămoşate şi rochia bună pe care trebuia să am grijă să n-o murdăresc. Transpiraţia mi se scurgea de pe gât pe spate şi coapsele mi se frecau una de cealaltă, înroşindu-mi pielea.

Malnata era jos, lângă Lambro, împreună cu băieţii – doi tineri pe care-i ştiam doar după nume: Filippo Colombo, care avea braţele şi picioarele precum nişte oscioare de pui, şi Matteo Fossati, cu spinarea şi pieptul care erau ca nişte

sferturi de carcase de vită, lucind de grăsime, din piaţa de pe strada San Francesco. Amândoi aveau pantaloni scurţi, genunchii plini de zgârieturi şi, pentru ea, care era mai mică şi mai era şi fată, ar fi fost capabili să încaseze gloanţe în burtă, asemenea soldaţilor care se duc la război, şi apoi să-i spună lui Dumnezeu: „Am murit fericit”.

Îşi ţinea tivul rochiei, pe care soarele şi murdăria o decoloraseră, prins în cureaua bărbătească strânsă la mijloc, cu picioarele goale bine înfipte pe pietrele încălzite de soare. O fată nu trebuie să-şi arate niciodată picioarele. Dar ale ei erau dezgolite şi pline de şiroaie de noroi, care-i acopereau pulpele şi coapsele.

Avea cruste care păreau rănile câinilor de care nu avusese nimeni grijă. Râdea strângând în mână un peşte care voia să-i scape printre degete. Băieţii aplaudau şi băteau din picioare în râu, împrăştiau apa întunecată peste tot în jur, iar eu îi scrutam cu privirea de sus, în timp ce ne îndreptam spre slujba de la ora 11, care pentru mama era aceea a „domnilor".

Tata era în faţă şi nu ne băga în seamă. Mergea cu pălăria care abia dacă-i lăsa descoperită ceafa, cu pasul iute şi mâinile la spate, cu palma uneia strângând încheietura celeilalte.

Mama mă zorea, zicând:

- întârziem. Apoi adăuga, arătând cu degetul peste balustrada podului: Nişte obrăznicături.

Tata, dimpotrivă, nu zicea nimic. Nu suporta mustrările, dar eu ştiam bine, iar mama şi mai bine de-atât, că dacă am fi rămas în urmă la mai mult de o aruncătură de băţ şi dacă am fi întârziat la slujbă din cauza noastră, duminica aceea ar fi fost una plină de tăceri, de uşi trântite şi dinţi care scrâşnesc pe muştiucul pipei în spatele jurnalului *Domenica del Cornere*.

Trebuia să mă silesc ca să-mi iau privirea de la copiii aflaţi jos, pe râu, copii aşa cum eu nu eram, şi pe care îi spionasem mereu.

Dar, pentru prima dată, în acea duminică, Malnata m-a fixat cu ochii ei strălucitori şi negri. Apoi a zâmbit.

Am rămas fără suflare şi am strâns din pleoape, pornind ca din puşcă spre tata, pe strada care urca spre dom. L-am ajuns din urmă, dar el nici măcar nu şi-a dat seama. Cele câteva automobile care treceau ne obligau să mergem cu spinarea lipită de vitrina merceriei şi a cofetăriei din care se simţea aroma caldă de vanilie. Afişul anunţa: „Platou cu prăjituri la cinci lire”.

Trecea Fiatul Balilla negru al lui Roberto Colombo, care lucra la primărie şi, după cum zicea tata pe tonul lucrurilor serioase,

„cunoştea persoane foarte sus-puse”. Domnul Colombo avea doi fii, pe care doamna Colombo îi punea să se pieptene cu cărare pe mijloc, şi purta cizme negre înalte. Când bătrânele de la biserică îi spuseseră că fiul lui mai mic stătea toată ziua cu picioarele în râu împreună cu Malnata, umblă vorba că el îl obligase să bea o sticlă de ulei de ricin şi-i înroşise şezutul cu lovituri de cravaşa.

Apoi, câteva duminici la rând, îi spionasem de pe pod pe Malnata şi Matteo singuri. Filippo stătea aşezat în biserică, în aceeaşi strană cu tatăl lui, la distanţă de un braţ, cu cămaşa încheiată până la gât şi mocasinii curaţi. În secret, eu eram fericită. După care, într-o zi, Filippo s-a întors să se mureze în noroi, iar părinţii săi, împreună cu fratele mai mare, au început să se aşeze mai distanţaţi la slujbă, pentru a lăsa să se observe cât mai puţin golul lăsat de el.

Domnul Colombo îşi conducea maşina care întotdeauna strălucea de curăţenie, cu botul care părea un rechin cu colţii foarte ascuţiţi. O parca în piaţa din faţa domului ca să intre repede în biserică, de parcă dacă ar fi mers pe jos i s-ar fi stricat prea tare încălţările.

Tatăl meu strâmbă din buze de parcă i-ar fi rămas între dinţi resturi de tutun.

- Pieirea noastră. Grozăviile alea vor fi pieirea noastră. Nu exista ceva pe care să-l urască mai mult decât maşinile. Oamenii vor să meargă cu viteză, zicea el, din cauza asta nu mai poartă nimeni pălărie.

Dar dacă îl întâlnea pe domnul Colombo, îl saluta cu eleganţă, atingându-şi borul pălăriei Fedora din fetru gri.

Când am intrat în biserică, am simţit cum dispare căldura toridă care se pornise cu două săptămâni înainte de începutul verii. Rămase doar miasma murdară duhnind a tămâie care se urca la creier şi aluneca până-n călcâie; era o aşezaţie asemănătoare cu frica de întuneric. Mama mă ţinea de mână, iar eu înaintam pe dalele de marmură albă pentru că Isus din bronz şi aur din fundul altarului nu înceta odată să mă fixeze cu privirea şi dacă aş fi călcat din greşeală pe marmura neagră, aş fi ajuns în iad.

Pe culoarul din mijloc răsunau şoaptele rugăciunilor şi pocnetul umed al salivei bătrânelor care se rugau cu spinarea cocoşată şi capul acoperit de baticurile care le ascundeau urechile. Ne aşezam întotdeauna pe rândurile din faţă şi trebuia să stăm tot timpul tăcuţi, în afară de ocaziile când răspundeam la psalmi, spunând „Amin” şi „Mea *culpa*, *mea maxima culpa*”. Preotul vorbea despre

păcatele care te trimit în iad, iar eu mă gândeam la peştii cu burţile de argint, la copiii cu picioare goale din Lambro şi la privirea Malnatei.

Mama spunea *Tatăl nostru* cu chipul în palme, cu buricele degetelor pe pleoape. Eu cercetam un cui care ieşise din lemnul pe care se stătea în genunchi. Când preotul ridică anafura, m-am lăsat să cad aşa cum fac bătrânele.

Am căutat cuiul cu un picior şi m-am lăsat pe el cu toată greutatea. Mi-am înlănţuit degetele şi le-am strivit peste gură. Apoi, împingând cu încheieturile între dinţi, am frecat cu putere genunchiul de cui, în timp ce spuneam *Gloria*.

L-am frecat cu ardoare până când durerea a început să-mi sape în ceafa ca un obiect şlefuit şi încins.

Voiam şi eu să am genunchii însemnaţi precum copiii care stăteau jos, pe Lambro. Voiam şi eu să simt râul scurgându-mi-se printre degetele picioarelor şi să-mi arăt lumii picioarele pline de noroi. Voiam să bată pentru mine din mâini şi din picioare în apă.

2

Malnata se plimba pe străzile din centru târ- şâindu-şi sandalele ponosite pe pietre, cu bărbia în sus şi cu doi băieţi mai mari decât ea alături* Văzând-o, femeile şopteau printre dinţi „doamnepăzeşteşiapărăne” şi-şi făceau semnul crucii cu frenezie; în schimb, bărbaţii scuipau pe jos. Atunci, ea râdea tare şi scotea limba, apoi făcea o plecăciune, de parcă le mulţumea pentru insulte.

Cu părul foarte negru tuns strâmb, de parcă ar fi folosit un castron şi un satâr, şi cu ochii negri şi lucitori de pisică, aşa cum erau, tot de pisică, şi picioarele ei slabe şi agile, îmi părea fiinţa cea mai frumoasă pe care o văzusem vreodată.

Prima dată când îmi adresă un cuvânt fu la patru zile după duminica în care privirile noastre au alunecat una în cealaltă, pe când mă sprijineam de balustrada podului.

Era 6 iunie 1935, de sărbătoarea Sfântului Gerard. Piaţa din faţa bisericii şi curtea cu arcade şi balcoane erau împodobite cu bannere

şi ghirlande şi erau pline de oameni de parcă ar fi fost ziua de Paşte. Se mergea în procesiune pentru a slăvi moaştele sfântului, fiecare făcându-şi semnul crucii şi sărutând degetele înainte de a le sprijini de racla cu scheletul îmbrăcat în aur, după care se întorcea în lumina pieţei ca să respire.

Clopotele gemeau, iar norii erau umflaţi de căldură. Pe prispă şi în curte, la umbra duzilor, vânzătorii ambulanţi vindeau caramele şi jucării din metal lângă locul de tras la ţintă. Domnul Tresoldi, negustorul de fructe, servea clienţii stând cu braţele încrucişate, din spatele tarabei cu cireşe. Expresia de pe chipul lui era răutăcioasă şi mirosea a prosoape stătute. Striga: „Cireşe, cireşe la trei lire punguţa”, cu mâinile puternice sprijinite de tejghea. Fiul Noé, care purta pe chip semnele acceselor de furie ale tatălui, stivuia lădiţele din lemn sprijinite de coloane. Noé îşi ţinea mânecile suflecate deasupra coatelor, asemenea unui om mare, chiar dacă era numai cu trei ani mai în vârstă decât mine şi nu-l lăsaseră să termine şcoala. Se spunea că negustorul de fructe îl urâse dintotdeauna pe fiul ăsta. O demonstra numele pe care-l alesese pentru el. Noé venise împreună cu inundaţiile, în noiembrie. Lambro îşi ieşise

din matcă, dărâmând podurile, inundând pivniţele. Iar el, în timp ce se năştea, făcuse să se scurgă tot sângele din maică-sa şi se salvase singur, precum Noe, care, cu arca lui, luase cu el doar animalele, fără să se gândească la celelalte fiinţe umane pe care Domnul le abandona sub potop.

De ziua Sfântului Gerard era căldura arogantă de la prânz, felul ăla de vreme care, în zilele de sărbătoare, împărţea femeile din sat în două grupuri ale căror reprezentante erau foarte atente să nu se amestece: cele care puteau să-şi permită mănuşi albe şi rochie de mătase cu buline, uşoară, până sub genunchi, şi cele care aveau o singură rochie de toamnă pentru nunţi şi botezuri, oricare ar fi fost anotimpul. Apoi mai erau jupânesele în uniformă, cu sacoşa de cumpărături ţinută în scobitura cotului, dar ele treceau pe partea cealaltă a străzii, trăgând cu ochiul la tarabe de departe, cu lista strânsă în pumn şi pasul zvelt.

Mama mă ţinea de mână. Avea o pălărioară de paie roz, rigidă, cu o panglică uşoară ce flutura atingându-i obrazul. Cumpărase de la negustorul de mărunţişuri ciorchini de cireşe din mucava şi îi cususe pe pălărie cu fir subţire de sârmă. Căuta invidia celorlalte femei, în

special a celor care se plimbau cu capul gol şi puteau doar să se uite cu jind spre tejgheaua negustorului de fructe, pentru că punguţa de cireşe costa prea scump.

Mama nu se mulţumea să întoarcă doar capetele nevestelor de muncitori, ci le zâmbea şi soţilor. Tata stătea în picioare, cu haina aruncată pe umăr, în faţa locului unde se trăgea la ţintă. Lângă el, cu o puşcă de tablă îndreptată spre ţintă, era domnul Colombo, pe care toţi îl salutau ridicând drept braţul, cu degetele întinse. Tata îşi scosese pălăria şi o ţinea în mâini zgâriind-o cu unghiile, iar domnul Colombo se concentra să tragă în obiectele din metal cu dopul de plută, de parcă s-ar fi aflat în mijlocul unui război adevărat, nicidecum în joacă. Avea o cămaşă neagră plină de medalii în dreptul inimii şi, din când în când, mângâia cu degetul mare insigna cu culorile drapelului şi sigla Partidului Naţional Fascist, ca pentru a se asigura că stătea dreaptă.

Nu departe, în faţa tejghelei cu prăjituri, de unde se răspândea un miros de miere şi gogoşi, domnul Fossati stătea cu degetele mari înfipte după curea, îmbrăcat în vechiul tricou marinăresc îngălbenit la subsuori. Râdea arătând spre poligonul închipuit, înconjurat de bărbaţi cu obrajii deja înroşiţi de vin. Spunea tot timpul că

Colombo scotocise prin coşciuge să facă rost de medalii. Deşi pretindea că le câştigase în cine ştie ce bătălii, erau cel mult premii la concursuri de bâlci sau suvenire de la bunici. Tinichele. Şi mai spunea despre
Colombo că era doar un copil care abia aştepta să se joace de-a războiul, dar nu văzuse vreodată în viaţa lui o puşcă adevărată. În schimb, Colombo spunea mereu că Fossati era unul care, cu pacea nu ştia ce să facă altceva decât s-o bea cu Lambrusco la hanul Sfântul Gerard şi s-o vomite apoi în spate, la moară. Toată lumea cunoştea lucrurile astea, chiar şi noi, copiii, pentru că tot ce se întâmpla în familiile celorlalţi era subiectul preferat la prânzul de duminica, atunci când prietenii erau invitaţi, iar noi rămâneam la masă până la sfârşit pentru că trebuia „să ne purtăm frumos”.

- îmi iei cireşe? am tras-o pe mama de mână şi am arătat spre taraba domnului Tresoldi.

- Ştii bine ce a spus tatăl tău.

Tatăl tău. Dacă cineva făcea ceva care nu-i convenea sau nu-i plăcea, devenea mereu treaba celorlalţi. „Tatăl tău spune că anul acesta nu mergem în vacanţă” sau „Tatăl tău vrea să ţinem o singură femeie în casă”. Şi eu deveneam „fiica ta” dacă

trebuiau să mă pedepsească, ca pe un cadou care nu-ţi place şi pe care-l ascunzi în fundul dulapului, pentru ca apoi să uiţi de el.

- Măcar pot să mă uit?

- La cireşe? Bine. îmi dădu drumul la mână. Dar să fii cuminte. Nu atinge nimic.

îşi aranjă părul bine pieptănat şi plin de agrafe sub pălărioară şi se îndreptă spre locul unde se trăgea la ţintă. Ajunse lângă tata şi domnul Colombo, care ridică puşca de jucărie şi spuse:

- Vreţi să câştig ceva pentru dumneavoastră, doamnă Strada?

Degetele de la picioare mi s-au chircit în pantofii strâmţi şi am strâns din pumni. Mama râse, acoperindu-şi gura cu palma. Domnul Colombo îi atinse, ca din greşeală, şoldul. Degetele lui îi mângâiau un cot; se întoarse şi mă ţintui cu privirea. îşi încrunta sprâncenele asemenea lui Mussolini în portretul atârnat în faţa clasei. Şi zâmbea. I-am simţit ochii pe mine şi fiecare parte din trup mi se încordă. Am fugit de-acolo cu un nod de ruşine în gât.

M-am oprit la câţiva metri de taraba domnului Tresoldi. Mă atrăgeau punguţele pline cu cireşe lucioase şi negre, dar nu mă apropiam prea tare pentru că mi-era

frică de el. Am rămas la umbra proiectată de acoperişul bisericii, cu mâinile încrucişate la spate şi cuvintele mamei în minte: „Nu atinge nimic”.

- Ce faci? Te uiţi la cireşe? mă sperie o voce de corb din spate.

Era Malnata. Stătea cu spinarea sprijinită de peretele cu fresca coşcovită înfăţişându-l pe Sfântul Gerard, cu buzunarele rochiei zdrenţuite pline de pietre, măsurându-mă cu privirea.

Am rămas fără suflare şi, brusc, pământul îşi pierdu consistenţa. Nu mai stătuserăm niciodată atât de aproape.

Mirosea a râu, avea o cicatrice albă care, de sub nas, îi ajungea până la adâncitura de la mijlocul buzelor şi o pată roşiatică şi fină care, pornind de la tâmplă, se întindea pe un obraz până la bărbie.

-Ce?

Mi-am dat seama, stânjenită, că mă bâlbâiam, ca atunci când eram mică şi trebuia să recit alfabetul, şi apoi maicile mă corectau cu băţul peste degete.

- Cireşe... îmi zise. Vrei?
- Nu pot. Nu am bani.
- Nu e adevărat, mi-a întors-o scrutându-mă cu aroganţă în ciuda faptului că era cu o palmă mai scundă decât mine. Eşti îmbrăcată ca o bogătancă. Ai până şi pantofii lustruiţi, arătă ea spre picioarele

mele, râzând.

Avea un râs strident şi n-o interesa să-l ascundă.

- Şi? am replicat încercând să ţin bărbia în sus.
- Şi-atunci ai bani pentru cireşe.
- Dar nu am eu, i-am zis, tata are. Dar nu vrea să iau cireşe.
- De ce?

M-am uitat spre pantofi.

- Nu vrea şi gata.
- De ce?
- Şi ce te interesează pe tine?
- Atunci, ia-ţi tu, mi-a aruncat dintr-o suflare.
- Cum? Ţi-am spus că nu am bani.
- Ia-le şi gata.

Acasă aveam un crucifix. Unul din cele mari şi închise la culoare, care pierduse izul de lemn şi acum mirosea doar a ceară. Mama şi tata îl ţineau în cameră, deasupra patului, lângă recipientele din argint pentru apă sfinţită şi fotografiile de la nuntă.

Ochii lui Isus din lemn băteau până în camera mea când părinţii mei lăsau uşa deschisă, şi atunci nu mai reuşeam să adorm.

- Isus te priveşte mereu, spunea mama după ce subliniase încă o dată lucrurile pe care le face sau nu le face o

domnişoară cuminte.

Dacă-mi veneau ceea ce ea numea „gândurile rele”, cum era să iau bomboanele de ciocolată din castron fără să spun şi apoi să ascund ambalajul auriu în vaza de pe noptieră, să protestez la ora de culcare sau, înainte să dorm, să mă ating între picioare, acolo unde tremuri, îmi imaginam ochii trişti ai lui Isus de lemn şi mă opream, blocată de frică şi de sentimentul de vină care mă străfulgera până- n călcâie. Mă simţeam murdară şi rea pentru că Isus din lemn putea să pătrundă în capul meu şi să-mi vadă păcatele, chiar şi pe cele pe care le ţineam secrete.

În ziua în care Malnata mi s-a adresat pentru prima dată şi mi-a spus să iau cireşele, i-am răspuns: „Nu se poate".

Lumea era făcută din reguli care nu trebuiau încălcate. Era făcută din lucruri de oameni mari uriaşe şi periculoase, din greşeli care nu puteau fi îndreptate, care te puteau omorî sau puteau să te trimită la închisoare. Era un loc înspăimântător, plin de lucruri interzise, în care trebuia să păşeşti încet, în vârful picioarelor, cu grijă să nu atingi nimic. Mai ales dacă erai fată.

Fetiţa aia dură îşi încordă maxilarul şi spuse:

- Priveşte. Priveşte-mă acum.

Iar eu, chiar dacă simţeam în măruntaie o săgetare care făcea să mi se strângă stomacul, am ascultat-o. O privisem dintotdeauna. Dar acum era diferit: îmi ceruse ea.

Malnata mi-a întors spatele şi s-a îndepărtat, ieşind de sub umbra bisericii. Părul foarte negru strălucea în soare, iar ea ridică mâna aşa cum faci la şcoală când ştii răspunsul. Nici n-o lăsă bine jos, că din spatele unei coloane ieşiră Filippo Colombo, cu părul lui drept şi blond, şi Matteo Fossati, mare şi întunecat, cu un tricou îngălbenit la subsuori la fel ca al tatălui său. Băieţii care băteau cu picioarele în apă pentru Malnata. Se apropiară de taraba domnului Tresoldi, îi dădură târcoale vorbind tare şi atrăgând atenţia. Negustorul de fructe îl admonesta pe fiul său, Noe.

- Prostovanule, îi striga, zici că dormi în picioare!

El îndura în tăcere, fără să se oprească din stivuit lădiţele goale.

Filippo şi Matteo se opriră lângă taraba cu cireşe, iar domnul Tresoldi se opri din blestemat şi-i fixă cu privirea, cu o lucire ameninţătoare în ochi: doi sâmburi murdari de pulpa fructului.

Matteo întinse o mână spre o punguţă cu cireşe, apucă una de codiţă şi o duse la

buze, cu un gest lent. Filippo şovăia. Matteo îi dădu un cot în rinichi, iar el se îndoi ca un osişor rupt, apoi înşfacă o cireaşă şi o vârî repede în gură, cu înfrigurare.

- Haimanale, urlă domnul Tresoldi.

Vârî mâna sub tejghea şi scoase un băţ lung din cele care se folosesc pentru a trage perdelele în jos şi îl aruncă spre o coloană. La auzul zgomotului, Noe tresări, iar stiva de lădiţe la care lucra se dărămă.

Cei doi băieţi începură să fugă printre fustele doamnelor şi ghirlandele de sărbătoare, râzând. Domnul Tresoldi se strecură din spatele tejghelei şi îi urmări, orbit de o furie întunecată. Şchiopăta sprijinindu-se în băţ, îl rotea în aer doar când se oprea pentru a se sprijini de o coloană. În ultima iarnă îi tăiaseră degetele de la un picior după ce adormise în zăpadă cu o sticlă în mână.

Nimic nu mi se părea mai înspăimântător decât degetele stricate şi negre care îi fuseseră tăiate domnului Tresoldi. Se spunea că le dăduse gâştelor din curte să le mănânce şi, de atunci, ele deveniseră lacome.

Domnul Tresoldi şontâcăia în mijlocul mulţimii, iar Noe strângea lădiţele căzute. Malnata alunecă spre tejghea, înşfacă o

punguţă cu cireşe şi plecă fără s-o ia la fugă, ieşind din curtea bisericii spre drum, cu inocenţa unei sfinte.

În timp ce o urmăream dispărând în mijlocul mulţimii am descoperit, aproape cu ciudă, că nu murisem.

Nu căzuse nici o ţiglă de pe acoperiş să-mi spargă ţeasta, nu mi se contractaseră plămânii ca să mă sufoc, nu mi se oprise inima dintr- odată. Vorbisem cu Malnata, mă uitasem în ochii ei şi diavolul nu îmi scosese cu forţa sufletul pe urechi.

Când se întoarse negustorul de fructe, cu fruntea udă de transpiraţie, remarcă golul lăsat de punguţa furată de Malnata şi începu să blesteme. Se uită în jur şi se uită chiar şi pe cer, de parcă îngerii ar fi şterpelit-o. Bătu în pământ cu piciorul sănătos, îl apucă pe Noe de gulerul cămăşii murdare şi continuă să blesteme, ca şi cum ar fi vrut să acopere plesnetul palmelor cu care îl lovea.

- Pot să ştiu unde erai? ţipă el. Noe îşi proteja chipul cu braţele ridicate, pe care tatăl continua să le lovească. Mai era unul şi l-ai lăsat să scape de sub nasul tău, nenorocitule!

Mi-am făcut curaj şi m-am apropiat de taraba cu cireşe.

- L-am văzut eu, am zis.

A trebuit să repet înainte ca domnul

Tresoldi să se întoarcă spre mine, cu faţa precum o focaccia uitată la soare.

- Eşti fiica familiei Strada. Dădu drumul cămăşii lui Noe, care-şi pierdu echilibrul şi căzu. Şi? Unde s-a dus?

Am arătat spre partea din spate a bisericii, spre claustru şi am spus:

- Pe acolo.

Nu am mai adăugat nimic pentru că atunci când spuneam minciuni mi-era greu să vorbesc şi mă poticneam în pauzele dintre silabe.

Domnul Tresoldi a pornit şchiopătând spre claustru, iar eu l-am urmărit cum dispărea în umbra absidei până când paşii nu se mai auziră deloc.

Aveam respiraţia întretăiată, aşteptând ca, din cauza minciunii, să crape pământul din piaţă şi să mă înghită ceva de neînvins, ca o uriaşă mână găurită de un piron murdar de sânge să coboare din cer ca să mă strivească.

Nu se întâmplă nimic. Poate Isus din lemn nu fusese atent în momentul în care spusesem minciuna şi nu-şi bătea capul cu mine. Sau poate nu era un păcat. Şi dacă nici sub picioarele Malnatei nu crăpase pământul, probabil că nici măcar să furi cireşele domnului Tresoldi nu era un păcat. Dacă nu murisem încă nici după ce vorbisem cu Malnata, nici pentru că

omisesem adevărul, atunci oamenii mari fuseseră cei care-mi spuseseră minciuni.

Noe se ridicase, îşi freca obrajii cu mâneca de la cămaşă şi mă privea cu o strălucire ciudată în ochi.

Am început să merg cu spatele, încetişor precum cineva care se joacă de-a v-aţi ascunselea şi trebuie să se mişte fără să fie descoperit, apoi, brusc, am luat-o la goană trecând de intrare şi de rozetele cu panglici de sărbătoare, acolo unde, încetişor, mulţimea se risipea de-a lungul drumului care ajungea până la malul râului Lambro.

I-am zărit de departe: trei siluete decupate pe fundalul cerului albastru, aşezate pe balustrada podului Sfântul Gerardino, care se afla în faţa pieţei bisericii zugrăvite în alb şi ducea la strada cu hanuri.

M-am apropiat. Malnata stătea cu picioarele atârnându-i în gol deasupra apei întunecate şi arăta cu degetul spre statuia sfântului pe care o legaseră în mijlocul râului, pe o plută mică: Sfântul Gerard era făcut din lemn şi avea o punguţă cu cireşe sprijinită de el. Era îmbrăcat precum un călugăr, îngenuncheat pe o pelerină din ace de pin. Tata fusese cel care-mi povestise legenda miracolului său, miracolul mantiei folosite drept plută

pentru a duce de- ale gurii bolnavilor în timpul unor inundaţii, în anul în care podul se prăbuşise. Iată de ce, în ziua în care-l sărbătoreau, puneau statuia pe râu. Însă cireşele erau pentru un alt miracol: când le făcuse să apară iarna, atunci când e zăpadă şi nu cresc fructe.

Pe balustrada din piatră era aşezată punguţa cu cireşe furată – mâncaseră deja mai mult de jumătate.

Alături de Malnata, ca pe sferele cu sfinţi de pe altar, la dreapta şi la stânga Fecioarei, se aflau cei doi băieţi.

Malnata mesteca asemenea bărbaţilor, cu zgomot şi cu gura deschisă. Apoi se lăsa pe spate şi scuipa sâmburele departe, în largul apei întunecate. Arăta cu degetul spre statuia sfântului sau micuţa cascadă de mai în spate, cu crengile şi mâlul negru care acopereau roata morii, şi râdea. Şi băieţii râdeau împreună cu ea şi se întreceau care scuipa mai departe, legănându-şi picioarele peste balustradă.

- Vreau şi eu una, am spus.

S-au întors toţi în acelaşi timp.

- Trebuie să-mi daţi o cireaşă.

Matteo şi Filippo mă priviră de parcă aş fi fost un lucru putrezit, apoi se întoarseră spre Malnata. Şi ea fu cea care vorbi:

- De ce?
- Pentru că te-am ajutat.

- Nu e adevărat.
- Ba da.
- Noi am luat cireşele. Tu doar te-ai uitat şi- atât, zise Malnata.
- Nu e adevărat, am repetat. Domnul Tresoldi s-a întors şi eu i-am spus o minciună. Altfel vă descoperea.
- Atunci, şi bogătancele cu haine frumoase ştiu să spună minciuni.

Am strâns în pumn materialul rochiei.

- Şi ce i-ai spus?
- Că s-a dus în partea cealaltă. În claustru.
- Cine?
- Hoţul.
- Crezi că sunt o hoaţă? mă întrebă.

Ochii ei negri mă sfredeleau până în străfunduri.

- Ai luat cireşele, i-am spus. Dar acea întrebare, care părea uşoară, semăna de fapt cu problemele în care rezolvi o operaţie şi trebuie să faci imediat alta şi alta, şi nu ajungi niciodată la soluţie şi trebuie să o iei de la capăt. Nu i-ai lăsat bani, am continuat cu prudenţă, fixând cu privirea buzele ei murdare de suc. Şi asta înseamnă să furi.

Ea roti în gură sâmburele şi-l scuipă în pumn.

- Ştii ce era înainte în locul

magazinului domnului Tresoldi? m-a întrebat ea.

Am clătinat din cap. Matteo şi Filippo continuau să mănânce cireşe şi să scuipe sâmburii în râu.

Domnul Tresoldi avea magazinul în colţ, pe strada Viitori o Emanuele, în faţa tutungeriei. După Rugăciunea Fecioarei Maria, doamnele din cartier se duceau la cumpărături la el. Locuia în spate, avea o bucată din curte, unde ţinea în lanţ un câine jumulit, cu gingiile roşii, şi coteţele cu gâşte şi găini.

Malnata plimba între degete o codiţă de cireaşă.

- Era o măcelărie. Cu cârligele pentru carne, feliatoarele şi toate celelalte. Dar l-au alungat pe proprietar pentru a lăsa loc pentru magazinul negustorului de fructe.

Expresia de pe chipul lui Matteo deveni mohorâtă, iar el se întoarse, cu privirea aţintită în apa neagră.

- De ce? am întrebat.

- Pentru că, dacă nu eşti atent, fasciştii îţi iau şi chiloţii de pe tine, răspunse Matteo.

Auzindu-l, Filippo tresări, îşi duse un pumn la gură şi începu să-şi muşte încheieturile degetelor de parcă povestea măcelarului căruia îi furaseră magazinul ar

fi fost din vina lui.

Malnata încuviinţă, cu solemnitate, apucă un ciorchine de cireşe şi le mestecă în grabă. Scuipă toţi sâmburii odată: scoaseră sunetul grindinei pe piatră.

- Eşti în stare?

- Nu ştiu.

- încearcă, îmi lansă provocarea făcându-mi loc pe peretele scund, lângă ea.

Mi-am sprijinit palmele de balustradă şi am încercat să mă ridic împingând cu avânt, dar era prea înaltă şi tot căzeam.

Filippo plimba codiţa de la o cireaşă prin strungăreaţă pe care o avea între dinţii din faţă. Izbucni în râs şi zise:

- Nu reuşeşte.

Dar ea îl reduse la tăcere dintr-o privire şi mă ajută să mă ridic trăgându-mă de subsuori.

Luă punguţa cu cireşe în poală.

- Ia una şi apoi scuipă sâmburele cât de departe poţi.

Am ascultat-o. în gură, cireaşa era moale şi aproape că avea gust de pământ.

- Dacă-l înghiţi, poţi să mori.

- Ştiu, am răspuns în timp ce mestecam cu atenţie şi căutam sâmburele cu dinţii, doar n-o să-l înghit.

- Acum uită-te la mine, aşa trebuie să faci.

Am urmărit-o cu atenţie cum şi-a arcuit spinarea şi şi-a ţuguiat buzele pregătindu-se să scuipe departe. Am încercat să o imit, dar în timp ce sâmburele ei şi cele ale lui Matteo şi Filippo ajungeau în apă, lângă statuia Sfântului Gerard şi chiar atingeau lemnul, ai mei cădeau lângă picioarele podului.

- Nu reuşesc.

- Trebuie doar să exersezi. E uşor, mă linişti ea. încearcă din nou.

Am mestecat bine şi am plimbat în gură sâmburele până l-am şters bine cu limba de suc şi l-am simţit neted pe cerul gurii.

- Hei, voi de-acolo! se auzi un urlet din capătul podului. Domnul Tresoldi era roşu la faţă, iar mânecile suflecate ale cămăşii îi scoteau la iveală braţele groase, pline de păr închis la culoare. Voi mi-aţi şutit cireşele, blestemaţilor?

Malnata tresări, dar împinse rapid punguţa cu cireşe care căzu în Lambro şi se şterse la gură cu dosul palmei.

Domnul Tresoldi se apropia atât de mult, încât puteam să-i simt miasma respiraţiei şi mi-am dat seama că eram singura care încă mai avea sâmburele între dinţi şi limbă.

- Voi aţi fost, nu-i aşa? Haimanale, ştiu eu! Mereu sunteţi voi. Nu vă mai prefaceţi. Negustorul de fructe

ajunsese în faţa noastră, îngrozitor precum căpcăunul din basme. Deschideţi gura, ne porunci. Repede.

Malnata se supuse şi scoase limba. La fel făcură şi Filippo şi Matteo.

Eu simţeam sâmburele tare lipit de cerul gurii şi nu aveam curajul nici măcar să respir.

Domnul Tresoldi se făcea din ce în ce mai roşu şi mai rău în timp ce inspecta gurile goale şi curate aparţinând Malnatei şi lui Matteo. Probabil că-şi trecuseră limba peste dinţi ca să şteargă culoarea sucului. În schimb, la fiul domnului Colombo nici nu se uita, de parcă, numindu-l haimana, îi era teamă că tratase cu lipsă de respect un nume care nu trebuia pătat. Apoi s-a întors spre mine.

- Şi tu? Dacă nu-mi spui cine a furat cireşele, te spun mamei tale. Şi dacă nu deschizi repede gura, îţi arăt eu ţie.

Malnata şi cei doi băieţi mă priveau cu atenţie. Ei cu o expresie între distracţie şi uluire, dar şi cu teama care îi lăsa fără suflare, ea cu ochii precum piatra de râu şi faţa serioasă.

Nu voiam să creadă că mi-era frică şi că n-aş fi putut merge niciodată cu ei să prind peştii din Lambro.

Mi-am apropiat limba de dinţii de jos ca să pot aduna salivă şi am înghiţit

sâmburele.

Poate că aveam să mor, umflată şi vânătă din lipsă de aer. Poate asta meritam. în schimb, am simţit doar o uşoară râcâială pe gât şi o mică durere în piept, apoi n-a mai fost nimic. Aveam gura goală şi uscată, în faţa negustorului de fructe care ţipa.

- Deci, ce aştepţi?

Am deschis gura şi am scos limba, exact cum făcuse Malnata.

Ne cercetă unul câte unul, foarte încet, apoi se întoarse spre piaţă ca pentru a căuta un martor care ar fi putut să ne condamne. Eram convinsă că, dacă n-ar fi fost zi de sărbătoare, în mijlocul acelei mulţimi de oameni, ne-ar fi jupuit pielea cum făcea cu anghinarea.

Furia nu i se domolise, când se întoarse spre mine.

- Să n-ai încredere în ea, îmi spuse arătând spre Malnata, şi pe chip i se întipări o expresie răutăcioasă. Trebuie să stai departe de ea. Sau sfârşeşti şi tu cu capul spart.

3

Când vorbeau despre ea făceau semnul crucii în dreptul buzelor sau un gest nervos cu mâna ca şi cum ar fi strivit o viespe, de parcă le-ar fi fost frică. Despre o fetiţă care ar fi trebuit să repete gimnaziul, adulţii vorbeau ca despre o boală grea, o bucată de fier ruginit, cu care, dacă te tai, faci febră mare şi mori.

O vedeam sosind în parc şi o spionam încercând să mă împing în sus cu leagănul, în timp ce mama stătea la taifas cu prietenele, la umbra cedrilor, cu pălăriile mângâiate de razele care reuşeau să treacă de frunze şi cu mănuşile albe. Mama Malnatei nu venea niciodată cu ea. O însoţea Ernesto, fratele mai mare care abia împlinise douăzeci de ani şi se ducea în centru cu bicicleta, pedalând fără să atingă şaua, cu picioare puternice, mai rapid şi decât maşinile, chiar şi în pantă în sus. Avea mâini mari, părul negru şi praful negru de la fabrică îi rămânea lipit în cavităţile de pe chip. Stătea singur, pe unica bancă aşezată în soare. Ea se legăna pe crengile stejarului şi se cocoţa mai sus decât toţi ceilalţi; el fuma în linişte o ţigară şi o supraveghea.

Când am întrebat de ce nu puteam să mă duc să mă joc cu ea, cocoţată pe crengile copacilor, mama m-a luat de încheietură şi mi

a povestit că nu trebuia să mă apropii de Malnata: aducea ghinion.

În preajma ei se întâmplaseră lucruri rele, lucruri pe care mama le numea, coborându-şi vocea cum făcea pentru cuvintele frumoase şi grele, „nenorociri". Lucrurile care se întâmplă în casele unde potcoava este atârnată invers şi, în loc să alunge necazurile, le atrag. „Primejdioasă ca un drac", spunea mama, trecând la dialectul pe care aproape că nu-l mai folosea deloc pentru că doamnele celelalte o cercetau de sus şi aproape că râdeau, acoperindu-şi gura cu mâna îmbrăcată în mănuşa elegantă.

- Nu te cred, îi răspunsesem. De ce nu poate să fie prietena mea?

Şi aşa, mama mi-a spus povestea copilului care căzuse de la fereastră şi nu se mai ridicase. Era una din poveştile care circulau din gură în gură între mamele care se odihnesc la umbră, stând la taifas în ritmul fâsâitului de evantaie. Una din acele poveşti care se hrănesc cu vorbe de împrumut, şoptite pe ascuns.

Se întâmplase într-o zi în care Malnata avea şapte ani şi se juca în bucătărie cu fratele ei, Dario, care avea doar patru ani. Doamna Merlini, mama ei, ieşise şi îi lăsase singuri cât se dusese să împrumute nişte sare de la o vecină. Când s-a întors,

Dario nu mai era. îl căutase sub paturi şi în dulapuri, printre rufele murdare şi în spatele cearşafurilor umflate de vânt. Apoi o întrebase pe copila care rămăsese în tot timpul ăsta în picioare, observând-o:

- Unde e? Unde e fratele tău?

Ea ridicase un braţ şi arătase spre fereastră.

- Nu e vina mea, zisese.

Atunci, doamna Merlini se aplecase şi se uitase în jos.

Dario era în curte, patru etaje mai jos, cu sângele care îi ieşea, lucind negru, din gură şi din urechi.

4

Mama voia să mă tem de fetiţa aia murdară ca să mă constrângă să nu vorbesc cu ea. De asta îmi spusese despre fratele mai mic care căzuse de la fereastră şi-mi povestise şi despre cum colega de bancă a Malnatei începuse să urle în mijlocul unei dictări şi se dăduse cu fruntea de bancă, iar şi iar, până răsturnase călimara cu cerneală şi începuse să i se scurgă sânge din tâmplă,

în timp ce din gură îi curgea salivă. Şi despre atunci când rigla de lemn cu care învăţătoarea o lovise pe Malnata se rupsese, înfigându-i-se în carnea dintre degetul mare şi arătător şi sângele stropise harta Italiei. Rana se infectase, iar învăţătoarea riscase să nu mai poată scrie vreodată la tablă.

Spera ca după acele poveşti înfricoşătoare şi pline de sânge să n-o mai caut pe Malnata, care, altminteri, mai devreme sau mai târziu ar fi adus asupra mea un blestem, pentru că aşa fac vrăjitoarele.

Dar obţinuse efectul contrar, făcându-mă s-o simt mai aproape: şi Malnata avusese un frate care acum nu mai era, şi poate şi ea simţea povara de a fi rămas în viaţă.

Mama spunea că nu trebuia să vorbim despre fratele meu. Singurele dăţi în care îi pronunţam numele erau Ziua Morţilor şi 26 aprilie, când mergeam să lăsâm un buchet de gladiole pe piatra funerară albă din capătul străduţei cu platani.

Când se născuse, mama pusese în pătuţ două mandarine şi o punguţă cu caramele învelite în hârtie colorată.

- Barza a adus un copilaş pentru noi şi dulciuri pentru tine, zisese ea.

Dar chiar dacă barza nu uitase de mine, îl uram. Făcea prea mult zgomot, era roşu

şi gras şi nu putea să stea singur în picioare. Ne trezea în miez de noapte urlând, iar mama era mereu obosită. Zicea că şi eu fusesem aşa când eram mică, dar eu nu voiam să cred asta. Din clipa în care venise, eu încetasem să mai exist.

Nu am fost tristă în ziua în care a murit şi a trebuit să storc lacrimi cu forţa ca să nu-i supăr pe părinţii mei.

Se făcuse de culoarea prunelor coapte şi, la un moment dat, nu mai putuse să respire, de parcă ar fi înghiţit sâmburele de la o cireaşă şi i s-ar fi oprit în gât. După ce doctorul ne-a spus că nu putea fi salvat, mama muşcase din cearşafuri, cu disperare.

Dacă mi s-ar fi cerut s-o descriu pe mama, de un lucru aş fi fost sigură: nu era fericită. Şi nu fusese nici măcar înainte ca boala să fi stricat plămânii copilului care, timp de mai puţin de un an, fusese fratele meu. În rarele momente în care era liniştită, recita fraze din filmele pe care le văzuse la cinematograf sau fragmente din piese de teatru în dialectul său. Deschidea dulapurile şi-şi punea şalurile cele mai frumoase, cu ciucuri şi flori de mătase, îmi arăta fotografii vechi în albumele cu foi care foşneau şi pe care eu nu aveam voie să le ating pentru că s-ar fi rupt, şi spunea:

- Priveşte-o pe mama ta. Ia uite ce

frumoasă era. îmi vorbea despre femei care nu erau doamne adevărate, dar pentru ea erau mai ceva decât învăţătoarea: Didona şi Greta Garbo, Marlene Dietrich şi Medeea. Toate nemaipomenit de frumoase şi tragice. Odată eram şi eu ca ele, îmi spunea.

Îl cunoscuse pe tata la teatrul Petrella din Nap oii, în perioada în care el se afla în vacanţă cu verii, iar ea juca în *Nunta*[1]. îi plăcea să-mi povestească despre cum se lăsase cucerită de acel bărbat care avea ochii de culoarea ceţii din nord, şi care, credea ea, avea s-o facă actriţă de cinema. Acum, din acele dorinţe nu mai rămăsese decât o senzaţie uşoară de tragedie, însă frumuseţea dispăruse pentru că burta şi obrajii i se bucălaseră ca să-i dea tatei copiii pe care şi-i dorea, iar umflătura rămăsese sub carne ani buni după aceea.

Medicii spuseseră că din cauza vacanţei petrecute la mare luase fratele meu boala care îi paralizase plămânii făcându-l să se înece înlăuntrul său. După acea vară în care poliomielita îl devorase, nu mai merseserăm în vacanţă la mare, iar tata hotărâse să ne ducă la munte, „ca să respirâm aer curat".

Mama a început să se refugieze din ce în ce mai mult în tăcerile ei. Avea grijă de aspectul ei de parcă ar fi fost o datorie

autoimpusă. Ţinea o dietă rigidă şi avea părul pieptănat alia *garçonne*, cu virguliţa la tâmple. Tata nu suporta tunsoarea asta. Spunea că o doamnă nu trebuia să aibă părul scurt, că nu-i stătea bine. Mama ascundea revistele de modă sub saltea. Erau Biblia ei, abecedarul ei. Stătea la oglindă, pe puful rotund, croşetat, şi testa temperatura ondulatorului cu care îşi ondula şuviţele de păr cu vârful degetului arătător înmuiat în salivă.

Tata aproape că nu mai vorbea cu ea. Stăteau tăcuţi şi distanţi asemenea unor câini bătrâni care trăiseră în aceeaşi curte, dar care acum se săturaseră de mirosul celuilalt. îmi dădeam seama că erau zile în care îşi amintea că o iubise după cum îi întindea braţul să coboare scările, sau după cum întârzia în cameră în timp ce ea îşi lega panglicile rochiei. Norii de fum care ieşeau din pipă îi ascundeau chipul, iar părul i se rărea la tâmple, unde borul pălăriei Fedora pe care o purta întotdeauna, în orice ocazie, îi lăsa o dungă. Când era nervos, îşi mângâia încheieturile degetelor cu mişcări circulare din ce în ce mai mici. Stătea puţin acasă. Ieşea dimineaţa fără să ia micul-dejun şi se întorcea la ora cinei, epuizat de ziua petrecută la fabrica de pălării.

în casă eram mereu numai femei: eu,

mama şi servitoarele. Apoi ne confruntaserăm cu valul lent al crizei care venise din America şi de la băncile ei, după cum zicea tata. în martie 1932 fuseserăm nevoiţi să ne mutăm într-o casă mai mică, în zona Largo Mazzini, şi s-o păstrăm doar pe Caria, care se plângea din cauza picioarelor umflate şi părea o ţărăncuţă, dar cerea puţini bani.

Mama îşi cosea singură rochiile şi stătea în faţa măsuţei de toaletă din dormitor pentru a încerca să-şi păstreze rolul de doamnă; tata petrecea din ce în ce mai mult timp la fabrică, încheieturile degetelor lui deveniseră lucioase, iar absenţele lui insuportabile.

Eu mă ascundeam în şifonier, unde era suficient spaţiu cât să te ghemuieşti, între cămăşile curate şi bucăţile de săpun. Trebuia să mă asigur că uşile erau închise şi că nu se vedea decât o dungă de lumină, şi-atunci începeam să urlu. Şi-mi lipeam faţa de una din cămăşile tatei. Apoi mă simţeam mai bine. Dar doar pentru scurt timp.

îmi plăcuse întotdeauna singurătatea, dar cu cât creşteam, cu atât îmi dădeam seama mai mult că în fiecare zi, viaţa mea, în loc să crească împreună cu trupul meu, cu pieptul şi coapsele mele, devenea mai mică, din ce în ce mai mică, până avea să

mă facă să dispar.

Totul s-a schimbat după acea zi de iunie, când, înspăimântată c-o să mor, am înghiţit sâmburele de cireaşă şi m-am uitat la Malnata.

Era prima oară când cineva se uita în ochii mei şi părea să-mi spună: „Te-am ales”.

5

M-am trezit cu ea în faţa casei, în dimineaţa următoare. Purta o rochie prea mare, care-i lăsa un umăr gol. Stătea pe o veche bicicletă de curse ruginită, cu ghidonul întors care semăna cu două coarne. Ieşisem pe balcon după ce o auzisem strigând:

- Bogătanca cu cireşe, ieşi un pic.

Eram în picioarele goale, cu cămaşa de noapte până la glezne, iar ea se uita în sus, ţinând o mână pavăză ca să nu-i intre soarele- n ochi.

- Salut, mi s-a adresat, lovind cu gamba în pedală.
- De unde ai ştiut unde locuiesc?
- Ştiu o grămadă de lucruri.

Am ţintuit-o în continuare cu privirea, agăţată de balustradă.

- Deci vrei să cobori sau nu?
- De ce?
- Să mergem la Lambro.

Am ezitat.

- împreună?
- Păi, de ce crezi că am venit până aici?

Din casă se auzea zgomotul Cariei care spăla vasele în bucătărie şi al maşinii de cusut Singer care ţăcănea încet în camera de zi. Mama cânta asemenea unei soprane la teatru:

„Oje vita, oje vita mia, oje core 'e chistu core si' stata 'o primmo ammore e 'o primo e IVurâemo sarraje pe' me"K Tata plecase înainte să mă trezesc, lăsând în urmă doar mirosul uscat al tutunului de pipă care se impregnase în perdele şi covoare.

Un tramvai trecu cu zgomot de fiare la o palmă de spinarea Malnatei, ridicându-i poalele rochiei, dar ea nici măcar nu păru să-l ia în seamă.

- Vii? ţipă pentru a acoperi zgomotul.

- Nu mă lasă mama.

Parcă o auzeam: „O domnişoară cuminte nu iese decât pentru a face cumpărături şi pentru a merge la biserică".

- Păi, nu-i spune.

M-am uitat în casă, apoi afară. Aş fi putut să iau un cearşaf şi să-l folosesc ca să cobor de la balcon. Sau să alunec în jos pe burlan, sau să fur cheile din poşeta mamei şi să ies fără să m- audă nimeni. M-am gândit ce ar fi făcut Sandokan, Corsarul Negru sau contele de Monte-Cristo. Dar ei stăteau în linişte în camera mea, în cărţile cu cotoare roşii, prinşi în aventurile lor în locuri prea îndepărtate, în timp ce eu eram acolo, pe balconul de acasă, îmbrăcată doar în cămaşa de noapte. Şi nu eram în stare să mă caţăr nici măcar în copaci. Şi-apoi ei erau

bărbaţi, iar eu nu puteam să fiu decât o femeie. Şi femeile erau făcute pentru a fi salvate.

M-am întors spre Malnata şi i-am spus:

- Nu pot.

Ea îşi scărpină pata pe care o avea pe obraz de parcă ar fi fost o rană care începuse s-o ardă, apoi se îndreptă de spate.

- Cum crezi.

întoarse bicicleta, puse un picior pe pedală şi-şi luă avânt. Porni ca vântul până în capătul străzii pieţei, pedalând fără să atingă şaua, aşa cum făcea fratele ei, cu spinarea arcuită şi vântul care-i umfla fustele. Se strecură între două grupuri de gospodine cu coşuri de cumpărături, împrăştiindu-le ca pe nişte porumbei speriaţi şi dispăru în spatele blocului compact al tramvaiului.

M-am întors în casă şi am închis fereastra. Am tras perdelele. Din capătul salonului, mama ridică uşor capul la maşina de cusut, opri piciorul care mişca pedala şi întrebă:

- Cine era?

- Nimeni.

- Sper şi eu, dădu din cap, întorcându-se la treaba ei. Eşti prea mică să ai un admirator, spuse spre stofa stacojie pe care o ţinea întinsă cu

degetele. Trebuie să ştii să te păzeşti. Nu eşti încă femeie, dar trebuie să ai grijă cu bărbaţii.

- Ştiu, i-am răspuns, deşi nu înţelegem o iotă din prelegerile pe care mama mi le ţinea despre ce înseamnă să fii femeie.

Într-o zi aveam să nu mai fiu ceea ce eram şi aveam să devin alta. Poate cu obsesia bunelor maniere, aşa ca ea. Ziua aceea mi se părea plină de mister şi stânjeneală şi-mi inspira teamă.

M-am strecurat printre suporturile pentru ghivecele cu aspidistra care aveau pământul uscat, pe care mama uita să le ude pentru că lucrurile vii erau cele cărora le acorda cea mai puţină atenţie. A trebuit să stau într-o parte ca să pot trece de mobila din lemn masiv şi masa cu labe de leu care ocupa toată sala.

Chiar dacă în casa nouă aveam doar patru camere, mama nu voise să lase în urmă nici un lucru, aşa că, în apartamentul ticsit cu mobilă, statuete din metal, vase din cupru şi Fecioare sculptate, părea că locuiam într-un magazin de vechituri. însă fiecare obiect strălucea de curăţenie şi nu se vedea un fir de praf.

Am ajuns în bucătărie. Caria amesteca într- un castron; pe degete i se uscase faina combinată cu apă şi unt. Purta o

cruciuliţă de aur la gât, era voinică şi puternică, cerea doar 30 de lire pe săptămână şi zâmbea cu un rând de dinţi curaţi. Dar mamei îi era ruşine cu accentul ei de Bergamo, grosolan şi bolovănos, şi cu picioarele ei bondoace.

- Eşti tristă, copiliţă frumoasă? întrebă cu zâmbetul care îi lumina chipul.

M-am îndreptat brusc şi am clătinat din cap.

Ea mă pişcă de obraz, lăsându-mi mustăţi de făină.

- Mie poţi să-mi spui.

Am tăcut mâlc, desenând cercuri în făina rămasă pe masă.

Caria trase adânc aer în piept şi apoi se întoarse la frământat.

- Adă-mi ouăle, continuă, arătând din cap spre etajera de lângă chiuvetă, unde se aflau sticla cu lapte, punga cu faină şi un carton cu şase ouă. Şi ai grijă, pentru că altele nu mai avem.

Şi atunci mi-a venit ideea.

- Uite, am spus şi am întins braţul spre mâna întinsă de Caria, dar am dat drumul prea repede; ouăle se sparseră, impregnându-se în ambalaj.

- O, Doamne, ce-ai făcut?! Îţi spusesem că erau ultimele! Şi-acum ce-i zic doamnei?

I-am cerut scuze:

- Pot să mă duc eu să cumpăr altele.

Ea se încruntă.

- Şi de când vrei tu să mergi la cumpărături?

Am luat cârpa umedă atârnată pe chiuvetă şi
m-am aplecat.

- Lasă. Curăţ eu, îmi zise Caria. Du-te la doamna şi cere-i bani pentru ouă, că prăjitura trebuie să fie gata la prânz.

M-am întors în salon cu respiraţia tăiată şi m-am apropiat de maşina de cusut a mamei, cu picioarele goale care se afundau în covor. Nu s-a uitat la mine decât în momentul în care am fost la un pas de ea. Luă piciorul de pe pedală şi mă fixă cu privirea:

- Ce mai e acum?

- Caria a zis că trebuie să mă duc să cumpăr ouă.

- Imposibil. Spune-i să caute în bufet, abia au sosit.

Reporni maşina de cusut dând de roată şi împingând pedala.

Am înghiţit în sec şi am răspuns:

- S-au spart.

- Cum adică s-au spart? a izbucnit mama, bătând cu palma în tăblie.

- Eu sunt de vină, doamnă. Iertare, se auzi Caria, care ieşea din

bucătărie ştergându-şi mâinile pe şorţ.

Chipul mamei se încordă brusc. Fără să mai scoată un cuvânt, se ridică şi se îndreptă cu paşi mici spre măsuţa cu oglindă din hol, aranjându-şi cordonul halatului.

Căută portmoneul în poşeta din piele de struţ, bombănind:

- I-am zis eu tatălui tău că trebuia s-o păstrăm pe Lucia şi nu pe Caria. Asta nu face decât să provoace dezastre. E o ruşine, conchise, scoţând punguţa.

îmi aruncă în palmă moneda de cinci lire cu desenul cu acvila.

- Dacă tot te duci, ia cartonul de douăsprezece. Spune-i negustorului de fructe
că te trimit eu şi să facă bine să-i ajungă banii.
Şi ai grijă să te întorci degrabă.

înainte să fug în cameră să mă îmbrac, am
aruncat o privire spre uşa de la bucătărie, unde
Caria stătea în picioare în prag şi mă urmărea.
Am şoptit un mulţumesc mut strângând pumnul cu moneda de argint, cu un sentiment
de vină vâscos precum albuşul crud.

*

Afară, soarele bătea puternic, iar aerul era nemişcat.

Drumurile erau pline de oameni, mirosea a transpiraţie, se auzea larmă de voci de la grupurile strânse prin prăvălii şi zgomotul tramvaiului care se îndrepta spre centru.

îmi pusesem rochia cu imprimeul cu frunze de stejar şi, la gât, lănţişorul de aur de la împărtăşanie. Mergeam cu paşi iuţi pe strada Vittorio Emanuele şi îmi treceam degetele prin păr. Pentru prima dată îmi doream ca oamenii să-mi pronunţe numele şi să arate spre mine, şoptind: „Ce frumoasă s-a făcut!"

Când am ajuns în faţa magazinului domnului Tresoldi, mi s-a făcut ruşine. Am trecut mai departe ascunzându-mi faţa cu palma, aplecată de spate. Apoi am luat-o la fugă. în capătul străzii erau doi lei de piatră cu labele încrucişate care mă fixau cu privirea de pe coloanele de la marginea podului.

M-am aplecat peste balustradă şi m-am uitat în jos, în mijlocul pietrelor şi în apa râului Lambro, care în anotimpul acela era o fâşie subţire şi întunecată. Erau toţi acolo: Filippo stătea cu picioarele la înmuiat, cu pantofii aruncaţi pe mal şi şosetele făcute ghem înăuntru. Avea un pumn de pietre şi le arunca de-a curmezişul în râu. Matteo înfigea o

creangă groasă în mijlocul pietrelor murdare de nâmol, iar Malnata stătea jos, uitându-se într-o stropitoare de metal.

Ea m-a văzut prima. Ridică o mână şi spuse doar:

- Coboară!

De parcă m-ar fi aşteptat.

- Pe unde?

Făcu semn spre o parte a malului unde iedera se îndesise şi pietrele căzuseră.

- Dar n-o să pot coborî pe-acolo.

- Ba o să poţi.

Şi se întoarse să cotrobăiască prin stropitoare, vârând o mână înăuntru.

M-am întors să cercetez oamenii care treceau pe drum, dar nimeni nu ne băga în seamă pe mine sau copiii care se jucau în Lambro.

Am trecut peste pod, pe marginea balustradei, care se subţia şi lăsa între coloane spaţii suficient de largi încât să poţi trece printre ele. Şi am ajuns în punctul în care peretele se surpase şi lipseau cărămizi. Dacă eram atentă, aş fi putut să-mi înfig picioarele în împletitura din fire de iederă şi să cobor până jos. Dar nu mai făcusem aşa ceva niciodată şi de acolo până la pământ trebuia să faci o săritură din aia în care, dacă din întâmplare cădeai, craniul ţi se spărgea ca un ou şi nu te mai întorceai acasă.

- Sunteţi siguri că nu se poate altfel? am strigat.

Filippo şi Matteo izbucniră în râs, apoi se întoarseră la ale lor de parcă n-ar fi existat nimic mai important pe lume decât să arunci cu pietre în apă şi să scurmi în noroi cu un băţ. Malnata părea să fi uitat de mine – de acolo nu puteam să-i zăresc decât spinarea, omoplaţii colţuroşi care se iţeau din decolteul rochiei.

Atunci, am tras aer în piept şi m-am rugat. În grabă şi fără să-i promit nimic în schimb lui Isus. Oricum, nu ceream un miracol: doar să nu cad sau măcar ca Malnata să nu se întoarcă şi să râdă de mine.

M-am agăţat de micile coloane din piatră, cu picioarele atârnând în aer. Am încercat să întind unul, dar încă nu ajungeam la ramurile de iederă. M-am întors, cu spatele spre râu, şi am început să cobor, încet, căutând orbeşte unde să-mi sprijin picioarele. Am început să respir din nou, apoi m-am uitat în jos şi mi s-a făcut greaţă. Atunci, mi-am întins gâtul, inspirând mirosul greu şi întunecat de apă şi de nămol.

Când am atins pământul, genunchii meu au cedat. M-am ridicat ştergându-mi praful de pe fustă. Malnata mă urmărea cum mă chinuiam să înaintez printre pietre şi i se

întipări din nou pe chip zâmbetul cu care mă fixase cu o zi în urmă pe podul Sfântul Gerardino. Se ridică şi-şi şterse palmele de coapse.

- Ştiam eu că o să vii.

- Şi eu, adăugă Filippo şi aruncă o altă piatră care sări în două cercuri, după care fu înghiţită de apă.

- Nu e adevărat, sări Matteo.

- Ba da.

- Ba nu.

Matteo folosi băţul pentru a mişca un bolovan, îl întoarse şi scoase la lumină pământul negru şi umed, pe care se plimbau râmele.

- Tu ziceai că n-are curaj, replică Filippo.

- Şi tu ziceai că sigur moare.

- Ce înseamnă asta? l-am întrebat simţind cum inima îmi bătea în gât.

- El a zis.

Matteo ridică băţul arătând spre Filippo şi-i mânji cămaşa curată cu pământ.

Filippo aruncă o altă piatră.

- Tata zice că dacă mănânci sâmburi de fructe, îţi creşte o plantă în stomac, care-ţi iese pe urechi şi pe nas şi nu mai poţi să respiri. Acelaşi lucru li se întâmplă şi mincinoşilor.

Probabil că Malnata mi-a citit spaima în ochi pentru că s-a apropiat de el şi i-a dat

un pumn în umăr.

- Mai taci, că nu ştii nimic tu.

Filippo schelălăi ca un câine şi-şi masă locul dintre umăr şi claviculă, muşcându-şi buza de jos cu dinţii cu strungăreaţă mare cât să treci un deget prin ea.

Matteo râse.

- Eşti delicată ca o fată.

Malnata se duse spre el, îi smulse băţul şi-l lovi peste glezne făcându-l să cadă în fund. El chelălăi încet în timp ce ea aruncă băţul şi se întoarse spre mine.

- Atunci, vii cu noi?
- Cu voi? Unde?
- îţi arăt acum.

Se duse să ia stropitoarea. Şi-o aşează în scobitura cotului şi-o ridică fără să se opintească.

- Şi râmele? întrebă Matteo, mişcând din cap şi arătând spre gaura de pământ închis la culoare.
- Nu ne trebuie mai multe, i-o tăie scurt Malnata. Ne ajung astea.

Se aplecă să-şi ridice sandalele şi-şi trecu pe după gât curelele din piele, apoi se puse în mişcare de-a lungul râului, lăsând podul în spate. Târa stropitoarea după ea, aplecându-se într-o parte pentru a-i susţine greutatea. Matteo şi Filippo porniră în urma ei. Unul recuperă pantofii, altul băţul. Nici unul nu se oferi să-i ia povara.

Am fugit şi eu după ea şi am ajuns-o din urmă. Cu încălţările mele cu talpă fină şi şosetele curate mă simţeam nelalocul meu, dar mi-am impus să fac paradă cu un ton plin de siguranţă, asemenea ei, şi am întrebat:

- Ce ai acolo, în ea?

- Peştii, răspunse Malnata, dar azi am prins doar trei.

- Şi ce faceţi cu ei? m-am interesat, trăgând cu ochiul la fâşia de apă neagră în care se mişcau fulgere argintii.

- îi folosim să prindem şopârle.

- Peştii?

- Peştii.

- Şi ce legătură au peştii cu şopârlele?

- Sunt pentru pisici, punctă ea, ca şi cum ar fi zis că cerul era sus, iar pământul, jos.

- Pisici?

- O să vezi, zise, şi mări pasul până când nu- i mai vedeam decât spinarea, stropitoarea care o lovea într-o parte şi urmele ude pe care le lăsa pe pietre.

înaintam în linişte ca într-o procesiune, Malnata în faţă, iar noi în spate. Dacă se întorcea să se asigure că eram acolo, îi zăream pata de pe tâmplă, între ochi şi ureche şi-n jos până la bărbie. Tata îmi

spusese că se numea „angiom” şi însemna că pe sub piele era bolnavă. Mama zisese că era semnul buzelor diavolului şi dacă mă gândeam la Malnata păcătuiam. Oricine altcineva ar fi ascuns cu părul semnul ăla care putea fi o boală şi totodată un blestem. Ea nu.

În jurul nostru erau sunetele vieţii din Lambro care mă înspăimântau: fâsâitul şoarecilor, măcănitul răguşit al raţelor şi zgomotul picurilor de apă care răsună cu ecou, la umbra umedă a podurilor.

Malnata se opri de îndată ce am ajuns la ceea ce se numea „coborârea în cascadă”, punctul în care albia râului Lambro se curba într-o semilună, iar când apele se umflau, se învolbura, înspumată. Acum însă, când râul secase, se împărţea în pârâiaşe subţiri. Malnata lăsă stropitoarea jos şi arătă spre ceva aflat în faţa sa. Acolo, în locş oarele de piatră uscată unde creştea iarba sălbatică, se aflau pisicile. Unele dintre ele se jucau pe piatra fierbinte, altele se alergau prin iarba înaltă şi gâfâiau.

- Şi acum fii atentă, îmi zise Malnata.

îşi suflecă iute mâneca rochiei şi vârî braţul în stropitoare. Prinse unul dintre peşti şi-l strânse în pumn, apoi se apropie cu paşi mici de pisoi.

Am stat s-o urmăresc în timp ce se

apleca. Ajunse lângă unul dintre pisoi, negru ca pâinea carbonizată şi cu ochii lucioşi şi albi, care ridică iute coada. Avea între dinţi o şopârlă grasă, de un verde luminos. Malnata ridică peştele şi-l oferi motanului, care dădu drumul şopârlei şi ridică o lăbuţă în momentul în care ea arunca peştele departe. Pisoiul sări ca din arc, iar Malnata făcu la fel, cu mişcări rapide. Se aruncă în iarbă şi apoi se ridică în picioare.

- Uite ce mare e! urlă, cu şopârla agitându- se în pumnul ei.

Cu cealaltă mână o apucă de coadă şi trase tare. O ţinea între degetul mare şi arătător, iar coada continua să se încolăcească în jurul degetelor ei.

Filippo şi Matteo pescuiră în stropitoare.

- Acum prind una şi mai mare, aruncă Filippo provocarea.

- Dar tu le laşi pe toate să-ţi scape, sări Matteo, hohotind cu râsul lui puternic şi ridicând în aer unul dintre peşti.

Filippo cotrobăia bâjbâind prin stropitoare.

Matteo şi Malnata o porniră în jos pe pantă, luându-se la scatoalce şi nu puteai să-ţi dai seama dacă făceau concurs de prins şopârle sau de căpătat zgârieturi de la pisoi.

Se întoarseră cu pumnii plini de cozi de şopârle, întinzând braţele pentru a-şi compara rănile şi numărându-le pe rând.

însă Filippo, deşi avea mânecile cămăşii ude, venea cu mâinile goale. Se ţinea deoparte, dând cu picioarele în smocurile de iarbă şi speriind pisoii.

- Şi ce faci cu ele?

- Le păstrez, răspunse Malnata vârându-şi în buzunar cozile, ca pe trofee.

- Şi unde le ţii?

- Sub pat. într-un borcan cu oţet. îşi trecu două degete peste una dintre zgârieturi, supse buricele degetelor, apoi mă întrebă: Vrei să încerci şi tu?

- Cred că nu pot.

- îi e frică. E o fetiţă, zise Matteo, scuipând cuvântul de parcă ar fi fost o îmbucătură cleioasă de grăsime de la carne, pe care, oricât te chinuieşti, nu reuşeşti s-o înghiţi.

Malnatei nu-i spunea aşa.

- Nu-i adevărat că mi-e frică, am sărit cu furie.

Pe chipul Malnatei se întipări un rânjet neruşinat.

- Arată-mi!

- Dar nu vreţi să ne jucăm altceva? m-am aventurat eu, evitându-i privirea.

- Ce altceva? întrebă Filippo, care

poate că se distra cel mai puţin în întrecerea aceea de prins cozi.

- Nu ştiu. Un joc fără şopârle, am spus ridicând din umeri. Am putea să ne prefacem că aia e nava şi noi piraţii, ca în romanele cu Corsarul Negru – şi am arătat spre un trunchi mare de copac căzut de-a curmezişul povârnişului.

- Nu, tăie scurt Malnata.

Şi brusc luă o faţă serioasă, cu nişte ochi care ar fi putut ucide.

- De ce? am întrebat, dar aveam gura uscată.

- Fiindcă aşa am zis eu.

- Nu ne jucăm niciodată de-a poveştile închipuite, explică Filippo, clătinând din cap.

- De ce nu?

- Pentru că e periculos, zise Matteo începând să se joace cu cozile pe care le ţinea în pumn.

- Periculos? am întrebat.

Malnata nu se mai uita la mine. îşi mutase privirea mai departe de Lambro şi peste pod, de parcă ar fi căutat ceva ce pierduse.

în acea clipă începură să se audă clopotele din dom. Le-am numărat: douăsprezece bătăi. Douăsprezece bătăi şi eu încă nu cumpărasem ouăle.

Caria nu avea să termine prăjitura

pentru prânz, iar mama avea să dea vina pe mine. Sau poate Caria avea să fie pedepsită, din cauza mea.

- Trebuie să plec, am spus vârând mâna în buzunar unde păstrasem moneda.

- Unde? a întrebat Filippo.

- La domnul Tresoldi să cumpăr ouă, am răspuns, înghiţind în sec un boţ de salivă. Doar la gândul acela, frica mi se oprise în viscere. Pe cele pe care le-am avut în casă le- am lăsat să cadă ca să pot ieşi, am continuat căutând încuviinţarea Malnatei.

Ea izbucni în râs.

- Le-ai spart special?

Am încuviinţat imperceptibil.

Malnata îşi ridică bărbia.

- Vin eu cu tine.

- Dar nu ţi-e frică?

- De ce?

- De domnul Tresoldi. îşi aminteşte că i-aţi furat cireşele. Ştie că aţi fost voi.

- Mie nu mi-e frică de nimic.

6

Mergeam alături pe strada Vittorio Emanuele lăsând în spate podul. Eu cu pumnii în buzunare, Malnata ţinând de ghidonul bicicletei şi ridicându-se pe o pedală. Oamenii întorceau capul după noi. Nu eram obişnuită cu genul ăla de priviri şi le simţeam pe mine asemenea unui strat de murdărie. În schimb, Malnata mergea cu capul drept şi părea să nu bage de seamă.

- Sângerezi.

- Şi ce dacă? Ridică un braţ şi linse tăietura lungă în relief, umflată şi înroşită, de la încheietura mâinii până la cot. Aşa trece arsura mai repede.

Magazinul domnului Tresoldi era în capătul străzii, cu firma de tablă, afişele cu conserve de bulion şi vitrinele opace din cauză că fuseseră curăţate în grabă, cu apă şi hârtie de ziar.

Malnata îşi sprijini bicicleta lângă lădiţele de fructe stivuite în faţa intrării şi urcă cele trei trepte.

-Vii?

Făcu un gest de parcă ar fl zis: „Doar n-o să stau după tine”.

Am ajuns-o din urmă şi m-a obligat să intru. Un clopoţel zăngăni când am trecut pragul, înăuntru se simţea mirosul de

pământ al cartofilor şi se vedeau cutiile de conserve aranjate pe rafturile mai înalte şi sticlele de vin. Aerul era cald şi umed. în picioare, pe o scară de fier sprijinită de peretele cu rafturile cu dulceţuri Cirio şi calendarul ducelui, era Noe, cu bretelele lăsate în jos şi un borcan de marmeladă de căpşune în mână. Se întoarse brusc, respirând uşurat când dădu cu ochii de noi.

- Vin acuşi, se auzi domnul Tresoldi din spatele magazinului.

Ieşi pe uşa de sticlă translucidă pe care scria: „Nu intraţi". Din cealaltă parte veneau zgomotele din curte: lătratul câinelui, fâlfâitul aripilor de gâscă. îşi ştergea degetele pe o cârpă înnegrită, apropiindu-se cu pasul lui şontâcăit.

înaintă, la lumina înceţoşată filtrată prin geamurile vitrinei, şi atunci ne recunoscu. îşi miji ochii, într-o expresie dură. Avea mâinile mari, cu dosurile zgâriate de frunzele spinoase de anghinare şi cu murdărie sub unghii.

- Ce căutaţi aici?

Simţeam în gură gustul acid de atunci când mama îmi dădea să iau magneziu.

Malnata îmi dădu un cot într-o parte. Mi-am înghiţit frica şi am îngăimat:

- Trebuie să cumpăr un carton de ouă. Unul din cele mari. Sunt fiica doamnei

Strada. Ea m-a trimis.

- Ştiu cine eşti, bombăni aruncându-şi cârpa pe un umăr, apoi arătă spre Malnata, şi ştiu şi cine e asta d-aci. *Mică-micâ, da-i mai şireată ca dracu' vasăzică.*

Cuvântul *dracu'* îmi dădu fiori.

- Are bani, sări Malnata ridicându-şi bărbia. Plăteşte ouăle şi trebuie să i le daţi obligatoriu.

Am deschis pumnul în care aveam cele cinci lire şi i le-am arătat.

Domnul Tresoldi ne măsură din cap până-n picioare cu o privire tăcută. Eram sigură că avea să ne crape ţeasta cu spărgătorul de nuci agăţat de cârligul de lângă sacul cu nuci, însă el îşi trecu limba peste dinţi şi spuse:

- Eu nu le vând hoţilor nici măcar un cotor de măr. Cine fură şi doar o dată nu e iertat niciodată.

- Şi pe dumneavoastră, care i-aţi furat măcelăria domnului Fossati, cine v-a iertat? întrebă Malnata dintr-o suflare.

Domnul Tresoldi respiră zgomotos pe nas şi ne arătă uşa mârâind:

- Să nu mai puneţi piciorul aici sau o să vedeţi voi ce-o să vă fac. Vă dau de mâncare la gâşte.

Am ieşit în viteză, eu cu spinarea cocoşată şi fără suflare, Malnata bătând

din picioare pe dale. Din magazin, domnul Tresoldi urlă:

- Ai grijă să nu-ţi prinzi coada-n uşă, Malnata!

Ne-am oprit abia când am ajuns sub scări. Ea scoase limba şi apoi îmi spuse:

- Să nu plângi. Plânsul e pentru idioţi şi n- are sens.

- Nu reuşesc... Mi-am tras nasul şi mi-am şters lacrimile cu un braţ. De ce i-ai spus aia?

- Pentru că e adevărat, a izbucnit ea, şi putem să ne ducem să ne luăm singure ouăle alea. O să-i arătăm noi lui.

- Dar nu l-ai auzit? A zis că dacă ne mai întoarcem, ne dă de mâncare la gâşte.

- Doar dacă ne prinde – şi afişă unul dintre zâmbetele ei răutăcioase.

Apoi chipul i se încordă brusc.

- Ce s-a-ntâmplat?

Arătă spre intrarea în magazin.

M-am întors: Noe stătea în picioare în prag, cu părul lui ondulat şi închis la culoare atât de des, încât aş fi putut să-mi pierd mâinile dacă le-aş fi trecut prin el.

- Ce vrei? i se adresă Malnata.

Noe ezită o clipă, apoi zise:

- Uite!

îmi întinse un carton cu douăsprezece ouă.

- De ce? am întrebat strângându-le la piept.

Ridică din umeri.

- Pe-astea le voiai, nu?

- Mulţumesc.

Ochii lui de culoarea castanelor priviră intrai mei, iar eu m-am aprins la faţă. I-am întins moneda, dar el clătină din cap.

- Trebuie să mă întorc înăuntru, altfel se înfurie. Făcu un semn aproape imperceptibil din mână şi schiţă o jumătate de zâmbet înainte de a închide uşa. La revedere!

Cartonul de ouă era cald încă şi avea mirosul lui: un iz de animal şi de sălbatic, de tutun închis la culoare, un miros despre care mi-am dat seama că-mi plăcea.

- Nu ştiu dacă putem să avem încredere în el, zise Malnata.

Acasă m-am privit îndelung în oglinda de la baie. Aveam obrazul înroşit acolo unde mama îmi dăduse o palmă pentru că mă aşteptase, iar eu nu mai veneam. Stricasem rochia şi-mi murdărisem pantofii.

- Unde ai fost, nefericito? ţipase la mine.

Eu tăcusem mâlc.

Acum, în picioare, agăţată de chiuvetă, doar în lenjerie şi cu rochia din care picura apa aşezată pe uscător deasupra căzii,

ziceam:

- Mie nu mi-e frică de nimic.

Am început să cercetez locul rozaliu şi fin unde mi se luase pielea, pe umăr. Cu siguranţă se întâmplase când coborâsem printre iederă şi pietrele prăbuşite. Eram mândră de rana aia, dar prin comparaţie cu braţele Malnatei, pline de zgârieturi, era nimic.

- Nu mi-e frică de nimic, repetam ţinându- mi bărbia ridicată şi forţându-mă să citesc pe chipul meu, pe care-l considerasem întotdeauna banal, trăsăturile ei.

Pe de-o parte era viaţa aşa cum o ştiam, pe de alta era aşa cum mi-o arăta Malnata. Iar ceea ce înainte mi se părea firesc devenea deformat, asemenea reflexiei din apa din lavoar, atunci când te speli pe faţă. În lumea Malnatei se făceau întreceri de zgârieturi de pisici, şi trebuia să-ţi lingi durerea împreună cu sângele. Era o lume în care nu te puteai juca prefacându-te că erai ceva ce nu erai şi cu băieţii vorbeai privindu-i drept în ochi.

Stăteam în pragul lumii ei şi o scrutam nemişcată, gata să alunec înăuntru. Şi abia aşteptam să cad.

7

în sâmbăta aceea tata anunţă că invitase la prânz o persoană importantă. Era un eveniment extraordinar pentru că, de când ne mutaserăm în casa mai mică, mama nu voise să primească pe nimeni.

îi precizăCariei că trebuia să meargă încetişor, cu spinarea dreaptă, să ţină gura închisă şi să gătească aşa cum trebuie: supă cu tortellini fără cub cu arome artificiale, care era pentru săraci, ci cu carne şi legumele proaspăt tăiate, iar felul doi ruladă de carne, care mie mi se părea scârboasă. în schimb, ea îşi puse rochia strânsă în talie care-i lăsa gleznele descoperite, colierul cu perle şi cerceii cu briliante. Apoi scoase din sertar fotografia cu Mussolini şi o aşeză la vedere pe servantă.

Oaspetele tatei şi soţia lui au ajuns în întârziere şi nu şi-au cerut scuze. Ea a strâmbat din nas în faţa cuverturii din dantelă de pe spătarul canapelei, iar el şi-a şters pe covor murdăria de pe cizme. L-am recunoscut după modul arogant în care lua în stăpânire lucrurile cu privirea de parcă i s-ar fi cuvenit toate, inclusiv mama. Domnul Colombo îi atinse uşor degetele cu buzele, apoi îşi aranjă insigna înfiptă în sacou. Chiar dacă el şi automobilul lui nu-i

plăcuseră niciodată, tata se apleca până la pământ şi spunea:

- Domnule, vă rog, faceţi-vă comod.

Mama o pusese pe Caria să poarte uniforma
şi bentiţa şi-i spusese:

- Dacă mă faci de râs, vezi tu apoi.

Eu trebuia să am o ţinută corectă, cu coatele lipite de trup, cu şervetul în poală, şi să nu scot o vorbă, „ca o domnişoară cuminte" în timp ce adulţii aveau discuţii de oameni mari, iar tata râdea la ceva ce spusese domnul Colombo. Trebuia să zâmbesc, să spun „mulţumesc" şi „te rog" şi să vorbesc doar când mi se adresa cineva. Trebuia să mănânc supa fără zgomot şi să aleg furculiţele în ordinea corectă.

Mama îmi dăduse tot timpul o grămadă de sfaturi despre cum să stau la masă şi nu mă certase niciodată pentru o notă proastă – prefera să fiu mai degrabă bine educată decât instruită.

Erau atât de multe reguli, încât îmi trecuse foamea şi căutam complicitatea Cariei, care făcea grimase pe la spatele mamei ca să mă înveselească.

Nu puteam să mănânc rulada cu carne. Era fierbinte, iar umplutura moale şi

verde. Dar o altă regulă era că farfuria nu se strânge decât goală de pe masă. Aşa că am tăiat fiecare felie în bucăţele mici şi le-am lăsat să cadă pe furiş din vârful furculiţei în şervetul din poală. între timp, tata dădea din mâini şi descria fetrul olandez şi panglicile împletite. Domnul Colombo încuviinţa prefăcându-se că reuşea să-l urmărească chiar şi când tata vorbea despre însăilare sau despre modurile în care se dă formă pălăriei. Repeta:

- Un adevărat fascist îşi respectă cuvântul dat, domnule Strada. O să vă obţin acordul.

Atunci am înţeles: pentru a-şi salva fabrica, tata ar fi fost gata să-şi scoată pălăria chiar şi în faţa diavolului.

Vorbiră aproape doar bărbaţii; mama şi doamna Colombo se limitară să se complimenteze pentru nimicuri: culorile perdelelor şi frumuseţea argintăriei, modelul complicat al feţei de masă din macrame, care era din zestrea mamei.

Caria îmi luă farfuria din faţă; aveam în poală o bocceluţă umedă şi caldă, din care picura zeamă. În timp ce mama zicea: „Un deget de Maraschino, domnule Colombo. Şi dumneavoastră, doamnă, poate doriţi o prăjitură?", eu mă gândeam la o scuză pentru a mă ridica de la masă. Am tras

scaunul înapoi.

- Mă duc la toaletă. Mă scuzaţi.

Şervetul alunecă şi căzu cu un pleoscăit lipicios. Caria, care trecea cu sticla de vin, puse piciorul deasupra şi, brusc, îşi pierdu echilibrul. Sticla cu vin roşu îi zbură din mână şi se răsturnă în mijlocul mesei, spărgând farfuriile şi paharele din serviciul bun şi pătând totul în jur. Domnul Colombo se ridică, cu picioarele şi pieptul ude de vin şi strigă un cuvânt urât, din cele pe care, dacă le spui din greşeală, apoi trebuie să spui de zece ori *Ave* Mana şi să-ţi faci de două ori semnul crucii. Mama nu-i zise nimic domnului Colombo. Şi nici măcar tata. Se uitau la mine. Mă priveau ca pe o coadă de şopârlă ruptă pe care o arunci în râu.

Duminică m-am prefăcut că sunt bolnavă.

M-am trezit devreme, înainte să intre Caria să-mi spună: *„Haidi, puturoaso,* trezeşte-te", şi mi-am frecat fruntea cu o bucată de stofă pe care o înmuiasem în apă fierbinte. Frigea tare- tare.

M-am dus în camera mamei, cu picioarele goale, doar în cămaşă de noapte. Am găsit-o în faţa oglinzii, verificând temperatura ondulatorului cu un deget înmuiat în salivă. Pe comodă deschisese *Mani di fata-,* revista de cusut

şi tricotat pe care o primea prin poştă în fiecare lună pentru a fi la curent cu ultima modă a activităţilor de acest gen pentru femei. O folosea pentru a ţine bigudiurile prinse în suport şi să nu se rostogolească jos.

- Pune-ţi papucii! Doar zdrenţăroşii umblă de colo-colo în picioarele goale.

- Nu mă simt bine, am zis frecţionându-mă pe braţe ca şi cum mi-ar fi fost frig.

Ea m-a studiat în oglindă.

- Vino puţin!

M-am apropiat de ea. A pus deoparte ondulatorul încins, m-a apucat cu o mână de bărbie şi şi-a lipit buzele de fruntea mea.

- Arzi, îmi spuse, şi eşti transpirată toată! Ai văzut ce se întâmplă când umbli de colo-colo prin noroi? Ştiam eu.

- îmi pare rău.

- Lasă poveştile. întoarce-te în pat, o pun pe Caria să-ţi aducă sirop Ischirogeno – îmi aruncă, trecându-şi o şuviţă pe ondulator.

Tata era în baie, cu bărbia şi gâtul pline de cremă de ras.

- încă nu eşti gata? mă întrebă când am trecut pe lângă el întorcându-mă

în cameră.

- Am febră.

El şovăi, lăsând spuma să-i picure pe chiuvetă.

- Mama ta ştie?

Am încuviinţat din cap.

- Bine. Bătu cu briciul pe marginea chiuvetei, apoi îl trecu pe gât. Foarte bine.

Caria strângea patul pliant pe care dormea şi-l aşeza în spatele canapelei.

- Vrei să-ţi aduc ceva de mâncare?

Am refuzat cu un semn şi i-am mulţumit prefacându-mă că tuşesc după care m-am întors în cameră.

Am rămas întinsă în pat, respirând cu o mână aşezată peste inimă şi ascultând zgomotele familiare de duminică dimineaţa: zgomotul de ceşti în bucătărie şi târşâitul papucilor de casă pe hol, înlocuit de cel al tocurilor joase ale mamei.

- Suntem în întârziere, zicea tata.

- Trebuie să-mi găsesc poşeta, spunea mama. Şi pălăria, unde e pălăria mea? Nu, nu aceea, cea cu voaletă turcoaz.

Nu veniră să vadă cum mă simţeam.

M-am ridicat imediat ce i-am auzit ieşind. Atunci, mi-am dat jos cămaşa de noapte şi am scos o rochie veche, din cele păstrate în fundul şifonierului, aşteptând

ca mama să facă ceva cu ele. Oglinda îmi arăta o imagine a mea cu care încă nu mă obişnuisem, plină de umflături neaşteptate, de curbe moi pe şolduri şi în zona coapselor. Pe biceps şi pe gambă aveam două vânătăi de care eram grozav de mândră. Mi-am pus repede rochia pe mine, simţind cum pânza mă ţinea la piept şi la subsuori. Nu m-am încălţat cu pantofii, traversând holul cu ei în mână.

Caria era în bucătărie şi făcea ordine, cântând fals: „în dragoste se face mereu aşa. Dă-mi un sărut şi eu îţi dau inimioara". Pornise radioul. Tata nu-l folosea decât ca să asculte discursurile bărbaţilor puternici care se aflau la Roma, dar atunci când Caria era singură în casă, la radio se auzea muzică.

Am ajuns la uşă şi aproape că mi se făcuse rău de la cât îmi ţinusem respiraţia. Am apăsat pe clanţă şi dinapoia mea se auzi o voce:

- Ce repede a trecut răceala. Sfântul Alexandru a făcut un miracol?

Caria ţinea pumnii strânşi în şold. M-a fixat îndelung cu privirea, apoi a izbucnit în râs.

- Cum îl cheamă?

Am încercat să mormăi ceva, dar mi-am dat seama că nu ştiusem niciodată numele Malnatei.

- Nu e unul care nu-şi ţine mâinile acasă, aşa-i? Nu cu tine carele eşti o copiliţă numa'.

Atunci am înţeles că ea se gândea la treaba cu fetele şi băieţii de care vorbea mama când îmi amintea că sunt „doar o fată" şi că nu trebuia să mă gândesc la lucrurile alea pentru că păcătuiam. În schimb, Caria era de părere că ce se întâmpla între femei şi bărbaţi era un lucru firesc şi nu trebuia să-ţi fie ruşine, însă eu eram doar o copilă.

- Noe, am răspuns fără să mă gândesc, Noe Tresoldi.

Caria ridică ochii spre mine.

- Să faci bine să te-ntorci îndărăt 'nainte să se gate slujba, îmi spuse ea, altfel să ştii că eu intru în belele.

Am traversat în fugă strada Vittorio Emanuele, fără să bag în seamă oamenii bine îmbrăcaţi şi pieptănaţi frumos care urcau spre piaţa domului. Eram sigură că nu aveam să mă întâlnesc cu părinţii mei. Fără mine, care-i încetineam, sigur erau deja în biserică, şi aşa mama prinsese locurile bune. Mi-am tras suflarea doar când am ajuns la pod, cu gambele şi obrajii arzând.

M-am aplecat peste balustradă, dar ea nu era. Era doar Matteo Fossati, singur. Aplecat, cu picioarele goale pe pietre, în

pantaloni scurţi şi cu pieptul dezgolit. îşi scufunda mâinile în Lambro şi scotea pumnii goi, înjurând. M-am dus în locul în care malul se prăvălise şi l-am strigat. El mă privi de parcă aş fi fost un gust scârbos care-ţi vine înapoi pe gât.

- N-are rost să cobori. Azi nu vine.
- De ce?
- Şi ce te interesează pe tine?
- A zis unde se duce?
- Dacă spune că nu vine, nu vine şi gata.

Ce puteam să fac? Nu voiam să mă întorc acasă. Simţeam încă surescitarea după cursa tocmai încheiată şi după febra pe care-o inventasem.

Clopotele sunară de orele unsprezece. Cu privirea în pământ, am traversat podul ca să fug şi să verific din partea cealaltă. Poate îmi făceau o farsă sau se jucau de-a v-aţi ascunselea.

Atunci am auzit un scrâşnet de roţi şi un ţipăt. Am tresărit, rămânând ţintuită în mijlocul străzii: botul automobilului vopsit în negru îşi arăta colţii la o palmă de chipul meu. Mi-am văzut groaza reflectându-se în farurile curate în timp ce o femeie cu un şal la gât întindea capul de pe locul pasagerului şi ţipa:

- Voiai să te calce maşina?
- Dar nu e fiica familiei Strada?

întrebă şoferul ridicând mâna de pe claxon şi întinzându- se pe geam.

Domnul Colombo scoase un zâmbet ipocrit.

- Tatăl tău te lasă să umbli ca un vagabond?

- Având în vedere cum au învăţat-o să-şi ţină resturile la masă, nu e de mirare, judecă doamna Colombo.

Mă studie cu ochi severi şi atunci mi se făcu frică. Doamna Colombo o privea mereu pe mama de sus, dar, poate, ca să-i provoace o neplăcere şi s-o facă să se simtă prost, ar fi fost bucuroasă să-i spună că mă văzuse pe drum, singură, purtând o rochie care părea o zdreanţă.

M-am dat la o parte ca să-i las să treacă, cu chipul îmbujorat, muncită de gândul că ar fi fost de ajuns un cuvânt din partea lor, şoptit în grabă în timpul slujbei ca să mă dea de gol. Pe scaunul din spate l-am recunoscut pe Filippo cu uniforma organizaţiei Balilla şi ciucurele negru pe beretă, pe care le purta de parcă i-ar fi fost ruşine. Lângă el stătea Tiziano, fratele mai mare, şi el blond, cu părul lucind de la atâta briantină, încât firele păreau lipite între ele. Avea cămaşa încheiată până la gât şi pielea foarte albă. Automobilul reporni la drum, urcând spre dom cu puţin timp înainte de începerea slujbei; Tiziano

mă salută cu un semn din cap; în schimb, Filippo încerca să se facă mic în scaun, ascunzându-şi chipul în mâini. Când Malnata era prin preajmă nu conta al cui fiu erai, ce lucruri fusese şi învăţat să urăşti şi în ce voiau să te oblige să crezi. Nu conta că tatăl lui Matteo era dintre cei numiţi „Roşii" şi că acela al lui Filippo lustruia insigna cu fascia, fără să omită vreodată să facă salutul în faţa portretului lui Mussolini. În lipsa ei însă, aceste două lumi redeveneau ireconciliabile.

Poate ea chiar era bolnavă şi dacă aş fi ştiut unde locuia m-aş fi dus la ea, să văd dacă toate tăieturile alea de pe braţe nu i se infectaseră cumva şi o ucideau. Mama spunea că sub unghiile pisicilor erau boli şi dacă te zgâriau, îţi otrăveau sângele.

M-am aşezat pe trotuar ţinându-mi toată frica în pumnii strânşi lipiţi de abdomen.

- Ce faci acolo? Noe mă privea de pe şaua bicicletei, cu lădiţele de fructe pe portbagaj şi o bretea de la pantaloni desfăcută, atârnându-i pe coapsă. Deci?

- Nimic.

- Nimic?

I-am întors spatele.

- Bine.

Apăsă pe pedală, îndreptându-şi spatele.

M-am ridicat repede.

- Stai!

El se întoarse sprijinindu-se pe un picior şi ţinând bicicleta în echilibru.

- Nu ştiu unde s-o caut, am îngăimat cu băgare de seamă.

- Ştii că toţi spun că e mai bine să stai departe de ea?

- Ştiu.

- Şi nu-ţi pasă?

- Nu-mi pasă.

Izbucni în râs.

- Dacă vrei, eu ştiu unde stă.

- Chiar ştii?

- Uneori mă duc în blocul ei să fac livrări. Stă pe strada Marsala, aproape de Singer. înainte de reforma sanitară, locuia la etajul al patrulea al unei vile din Sant'Andrea, dar apoi au demolat casele. Bătu cu palma în cadrul bicicletei. Te duc eu.

- Acum?

- Acum.

Aşa ceva nu mai făcusem niciodată: să mă sui pe bicicleta unui băiat, în echilibru pe cadru, aşa cum stau logodnicele.

- De acord, i-am spus, iar el m-a ajutat să mă ridic.

M-am agăţat de ghidon cu ambele mâini. Noe a început să pedaleze, cu coatele şi genunchii desfăcute pentru a-mi face loc.

- Ţine-te bine.

Simţeam un nod greu în stomac chiar

dacă nu mâncasem micul-dejun, iar la ceafa şi la subsuori senzaţia lipicioasă de transpiraţie în timp ce coapsele mă dureau, lipite de cadrul bicicletei.

Noe urcă fără efort până la dom, ieşi pe strada Italia, pedalând în picioare şi împrăştiind trecătorii care se aflau la plimbare. Când am ajuns la staţie, s-a aşezat înapoi pe şa, atingându-mă cu picioarele. Nu mai fusesem vreodată în cartierele aflate mai departe de staţie, unde începea periferia, dar mai ales nu mai stătusem niciodată aproape de cineva şi nu ştiam ce să spun. Din fericire, el tăcea şi era atent la drum. Claviculele lui mă apăsau pe ceafă, iar părul meu îi atingea bărbia. Avea obrajii aspri, dar doar puţin, şi o ţigară rulată de el strecurată după ureche.

- Am ajuns, mi-a spus, dar eu nici nu mai fusesem atentă la drum.

Studiam tendoanele braţelor încordate sub piele, inspirând mirosul lui, de osteneală şi de tutun.

Mi-am dezlipit privirea şi am lăsat-o să hoinărească în jur: vilele de pe strada Marsala erau mari şi drepte, cu balcoane lungi şi ferestre pătrăţoase, toate la fel, asemenea babordului unui vapor.

Pe partea cealaltă era fabrica Singer, inaugurată de mai puţin de două luni,

impunătoare şi tăcută, cu porţile închise şi afişele cu maşinile de cusut.

- Asta e poarta, spuse Noe şi mă ajută să cobor. Ea stă la etajul şase.

- Tu nu vii?

Zâmbi arătându-şi dinţii foarte frumoşi.

- Am de făcut livrări – şi arătă cu degetul mare spre lădiţele cu fructe de pe portbagaj.

În magazin, împreună cu tatăl lui, nu-l văzusem niciodată râzând.

- Dar ştii cum să te întorci acasă?

- Da, l-am asigurat, pentru că nu voiam să par o fetiţă neştiutoare.

Apăsă pedalele şi se făcu nevăzut fără să-mi lase timp să-i mulţumesc.

Nu mi se mai întâmplase să fiu atât de departe de casă, singură, şi mi se părea apăsătoare partea aia de oraş, veche şi plină de umbre, cu străzile goale şi vile foarte înalte. Pe ferestrele deschise din cauza căldurii se auzeau vocile oamenilor şi se simţeau aromele din bucătării.

La intrarea în bloc nu era nici un portar, iar uşile erau deschise. M-am uitat în jur, căutând pe cineva căruia să-i cer voie, dar nu era nici ţipenie.

Am urcat pe jos cele şase etaje, oprindu-mă să-mi recapăt suflarea pe palierele ticsite cu biciclete. Miasma de la toaletele din capătul coridorului ajungea până sus

pe scări.

Am recunoscut apartamentul Malnatei după bicicleta plină de rugină cu ghidonul răsucit, sprijinită de balustrada terasei. Pe uşă era o plăcuţă de alamă pe care scria „Meriini”.

Am rămas îndelung cu o mână ridicată, numărând de câte ori respiram şi spunându-mi că atunci când aveam să ajung la zece, aveam să bat, dar mi se părea că pierd şirul şi o luam de la capăt.

De partea cealaltă se auzi un hohot de râs.

Mi-am făcut curaj şi am bătut. Mai încet la început, apoi mai tare. Râsetele se opriră şi am auzit pe cineva spunând:

- Maddalena, fugi să vezi cine e.

Mi-am ţinut respiraţia; paşii se apropiară de uşă şi mi-a venit în minte să o iau la fugă. M-a copleşit teama să nu fi greşit apartamentul şi să nu mă trezesc în faţa unei necunoscute. Sau, mai rău, să fi fost apartamentul potrivit, dar ea să mă alunge.

Uşa se deschise şi Malnata apăru în prag. Avea faţa curată, o rochie lejeră şi picioarele goale. Ţinea strâns în mână nişte panglici ivoar şi resturi de dantelă.

- Ce cauţi aici?

- Atunci aşa te cheamă, am bălmăjit, e un nume frumos Maddalena.

Chipul i se contractă într-o strâmbătură.

- De ce-ai venit aici?

- Nu te-am găsit la râu. M-am gândit că eşti bolnavă.

- Eu nu mă îmbolnăvesc niciodată, răspunse în grabă, nu trebuia să vii să mă cauţi.

Dinăuntru se auzi o voce masculină:

- Maddalena, cine e?

M-am dat înapoi şi am dat să o iau la fugă.

Ea izbucni:

- Bine, acum dacă tot ai ajuns până aici, intră, nu?

Am pornit în urma ei pe un hol strâmt cu pereţi goi care dădea într-o cămăruţă plină de lumină. Era maşina de gătit emailată cu plita de fontă şi fereastra pentru focul de lemne. Agăţată pe perete, lângă crucifix şi Fecioară, o tablă mică, cu ramă metalică, pe care scria: „Ce lipseşte azi?" Cineva adăugase dedesubt cu cretă: „Totul", iar şi mai jos, cu alt scris: „Dar în primul rând laptele". În colţurile bufetului, între lemn şi sticlă, erau strecurate fotografii vechi şi o crenguţă uscată de măslin.

În mijlocul camerei, în picioare pe masă, era un băiat îmbrăcat într-o rochie de mireasă. Pantalonii de lucru şi şosetele negre se iţeau de sub tivul rochiei care-i

ajungea până la jumătatea gambelor, iar cu capul atingea un bec gol.

- Salut, mi-a zâmbit ridicând o mână.

Două fete stăteau pe nişte taburete din ratan, de-o parte şi de alta a mesei pline de
resturi de materiale, pernuţe cu ace înfipte şi centimetre de croitorie desfăcute. Voiau să însăileze tivul rochiei de mireasă. Una dintre cele două avea ruj pe buze, părul închis la culoare tuns scurt şi coafat în formă de virgulă pe obraji şi aceiaşi ochi negri ca ai Maddalenei.

- Stai un pic nemişcat, altfel trebuie s-o iau de la capăt.

Cealaltă fată avea un păr des foarte frumos, despletit pe spate, sânii mari şi ochelari. Cu un material pe genunchi şi un centimetru în jurul gâtului, înfipse acul în material.

- Bine că nu e grabă, spuse ea înfăşurându-şi un fir de aţă albă în jurul arătătorului şi rupându-l cu dinţii.

- Dar avem doar duminica s-o aranjăm, sări fata dată cu ruj.

L-am recunoscut în băiatul cu rochia de mireasă pe fratele mai mare al Malnatei, Ernesto, care venea cu ea în parc ca să se caţere în copaci, şi care, de o lună, lucra la fabrica Singer. Avea braţe puternice şi un

chip cu trăsături netede, păr negru, ciufulit, şi pe pomeţi umbra genelor foarte lungi.

În schimb, pe cele două fete nu le văzusem niciodată. Mai târziu am aflat că lucrau cu ziua pentru doamna Mauri, care era modistă şi avea un magazin în centru. Cea cu ruj pe buze se numea Donatella şi era sora mai mare a Malnatei. Cealaltă era Luigia Fossati, sora mai mare a lui Matteo, care din martie era logodită cu Ernesto – în iarna aceea aveau să se căsătorească. De luni întregi stătea trează până târziu să căptuşească pălării, să coasă nasturi şi să repare haine elegante pentru călătoriile celorlalţi, încercând să economisească atât cât era nevoie pentru două bilete de tren şi o cameră la unul dintre hotelurile mari din Nervi. Voiau să caute unul cu terasă, în care să petreacă o săptămână după nuntă ca să vadă marea şi să-şi bea cafeaua la soare, cum fac domnii. Pentru a modifica rochia de mireasă aveau doar duminica, şi Donatella le dădea o mână de ajutor. Ernesto făcea pe manechinul pentru că avea aceeaşi înălţime cu Luigia şi avea şoldurile late, ca o fată. Sau poate doar pentru că era distractiv.

Maddalena mă prezentă. Cine ştie cum de- mi ştia numele. Nu i-l spusesem niciodată. Zise că eram o prietenă de-a ei,

iar eu eram mândră şi înspăimântată că mă considera aşa. Adevărul era că nu avusesem niciodată prietene.

Am făcut o mică plecăciune.

- îmi pare bine să vă cunosc.

Ernesto îşi ceru scuze pentru starea în care-l găsisem, iar fetele izbucniră în râs. Donatella spuse că Maddalena nu invita niciodată pe nimeni acasă, poate le era ruşine cu ei. Ea îşi încrucişă braţele, întunecându-se la faţă.

- Nu s-ar înşela prea tare, având în vedere cum m-aţi îmbrăcat, zise Ernesto râzând.

Râsul lui suna precum clopotele de sărbătoare.

- Termină cu râsul, că apoi iese tivul greşit, spuse Donatella, ţinând acul între degetul mare şi arătător, înainte de a umezi în gură firul pentru a-l vârî în ac.

Luigia îl privea pe Ernesto cu ochii strălucind; râdea şi ea, cu gura deschisă.

- Credeam că să-i arăţi rochia soţului aduce ghinion, am zis eu.

- Oricum, acum mă ia de nevastă orice ar fi. Nu mai e timp să se răzgândească.

- îmi pun rochia, aşa e mai greu să fug.

îmi oferiră o prăjitură de pe un platou micuţ din carton auriu aşezat pe bufet.

Le-am spus că mai întâi trebuia să mă duc la toaletă. Baia era pe palier, iar Maddalena mă însoţi şi mă aşteptă afară.

Am intrat ţinându-mă de nas din cauza mirosului. Nu exista vas de toaletă, ci doar o gaură în gresie şi două trepte pe care să pui picioarele. Nu era nici măcar instalaţia de closet, ci doar o mătură veche cu capătul stricat. Atârnate într-un cârlig, foi de ziar. Am închis uşa, dar nu era lacăt, şi nici măcar încuietoare. Pe interior, cineva scrisese: „Nu ţi se spune să tragi la ţintă, dar eşti rugat să faci înăuntru”.

- Ai o casă frumoasă, am spus când am intrat din nou.

Maddalena schiţă un zâmbet trist.

- Ce ştii tu, care eşti o bogătancă?

Mă puse să mă spăl pe mâini în chiuveta din bucătărie cu săpunul de rufe care mirosea a spălătorie.

Luigia şi Donatella îl ajutau pe Ernesto să-şi scoată rochia de mireasă, încetişor, pentru a nu strica ce însăilaseră. O aşezară pe spătarul unui scaun, iar Luigia o mângâie cu buricele degetelor.

Ne aşezarăm în jurul mesei să mâncăm prăjituri. Aroma de vanilie se răspândise în toată încăperea.

- Ar trebui să aşteptăm până după masă, dar miros atât de bine.

- Lasă-i una şi mamei! sări

Donatella lovindu-l peste braţ pe Ernesto, care era pe punctul de a mânca cel de-al treilea choux à la crème la rând.

Sărbătoreau pentru că slujba de la Singer, chiar dacă n-o începuse de mult, era plătită bine, şi în curând avea să fie şi mai bine: Ernesto avea să devină şef de echipă. începuse deja să caute apartamente de închiriat şi găsise unul bun pe strada Agnesi, doar două camere, dar foarte luminos. Cu salariul lui şi cel de modistă al Luigiei puteau să-şi permită chiar să-l mobileze cum trebuie, ba chiar să-şi cumpere un frigider, dacă aveau grijă să economisească.

- Grăbiţi-vă să faceţi mulţi copii, că Mussolini vă dă o grămadă de bani, spuse Donatella.

Luigia roşi, cu buzele acoperite cu zahăr pudră.

- Poate să ne dea şi un milion. Eu de la ăla nu vreau nimic, zise Ernesto.

- Atâtea fiţe, izbucni Donatella. Când mai vezi tu atâţia bani vreodată? Câţiva bănuţi în plus doar nu-ţi strică. În felul ăsta iei o casă frumoasă pentru Luigia, aşa cum merită.

- Cum a luat prăjiturile o să ia şi casa, zise Maddalena. N-are nevoie de ajutorul nimănui...

Se îmbufnă şi nu mai mâncă nimic.

Ernesto îndulci din nou atmosfera. Deschise ferestrele şi trase într-o parte perdelele pentru a lăsa să intre, împreună cu căldura, melodia care venea de la radioul deschis într-un apartament vecin. Ne invită la dans pe rând pe fiecare, pe balcon, pe ariile lui Beniamino Gigli şi cantonetele lui De Sica. Eu eram dreaptă şi rigidă ca o mătură, în vreme ce Maddalena se mişca uşor şi ştia toţi paşii. Fusese de ajuns râsul lui Ernesto, buna lui dispoziţie încăpăţânată, ca s-o facă să-i treacă supărarea.

Când veni rândul Luigiei, Ernesto o strânse la piept şi se legănară cu frunţile sprijinite una
de cealaltă, ochii închişi şi degetele
împletite.

Atunci, i-am invidiat pentru casa aceea. Era mică, cu pereţii goi, dar acolo se putea dansa.

La primele note din *Spune-mi vorbe de iubire*, *Mariu* cineva dădu volumul mai tare.

- Ce-mi place asta! zise Maddalena. Mă apucă de mână. Nu aşa. Uită-te la paşii mei.

Nu reuşeam. Aveam picioarele precum cele de păpuşă, fără încheieturi, şi nu ştiam unde să pun braţele. Mă apucă de mijloc, mă puse să-mi scot pantofii şi să

mă urc pe picioarele ei, chiar dacă era mai mică de înălţime şi trebuia să stau aplecată ca să rămân în echilibru. Aflându-mă atât de aproape de ea, nici nu mai respiram. Mirosea a săpun. Inima îmi bătea să-mi spargă pieptul. Palma ei umedă pe spinare mă făcea să tremur.

- „Spune-mi că nu e o iluzie, spune-mi că eşti toată numai pentru mine”, cântă ea, râzând.

Mă iertase deja că venisem la ea acasă fără să-i cer voie.

Uşa se deschise şi curentul trânti brusc ferestrele. Muzica deveni un ecou îndepărtat, în spatele geamurilor. Donatella îşi şterse rujul cu un şervet, iar Luigia se dezlipi cu delicateţe de Ernesto, aranjându-şi părul cu degetele. Eu mi-am pus în grabă pantofii, folosind arătătoarele drept sprijin.

Intră o femeie cu saboţi în picioare şi o rochie din bumbac negru.

- Iar s-a scumpit ceapa. Optzeci de centime kilul. Şi fasolea s-a făcut trei lire. Nebunie curată. În curând, doar coconii o să poată să mai facă cumpărăturile la piaţă, bombăni aşezând pe masă plasele. Şi? Masa încă nu e pusă? Staţi şi mâncaţi prăjituri, hm?

- Acum pregătim totul, mamă, spuse Ernesto.

- Mă ocup eu. Voi aranjaţi cumpărăturile. Şi faceţi ordine în tot dezastrul ăsta, că zici că suntem în bârlogul hoţilor. Arătă mai întâi spre el, apoi spre Luigia, apoi pânzeturile şi resturile de material întinse pe masă. „Oamenii îndrăgostiţi îs ca şi înnebuniţi”, izbucni.

Nu-mi plăcea de doamna Merlini. Părea vlăguită ca un miel în ziua de Paşte. Mă privi cu nişte ochi foarte albaştri şi ieşiţi din orbite, îşi târa cu lentoare trupul moale şi palid, de parcă ar fi fost crestat în săpun de rufe.

Mama spunea că o doamnă se vede după ceea ce poartă pe sub fuste. Ea purta întotdeauna ciorapi din mătase şi avea mare grijă să nu îi deşire, iar mama Maddalenei, dimpotrivă, avea picioarele goale.

- Vrei să stai la masă? mă întrebă Luigia în timp ce spăla legumele murdare de pământ.

M-am uitat după ceas şi l-am văzut agăţat lângă fereastră. Nu-mi dădusem seama că trecuse prânzul de patruzeci de minute.

- îmi pare rău, dar chiar trebuie să plec acasă, acum. Mă gândeam la Caria; sigur mă aştepta şi-şi rodea unghiile. Mulţumesc pentru prăjituri şi

restul.

Mama întinse muşamaua şi aranjă farfuriile şi paharele şi se uită în direcţia mea cu privirea care trecea prin tine. Puse patru tacâmuri, de parcă ar fi uitat de cineva. Ernesto mai scoase un castron şi un pahar din bufet, fără să spună nimic, de parcă ar fi fost obişnuit cu acea neatenţie.

Am studiat fotografiile din colţul mobilei: erau imagini mici cu sfinţi, portrete de la nuntă şi de la botez, şi pozele unui copil de aproximativ trei ani, cu beretă de marinar. Poate era el, fratele care căzuse de la fereastră.

- Am plătit la timp restanţa la chirie? Scadenţa era astăzi, se interesă Donatella umplând carafa cu apă şi aşezând-o în centrul mesei.

- A fost Ernesto după slujba de la şapte, spuse Malnata.

- V-aţi dus sau nu? repetă mama, trecând prin faţa Maddalenei de parcă n-ar fi văzut-o. Nu-mi place să am datorii.

- Am fost eu, confirmă Ernesto şi se opri lângă chiuvetă pentru a o ajuta pe Luigia cu
legumele.

Mama puse pe masă patru linguri şi patru şervete. Donatella umplu golurile cu ce lipsea, fără să atragă atenţia.

- De ce se poartă aşa? am şoptit

apropiindu- mă de Maddalena.

- Cum aşa?

- Ca şi cum n-ai exista.

- Într-o zi a spus că nu mai sunt fiica ei şi a început să se comporte aşa, mi-a răspuns dând din umeri. Vorbea cu voce tare, fără să se teamă că mama ar fi putut s-o audă. La început ţipa şi plângea. Şi se dădea cu capul de lucruri. Acum e mai bine.

I-am arătat fotografia de sub geamul de pe bufet, cea cu copilul cu bereta de marinar, şi am şoptit:

- Din cauza lui? Din cauza a ce s-a întâmplat când a căzut pe geam?

Ochii Malnatei se înăspriră.

- Tu nu ştii nimic.

- Iartă-mă, am încercat să-mi cer scuze, dar ea nu mi-a dat răgazul.

Mă apucă de încheietura unei mâini şi mă trase după ea pe hol, apoi deschise uşa să mă împingă afară.

- Mi-a zis mama despre accident, nu ştiam...

- N-a fost un accident, zise ea, cu o voce de gheaţă, şi nici măcar atunci când tata s-a dus la atelier şi a rămas fără un picior şi apoi infecţia l-a omorât. Nici măcar ăla n-a fost un accident... a continuat roşie la faţă. A fost vina mea. Eu fac să se întâmple lucrurile urâte. Ţi- au

spus şi asta, aşa-i?

- Maddalena, îmi pare rău...

- Nu trebuie să-mi spui aşa, scuipă de parcă tocmai ar fi mestecat un fruct otrăvitor. Şi au dreptate să-ţi spună că nu trebuie să stai aproape de mine. Dacă stai pe lângă mine, se întâmplă nenorociri.

Am strâns atât de tare pumnii, încât îmi simţeam unghiile înfigându-se în carne.

- Nu-mi pasă de ceilalţi! i-am aruncat dintr- o suflare.

Apoi i-am întors spatele ca să nu mă vadă plângând şi mi-am şters chipul cu un braţ în timp ce fugeam spre scări.

- Francesca, se auzi Malnata după ce coborâsem deja două etaje.

M-am oprit, agăţată de balustradă. Ea se uita în jos, cu părul ca o perdea pe frunte.

- Vii mâine?

Am zăbovit puţin, mi-am strâns o buză în dinţi şi-am răspuns:

- Credeam că nu mai suntem prietene.

- De ce nu?

Mi-am legănat călcâiul pe o treaptă.

- Şi unde trebuie să vin?

- La Lambro, răspunse Malnata. Te învăţ să prinzi peşti.

8

Lunile următoare trecură ca vântul în ceea ce a fost cea mai fericită vară din viaţa mea.

Deveneam din ce în ce mai bună la spus minciuni şi, cu complicitatea Cariei, reuşeam să fug la Lambro aproape în fiecare zi ca să stau împreună cu Malnata şi ceilalţi copii.

Stăteam cu picioarele în apă, cu gambele dezgolite mânjite cu noroi. Mă învăţasem să port mereu aceeaşi rochie, cea veche şi neîngrijită pe care o aruncam în fundul şifonierului când mă întorceam acasă. Apoi, noaptea, în timp ce toţi dormeau, spălam murdăria şi o întindeam la uscat pe fereastra camerei mele. Acasă mă îmbrăcam mereu cu cămăşuţe cu mâneci lungi, chiar dacă era cald, pentru a ascunde juliturile, şi înmuiam cu apă şi săpun cojile de pe genunchi ca să cadă mai repede.

În realitate, toate măsurile mele de precauţie se dovedeau inutile. Tata era atât de ocupat cu oferta promisă de domnul Colombo, încât stătea mereu la fabrică, iar casa prindea miros acru de la tutunul lui.

Ştiusem întotdeauna că serviciul lui era mai important; presele şi martorii lui, fetrul şi cataramele lui valorau mai mult decât mine. Dar de la incidentul cu vinul,

9

din timpul acelui

prânz în care voise să facă impresie bună şi care se încheiase cu o tragedie, începusem să mă tem de neliniştile lui, de modurile în care tatăl meu începuse să mă ignore. Poate, din cauza mea, n-avea să facă nimic cu afacerea aia şi avea să mă urască pentru totdeauna.

În schimb, mama era fericită şi nu ştiam de ce. Părea să aibă ochi doar pentru rochia roşie din maşina de cusut. Adesea cânta, în dialectul ei atât de melodios, şi i se mai întâmpla să uite s-o mustre pe Caria pentru petele rămase pe tacâmuri sau pentru cutele lenjeriei împăturite greşit. Era cu gândul aiurea. îşi dădea în spatele urechilor cu câteva picături de parfum de lavandă, iar după-amiaza ieşea să facă cumpărături urgente. Se întorcea câteva ore mai târziu, cu plasa de cumpărături goală şi părul în dezordine, şi se închidea în cameră până la ora cinei.

Lipsa ei de grijă mă includea şi pe mine, dar având în vedere că asta îmi acorda mai multă libertate, mie nu-mi păsa. Profitam şi mă duceam la râu să prind peşti cu Malnati, să-mi urâţesc pielea arzându-mă la soare atât de tare, încât mă cojeam toată, şi să facem întrecere între noi – care găsea formele cele mai ciudate de nori.

Şi chiar dacă nu puteam să ajung la Lambro, adevărul era că nu reuşeam să-mi

iau mintea de la Maddalena. Mă gândeam mereu la ea.

Chiar şi în moduri de care mi-era ruşine: ea care mă salva de la ultimul etaj dintr-o casă în flăcări, ea care era un soldat şi mă ducea în braţe departe de un câmp de bătălie, printre bombele care cădeau şi sângele care stropea totul în jur, ea care mă privea cum mă învârteam în rochie şi îmi spunea că sunt frumoasă. Dar ţineam pentru mine toate acele aventuri imaginare.

Dintr-un motiv pe care nu reuşisem încă să mi-l explic şi nici măcar nu îndrăzneam să întreb, pentru Maddalena era periculos să intre în jocuri în care te prefaceai că eşti altcineva. Jocurile inventate de ea erau tot timpul cu pământ şi curse în care rămâneai fără suflare, cu sărituri şi cu întreceri de căţărat şi evadat, şi eram mereu noi înşine, pentru că era interzis să fim alţii şi să inventăm poveşti. În schimb, eu aş fi dat orice să pot trăi în lumea lui Sandokan, unde nimeni nu vorbea despre cusut şosete sau despre bani, te sacrificai pentru patrie sau pentru un alt ideal important făcut din cuvinte mari, unde femeile erau mereu „în pericol de moarte” şi dacă se murea, se murea întotdeauna pentru alţii, salvându-i în ultimul moment şi primind un sărut, la final, înainte să-ţi

depui sufletul pe buzele fiinţei iubite. Şi atunci, uneori, fără să spun nimănui, când alergam prin albia secată a râului Lambro sau ne luptam cu beţele, mă prefăceam că eram alta. Mă uitam pe furiş la Malnata şi imitam modul în care i se mişca spinarea în timp ce alerga, modul în care spunea: „Mie nu mi-e frică”.

Cu Malnati nu te plictiseai niciodată. Ne plimbam prin oraş în picioarele goale şi ne strecuram prin vile sunând la clopoţelul de la uşă care, în casele vechi, cele care nu fuseseră încă demolate în cadrul programului de reformă sanitară care, puţin câte puţin, eviscera centrul, funcţiona rotind o cheiţă mecanică.

Dacă era prea cald, ne îmbăiam în fântâna broaştelor din Piaţa Roma, în spatele palatului din cărămizi roşii cu stâlpi din piatră cenuşie, care într-o vreme fusese primăria şi cărora toţi îi spuneau Arengario. Ne plăcea acea fântână pentru că avea o chiuvetă din marmură atât de adâncă, încât puteai sta în picioare în ea, iar în centru avea statuia din bronz a unei fete care strivea în mână o broască, înconjurată de broscuţe din care ţâşneau fire subţiri de apă. Ne aşezam fiecare sub una din acele broscuţe, cu gura deschisă, o umpleam de apă şi ne jucam de-a cine scuipă mai departe. Dacă venea poliţia,

fugeam râzând.

În parc ne duceam cu bicicleta, dar aveam doar două: cea ruginită a Malnatei, cu ghidonul întors, şi bicicleta lui Filippo, care lucea la fel ca acelea de la Turul Italiei. El prinsese de furca roţii un cleştişor cu o carte poştală veche, astfel că, în timp ce pedala, producea zgomotul unui scuter. Eu stăteam de-a curmezişul pe bicicleta Malnatei, cu coapsele strivite de cadru şi respiraţia ei în ceafa. îmi ţineam cu o mână rochia ca să nu se agaţe în spiţe şi strigam: „Mai repede".

Când eram cu ea, nici măcar gândul că mă puteam lovi nu mă înspăimânta.

De două ori din trei noi eram învingătoare în cursa spre Villa Reale. Ne întindeam pe pajişte chiar dacă scria „Nu călcaţi pe iarbă", mâneam pâine neagră cu untură şi beam apă din fântâni.

Acum că mă aflam şi eu printre copiii aceia, pe care îi privisem întotdeauna de departe, mi se părea că de-acolo începea lumea. Că viaţa mea începea din nou.

Ne plăcea tot ce ne speria: ungherele întunecate ale râului Lambro unde se ascundeau şoarecii, negustorul de fructe care înjura în spatele magazinului şi târşâitul şchiopătat al paşilor lui.

în cele din urmă, am reuşit să intru şi eu

în întrecerea cu cozi de şopârlă şi să număr cine se alesese cu mai multe zgârieturi de pisică, într-o zi când am rămas singură cu Maddalena. Am urmărit împreună şopârlele luptându-ne cu pisicile, apoi ne-am întins pe jos, cu braţele lungite pe pietrele care se încinseseră în soare, cu mănunchiul de cozi rupte alături, şi ne-am comparat tăieturile roşii şi umflate, acoperite cu picături mici de sânge. Ea strângea pielea şi-l făcea să curgă.

- Ce scârbos, am sărit, dar apoi am făcut şi eu la fel, ca să-i arăt că nu eram tulburată.

- Nouă, fetelor, nu trebuie să ni se facă scârbă de sânge... spuse ea atunci.

- De ce?

Nu înţelegeam nimic din prelegerile despre băieţi şi fete.

Mie mi-era frică de băieţi. Până şi de Filippo şi Matteo, pe care începusem un pic să-i cunosc, şi de Noe, care avea mirosul ăla puternic care-mi plăcea.

Mama mă învăţase să-mi fie. Spunea că sunt nişte animale, iar eu mă gândeam mereu la câinele din curtea domnului Tresoldi, bătrân şi cu lătratul răguşit, care întreaga zi se sugruma cu lanţul, încercând să se arunce asupra oricui trecea pe-acolo pentru a-i lua beregata dintr-o muşcătură.

- Băieţii te mănâncă de vie, Francesca, mă avertiza mama.

În schimb, în lumea Maddalenei, nu se făcea niciodată diferenţa între un băiat şi o fată, în afară de situaţia când zicea: „Nouă, fetelor, nu trebuie să ni se facă scârbă de sânge". Şi dacă o întrebam de ce, dădea din umeri: „Nouă, când ne facem mari, ne vine obligatoriu".

Ca să nu mă simt inferioară, m-am prefăcut că înţeleg. Dar, în realitate, mă îngrijora sângele ăla care avea să ne vină când ne făceam mari şi nu ştiam de unde. Poate din ochi, ca la statuile cu Fecioarele făcătoare de minuni, sau din urechi şi din gură, aşa cum i se întâmplase fratelui ei, care căzuse de la etaj şi-şi spărsese capul.

- Am câştigat, zise Maddalena.

Sângele i se scursese în scobitura cotului şi între degete. II linse de pe buricele degetelor şi din palmă ca pe sucul de cireşe.

- Data viitoare câştig eu.

Dar ştiam că nu era adevărat. Ea era cea care se distra să tragă de coadă motanul orb, cel mai rău, pentru că imediat ce-l atingeai te muşca. Ea stătea să-l mângâie pe burtă, iar el se agăţa de ea cu toate ghearele şi zgâria, şi muşca, şi sufla fără măcar să apuce să respire. În schimb, eu mă dădeam înapoi şi numai dacă o pisică

scotea ghearele.

- Data viitoare, zise Maddalena. Apoi mă prinse de o încheietură şi se ridică în patru labe, târându-se pe piatră până când ajunse cu faţa deasupra braţelor mele. Şi începu să-mi lingă zgârieturile. Aşa îţi trece mai repede usturimea.

Apoi ne-am întors pe spate şi am privit norii mişcându-se pe cer şi umbrele lungindu-se pe mal.

Şi atunci Maddalena mi-a spus că poate n- aveau s-o mai trimită la şcoală. Cu un an în urmă fusese lăsată repetentă din cauza notei la purtare.

Mama ei era cea care nu voia să se mai întoarcă. Lui Ernesto îi spusese că era mai bine ca acelea ca ea să-şi găsească mai repede o slujbă ca să aducă bani acasă şi să le vină mintea la cap. Dacă ar fi fost după mama ei, Maddalena ar fi trebuit să uite de liceu şi să frecventeze o şcoală profesională. În schimb, Ernesto insista ca ea să înveţe: „Este singura modalitate în care te poţi apăra de lume", spunea el. Din motivul ăsta voia ca Maddalena să meargă la gimnaziu şi să continue cu şcoala, chiar dacă asta era o îndeletnicire pentru bogaţi.

Dacă ar fi reuşit să se întoarcă, ar fi fost cu mine în clasă. Iar eu mă rugam în fiecare noapte la Dumnezeu să se întâmple asta. N-aş fi putut suporta tot timpul ăla

fără ea.

- A zis că mai bine îmi plăteşte el cărţile şi restul şi că trebuie să învăţ cu orice preţ.

- Nu poţi să nu te duci la şcoală. E obligatoriu să mergi.

- Dacă n-ai bani, nu poate să te oblige nimeni. Dar Ernesto a zis că are el grijă.

- Şi tu?

- Eu i-am spus că nu mai iau notă scăzută la purtare. Am jurat.

Roti o coadă de un verde strălucitor între degete.

- De ce ţi-au scăzut-o?

Ezită.

- Am luat-o la pumni pe Giulia Brambilla. S- a făcut palidă ca o moartă şi a scuipat un dinte. Şi atunci s-a dus la director. De fapt, mai întâi la asistenta medicală şi apoi la director. Dar e acelaşi lucru. Plângea şi au crezut-o fără să mă întrebe nimic.

- De ce?

- Pentru că e o laşă, de-aia.

- De ce i-ai dat pumni, voiam să zic.

Mă privi cu nişte ochi care se făceau din ce în ce mai mici.

- Le spunea tuturor că l-am împins.

- Pe cine?

îşi roase unghia degetului mare, o scuipă şi începu să se joace din nou cu coada de şopârlă.

- Pe Dario. Fratele meu. Care a căzut.

Am rămas în tăcere. Apoi m-am întors pe-o parte.

- Şi cum s-a întâmplat de fapt?
- A căzut.
- Şi gata?
- A căzut şi gata.
- Şi de ce ziceai că e vina ta?
- Fiindcă aşa e. Eu sunt cea care face să se întâmple lucrurile rele.
- Spui asta pentru că te simţi vinovată? Te simţi vinovată că el a murit şi tu nu?

îmi întoarse brusc spatele.

- Habar n-ai despre ce vorbeşti.
- Am avut şi eu un frate.

Se întoarse din nou.

- Şi a murit?
- El n-a căzut. Poliomielita l-a luat. Nu ştia încă să vorbească şi făcea doar zgomot. înainte de a muri, a urlat şi mai tare, de parcă ar fi vrut să-şi scoată, ţipând, ce avea în plămâni. Şi apoi nimic. Ne ducem să-i ducem flori la cimitir, iar mama mă pune să aprind lumânări.

Malnata îşi vârî în buzunar coada de

şopârlă şi spuse:

- Atunci, n-a fost vina ta.

- Nu. M-am întors pe spate, am închis ochii în lumina soarelui şi i-am spus un lucru pe care nu i-l mai spusesem nimănui vreodată, un lucru pentru care ştiam că aveam să ajung în iad. Când a murit, toţi erau trişti. În schimb, eu nu reuşeam să fiu. Mie mi s-a părut că am reînceput să respir doar în clipa în care el n-a mai putut s-o facă.

Maddalena nu respira. în jurul nostru, se auzea doar zgomotul apei, mieunatul îndepărtat al pisicilor. N-ar fi trebuit să-i spun. Acum avea să mă alunge, avea să-mi spună că eram un monstru, un câine turbat care trebuia omorât cu bâtele.

- Se întâmplă, zise Maddalena dintr-o suflare.

-Ce?

- Să te gândeşti la lucruri care nu se pot spune. Lucruri greşite. Lucruri rele. Asta nu înseamnă că şi tu eşti rea.

Povara încinsă a acelui secret pe care-l ţinusem bine ascuns mă apăsa greu şi-mi venea să vărs.

- El nu avea vină. Trăia şi atât, n-a avut timp să comită nici măcar un păcat. Iar eu îl uram. Am tras aer în piept şi m-am ridicat în fund. Eşti prima căreia-i spun asta. Dacă lumea ar afla, ar începe să mă

trateze altfel.

Malnata se ridicase şi-şi sprijinise bărbia pe un genunchi, scrutându-mă cu ochii ei duri ca nişte pietre, cu un aer extrem de serios.

Am fixat cu privirea o picătură de sânge care se umfla pe o zgârietură de pe antebraţ şi i-am spus:

- Ar începe să mă privească aşa cum te privesc pe tine.

9

Aproape fără să ne dăm seama, veni luna septembrie. Duminică, în data de 8, era Marele Premiu pe circuitul de la Autodrom. Pentru oraş era zi de sărbătoare şi, ca în toate zilele de sărbătoare, drapelul italian se vedea peste tot. Flutura de la balcoane şi de la ferestre, ba chiar şi de la geamurile de la mansardă. Nu trebuia să fii neapărat fascist ca să scoţi drapelul, dar dacă n-o făceai, deveneai un *antiitalian*, ceea ce era mai rău decât să ai râie. Însă în acea zi, oamenii nu puseseră tricolorul pentru fascişti, ci pentru Tazio Nuvolari, care conducea Alfa Romeo a echipei Ferrari şi era singurul care-i putea învinge pe nemţi şi să-şi ia revanşa.

Ne duseserăm la prima slujbă de dimineaţă pentru că mama voia să se bucure de tot evenimentul. Vorbise despre asta din seara precedentă, când scosese dintr-un sertar din servantă drapelul nostru care mirosea a naftalină. II desfăcuse pe canapea ca să se întindă şi să se aerisească. Dimineaţă, chiar înainte de a se duce să cumpere blocul de

gheaţă de la vânzătorul ambulant care trecea prin faţa casei, Caria îl agăţase de balustrada terasei. Uruitul motoarelor care se încălzeau pe circuitul din parc ajungea până la noi acasă şi făcea geamurile să zăngăne.

Cu ocazia întrunirii care era în program pentru Marele Premiu, de o săptămână fusese emis ordinul oficial semnat de mandatarul însărcinat al fasciei orăşeneşti: „Autorităţile vor fi prezente cu mândrie pentru a asista la paradele de celebrare organizate cu prilejul evenimentului care va atrage adunări vesele ale mulţimilor de pasionaţi".

Era prevăzută şi o paradă a noastră, a copiilor, Balilla în faţă şi Micile italience în spate, în marş în piaţa domului, purtând steagul în carouri albe şi negre, cel care marchează finalul cursei, pentru a fi binecuvântat de preotul paroh.

Fuseserăm alese câte două pentru a recita cu voce tare *Decalogul micii italience*, iar eu eram mândră în secret pentru că aveam să urc pe scena construită special, în mijlocul acelor „persoane importante" despre care tata vorbea mereu. Şi, în fond, nu mă interesa prea tare că fusta era prea strâmtă şi mi-era prea cald în pânza cămăşii din pichet alb, care mă pişcă la subsuori.

Mama îmi spuse să mă sui în picioare pe un scaun în salon şi îmi aranjă uniforma: îmi întinse bine cămaşa, vârând-o în chiloţi şi îndreptă cutele fustei negre. îmi dădu mănuşile albe, atrăgându-mi atenţia să nu le pierd.

- Tu nu vii? îl întrebă pe tata, care, aşezat pe canapea, fuma pipă cu mâna făcută căuş în jurul bolului.

- Prefer să nu. Nu suport maşinile. Fac prea mult zgomot.

- Oamenii ar putea să vorbească.

- Şi lasă-i să vorbească, izbucni el, întorcându-şi privirea spre suportul de ghivece din balcon.

- Cum vrei, conchise mama întorcându-i spatele. Să mergem, adăugă, apucându-mă de mână şi făcându-mă să sar de pe scaun cu un zgomot sec de tălpi pe podea.

Tata nu fusese niciodată un fascist adevărat, din cei care îşi făceau pe frunte semnul crucii în faţa oricărui portret al ducelui sau cântau „Fia, *Eia*, *Alala"*- în cor, sâmbăta. Se înscrisese în partid doar de convenienţă, pentru că dacă aveai carnetul de partid, afacerile îţi mergeau mai bine, o ştiau toţi. S-ar fi înscris până şi în grupul de gimnastică artistică pentru doamne sau în acela de cusut, dacă asta l-ar fi ajutat să- şi vândă bine pălăriile.

I se mai întâmpla ca, în timp ce citea ziarul sau asculta ceva la radio, să-i scape un mormăit sau un comentariu răutăcios, dar deja se obişnuise să considere libertăţi limitele stricte care conţineau doar lucrurile ce se puteau face fără să atragi atenţia nedorită, să-i numească prieteni pe cei pe care, în secret, îi dispreţuia. Însă, la sărbătorile oficiale sau la parade, dacă putea, nu mergea. Mama era cea care se gătea, încântată de aerul solemn care plutea prin oraş în acele ocazii. îmi explica cum trebuia să-mi ţin degetele şi cotul în momentul salutului şi-mi spunea: „Facem parte din ceva mai mare decât noi. Şi trebuie să ne descurcăm bine".

în acea zi îşi dăduse cu pudră pe faţă, cântând *Casta Diva*. în seara de dinainte atârnase pe uşa şifonierului rochia stacojie la care lucrase întreaga vară, mângâind uşor pânza înainte să meargă la culcare, iar acum o purta cu mândrie, în timp ce ne amestecam în mulţimea care se îndrepta sprintenă spre centru.

Părea că toată lumea ieşise pe stradă. Mama avea decolteul bărcuţă cusut cu fir de aur, picioarele acoperite cu ciorapi de mătase şi ochii bărbaţilor îndreptaţi spre ea.

Străzile din centru fuseseră invadate de fluturaşi cu chipul lui Nuvolari şi maşina

sa Alfa Romeo: părea prinţul războinic în şaua calului său din ilustraţiile cărţilor cu poveşti, dar cu toate liniile trasate de-a curmezişul, care redau ideea de viteză.

În piaţă plutea o atmosferă înăbuşitoare de aşteptare. Bărbaţii purtau sacourile pe braţ şi îşi făceau vânt cu borul pălăriilor Panama. Femeile erau strânse în grupuri, la umbra acoperişurilor.

- Am văzut-o pe doamna Mauri, zise mama, trebuie să vorbesc cu ea despre o pălărie care trebuie reparată. Tu caut-o pe prietena ta, să fii cuminte!

- Dar ai să te uiţi la mine când urc pe scenă, da?

- Sigur că mă uit. Du-te, acum, mă îndemnă, dându-mi drumul la mână.

Am privit cum rochia ei roşie dispărea în mijlocul mulţimii înainte de a mă hotărî să mă duc şi eu la ceilalţi copii îmbrăcaţi în uniformă, care deja erau împrăştiaţi în faţa bisericii; un grup de rândunele bine instruite.

Am căutat-o pe Maddalena întinzându-mi gâtul şi ridicându-mă pe vârfuri. De obicei, ei nu-i plăceau adunările de felul ăsta pentru că trebuia să se trezească devreme şi să se gătească obligatoriu în uniforma care-o strângea, dar zisese că atunci avea să vină pentru că Ernesto era pasionat de maşini şi, la fiecare Mare Premiu, urmărea

cursa lipit de cea mai periculoasă şicană a circuitului. Voia să simtă foarte aproape vântul stârnit de maşini, atât de puternic încât să-i dea jos pălăria, şi să fie asurzit de uruitul motoarelor, de urletele publicului, să simtă mirosul puternic de benzină şi surescitarea produsă de întrecere. Dar nu reuşeam s-o zăresc printre toate uniformele cu negru şi alb, în care toate eram la fel.

Clopotele din dom bătură de ora nouă, iar fetele mai mari, cele aflate la conducerea detaşamentelor noastre, cu V-ul întors roşu pe braţul stâng, ne puseră să ne aşezăm în linie dreaptă, în faţa bisericii. Trebuia să batem cu călcâiele în pavaj şi să strigăm de trei ori: „Fia, Fia, *Alala!*"

Am ajuns până în capătul pieţei unde fusese ridicată scena cu steguleţele tricolore şi coloanele din lemn în formă de fascie. Mulţimea se despărţi asemenea Mării Roşii din Biblie, iar noi cântam din toţi răsunchii *Giovinezza*- şi mergeam încolonate câte două. Fata mai mare era în faţă şi purta steagul cu pătrăţele albe şi negre.

Pe scenă erau inspectorii PNF veniţi special de la Milano şi membrii grupului orăşenesc. Printre ei se afla şi preotul paroh, îmbrăcat în veşmintele de mare sărbătoare. în jurul lui, şase halebardieri în

uniformă albastră purtau pe cap bicornul negru cu pană care mie mi se părea caraghios şi pe care tata îl numea „pompos”. Ar fi trebuit să fie şi domnul Colombo, dar locul său era gol.

Am aşteptat cu nelinişte momentul în care avea să ne vină rândul să urcăm pe scenă mie şi unei alte fete cu cozile împletite legate la ceafa al cărui nume nu mi-l aminteam. Un inspector PNF spuse:

- Se va dezlănţui atacul decisiv al automobilismului italian împotriva poziţiilor cucerite de producţia de maşini de curse germană. Iar Autodromul de la Monza va fi câmpul de bătălie al acestei întreceri foarte aşteptate.

Oamenii aplaudară. Sosi rândul nostru, dar mulţimea se rărise deja pentru că la ora unsprezece începeau calificările şi din piaţă până la Autodrom făceai cel puţin jumătate de oră pe jos.

Am urcat pe scenă cu gura de parcă aş fi mestecat clei. La un semn al şefei de detaşament m-am aşezat sub microfon şi am început să recit ce învăţasem pe de rost:

- Roagă-te şi dă-ţi silinţa să fie pace, dar pregăteşte-ţi inima pentru război, am rostit cu mâinile împreunate la spate, căutând-o pe mama în mulţime. îţi serveşti Patria chiar şi făcând curat în

propria casă. Şi am încheiat cu o voce sigură şi puternică: Femeia e prima responsabilă pentru destinul unui popor.

Aplauzele fură lipsite de entuziasm, rezervându-mi politeţea necesară pentru serbările şcolare. Iar după ce steagul cu pătrăţele albe şi negre fu binecuvântat, adunarea se împrăştie.

Mama şi rochia ei roşie nu se vedeau nicăieri. Dar pe mine nu mă mai interesa. O căutam pe Maddalena.

Am găsit-o, în cele din urmă, sub porţile de la Arengar io. Era împreună cu Ernesto şi Luigia. Avea uniforma şifonată şi cămaşa îi ieşise din fustă, iar pe guler i se vedea o pată de îngheţată. Ronţăi se cornetul de la vârf, iar acum lingea îngheţata care începuse să curgă.

Luigia bea un sirop de chitră, cuprinzând cu mâinile paharul ca pentru a se răcori. Purta o fustă lungă până la jumătatea gambelor şi o cămaşă bărbătească încinsă cu curea. îşi prinsese părul cu o bentiţă care-i lăsa la vedere urechile mici şi rotunde. Lângă ea, Ernesto îi şoptea ceva care-o făcea să râdă tare.

Maddalena mă văzu şi ridică mâna în semn de salut.

- N-ai fost la paradă, i-am spus când am ajuns lângă ea. Şi nici măcar la ceremonie.

Ea ridică din umeri.

- N-am avut chef. Eram cu Ernesto, care mi- a cumpărat îngheţată. Dar te-am văzut, ştii?

- Serios?

- Ai fost bună. Ai învăţat totul pe de rost.

- Mulţumesc, i-am răspuns şi m-am înflăcărat gândindu-mă la ce frumoasă trebuia să mă fi văzut acolo sus, în mijlocul acelor persoane importante, pe scena din Piaţa Domului, vorbind la microfon asemenea bărbaţilor de la balcoanele din Roma.

- Dar tu chiar crezi? mă întrebă serioasă.

- în ce?

- în ce ai spus pe scenă. în lucrurile despre patrie şi despre femei.

Mi-am prins buza cu dinţii, ezitând.

- Nu ştiu. Nu m-am gândit.

- E un lucru periculos.

- Ce lucru?

- Cuvintele, îmi răspunse. Cuvintele sunt periculoase dacă le spui fără să le gândeşti.

- Sunt doar cuvinte, am încercat să râd pentru că începea să mi se facă frică de faţa ei şi nu voiam să ne certăm.

Dar ea mă fixa cu privirea.

- Nu sunt niciodată.

- Vrei să vii cu noi? întrebă Ernesto.

- Avem şi micul-dejun, adăugă Luigia ridicând coşuleţul de răchită pe care-l ţinea pe braţ.

- N-am văzut niciodată cursa de aproape, am spus. Tata zice că maşinile fac prea mult zgomot.

- Serios? Dar tocmai asta e frumos! replică Ernesto. Atunci, trebuie să reparăm această greşeală.

Deja învăţasem să mint. Pentru mama aveam să inventez o scuză. Dacă nu avusese nici măcar timp să mă privească pe scenă, asta însemna că, de fapt, nu-i păsa de mine.

Pe drumul spre parc, Ernesto povesti despre variantele pe care le avusese traseul circuitului şi despre vitezele la care puteau ajunge maşinile în cursă în linie dreaptă, în faţa tribunelor, şi în curbe. Ne povesti şi despre accidentul din 1933, în care muriseră doi piloţi, Campari şi Borzacchini, după ce ieşiseră în decor. Unul murise imediat, cu toracele strivit, iar celălalt după câteva ore, în spital. Oare de asta fugeau oamenii să se uite la maşini? Pentru posibilitatea de a fi martorii unor morţi spectaculoase, cum făceau romanii cu gladiatorii?

Cu nişte ochi luminoşi, Ernesto o trăgea

pe Luigia de mână, rugând-o să se grăbească pentru că nu voia să rişte să piardă nimic, nici măcar primele calificări. Părea un copil în faţa tarabei cu dulciuri. Ea râdea, iar eu mă gândeam că asta era de ajuns pentru a fi fericit: să te ţii de mână, să te simţi parte din bucuria cuiva pe care-l iubeşti.

Pe pajiştea din apropierea pistei Autodromului erau parcate şirurile de monoposturi acoperite de pânze albe groase pentru a fi protejate de soarele fierbinte. Oamenii se înghesuiau în spatele plasei care delimita parcarea sau în tribune. Se simţea miros de iarbă strivită, de sacouri transpirate şi de mâncare adusă de-acasă.

Ne-am făcut loc în mijlocul pajiştii uscate, printre cuverturile întinse pe jos de familii şi grupurile de suporteri îngrămădiţi aproape de snopii care delimitau parcursul.

Când am trecut prin faţa camerelor de filmat de la Jurnalul de ştiri de la cinema, am început să sărim ca să apărem în cadru. Poate data viitoare când aveam să merg la cinematograf puteam arăta spre ecran şi să spun: „Uite-mă, sunt şi eu acolo”.

Luigia ne făcea umbră cu o revistă deschisă deasupra capului, iar Ernesto îi

arăta cum să înainteze ca să nu-şi scufunde tocurile în pământ şi mergea în faţa noastră repetând „Mă scuzaţi”, ca să prindem locurile cele mai bune şi să asistăm la startul cursei.

Monoposturile se aşezaseră în linie pe pistă, escortate de mecanicii în salopete albe. Erau lungi precum nişte torpile, luceau în soare şi păreau jucării de metal. Nuvolari cu Alfa lui roşie era numărul 20. Toţi îşi puseseră speranţa în el pentru a-i învinge pe nemţi.

întrecerea adevărată fu precedată de sesiunile de calificări care trebuiau să stabilească poziţiile de la start. Era cald, iar eu şi Maddalena eram nerăbdătoare să începem să mâncăm, dar Ernesto spunea că trebuia să aşteptăm începutul cursei adevărate, respectând tradiţia. Entuziasmul fu curând înlocuit de plictiseală: am rămas întinse pe pajişte să numărăm bulele portocalii care ni se formau în spatele pleoapelor închise, în timp ce Luigia ne dădea pe furiş sendvişuri cu untură împachetate în hârtie pătată de grăsime. Ernesto fu cel care ne trezi spunând:

- E timpul.

Zgomotele motoarelor deveneau mai puternice, iar oamenii arătau spre pistă: întrecerea era pe punctul de a începe.

După ritualul ridicării solemne a steagului pe turnul care reproducea fascia, omagiat cu salutul roman, autorităţile trecură în revistă maşinile care îşi ocupaseră locurile la plecare, iar carabinierii cu bicorn verificau publicul. Atmosfera era electrizantă. Uruitul asurzitor al motoarelor te făcea să te doară capul şi simţeai vibraţii până în interiorul nasului. Eu şi Maddalena ne-am acoperit urechile, râzând. Monoposturile porniră, iar oamenii începură să ţipe chiar dacă nici nu respirai bine şi deja ele nu se mai vedeau. Piloţii prindeau viteze incredibile, aproape că nu le păsa că puteau muri.

Nu înţelegeam ce era aşa distractiv: zgomotul motoarelor creştea şi se atenua încontinuu, maşinile păreau nişte muşte şi, de unde stăteam noi, nu înţelegeai nimic din cursă.

- Cum trec unele după altele, zicea Ernesto, apoi îi promitea Luigiei că, odată cu promovarea, avea să reuşească să economisească suficient pentru a cumpăra un Fiat Spider decapotabil şi aveau să meargă la mare, poate la Genova sau la Sanremo.

- E loc şi pentru noi? întrebă o voce familiară.

Donatella purta o rochie strânsă în talie

care îi scotea în evidenţă sânii, avea buzele de culoarea caldă a coralului, perle la urechi şi un braţ înlănţuit cu cel al fiului mai mare al familiei Colombo.

El făcu o scurtă plecăciune. Era în uniformă: pantaloni de zuav, cămaşă neagră şi ghetre albe, la gât – eşarfa cu fascia şi litera m încrucişate şi, alături, „A învinge”. Avea chipul fin şi deschis la culoare, obrajii netezi, umezi, poate din cauza apei de colonie, iar în păr un strat dublu de briantină.

- Ne scuzaţi pentru deranj, spuse. A insistat foarte mult să vină să vă salute.

- Nu e nici o problemă, replică Luigia, suntem mereu gata să facem loc.

Şi se apropie de Ernesto pentru a le permite Donatellei şi însoţitorului său să se aşeze. El se prezentă pronunţându-şi cu emfază numele: Tiziano Colombo, şi le spuse tuturor „îmi pare bine să vă cunosc”.

Apoi îşi opri privirea asupra mea, îndelung, de parcă m-ar fi studiat, atât de mult încât m- am simţit stânjenită şi mi-am încrucişat mâinile la piept, unde ţesătura cămăşii mă strângea prea tare.

- Fiica domnului Strada, spuse la final cu un zâmbet. Tata mi-a vorbit despre tine, ştii? îşi lustrui cu degetul mare insigna de aur şi continuă: Spunea că eşti încă o fetiţă, dar mie mi se pare că te-ai

făcut deja o domnişoară frumoasă.

Nu am reuşit să-i răspund. Simţeam ca şi cum gura mi-era plină de bumbac.

Vorbiră despre căldură şi despre maşini, despre ţânţarii care nu te lăsau să dormi noaptea, despre nemţii care erau piloţi foarte slabi, apoi Luigia scoase restul de sendvişuri, cele cu salam şi brânză, şi sucurile de chitră.

Nu trecu mult şi băieţii trecură la discuţiile despre război.

- Ba nu, o să vezi că n-o să se întâmple, zise Ernesto. A trecut aproape un an de când au încheiat acordul, nu? Chestiunea cu puţurile din Ual Ual a fost deja uitată.

Pronunţă acel nume care părea un vers, iar eu îl mai auzisem în treacăt la tata cu câteva luni în urmă, dar uitasem. Era vorba despre o luptă între italieni şi etiopieni pentru posesia unui teritoriu bogat în puţuri de apă. Nu ştiam mai mult.

- Un afront care nu mai poate fi lăsat nepedepsit pentru multă vreme. Ce facem cu orgoliul italienilor? replică Tiziano.

- Păi, îl lăsăm în Italia, răspunse Ernesto, râzând. Avem deja destule cereale aici fără să ne mai ducem să le pescuim în nisipul african.

- Dacă ar fi război ai merge,

Merlini? sări Tiziano cu un aer provocator.

- Nu va fi nici un război, interveni Luigia, încordată, apucând mâna lui Ernesto.

Pentru că avea douăzeci de ani, ar fi putut să-l cheme la recrutare, dar încerca să amâne plecarea urgentând nunta.

- Eu, dacă aş putea, aş merge fără să clipesc, continuă Tiziano cu ochi strălucitori.

Se simţi un damf de apă de colonie dinspre el.

- Oricum nu ai putea nici să vrei, zise Donatella trăgându-l de un braţ. Şi acum să lăsăm discuţiile astea, că ne stricăm duminica. Apoi îmi vin gânduri negre.

Tiziano zâmbi.

- Mă scuzaţi, domnişoarelor. Nu voiam să vă creăm neplăceri. Aceste sendvişuri sunt delicioase, vă mulţumesc, adăugă cu un semn din cap către Luigia.

- De ce nu poţi? interveni brusc Malnata.

M-am întors spre ea, aşa cum făcură şi ceilalţi. Avea expresia severă din momentele când lucrurile deveneau serioase.

- Dacă îţi doreşti atât de mult să mergi să lupţi, de ce nu te duci?

- Hai, Maddalena, termină cu

povestea asta. N-a declarat nimeni război încă.

Donatella se întinse după un suc.

- Curajul e puternic, dar inima nu-l ascultă, zise Tiziano cu un aer resemnat.

- Şi ce vrea să însemne asta? insistă Maddalena.

- Insuficienţă cardiacă, spuse Tiziano scuipând în grabă cuvintele, de parcă i-ar fi fost ruşine. Inima mea s-a născut greşită. Doctorii simt un suflu puternic între bătăile inimii, continuă şi expresia lui deveni tristă, aproape disperată. Chiar dacă aş vrea să mă înrolez voluntar, m-ar alunga. Sunt inapt. Ăsta e adevărul.

- Las-o baltă, că tu eşti norocos. Ai scuza pentru a rămâne acasă, în siguranţă, zise Donatella muşcând dintr-un sendviş. De ce vă place vouă, bărbaţilor, să vă jucaţi de-a războiul?

- Pentru patrie, răspunse el dintr-o suflare.

- Patria nu-f umple burdihanul îl boscorodi Donatella.

Devenea mai grosolană când vorbea în dialect, în ciuda buzelor date cu ruj ca ale doamnelor. Voia să spună că bărbaţii care vorbesc despre patrie au gura plină, însă doar de aer; patria nu-ţi dă de mâncare.

- Abissinia are atâtea bogăţii

încât să susţină întreaga ţară pentru un secol, o combătu Tiziano, aproape jignit de acea înţelepciune populară care-i păta prelegerile răsunătoare.

Donatella îşi dădu ochii peste cap, enervată; Luigia îl privea nelinişţită pe Ernesto.

- De ce ţi se pare războiul un lucru atât de frumos? întrebă Maddalena.

- Gata, de-ajuns! izbucni Luigia, încercând să se arate veselă, însă vocea îi suna spart. Azi e sărbătoare şi nu trebuie să ne gândim la blestematul ăsta de război.

Rămaseră cu toţii în tăcere, în jur simţindu- se doar căldura de la miezul zilei şi zumzăitul înfundat al insectelor.

Malnata îmi căută privirea, dar când o găsi, se uită imediat în altă parte.

- Haideţi! Să nu pierdem sosirea, ne îndemnă Ernesto ridicându-se în picioare.

Luigia îl urmă tremurând, de parcă războiul tocmai ar fi început. Se ridică şi Donatella, nesigură pe tocuri. îşi trecu un deget peste buze.

- S-a luat rujul.

- Ţi-am spus că n-ai nevoie de machiaj ca să fii frumoasă, o consolă Tiziano. Oricum, nu e nici o diferenţă, zise împingând-o cu o mână către pistă.

Maşinile sosiră cu un vuiet din iad, iar

mie mi se părea că au trecut linia de sosire în
acelaşi timp.

Oamenii ţipau şi îşi agitau pălăriile.

- Cine a trecut primul? Aţi văzut numărul? Steagul era galben cu negru sau verde cu roşu?

Câştigătorul fu Hans Stuck, germanul. Nuvolari sosi al doilea, dar obţinând cel mai bun timp pe turul de pistă.

- Nu mi-au plăcut niciodată nemţii ăştia, comentă Ernesto.

Din difuzoare se auzi imnul Germaniei, în acea limbă care era atât de dură şi plină de consoane, încât părea să spună lucruri rele.

Tazio Nuvolari era mic şi slab, stătea în picioare o treaptă mai jos, pe podium, şi făcea cu mâna, cu drapelul italian pe spinare şi chipul murdar de praf negru. Mai puţin ochii – ochelarii de pilot îi desenaseră o mască. Hans Stuck era înalt, blond şi cu o faţă de şoarece.

Luigia îşi sprijini capul pe umărul lui Ernesto.

- Ce se întâmplă dacă declară război cu adevărat? Ce facem noi?

- Dumnezeu nu va permite asta.

Ernesto o sărută pe păr.

După încheierea cursei, m-am îndreptat împreună cu Maddalena spre râu.

Pe drumul spre centru am vorbit despre război şi despre iubire. Ea nu credea în nici una dintre ele. Luigia îi plăcea, dar nu-i plăcea mamei ei pentru că nu avea zestre şi era fiică de comunist. În schimb, Tiziano nu-i plăcea pentru că zâmbea cu cruzime şi avea grijă să nu-şi murdărească uniforma pe care o purta chiar şi atunci când nu era obligatoriu, cu o mândrie care pe ea o îngreţoşa.

- E o mască, zicea ea. Şi cei care au nevoie să poarte mereu o mască au ceva de ascuns.

Mamei ei îi plăcea Tiziano pentru că era fiul lui Colombo, un bărbat înstărit care odată, povestea ea, îi strânsese mâna lui Mussolini. Şi mai ales îi plăcea pentru că era bogat şi aproape în fiecare sâmbătă o ducea pe Donatella în excursie la lacuri cu Balilla tatălui, luau vaporaşul şi mâncau la restaurant. Lucruri pe care ea nu visase vreodată să le facă, iar pentru fiica sa dorea o căsătorie de bogătaşi, vacanţe la terme pentru „a merge la tratament", cum îi auzise vorbind pe cei bogaţi, nepoţi graşi cu chipul spălat. Potrivit Maddalenei, Tiziano era doar un *lăudăcios*, un fanfaron care îşi dădea aere, dar nu ştia să facă nimic.

- Mie-mi place, i-am zis. E elegant, liniştit. Foloseşte cuvinte grele şi

vorbeşte bine. Şi apoi, se poartă frumos.

- Şi despre ce vorbeşte? sări ea. Despre război, care i se pare un joc amuzant, de parcă ar fi un copil care se joacă cu soldăţeii.
- Şi ţi-e frică de el?
- De cine? De ăla?
- Oare nu cumva îţi place? Mie mi se pare frumos.
- Nu mi-e frică de nimic, zise dintr-o suflare. Şi-apoi, mie nu-mi place nimeni. D- apăi unul aşa, continuă mărind pasul.

Când am ajuns la Podul Leilor, mi-am dat seama că fugeam şi rămăsesem fără suflare. Cei patru lei de pe coloane ne fixau încruntaţi, cu labele încrucişate asemenea profesorilor care se pregătesc să te dojenească.

În Lambro era apă cât să ascundă pietrele de pe fund. Jos ne aşteptau Filippo şi Matteo, în picioare, pe mal. Unul cu uniforma de Balilla şi pantofii încă în picioare. Celălalt cu obişnuitul tricou pătat şi deja desculţ.

- Dar v-a luat ceva timp! spuse Matteo în timp ce eu şi Malnata coboram pe malul prăbuşit. În zona prin care treceam întotdeauna, frunzele de iederă erau smulse, iar crengile rupte.

Maddalena îmi întinse braţul pentru a

mă ajuta să cobor, iar eu îmi ţineam o mână pe fustă ca să nu se ridice.

- Ne gândeam că nu mai veniţi, făcu Filippo, iar aici e o căldură de moarte.

Pantofii Malnatei se auzeau ca un plesnet pe pietre, iar ea înaintă spre râu.

- Ştiţi ce facem acum? Facem baie.

- Baie? Aşa?!

- E, nu chiar aşa, răspunse Malnata râzând, ne dezbrăcăm.

- Cum adică? am întrebat.

- Rămânem în chiloţi şi maiou. E ca şi cum am fi la mare.

- Şi ce ştii tu? N-ai fost niciodată la mare, spuse Matteo.

- Şi nici tu, scuză-mă că-ţi zic, replică Maddalena. Dar ce contează? Facem aici marea. Marea numai pentru noi, ceea ce e chiar mai bine. Hai, să mergem. Şi-şi scoase cămaşa. O lăsă să cadă pe mal, apoi îşi scoase pantofii trăgând de călcâi cu vârful celuilalt picior şi aruncându-i cât colo. Voi ce mai aşteptaţi, mă rog? zise desfăcându-şi fusta.

Rămase în chiloţi şi mai oul alb, larg pe spatele slab. Coloana vertebrală ieşea, dreaptă, în relief, de sub pielea albă de pe spinare. Era cu adevărat frumoasă.

O luă la fugă şi se aruncă în apa din Lambro, apoi ieşi la suprafaţă respirând

puternic cu gura deschisă.

- E rece, ţipă. Hai, *codacilor,* aruncaţi-vă!

Matteo fu primul. Nici măcar nu-şi scoase
pantalonii şi maioul. De cum intră în apă scoase un urlet puternic, un răget de animal. El şi Maddalena se prefăcură că se înecau unul pe celălalt, râzând şi înghiţind apă şi revenind la suprafaţă tuşind.

Filippo îşi scoase uniforma aproape cu furie. Se aruncă şi ieşi respirând sacadat, strângându-şi trupul cu braţele în timp ce tremura.

- E rece ca gheaţa, înjură printre dinţi, iar Matteo îl ajunse din urmă şi-l stropi cu picioarele.

Atunci mi-am scos şi eu fusta şi cămaşa. Fu ca şi cum m-am eliberat de o haină veche şi murdară care e prea strâmtă, de aruncat.

Am luat-o la fugă. Pe tălpi, pielea se tăbăcise după acea vară petrecută desculţă şi nu mai simţeam pietrele. M-am aruncat cu ochii închişi. Apa era foarte rece şi mă făcu să respir cu pauze.

- E prea rece apa asta, zise Filippo bâjbâind spre mal.

- Termină, femeiuşcă! urlă Matteo, care-i puse piedică.

Filippo încercă să-l arunce din spinare şi

începură să se lupte ţipând şi trăgându-se de păr.

Malnata se aşeză între ei, împingându-i pe amândoi în Lambro, iar lupta deveni o bătălie haotică, jumătate în apă, jumătate pe uscat, o întrecere de-a cine reuşea să-l arunce pe celălalt în apă.

- Şi tu ce faci? Stai şi te uiţi?

Atunci mi-am făcut semnul crucii şi m-am aruncat în mijlocul lor.

Faptul că ne împărţeam scatoalce, îmi înfigeam genunchii în albia mocirloasă şi simţeam mâlul negru prelingându-se printre degete şi lipindu-se de păr mă transformase într-o fiinţă din carne. Eram făcută din piele şi sânge, vânătăi şi oase. Şi muchii şi urlete. Eram vie.

împreună cu Malnati puteam spune pentru prima oară „Sunt aici", conştientă de întreaga greutate a acelei afirmaţii.

Am strâns-o pe Maddalena de un braţ şi am doborât-o cu un picior în spatele genunchiului, cum o văzusem pe ea făcând când îi provoca pe băieţi pe malul râului. Ţipă şi căzu pe spate în apă, iar când ieşi la suprafaţă avea părul negru lipit de frunte asemenea unor alge. Se ridică râzând şi mă ameninţă:

- O să vezi tu acum!

Mă apucă de mijloc şi mă făcu să-mi pierd echilibrul. N-am avut timp să-mi ţin

respiraţia şi, o clipă mai târziu, totul în jur deveni apă. Am înghiţit lichidul îngheţat şi plin de nămol, dând din picioare şi crezând că mor. Maddalena a fost cea care m-a tras afară prinzându-mă de încheietura mâinii. Am început să tuşesc tare, apăsându-mi cu o palmă pe piept, apoi am izbucnit în râs. Panica de pe chipul ei se înmuie şi mă îmbrăţişă. Era frumos să-i simt pielea lipită de a mea.

Umbrele podului şi ale clădirilor de lângă mal se lungiseră, acoperind aproape complet albia râului. Aflată încă în îmbrăţişarea Malnatei, m-am trezit tremurând.

- Hai să mergem la soare! Că apoi nu apucăm să ne mai uscăm, zise ea.

Degetele ei înlănţuite cu ale mele îmi dădură o senzaţie bruscă de căldură, care se opri în ceafă.

Ne-am întins în singurul colţişor de lumină rămas pe mal, cu pietrele care ne împungeau în spinare şi ochii închişi, recăpătându-ne suflarea în timp ce apa se dizolva în stropi care curgeau pe tâmple şi în colţurile trupurilor noastre nemişcate.

- Vreau să rămân pentru totdeauna aşa, am rostit, în timp ce pielea mi se încălzea uşor.
- Udă şi tremurând? râse ascuţit.
- împreună cu tine.

După scrâşnetul pietrelor mi-am dat seama că se mişca, iar atunci când umbra ei acoperi soarele, am deschis ochii şi am văzut-o, aşezată pe-o parte, cu bărbia sprijinită în palmă.

- Vin şi eu cu tine la şcoală luna viitoare.

- Chiar vii?

- Ernesto a zis că pot, încuviinţă. Vrea să merg la gimnaziu pentru ca apoi să pot merge la liceu, şi se va ocupa el de toate. Dar trebuie să am grijă să nu mai rămân repetentă.

- E suficient să înveţi.

- Aia nu e o problemă. Pot să fac un efort. Dar pentru restul trebuie să mă înveţi tu.

- Şi ce pot eu să te învăţ? Eu nu ştiu nimic.

- Să fiu cuminte, zise ea, să mă comport bine.

Se lăsă din nou pe spate, întinse braţele şi picioarele aşa cum faci iarna în zăpadă ca să desenezi îngeri.

Exact atunci îmi pul să în burtă o durere bruscă, ucigătoare, de parcă cineva m-ar fi călcat în picioare. Durerea dispăru, după care reveni şi mai puternică odată cu următoarea respiraţie.

M-am ridicat. Ceva închis la culoare mi se lipise de interiorul coapsei şi curgea în

jos într-un fir negru, subţire. M-am gândit la o algă, o iarbă moale de pe fundul apei şi am întins o mână s-o iau de acolo.

Dar atingând-o, mi-am dat seama că degetele mele erau roşii şi ude de sânge. M-am ridicat dintr-odată, clătinându-mă ca să-mi păstrez echilibrul în timp ce la nas îmi ajungea izul umed şi neplăcut de atunci când eu şi Maddalena stăteam întinse pe povârnişul pisicilor ca să ne comparăm zgârieturile.

Stăteam nemişcată: picuri mari îmi curgeau pe gambe şi căDeau pe pietre rămânând acolo, închişi la culoare asemenea monedelor din aramă pe care Caria le aşeza unele peste altele pe masa din bucătărie înainte să meargă să cumpere pâine.

- Mor! am ţipat.
- Ce se întâmplă? strigă Matteo, care încă mai era în apă.
- Dar ăla e sânge? întrebă Filippo.
- Tăceţi! interveni Malnata.

Am apăsat cu palmele pe locul dintre picioare, apăsând tare pentru a încerca să opresc sângele. Eram pe punctul de a ajunge precum o păpuşă făcută din zdrenţe. Aveau să- mi iasă maţele şi să mor, aşa, golită şi lipicioasă pe malul râului Lambro.

-Mor!

Apoi vocea Malnatei îmi şopti la ureche:

- Nu trebuie să-ţi fie frică.

M-am agăţat de maioul ei ud, dar, pentru că mi se înmuiaseră picioarele, a trebuit să mă ţin de ea ca să nu alunec. Durerea venea în valuri şi am simţit din nou o rafală arzătoare. M-am clătinat. Să respir devenise un efort conştient, obositor.

Maddalena îşi trecu degetele prin părul meu asprit de nămol.

- Trebuie să respiri. Cuvintele ei erau ca o apă care susura. Acum îţi trece.

O linişte rece îmi alunecă pe coloana vertebrală, asemenea unui deget care-mi număra vertebrele. Frisoanele dispărură împreună cu durerea.

- E în regulă, spuse Maddalena. E un lucru normal* Ţi-am spus că nu trebuie să ne fie frică de sânge*

- Dar tu de unde ştii?

- Donatellei îi vine în fiecare lună* O dor burta şi spatele şi, după câteva zile, îi trece*

- În fiecare lună? am bâiguit. Nu se poate* Sigur te omoară.

- Ţi-am spus că nu, replică ea, serioasă. Mă apucă de umeri şi mă obligă s-o privesc. Toate femeile au aşa ceva. Aşa ni se întâmplă când creştem.

- Şi ai şi tu? am spus trăgându-mi nasul.

- Nu încă.
- Şi de ce le vine doar femeilor?

Ridică din umeri.

- Nu ştiu. Cred că aşa suntem făcute şi asta
e.

întinse braţele dezlipindu-mă de ea şi mă privi din cap până-n picioare, aşa cum făcea mama înainte de a ieşi din casă. Mă duse spre râul Lambro, apoi în apă.

Redevenise uşor să respir. Am lăsat-o pe Maddalena să mă ajute să mă spăl de sânge. Mă puse să-mi scot chiloţii care se murdăriseră, apoi îmi frecă partea interioară a coapselor.

- îmi pare rău, i-am spus.
- E în regulă.
- Ziceam de maiou.

I-am arătat pata roşie pe care i-o lăsasem într-o parte.

- Şi ce contează?

Genele mi se umeziră.

- Nu plânge acum.
- Nu plâng. Mi-am trecut palmele peste faţă. Plânsul e pentru idioţi.

Zâmbi.

- Ai învăţat.

Matteo şi Filippo, ghemuiţi în albia râului, cu apa bătându-i în spate, ne priveau.

- Ce-ai făcut? întrebă Matteo,

dându-şi pe spate părul din care îi picura apă pe frunte.

- Nimic.

Filippo se aplecă în faţă, îşi scufundă capul în apă până la nări pentru a face bulbuci suflând pe nas. Reveni la suprafaţă şi spuse:

- Şi atunci de ce e sânge?

- Când ne rănim, noi nu facem atâta caz, adăugă Matteo. Arată-mi şi mie.

- Sunt treburile noastre, zise dintr-o suflare Malnata. Ce vreţi să ştiţi voi? Şi nu vă mai uitaţi!

Am ieşit din apă. Ajunse la mal, ne-am pus hainele peste pielea udă. Maddalena îşi încheie cămaşa sărind un nasture, iar fusta neagră era mototolită, lipindu-i-se de coapse. îşi strecură o mână dedesubt şi-şi scoase chiloţii, ridicând un picior, apoi pe celălalt.

- Ţine, îmi spuse, că ai tăi sunt murdari.

- Şi tu?

Ridică din umeri.

- Nu mă interesează.

Am luat chiloţii pe care mi-i întindea, încă uzi. Mi i-am pus în grabă; erau reci ca gheaţa şi se lipeau de piele. M-am îndreptat de spate, strângându-i pe ai mei în pumn.

- Ştii ce spun ceilalţi despre tine.

Lăsă cămaşa încheiată greşit şi ridică uşor capul.

-Şi?

- Nu e adevărat, i-am zis, nu e adevărat că aduci ghinion, şi nici povestea cu diavolul. Şi nu e adevărat că mi se întâmplă lucruri rele dacă stau împreună cu tine.

Continuă să mă privească, serioasă.

- Eu mă simt în siguranţă cu tine.

[1] **Blestemata**

[1] ***Sposalizio*, în original**

[2] **„Vai, viaţă, vai, viaţa mea, vai, inimă, inima asta, ai fost prima dragoste, şi prima şi ultima vei fi pentru mine"**

- *Mâini de zână*
- **Strigăt de luptă al fasciştilor**
- *Tinereţe*

Partea a doua. Sângele de mâine şi prihanele de azi

10

Fiatul Balilla negru era parcat în faţa casei mele, pe cealaltă parte a străzii, aproape de frizerie şi de afişele cu reclame

pentru Cinzano. Domnul Colombo se afla pe locul şoferului, cu chipul ascuns de umbra pălăriei. Pe locul pasagerului, în rochia roşie, era mama.

Nu puteai să nu te opreşti să te uiţi la ei. Stăteau foarte aproape şi părea că vorbeau încet, iar mama râdea cu gura deschisă, aşa cum acasă n-ar fi făcut niciodată. Parbrizul mă împiedica să aud sunetele şi aveam impresia că asist la un spectacol cu marionete.

Mama probabil că mă văzu pentru că luă o expresie serioasă, făcu un semn către domnul Colombo şi deschise portiera.

Când coborî, îşi aranjă părul şi-şi netezi rochia. Mă ajunse din urmă cu tocurile care ţăcăneau pe stradă.

- E nepoliticos să te uiţi aşa la cineva, Francesca. Făcu o pauză, trecându-şi limba peste buze. Domnul Colombo a fost drăguţ să mă aducă acasă. Fii cuminte şi salută-l cum trebuie.

Colombo mă salută dând din cap şi atingându-şi pălăria.

Mama îl salută cu mâna, veselă ca o copilă, apoi se întoarse. Doar atunci păru să mă vadă cu adevărat. Mă scrută cu chipul încordat şi zise:

- Ce-ai făcut cu uniforma ta?

Fără să răspund, am fugit trecând de uşă şi am urcat pe scări. Ea rămăsese în

stradă, strigându-mi numele. Ţineam strâns într-un pumn chiloţii murdari, iar în celălalt mănuşile mototolite.

Am intrat în casă, iar Caria, care mă recunoştea după zgomotul paşilor, mă salută din bucătărie. Tata îşi iţi capul de după ziar şi spuse:

- Ţi-am luat şi ţie *Corrierino*. Apoi mă văzu. Dar ce ţi s-a întâmplat? Ai căzut în Lambro?

Am simţit că-mi ardea faţa de ruşine pentru că el mă vedea în starea aia. Am luat-o la fugă spre baie şi am spălat în grabă chiloţii plini de sânge, de teamă să nu fiu certată.

- Aş putea să ştiu ce are fiica ta? întrebă mama, nervoasă.

- Dar nu eraţi împreună? întrebă tata. Unde ai lăsat-o?

Am început să frec mai tare pânza cu săpunul, simţind cum colţurile ascuţite mă împungeau în palmă. Apa devenea roz în timp ce izul de sânge amestecat cu cel dulceag al lavandei îmi gâdila nările.

- Probabil că s-a dus din nou cu nemernicii ăia, spunea mama mea. Doamna Mauri a văzut-o împreună cu Malnata.

- Cu cine? Cu fiica familiei Merlini?

- Nu-mi place fatuca aia. Am zis

eu că avea să-i strice rostul.

Mi-am reţinut lacrimile şi am strigat:

- Nu ştiţi nimic voi!

De cealaltă parte, se lăsă brusc liniştea. Mama începu prima să vorbească, cerându-i tatei să mă pedepsească aşa cum trebuia pentru impertinenţa mea. Dar el refuză şi, pentru că ea insista, ţipă la ea să termine.

Am rămas ţintuită locului, ţinându-mă de marginea chiuvetei. Tata nu ţipa niciodată.

Uşa de la baie se dădu de perete, dezvăluind sclipirea roşie a rochiei purtate de mama. Neam uitat îndelung una la cealaltă: eu în picioare în faţa chiuvetei murdare de sânge, cu picioarele dezgolite şi braţele pline de spumă, ea în prag, cu ochii mari. Zise încet:

- înţeleg. Nu-mi dădu explicaţii. Spuse doar, pe un ton impersonal: Eşti femeie acum.

Şi, pentru o clipă, păru că nu mă recunoştea, de parcă aş fi fost ceva ameninţător: o creatură pe care încercase s-o îmblânzească şi care îi scăpase din mână.

Apoi deschise dulăpiorul din baie şi aşeză pe marginea chiuvetei nişte bucăţi lungi de pânză şi un flacon pe pastile pe care scria „Sanadon".

- Acelea pentru sânge, iar acesta

pentru dureri. Când ai terminat, ai grijă să nu laşi mizerie în urmă. Şi dăţile viitoare trebuie doar să spui „Sunt indispusă”. Altfel, nu e politicos.

Ieşi închizând uşa în urma ei. Apoi, am auzit-o răspunzându-i tatei scurt:

- Nimic. Sunt lucruri femeieşti.

Am rămas prostită şi mi-am revenit doar în clipa când Caria a bătut la uşă.

- Pot să intru?

Intrând, îmi aruncă un zâmbet bun şi trase adânc aer în piept. Strânse lucrurile lăsate de mama pe marginea chiuvetei şi-mi spuse, îngenunchind:

- îţi explic cum se face.

Durerile dispărură cam într-o săptămână, şi la fel şi sângele.

Dar cu fiecare zi care trecea, corpul meu devenea din ce în ce mai ciudat, ceva pe care mi-era greu să-l înţeleg. Pentru prima oară îmi dădeam seama de privirile celorlalţi, şi mai ales ale bărbaţilor.

Fie că mă duceam la râu cu Malnati, îmbrăcându-mă cu rochii vechi, fie că ieşeam frumos pieptănată şi parfumată să fac cumpărături împreună cu mama, simţeam întotdeauna privirile grele şi comentariile şoptite ale necunoscuţilor. Dându-şi seama că eram stânjenită, mama îmi spunea:

- înseamnă că eşti frumoasă.

Dar eu nu mă vedeam frumoasă. Atenţia bărbaţilor mă făcea să mă simt vinovată.

Când mă întorceam acasă, mă închideam în baie şi, în faţa oglinzii, goală, mi-era ruşine de acneea care-mi desfigura obrajii, şi fruntea, şi bărbia, de rotunjimile cărnii care se iţeau sub sfârcuri. Mă simţeam invadată de regretul că creşteam.

Spre finalul lunii septembrie, la răspântiile din faţa standurilor de ziare şi în faţa bisericii, oamenii vorbeau despre „Abissinia italiană", „nisipurile victoriei" şi spuneau „Jos cu Negus". într-o zi, tata se întoarse acasă cu o sticlă de şampanie, din cele scumpe, şi ne anunţă că trebuia să sărbătorim.

Puse discul cu arii din opere celebre şi-i ceru Cariei să pună masa şi să gătească risotto cu şofran, care era preferatul lui.

De mult timp nu-l mai văzusem atât de fericit. Cânta cu vocea lui puternică şi fără ureche muzicală: „Şi la tine, dulcea mea Aida, mă-ntorc de lauri încins. Să-ţi spun: pentru tine am luptat, pentru tine am învins!" Şi când Caria încercă să-l ajute să desfacă sticla de şampanie, se supără şi insistă că se ocupă el.

Lipsea cârnatul, dar risotto-ul era aromat; pâinea, abia cumpărată de la brutar, trosnea sub degete şi emana un parfum călduţ.

- Ce sărbătorim? întrebă mama, care nu era obişnuită să bea şi se înroşise deja la faţă.

- Concesionarea pălăriilor pentru trupe, spuse tata, e oficial a noastră.

Mama ridică paharul, cerându-i Cariei să i-l umple din nou.

- Domnul Colombo şi-a ţinut promisiunea, zise cu un gest de mândrie.

- Meritul calităţii fetrului nostru... Tata bău şampania şi plescăi din buze, apoi adăugă: Şi dacă binecuvântatul ăsta de război ar izbucni într-adevăr, o să vedeţi că cererile vor creşte mai mult.

Nu voiam războiul, dar mă bucuram să-l văd pe tata aşa. Din fericire, faptul că mă făcusem de râs cu domnul Colombo nu-i stricase afacerea. Iar el avea să mă iubească în continuare.

Am şters farfuria cu o bucăţică de pâine. în perioada aceea mă-ncerca o foame nervoasă şi de neostoit.

- E o încântare pentru ochi priveliştea farfuriei ăsteia, zise tata în timp ce strângeam pâinea.

Mama îmi aruncă o privire ucigătoare.

- Asta nu e o purtare de domnişoară cuviincioasă.

- Dă-i pace, că trebuie să crească, râse tata. Se face frumoasă foc Francesca noastră. Mai las-o vreun an şi o să facă

pretendenţii coadă la uşa noastră, îţi spun eu. O să trebuiască să-i ţinem cu bâta la distanţă.

Eu mi-am încrucişat braţele peste burta care împingea în cordonul rochiei şi am început să mestec din nou.

Caria strânse masa în linişte. Se opri înainte să intre în bucătărie şi-şi făcu semnul crucii. Era îngrozită. Ea spunea că în război mureau doar oamenii cinstiţi. în schimb, celor de sus, care-i trimiteau pe ceilalţi la luptă, nu le păsa nici cât negru sub unghie.

- O simt în oase, zise tata ştergându-se la gură cu şervetul, de acum încolo totul va merge din ce în ce mai bine.

1

1

Războiul a fost declarat în seara de 2 octombrie*

Se simţea o răcoare umedă, iar *scighera*, ceaţa de toamnă, era densă ca untul. Piaţa Trento era ticsită de oameni, dar prezenţa mulţimii se putea ghici numai după rumoare, după murmurul ce însoţea aşteptarea. În difuzoare se auzea un şuierat hârâit, iar în balconul primăriei autorităţile împopoţonate în uniformele lor aşteptau cu mâinile în şolduri şi spinarea dreaptă. Bucăţi de tricolor şi de stindarde se iţeau din când în când, împungând ceaţa deasă, pentru a se cufunda apoi în întunecime, alături de trâmbiţa din bronz din monumentul eroilor căzuţi.

Maddalena avea privirea în pământ, spunând:

- Oare chiar cred că ăsta e un lucru pentru care să fii fericit?

Apoi, dintr-odată, din difuzoare se auzi un ţârâit, iar vocea lui Mussolini păru să vină de nicăieri. Era răsunătoare, mândră, dar ducele făcea prea multe pauze pentru a respira şi mă duse cu gândul la peştii care deschideau şi închideau gura holbând ochii apoşi atunci când Maddalena îi înşfăca, strivindu-i între degete.

Ducele vorbea cu avânt despre bărbaţii şi femeile care se strânseseră în pieţe: „Manifestaţia lor trebuie să demonstreze şi demonstrează lumii că Italia şi fascismul reprezintă o identitate perfectă, absolută, inalterabilă. Pot crede contrariul doar creierele cufundate în cea mai crasă neştiinţă despre oamenii şi lucrurile din Italia, din această Italia a lui 1935, anul al XIII-lea al Erei Fasciste. De multe luni, roata destinului, sub impulsul hotărârii noastre calme, se mişcă spre centru: în aceste ore, ritmul său este mai rapid şi devine de neoprit!”

Izbucniră ţipetele, cântecele şi uralele strigate de o fiinţă unică, monstruoasă, fără formă sau corp, care se afla în jurul nostru.

Toată seara fură difuzate discursuri şi cântece. Peste tot prin oraş, oamenii căzuseră pradă unei frenezii neobişnuite, de parcă doar acum, în acel strigăt de război, şi-ar fi găsit propria raţiune de a trăi şi fuseseră de ajuns cuvintele acelui bărbat, pe care-l văzuseră în portretele de pe pereţii de la primărie sau la jurnalele de ştiri, şi care vorbea de la balconul unui oraş cunoscut din cărţile poştale şi cărţile cu ilustraţii, pentru a le aminti că sunt parte dintr-un popor, dintr-o ţară cu un singur şef şi un singur Dumnezeu.

Cântau *Faccetta nera*[1] şi fluturau steagurile cu atâta elan, încât risipeau pentru câteva clipe ceaţa deasă. Acea energie veche, animalică îmi dădea o vioiciune nemaipomenită. Chiar dacă nu înţelegeam cum era posibil ca vestea unui război să nască bucurie în oameni, asemenea unei vacanţe lipsite de griji, nu mă puteam abţine să nu mă las atrasă în acel vârtej plin de avânt. Era frumos să te simţi parte din ceva, chiar dacă era haotic, năvalnic şi periculos.

La trei zile după declaraţia de război împotriva Etiopiei, Ernesto primi ordinul de recrutare.

Cu cămaşa curată şi cravată, el se prezentă la sediul Grupului raional pentru a cere să-i fie amânată plecarea până în primăvară, după oficierea nunţii, dar nimeni nu avea timp să-l asculte. Fiecare italian trebuia să contribuie pentru cauză şi nu conta dacă avea copii, soţie, logodnică sau părinţi bolnavi. Trebuiau să aştepte întoarcerea lui şi să o facă în numele patriei. Se cereau sacrificii din partea oricui, în schimbul unui bine mai mare, despre care eu nu reuşeam să înţeleg care era.

Donatella se oferi să-l convingă pe Tiziano să intervină pe lângă tatăl lui:

- Cu funcţia lui, sigur îţi găseşte o

scuză.

Ernesto strânse din dinţi.

- Pentru ce? Ca să mă plimb apoi prin oraş şi să spun că m-aş duce la război, dar nu pot din cauza unei boli fără leac la inimă? Prefer Abissinia în momentul ăsta. Măcar de acolo te întorci cu sufletul senin şi orgoliul intact. Şi liber. Nu vreau să am deloc de-a face cu fasciştii.

Donatella plângea, spunându-i că nu-şi dădea seama ce făcea.

Şi Luigia îl implora:

- Şi eu ce să fac cu orgoliul tău departe de mine? Mai bine fascist acasă, decât liber în Africa. Sau chiar mort.

Ernesto îşi mijea ochii, bătea cu palmele în masă şi spunea că el nu renunţă pentru nimic în lume la principiile în care credea. Jurase credinţă doar de două ori în viaţă: în faţa lui Dumnezeu şi în faţa Luigiei, căreia ar fi vrut să i se închine din nou şi pentru totdeauna cu binecuvântarea unui preot şi cu boabe de orez după guler. Spunea că economisise suficient pentru ca familia lui să se poată întreţine fără prea multe griji în timp ce el era plecat. Apoi, când o vedea pe Luigia tremurând şi oftând din greu, îi apuca chipul în palme, o săruta pe frunte şi zicea:

- O să vezi că mă întorc repede.

Luigia îşi scotea ochelarii umeziţi, îşi

ascundea faţa la pieptul lui şi se forţa să zâmbească.

- Şi acum, fără tine să faci pe manechinul, cum terminăm rochia?

La ora cinei, în data de 6 octombrie, stăteam tăcuţi în faţa radioului, cu supa care se răcea în farfurii. O voce severă dar liniştită anunţă că Adua fusese cucerită.

După doar trei zile de luptă, prima victorie. Caria era în bucătărie, rugându-se la Dumnezeu ca războiul să se termine repede. Fratele ei mai mic, care repeta tot timpul: „Mulţi duşmani, multă onoare”, plecase voluntar.

„Drumul expansiunii în lume începe”, se auzea la radio. „Italia începe cu Adua, care este recucerită şi îşi consacră misiunea de mare naţiune colonială.”

În fond, jocul de-a războiul era un joc uşor. Ernesto s-ar fi întors repede, iar nunta ar fi fost şi mai frumoasă. Poate în primăvară, cu mireasa cu flori în păr, iar Maddalena, o dată în viaţa ei, pieptănată şi cu pantofii lustruiţi. Eu mi-aş fi cumpărat o rochie nouă, de fată mare, strânsă în talie şi care să-mi lase gleznele la vedere. Maddalena ar fi râs, iar eu aş fi dansat pe melodiile de la petrecere cu vârfurile picioarelor în echilibru peste ale ei.

1
2

Ernesto trebuia să plece în dimineaţa de luni, 14, în ziua când ar fi trebuit să înceapă şcoala* Trebuia să prindă din urmă un batalion care se afla deja la instrucţie, şi de acolo să se îmbarce spre Africa.

Luigia se rugase să-l repartizeze la un regiment din Italia, poate la Verona sau la Florenţa. Dar nici ea nu fusese ascultată. Poate acolo sus, în paradis, erau ca la sediul Grupului raional şi nu aveau timp să se ocupe de o mică croitoreasă.

Maddalena voia să chiulească în prima zi ca să-l însoţească pe Ernesto până la camionul militar, să-şi ia la revedere până când avea să-l vadă dispărând în capătul drumului, iar gâtul i s-ar fi uscat din cauza urletelor. Dar el o pusese să jure că avea să meargă tot timpul la şcoală şi avea să se poarte frumos.

- Vreau numai zece în carnetul de note. O sărutase pe obraz, chiar pe pata unde se spunea că o atinsese diavolul. Nu înceta să ai încredere.

În duminica de dinaintea plecării, familia Merlini organizase un prânz, cu caltaboş şi turtă de castane, şi fusesem şi eu invitată.

- De-acum eşti de-a casei, spunea Ernesto.

Luigia îşi muşca buzele încontinuu şi avea ochii umflaţi, iar Donatella stătea singură în faţa ferestrei, fumând o ţigară. O scosese din tabachera de argint pe care i-o dăruise Tiziano Colombo. Zile întregi îl acuzase pe Ernesto că nu-i permisese să-l ajute, iar acum, că trebuia să se ducă obligatoriu la război, nu reuşea să nu-l învinovăţească.

- Orgoliul lui blestemat, spunea ea, cine ştie ce-o să mai rămână de el.

A fost un prânz trist, deşi Ernesto făcea eforturi să înveselească atmosfera. Fereastra era deschisă, în ciuda frigului de-afară, pentru a auzi melodiile care ajungeau de la apartamentul de deasupra. Când se auzi *Faccetta nera*, Ernesto închise fereastra şi îşi rulă o ţigară în linişte, umezind hârtia cu buzele. Fumul ţigării umplu bucătăria, iar el se posomori.

Mama Maddalenei, în capul mesei, zgâria cu furculiţa în farfuria goală în care fusese turta de castane, spunând:

- Dacă ar şti Mussolini, nu s-ar întâmpla nedreptăţile astea. Ar trebui să-i spunem despre problemele noastre, ale oamenilor sărmani. Poate să-i scriem o scrisoare.

Luigia căuta privirea lui Ernesto, care râdea amar:

- De parcă i-ar păsa de asta.

- Providenţa a vrut să-l salveze din atentatele alea. Asta înseamnă că e protejat de sfinţi, insistă mama.

- înseamnă că e ca o muscă. Ernesto bătu cu palma în tăblia mesei, făcând să sară firimituri de tutun în jur. E greu să-l omori. Trebuie să munceşti serios. Să încerci şi iar să încerci, până când reuşeşti.

Luigia puse la încălzit apa pentru cafeaua de orz; între timp, Maddalena mă duse în camera în care dormeau ea şi fraţii ei. Deasupra patului lui Ernesto erau un crucifix şi o mică statuetă cu Sfântul Francesco, lipite de perete alături de fotografii tăiate din ziar cu Nuvolari şi Learco Guerra, care câştigase Turul Italiei cu un an în urmă. Pe noptiera Donatellei se afla o ilustrată cu De Sica într-o scenă din *Bărbaţii, ce netrebnici...,* o pudrieră şi un roman poliţist: *Crimă la vicariat*.

Pe cea a Maddalenei nu era nimic, doar pietrele lucitoare pe care le strângea din râu. în cameră abia era loc pentru paturi şi nimic nu le permitea un pic de intimitate.

Maddalena îmi spuse să mă aşez pe patul ei, pe care salteaua era plină de găuri în care te afundai cu totul. îmi povesti că, noaptea, cerceta crăpăturile din tavan şi nu reuşea să doarmă. Şi-atunci dădea cuvertura la o parte şi încerca să se roage.

Dar nu reuşea.

- Trebuie să mă înveţi cum se face. Mie numi iese, îmi spuse.

- Nu e un lucru pe care să-l poţi învăţa.

- Ba da, insistă ea. Cum trebuie să stai? Aşa? Şi apoi? Apoi ce trebuie să faci? Fecioarei trebuie să i te adresezi cum le vorbeşti domnilor? Să-i spui „vă rog" şi „mulţumesc"?

- Şi de ce vrei să te-apuci să te rogi acum?

- Vreau doar să mi-l aducă înapoi, zise cu ochii întunecaţi, şi n-o să mai cer nici o altă favoare în toată viaţa mea.

Nu o mai văzusem niciodată atât de tristă, încăpăţânarea şi furia ei nu mai contau. Şi cu toate acestea, avea ochii uscaţi şi obişnuita privire feroce.

Am îngenuncheat lângă ea, cu coatele pe pat şi fruntea sprijinită pe mâinile împreunate. Şi am recitat împreună *Ave Maria* şi *Tatăl nostru*. Maddalena spunea mai rar, după mine, pentru că nu-şi amintea bine cuvintele. Cu ea alături, toată povestea aceea legată de credinţă căpăta un sens şi o dimensiune umană, departe de mirosul de tămâie şi de biserică. împreună cu Maddalena reîncepeam să cred şi eu, în secret.

Când veni timpul să mă întorc acasă,

Ernesto îşi luă rămas-bun.

- Mă bucur că Maddalena te-a găsit, şi bătu cu capătul ţigării în palmă, încordându-şi spinarea.

Avea în gesturi aceeaşi asprime a surorii lui, dar şi aceeaşi vulnerabilitate, pe care încerca s- o ţină ascunsă, şi un chip care ar fi putut să-l înfrunte şi pe diavol.

- Oamenii i-au pus un nume plin de cruzime, continuă el vârându-şi ţigara în gură. Ea l-a purtat ca pe o armură şi acum e mândră de el. E o fată puternică. Nu o interesează ce spun ceilalţi. Şi în timpurile astea, este singurul lucru care contează.

- Nu-i este frică de nimic, am confirmat, încercând să-mi ţin bărbia în sus, aşa cum făcea ea.

- Nu e întotdeauna bine. Ernesto îşi aprinse ţigara cu chibritul şi inspiră fumul. Promite-mi că o să rămâi aproape de ea.

M-am simţit importantă, cu o misiune sacră: eroina din romanele care povesteau despre dueluri cu spada şi despre iubire, în care protagoniştii mureau unul pentru celălalt şi foloseau cuvinte grele.

- Promit.

A doua zi i-am spus mamei că nu mai voiam să fiu însoţită la şcoală de Caria, acum că eram mare. Mi-am pus pardesiul,

mi-am luat ghiozdanul cu caietele noi şi am ieşit singură. Aerul rece al dimineţii îmi ciufulea părul, biciuindu-mi faţa.

Maddalena mă aştepta la fântâna din faţa Palatului Frette, în capătul Pieţei Mazzini.

- O să te plictiseşti, i-am spus în timp ce mergeam alături pe trotuar. O să trebuiască să asculţi din nou aceleaşi lucruri de anul trecut.

Maddalena ridicase o crenguţă şi bătea cu ea în gardurile caselor.

- De data asta e diferit. Anul trecut tu nu erai. Şi-apoi am promis că voi fi cuminte, zise. Avea faţa curată, părul dat după urechi şi pantofi albi. În fond, un an trece repede. întinse o mână şi o apucă pe-a mea, trecându-şi degetul mare peste încheieturile degetelor mele zgribulite. Hai, să mergem mai repede, altfel întârziem.

Eram înspăimântată şi fericită să încep acea şcoală care avea un nume atât de răsunător: „gimnaziu inferior". Mă făcea să mă simt mare. în clasa a cincea învăţasem mult pentru examenul de admitere şi gândul că aş fi putut să nu-l iau îmi provocase coşmaruri groaznice.

La şcoală, cu regulile, orarul şi notele ei, mi se părea că am un scop şi un orizont de atins. Era un drum pe care-l înţelegeam, o

misiune. Ca în romane.

Am ajuns la şcoală gâfâind, dar fără să ne dăm drumul la mână.

Se intra separat: printr-o parte băieţii, prin alta fetele. Clase separate, la fel ca şi intrările, chiar dacă nici Dumnezeu n-ar fi ridicat o asemenea barieră între bărbaţi şi femei, care oricum ar fi căzut odată cu căsătoria.

Faptul că nu m-am simţit dezorientată a fost doar mulţumită mâinii Maddalenei, care mă conducea mai departe de poarta de intrare cu tricolorul, de-a lungul curţii şi pe scările mari cu portretul Rosei Maltoni, mama lui Mussolini, care fusese învăţătoare: avea o expresie docilă şi ascultătoare; sub ea erau depuse buchete de trandafiri şi ghirlande ca în faţa unui altar.

Clasa noastră era la etajul al doilea. Pe ferestrele mari intra multă lumină, iar pe peretele din capăt erau agăţate portretele regelui, reginei şi al ducelui; alături de crucifix. Tabla mirosea a detergent, iar bureţii noi erau înşiraţi pe suportul din lemn.

Maddalena mă duse la ultima bancă: acolo puteai să nu fii atent şi să te uiţi pe fereastră.

- Am muncit tot anul trecut, spuse mândră, arătându-mi o gaură mare cât un

deget care străpunsese tăblia cu totul. E bine aici?

- Nu. Anul ăsta mergem în prima bancă.

Celelalte fete ne priviră curioase cum traversam de mână clasa şi apoi întorcându-ne la prima bancă, în care nu voia să stea nimeni. Aveau cozile împletite strâns sau fundiţe-n păr, genunchii cu piele fină precum miezul de pâine pe care-l modelezi îndelung cu degetele, şi stăteau cuminţi, cu spinarea dreaptă şi gleznele încrucişate.

Chiar dacă era mai mare cu un an, Malnata era mai scundă decât toate cu cel puţin un deget, îşi ţinea funda de la şorţ desfăcută şi nu făcea nimic să-şi ascundă zgârieturile.

Intră profesoara de italiană şi latină, iar noi ne ridicarăm pentru a spune salutul. După strigarea catalogului, se prezentă în câteva cuvinte, în grabă. Ne spuse că în clasa ei nu era loc pentru leneşi şi că nu-i plăceau plângăcioşii. Cu permisiunea ei ne-am aşezat, într-un zumzet de şoapte confuze. Băncile erau lipite două câte două şi acoperite de mâzgălituri scrijelite de generaţii întregi de bricege.

Pe sub bancă, Maddalena îşi aşează o mână pe coapsa mea. Mireasma delicată, familiară a pielii ei mă linişti. „Sunt aici”,

îmi spunea. Şi era de ajuns.

Chiar dacă Maddalena îşi dădea toată silinţa, se vedea că şcoala nu era locul ei.

O enerva funda de la şorţ, să trebuiască să ceară voie să meargă la toaletă şi să spună: „Mă scuzaţi, doamna profesoară". Ura în mod special ritualul salutului de dimineaţă, când, în picioare lângă bancă, trebuia să ridicăm braţul drept cu degetele întinse spre portretul lui Mussolini, lovind călcâiele unul de altul şi lăsându-i în paza lui Dumnezeu „pe Duce, Suveranii şi draga Noastră Patrie". Celelalte fete o priveau pe furiş, arătau spre pantofii ei, genunchii, părul tuns aiurea şi pata cu piele fină de la tâmplă. în pauză se strângeau lângă calorifere cu pâinea lor albă cu unt şi râdeau de pâinea ei neagră, iar când ea le spunea: „Ce vă uitaţi atât?", ele plecau cu coada între picioare.

în schimb, mie începea să-mi placă şcoala, chiar dacă, deja, primele lecţii de latină mă puseseră în dificultate. însă o limbă atât de veche suna frumos. Iar poveştile cu eroi şi zei, cu trădări şi bătălii, cu iubiri măreţe mă emoţionau. Dacă Monza ar fi ars precum Troia, eu aş fi luat-o pe Maddalena în cârcă şi am fi fugit împreună fără să ne mai întoarcem vreodată. Şi apoi am fi creat un pământ numai al nostru şi am fi fost regine.

Fusesem întotdeauna numită o fată „liniştită şi bine educată”.

Nu-mi mai era de-ajuns. Voiam să mi se spună pe nume, zicând: „E cea mai bună”.

îmi plăcea când îmi dăruiau insignele cu drapelul şi spuneau că am făcut o treabă foarte bună. Dar lucrurile mai importante continuam să le învăţ de la Maddalena: cum să fac să sară de mai multe ori pietrele în râu, de ce băieţii umblau după fete şi cum făceau copiii să umfle aşa tare burţile mamelor înainte de a se naşte. Lucrurile pe care mi le explica Maddalena erau simple şi în acelaşi timp misterioase, precum rotirea planetelor sau formarea munţilor, dar erau învăluite în ruşinea şi reticenţa adulţilor, care le făceau să fie interzise, clandestine, şi din motivul ăsta interesante.

Mi-am dat seama că eram mai fericită dacă era ea cea care-mi spunea „bravo”. îmi plăcea cum mă admira dacă la şcoală o ajutam să rezolve o problemă dificilă sau îi repetam diferenţa dintre complementul indirect şi complementul posesiv. „Tu înţelegi imediat lucrurile astea”, îmi spunea, întorcându-se să se concentreze pe ce scria în caietul ei pătat şi cu colţurile îndoite.

îşi dădea toată silinţa pentru fratele ei, căruia îi scria o scrisoare în fiecare

săptămână. Şi ca să facă asta se baza pe mine. în sfârşit, de la începutul prieteniei noastre, îmi dădeam seama că îi dădeam ceva şi eu. Nu mă mai simţisem până atunci indispensabilă.

13

Maddalena ştia să-şi poarte neascultarea şi pe ascuns. Era mândră de asta. Mie îmi era teamă să-i răspund profesoarei, să mă uit în ochii adulţilor care-mi vorbeau şi acceptam orice admonestare fără să încerc vreodată să spun „n-am vrut s-o fac".

în schimb, ea, chiar şi în situaţiile în care trebuia neapărat să-şi ceară scuze, să spună „vă rog" sau „iertaţi-mă", o făcea cu un aer de provocare. Din exterior părea ireproşabilă şi umilă. Dar în interior cultiva o revoltă secretă.

Nu se răzvrătea nici măcar atunci când şefa clasei – care, dacă profesoara lipsea, scria la tablă numele celor buni şi ale celor răi pe două coloane separate – o punea în capul listei celor răi doar pentru că ea era „Malnata" şi „dacă încă n-a făcut ceva reprobabil sigur e pe punctul de a-l face".

Eu aş fi vrut să mă ridic şi să spun că nu e corect, dar ea îmi făcea semn să mă abţin, pentru că ar fi fost şi mai rău. Ştia totul despre răutatea fetelor la şcoală, necinstită şi susurată în şoaptă, plină de intrigi şi minciuni spuse pe la spate, dar care, mai devreme sau mai târziu, se stingea asemenea focului care arde iarba uscată.

Astfel că Maddalena îndura. îndura mingiuţele din hârtie pe care le aruncau în ea râzând de modul în care pronunţa cu dificultate în latină, îndura când aruncau cu pietre în ea în curte şi se apăra ridicând ghiozdanul din piele. Cele mai rele erau fetele dintr-a şaptea, care fuseseră cu ea în clasă. Şefa lor era Giulia Brambilla, fiica farmacistului, căreia, cu un an în urmă, Maddalena îi dăduse un pumn, făcând-o să-şi scuipe un dinte.

Giulia venea dimineaţa cu şoferul într-o maşină neagră, însoţită de guvernantă, avea bucle blonde şi rotunde precum cele ale femeilor din reviste, un zâmbet de şcolăriţă ascultătoare, marcat de lipsa incisivului căzut. Lua note bune, iar în prezenţa profesorilor se purta frumos şi vorbea încet, dar cu Maddalena era aspră şi neruşinată, şi foarte atentă să nu fie descoperită de adulţi: arunca cu pământ în ea, îi vâra în buzunarul şorţului bucăţi

mestecate din sendvişul ei, o trăgea de păr până i-l rupea şi-i spunea „vrăjitoare blestemată”.

Iar ea nu reacţiona. Eu mă înfuriam. Trebuia să le spunem profesorilor, să răspundem la provocări, să i-o plătim cu vârf şi îndesat. De la Malnata învăţasem gustul răzvrătirii şi nu înţelegeam de ce acum îndura în linişte.

- Am promis, îmi răspundea, în schimb, cu mine, Giulia şi prietenele ei erau drăguţe: îmi spuneau că am păr frumos şi mă întrebau dacă-mi făcea cineva curte. Asta uram cel mai tare.

într-o zi, pe când alergam în curte, Giulia Brambilla îi puse piedică Maddalenei, iar ea căzu fără măcar să apuce să-şi pună mâinile în faţă. Se răni în genunchi şi-n barbă.

- Te doare? am întrebat-o, în timp ce-şi ştergea şorţul de praf şi pietriş.

Ea izbucni în râsul ăla care semăna cu zgomotul de sandale pe pietre:

- Nici măcar un pic.

Dar tot trebui să se ducă la cabinetul medical pentru că sângele continua să curgă din rana din barbă, scurgându-i-se printre degetele apăsate peste tăietură şi pătându-i şorţul.

Nu-i spuse un cuvânt Giuliei Brambilla, o ignoră complet, de parcă s-ar fi împiedicat

şi şi-ar fi făcut singură rău.

De îndată ce ea se afla în cealaltă parte a curţii, m-am întors spre Giulia şi prietenele ei, care încă mai râdeau.

- De ce o urâţi aşa de mult? am întrebat încercând să imit expresia neînfricată a Maddalenei.

- Pe-aia? întrebă Giulia. Dar n-o urâm.

- Şi-atunci de ce-i puneţi piedică, aruncaţi cu pietre în ea şi alte răutăţi?

- Ne apărăm.

- Vă apăraţi?

- O facem înainte s-o facă ea.

- Maddalena nu vrea să vă facă nimic.

- Nu ştii că nu trebuie să pronunţi numele ăla? Aduce ghinion.

Am înghiţit în sec.

- Maddalena e prietena mea.

- Malnata nu are prietene. Nu poate să aibă.

îmi simţeam palmele transpirate, iar inima
îmi bătea să-mi spargă pieptul. Giulia Brambilla insistă:

- Şi ştii de ce nu are?

Buclele blonde îi loveau obrajii.

- De ce?

Mi-am dat seama că mă bâlbâiam.

- Pentru că aceia care stau în

preajma ei păţesc lucruri rele.

Prietenele din spatele ei râseră, toate în afară de una, care stătea tăcută într-un colţ.

- Nu e adevărat, am reacţionat.
- Ţi-a spus despre fratele ei?
- Sigur că mi-a spus. A căzut.
- Eşti sigură?
- Sigur!
- Şi despre tatăl ei ţi-a zis? Şi de Anna Tagliaferri?

Probabil că a văzut uluirea de pe chipul meu, pentru că a continuat:

- Tatălui ei i-a rămas piciorul prins în presă.
- Ştiam, am replicat, încercând să le amintesc gâtului meu, umerilor şi picioarelor mele postura pe care o aveam când eu şi Malnati făceam întrecere pe malul râului.
- Şi ştiai că în aceeaşi dimineaţă Malnata se certase cu el şi-i spusese că putea să nu se mai întoarcă acasă?

Am simţit că mi se usca gâtul.

- Şi ştii de Anna Tagliaferri?
- Nu, am fost nevoită să recunosc.
- Nu ţi-a spus că a făcut-o să se dea cu capul de bancă până i-a dat sângele?
- A fost un accident.
- De zece ori s-a dat. Nu se mai

oprea, părea un ciocan care bate un cui. Itala a văzut totul. În şcoala primară erau în aceeaşi clasă. Spune- i, Itala.

Fetiţa care stătuse deoparte se apropie. Avea dinţii stricaţi şi cozile împletite. încuviinţă din cap aproape imperceptibil, tremurând.

Giulia îşi încrucişă braţele şi mă fixă îndelung.

- Chiar vrei să cazi de la fereastră sau să rămâi fără un picior?

- Nu vreau deloc, am zis dintr-o suflare.

- Atunci, stai departe de ea. Malnata are diavolul în ea. Şi dacă diavolul te sărută şi pe tine, apoi nu mai ai scăpare. Nici măcar dacă mori, pentru că la final ajungi în iad.

Am rămas în tăcere, sufocată de nelinişte şi de sentimentul de vină pentru că gura mea nu reuşea să găsească argumente s-o combată. „Mi-e scârbă de voi", aş fi vrut să le spun, „totul e neadevărat, sunteţi nişte mincinoase", însă tăceam. De ce? De ce nu reuşeam să spun ceea ce gândeam şi continuam să-mi înghit cuvintele până se blocau în fundul stomacului, să se mistuie?

- Sunt sigură că şi fratele ei mai mare o să moară. Din război nu se întoarce nimeni. Te sufoci în nisipul din Africa. O să vezi că e adevărat.

Râse, iar prietenele ei făcură la fel. În afară de Itala, care se ascunsese din nou în spatele Giuliei Brambilla, dar alta o împunse cu cotul, iar ea se forţă să scuipe un hohot sufocat.

Doar atunci mi-am dat seama că Giulia Brambilla nu se mai uita la mine de ceva vreme şi fixa un punct din spatele meu.

M-am întors şi-am văzut-o pe Maddalena, cu un plasture în bărbie. Modul în care ne privea îmi îngheţă sângele în vine.

Două zile mai târziu o găsiră pe Giulia Brambilla la baza scărilor.

Căzuse şi îşi făcuse o rană în frunte. Şi-a recăpătat cunoştinţa doar după sosirea medicilor care au dus-o la spital. Avea chipul murdar de sânge şi ţipa din toţi rărunchii. Buclele erau pline de sânge şi i se lipiseră de cap. Un pantof îi ieşise din picior şi rămăsese în echilibru pe o treaptă. Ne aplecaserăm toate peste balustrada de la etajul a doilea şi cineva arăta spre pata închisă la culoare de pe scările din marmură, în care rămăseseră urme de tălpi. Din portretul ei, Rosa Maltoni continua să fixeze cu privirea punctul în care ea căzuse. Buchetele de flori se ofiliseră şi începuseră să miroasă urât.

Profesoara de italiană ne ordonă să ne întoarcem în clasă. Dar nimeni n-o ascultă.

Ne strânseserăm ciorchine pe coridor: fete din clasa a şasea cu cozi împletite şi fete din clasa a zecea cu tunsori asemenea celor din reviste, care de obicei nu se amestecau între ele.

- Cineva a împins-o, spuse o fată dintr-a şaptea, cu funde în păr.
- Sigur a împins-o, adăugă şefa clasei noastre.
- Şi cine-a fost?
- Malnata.
- A văzut-o cineva? întrebă o fată dintr-a opta.
- N-are cum să fi căzut singură.
- Malnata a fost, sigur.
- E rea.
- Ea a împins-o.

Vocile se auzeau unele peste altele, din ce în ce mai puternice, pentru a acoperi ţârâitul clopoţelului, pe care omul de serviciu continua să-l sune pentru a restabili ordinea.

Am căutat-o în mijlocul celorlalte, dar fără succes.

Profesoara urla: „În clasă, în clasă”, în timp ce toate continuau să se împingă spre golul scării pentru a ajunge în faţă. Apoi, dintr-odată se făcu linişte.

Maddalena înaintă precum Isus sculat din morţi printre apostoli, şi toate se dădură la o

parte pentru a-i face loc, amuţite.

Când ajunse la balustradă şi se uită în jos, fără să scoată un cuvânt, o voce necunoscută ţipă din mulţime:

- Uite-o! Ea a fost. Ea a făcut-o.

- Ai grijă că te aruncă şi pe tine, o avertiză alta.

- Trebuie să le spunem profesorilor, zise alta.

- Te umple de blesteme. Stai departe de ea!

- De ce nu vorbeşte?

- N-o lăsaţi să vă atingă.

- E tristă pentru că voia s-o omoare dar n-a reuşit.

- Acum trebuie să găsească pe altcineva pe care să-l ofere diavolului.

Maddalena se întoarse:

- Nu e adevărat.

Le fixă cu privirea pe fete, una câte una, cu expresia pe care o avea atunci când era gata să se lupte.

În jurul ei se făcu mai mult loc, unele desprinzându-se de grup şi îndreptându-se spre capătul coridorului, de unde profesorul de matematică şi profesoara de latină începeau să le conducă în clasă pe elevele dintr-a şasea C cu ajutorul omului de serviciu.

Maddalena mi se păru dintr-odată plăpândă. Dar în ochii ei era o mândrie

luminoasă.

Aş fi vrut să întind un braţ, să mă duc spre ea şi să umplu spaţiul care ne despărţea, spunându-i: „Eu nu cred”.

Dar nu puteam. Era ca şi cum n-aş fi fost în corpul meu, ci stăteam puţin mai în spate, observându-mă cum o priveam pe Malnata.

Ochii ei fură cei care mă readuseră la realitate, mă ajutară să simt din nou podeaua sub tălpi. Mă căuta.

Vocile fetelor deveniseră un refren obsesiv: „A împins-o aşa cum a făcut cu fratele ei, voia să-l omoare. Ea e cea care face să se întâmple lucrurile astea”.

- Ai împins-o tu? am rostit dintr-o suflare.

îmi venise pe buze întrebarea aia care nu era
a mea, o şoaptă temătoare care nu-mi aparţinea, de parcă în spatele meu ar fi fost altcineva care mă manevra, ca pe o marionetă, cineva care era speriat şi fricos şi meschin; cineva care n-aş fi vrut niciodată să fiu.

Chipul i se înmuie şi siguranţa ei se risipi brusc.

- Chiar mă întrebi aşa ceva?

- Promiseseşi, am rostit tremurând imperceptibil.

Malnata se strâmbă cu chipul încordat,

ca atunci când mănânci o lămâie.

- în cele din urmă, şi tu eşti la fel ca şi ceilalţi.

O luă la fugă, găsind un loc liber printre fetele care ţipau.

Am rămas privind-o cu un sentiment de slăbiciune. Vina avea gustul unui pumn în burtă.

- Maddalena! am strigat.

Dar ea deja nu se mai vedea.

M-am dus s-o caut în timp ce toate celelalte se întorceau în clasă, în ordine, câte două.

Îi citisem în ochi o dezamăgire care mă arsese precum fierul încins.

Am năvălit în sala mare şi sordidă în care ne petreceam pauza în zilele în care era prea frig afară. De la toaletele dispuse în lateral venea un miros fetid. Din dreapta, zgomotele unui plâns sufocat.

- Maddalena? am şoptit nesigură.

M-am luat după sunetul abia auzit, până am ajuns în faţa ultimei uşi.

- Maddalena, îmi pare rău, am rostit împingând în faţă.

În întuneric, o formă ghemuită într-un colţ tresări, când dunga groasă de lumină bruscă îi lovi chipul.

- Pleacă!

Am recunoscut-o după dinţii stricaţi şi cozile împletite castanii.

- Itala?
- Lasă-mă-n pace!
- Ce faci aici?
- Voiam doar s-o sperii, suspină cu ceafa sprijinită de faianţă. Avea faţa roşie de plâns şi-i curgea nasul. Cuvintele îi ieşeau ciuntite. N-am vrut. Jur, scânci ca o fetiţă, nu mai suportam. Giulia e rea. Dar nu voiam să moară. E adevărat. Nu voiam. Avea ochii lucioşi. Nu spune nimănui, te rog. Nu spune nimănui.
- Nu plânge. Plânsul e pentru idioţi, i-am spus înainte de a închide uşa.

Am găsit-o pe Maddalena în fotoliul din faţa biroului directorului, sub portretul uriaş cu familia regală.

Stătea cuminte, cu genunchii drepţi. Mă văzu şi se întoarse în partea cealaltă.

- Ştiu cine a făcut-o cu adevărat.
- De ce nu eşti în clasă?
- A fost Itala. Mi-a spus ea.

Continua să fixeze cu privirea o gravură prăfuită cu forul roman.

- Maddalena...
- Şi ce e cu asta?
- Putem merge să-i spunem, nu?

Râse. Dar era un hohot încordat.

- Oricum pe mine nu mă cred.
- Şi dacă vin şi eu cu tine?
- Nici măcar tu nu m-ai crezut.

Din biroul directorului se auzi strigând o

voce poruncitoare:

- Merlini!

Ea se ridică, bătu cu tălpile în podea şi îmi întoarse spatele.

- Mergem împreună, am insistat.

- Tu nu ştii nimic, zise, tremurătoare. Au spus că am fost eu şi acum aşa stau lucrurile.

- Dar nu e adevărat!

- Adevărul pe care vor să-l creadă e singurul care contează. Au hotărât deja, nu-nţelegi?

Am întins o mână ca s-o apuc pe-a ei.

- Vin şi eu. Trebuie să mă creadă.

Ea se retrase cu un gest nervos.

- Şi cine eşti tu? întrebă cu o privire plină de răutate. Eu nu te cunosc deloc.

14

În acea noapte căzu o ploaie furioasă şi cenuşie, atât de deasă încât nu puteai vedea nimic mai departe de trotuar. Continuă fără oprire timp de zile întregi, iar Lambro vuia şi se revărsa peste maluri. Apa smulgea din rădăcină copacii care

crescuseră pe margine, inunda pivniţele spărgând sticle de vin şi mobile vechi, se târa pe sub poduri, umflându- se cu un noroi mocirlos şi negru, lăsând urme de pământ pe piatră.

Iar eu mă gândeam: „Uite, la fel e şi înlăuntrul meu".

Zilele fără Maddalena fură mohorâte şi fără sens. Zile pline de goluri care se prăvăleau unul peste altul.

Nu-mi ţinusem promisiunea făcută lui Ernesto. Nu fusesem în stare să rămân alături de ea. Şi acum, fără ea, eram ciungă. Eram dezgolită şi fără apărare.

Fără ea, lumea mea murea.

*

Stăteam în aceeaşi bancă, dar nu se uita la mine. Indiferenţa ei era o durere ca de gheaţă care mă lăsa fără suflare. Profesoara ne dădea să conjugăm verbe în latină, iar eu mă ofeream s-o ajut, însă ea ascundea foaia fără să scoată un cuvânt. Îi lăsam pacheţelul meu, pentru că ea avea doar feliuţa de pâine neagră, dar la sfârşitul pauzei, îl găseam pe bancă, neatins. Îi ceream „iertare, iertare, iertare" într-o mie de feluri. Dar nimic. Atunci întindeam palma, o ţineam cu faţa în sus şi împungeam cu peniţa în carnea moale, cu putere, până dădea sângele. îi arătam, iar ea întorcea capul. Refuzase

întotdeauna să ne jucăm prefăcându- ne că suntem personaje, dar acum se prefăcea că nu mai existam.

Nu avea nevoie de mine. îi asculta pe profesori, lua notiţe cu obstinaţie şi în pauză rămânea în clasă ca să repete lecţia. în mare parte, profesorii o ignorau din cauza poveştii cu Giulia Brambilla, care între timp se întorsese cu un bandaj pe frunte şi cârje, dar nu voise să vorbească despre accident cu nimeni.

După-amiaza, după şcoală, luasem obiceiul să mă duc la Podul Leilor să-i spionez de sus pe Malnati, aşa cum făceam nu cu multe luni în urmă, într-o viaţă care mi se părea că-i aparţinea altei persoane.

Speram să-mi simtă privirea asupra lor. Dar eram o fantomă care venea din trecut, o umbră uitată.

Mă întorceam acasă cu sufletul trist. Mă închideam în cameră ignorând încercările Cariei de a străpunge carapacea pe care mi-o construisem. Mama ieşea aproape în fiecare după-amiază şi, când se întorcea, primul lucru pe care-l făcea era să-şi zâmbească în oglindă şi să-şi pieptene părul cu degetele. Nu se interesa niciodată de mine, cânta arii de operetă şi îşi compara chipul cu cele ale actriţelor din reviste. Dacă îi cerea Caria bani pentru carne şi lapte, îi lăsa a doua zi de

dimineaţă pe masa din bucătărie fără să spună nimic. Părea că voia să pretindă că locuia singură. Tata era preocupat pentru că furnitura din fetru de iepure de la Forli întârzia.

Uneori îmi înfigeam unghiile în carnea braţelor şi începeam să mă zgârii, amintindu- mi de rănile pe care mi le făcuseră pisicile în vară. Durerea, chiar dacă pentru scurt timp, mă făcea să uit de cealaltă. Dar ştiam că, deşi nu se oprea nimeni pe stradă să mă arate cu degetul şi să mă numească „vrăjitoare", eu eram cea care merita să fie fiartă în ceaun de diavol pentru eternitate. Mă simţeam ca atunci când murise fratele meu şi trebuia să ţin ascunsă vina care nu putea fi rostită. Maddalena avusese încredere în mine, iar eu o trădasem. Mă iluzionasem că aş fi fost curajoasă precum eroii mitici, că aş fi putut s-o salvez de toate, de foc şi de Hidra căreia îi creşteau capetele la loc. în schimb, eram vinovată fără posibilitatea de mântuire şi, pentru câteva zile groaznice, mi-am dorit să mor.

15

Spre finalul lunii noiembrie, se întâmplă ceva ce n-o să uit niciodată. în timpul salutului de dimineaţă, Maddalena a rămas la locul său şi, la apelul profesoarei, a declarat:

- Eu pentru ăla nu mă ridic. Nici moartă n-o fac.

Liniştea în care se cufundă întreaga clasă lăsa o senzaţie lipicioasă pe piele, asemenea transpiraţiei în amiezile de vară, în care nu se simte nici măcar o boare de vânt şi te topeşti chiar şi la umbră.

Ne învăţaseră să-l iubim pe duce încă din clasa întâi, cu poeziile pentru copii învăţate pe de rost, care-i comparau naşterea cu aceea a pruncului Isus şi istoriseau povestea vieţii lui aproape ca pe o Schimbare la Faţă.

Nici unuia dintre noi nu-i trecuse prin minte să-i pună în discuţie existenţa sau aura de sfinţenie care-l înconjura. Viitorul n-ar fi putut să fie diferit de prezent. Ducele era etern şi aşa avea să fie pentru totdeauna. Gândul că ar fi putut să nu mai fie era înspăimântător.

Nu-mi plăceau portretele lui atârnate peste tot: faţa lui mi se păruse întotdeauna ca un deget mare uriaş, chiar dacă celelalte fete ziceau că e frumos, că s-ar fi

căsătorit cu el când creşteau şi-i pupau pe furiş pozele pe care le ţineau ascunse în caiete.

Cu toate acestea, nu aş fi refuzat niciodată să fac salutul roman. Nu era din credinţă, respect sau admiraţie; ci pur şi simplu din obişnuinţă, o convenţie. Aşa cum spui „bună ziua" şi „bună seara". Trebuia s-o faci şi asta era.

Maddalena rămase însă inflexibilă, privind-o pe profesoară în ochi.

Aflasem de la mama, care vorbise cu modista pentru care lucra Luigia, că scrisorile pe care le primeau de la Ernesto erau cenzurate din ce în ce mai tare. în unele dintre ele, singurul lucru pe care mai reuşeau să-l citească era: „Te iubesc. Ai încredere".

în plus, cu câteva zile în urmă, cinci carabinieri veniseră în zori în casa lui Matteo Fossati şi, printre plânsetele şi ţipetele surorii şi ale mamei, îl ridicaseră pe tatăl lui pentru a- 1 duce în arest. în seara precedentă, la cârciumă, plin ochi de vin de câteva lire, proferase blesteme, spunând că Marea Britanie făcuse bine să ne pedepsească.

„Asediu economic" trebuia numit. De câteva săptămâni, începând cu data de 18 a acelei luni, intraseră în vigoare sancţiunile economice impuse Italiei de

Societatea Naţiunilor Unite, după începerea războiului în Africa.

Şi în timp ce oamenii cântau *Faccetta nera* şi *Ti saluto (vado in Abissinia)-,* discutând cu nerăbdare despre prosperitatea pe care cucerirea Etiopiei ne-ar fi adus-o, veniseră sancţiunile care interziceau vânzarea în străinătate a produselor italieneşti şi importul de materiale de război, sărăcind de fapt întreaga ţară. Peste tot pe străzi se vedeau afişe care îndemnau stăruitor: „Cumpără din Italia", iar pe pereţi scria „Jos cu sancţiunile", „Franţa şi Marea Britanie se bucură de imperiile lor, de ce nu şi Italia?" şi „Trăiască Mussolini". Caria se întorcea de la piaţă cu fluturaşi strecuraţi în plasa cu cumpărături; scria: „Promit în numele demnităţii mele de fascist şi de italian să nu cumpăr nici azi, nici altă dată, pentru mine şi pentru familia mea, produse străine".

însă domnul Fossati, tatăl lui Matteo, repeta: „Rezultatul războiului ăstuia nu este decât că omoară băieţi curajoşi pentru un pic de nisip. Locuitorii din Abissinia au dreptate. Noi suntem cei care ne ducem peste alţii, în casa lor. Pentru că asta fac fasciştii. Iau lucrurile altora şi le bagă în buzunare pentru ei şi pentru prietenii lor. Au făcut-o cu măcelăria mea şi or s-o facă

şi cu lucrurile voastre. Iar pentru noi, oamenii sărmani, nu rămân decât lucrurile de două parale. Sau blestematele alea de fire de nisip din Etiopia!" Cineva de la cârciumă trebuia să-l fi denunţat şi, la nici o oră după ce se întorsese acasă, carabinierii îl ridicaseră din pat aşa cum era şi-l luaseră cu ei.

Maddalena rămase pe scaun, mândră. în postura sa vedeam cum arde vâlvătaia instinctului ei rebel care nu se stinsese niciodată şi care se săturase să mai rămână ascuns.

O undă de dezamăgire îi traversă chipul când profesoara se limită să spună:

- Fă cum vrei. Vom vedea ce părere va avea domnul Ferrari despre lipsa ta de disciplină.

De parcă directorul ar fi putut să-i inspire teamă Malnatei.

Am luat loc şi lecţia a reînceput. A trebuit să închid ochii şi să respir adânc înainte de a mă apropia de urechea ei, şoptind:

- Ce faci?

Maddalena tresări.

- Foarte bine.

Apoi pe chip i se întipări expresia pe care o avea atunci când fixa cu privirea crengile stej arilor pe care, nu demult, ne căţăram împreună, iar ea voia să urce mai

sus. Sau de dăţile în care coboram alergând pe pantele din parc, iar ea striga: „Mai repede!”

- Luaţi cartea de gramatică. Pagina 42.

Aveam să recapitulăm predicatul nominal şi
verbal, pe care apoi aveam să le discutăm în limba latină.

- Strada, spuse profesoara, ridică-te în picioare şi citeşte clasei exemplele.

- Ducele este foarte harnic, am citit cu voce hotărâtă, clară. Predicat nominal. Ducele conduce Italia: predicat verbal.

- Foarte bine, spuse profesoara bătând cu rigla în marginea catedrei. Şi acum, cine vrea să încerce să traducă în latină?

întrebă râzând, pentru că ştia că încă nu eram capabile să traducem fără dicţionar propoziţii din italiană.

Banca zgârie podeaua cu un zgomot deranjant. Maddalena se ridicase în picioare, îşi drese vocea înainte de a traduce:

- *Dux ducit îtaliam in Erebo, spuse ea. Şi apoi: Dux est scortum*[a].

Profesoara se făcu albă ca varul. Fu de parcă sângele i s-ar fi scurs din trup şi i-ar fi ajuns în vârful picioarelor.

- Afară! bălmăji ea.

Maddalena stătea nemişcată şi nu spunea nimic.

Noi, celelalte, eram încremenite şi mute.

- Afară! ţipă profesoara. Ieşi şi nu te mai întoarce!

Maddalena făcu o plecăciune scurtă şi spuse:

- Da, doamnă.

Celelalte fete începură să şuşotească. Ea se îndrepta spre uşă, cu paşi măsuraţi ca ai protagonistei dintr-o carte care era pregătită de încoronare.

M-am ridicat şi eu, atât de repede, încât ghiozdanul meu căzu cu un sunet surd. Se întoarseră toate: colegele, profesoara, ba chiar şi Maddalena, care deja era cu mâna pe clanţă. Mă privi. îmi lipsea de atâta vreme privirea din ochii ei, încât am simţit că-mi ia foc chipul.

Era o linişte pe care aş fi putut s-o ating.

A devenit greu să respir.

„îi las în paza lui Dumnezeu pe Duce, Suveranii şi draga Noastră Patrie", am recitat aşa cum făceam în fiecare dimineaţă în momentul salutului. Apoi am adăugat:

- Sper să-i trimită pe toţi în iad.

Malnata mă aşteptă şi ieşirăm împreună; profesoara îşi pierduse vocea după ce ţipase că ar fi trebuit să ne dea afară cu

bâtele şi că dacă ar mai fi fost vremurile uleiului de ricin şi ale incursiunilor nocturne, am fi văzut noi cât era de urât să râzi fără dinţi.

Maddalena închise uşa sălii de clasă şi ţipetele îşi pierdură din intensitate.

Se apropie de fereastra care dădea spre curte, se aşeză pe pervaz şi-mi zâmbi.

Golul care mă invadase se umplu de valuri de căldură din ce în ce mai înalte, care-mi aduseră lacrimi în ochi.

Doamne, cât de dor îmi fusese de ea!

- Nu trebuia să faci asta, îmi spuse. Acum ştii ce-o să se întâmple?

- Nu. Şi nu-mi pasă.

- Nu-ţi pasă?

-Nu.'

- Nu mai puteam, zise ea. Nu mai puteam să mă prefac. Totul este atât de greşit. Nu-ţi dai seama?

- De ce?

- Războiul înseamnă să ridicăm braţul şi să spunem ce vor ei să spunem şi să gândim ce vor ei să gândim. Şi să respectăm regulile şi să fim fete ascultătoare. Trase aer în piept. Mă săturasem să repet doar cuvintele pe care le voiau ei. Ernesto spune mereu: „Cuvintele sunt importante, Maddalena". Nu se pot spune fără să te gândeşti. Altfel, sunt periculoase. Şi are dreptate. Dar sunt

şi puternice. Nu ţi se pare?

Mi-am înghiţit senzaţia de frică şi am întrebat-o:

- Ce ai spus mai devreme în clasă? Ai vorbit în latină şi nu cred că am înţeles bine.

Râse, dând capul pe spate:

- Am spus că ducele e o târfa.

[1] *Micuţa faţă neagră,* ***marş fascist***

- *Te salut (plec în Abissinia)*

[2] **Ducele conduce Italia în Infern (...) Ducele este o târfa (în limba latină în original)**

Partea a treia. Proba curajului

16

- Nu trebuie să afle nimeni.

Fu primul lucru pe care mama mi-l spuse după ce ieşi din biroul directorului. Se machiase foarte puternic, îşi pusese pălăria turcoaz cu voaletă şi o rochie de bal, complet nepotrivită cu locul, pe care o tot netezise cu degetele, încuviinţând precum o elevă plină de înţelepciune, măcar ea, în tot timpul în care profesoara

vorbise despre „nechibzuita mea manifestare de antiitalienism”.

Eu rămăsesem în picioare, cu spinarea la perete şi mâinile încrucişate. Nu aveam permisiunea să răsuflu. Mama fusese cea care vorbise pentru mine:

- Numele nostru este unul respectabil. Nu avem nici o legătură cu povestea asta.

Apoi uşa de la biroul directorului se închise în spatele nostru şi am rămas singure; mama mă târî până la portretul familiei regale şi se opri, privindu-mă de parcă ar fi vrut să mă strivească, punându-mi din nou în vedere să nu vorbesc cu nimeni despre ce se întâmplase.

- Lasă-mă să-ţi explic.
- Taci! ţipă. Trebuie să taci. Cum de nu înţelegi? îşi mişcă nervoasă capul şi cerceii de aur i se loviră de obraz. Ştii ce se întâmplă cu o fată atunci când reputaţia ei e distrusă? Poate foarte bine să se înece în râu.
- Voiam doar...
- Ce? Ce voiai?
- Ascultă-mă!
- Nefericito! întinse o mână să mă pălmuiască, iar eu am tresărit. în schimb, mă prinse de bărbie. Datoria ta este să taci. Şi să aştepţi. Asta face o fată cuminte.
- Ce să aştept?

Se îndreptă de spate cu o strâmbătură plină de cruzime pe care nu reuşeam să mi-o explic.

- O să înţelegi când o să creşti. Palma ei întârzie pe chipul meu, aproape de parcă ar fi vrut să mă mângâie, dar ar fi uitat cum s-o facă. Şi dacă şi de data asta tatăl tău preferă să se prefacă iar că nu s-a întâmplat nimic, o să vezi că o să mă ocup eu să fac uitată povestea asta. Pentru noi toţi.

Acasă, tata nu spuse un cuvânt. Mă fixa în tăcere cu privirea, aspru, apoi se uita în altă parte. La cină, gesturile lui fură grăbite şi sacadate şi se ridică de la masă pentru a merşe să doarmă fără ca măcar să-şi termine supa. în dimineaţa următoare, când era pe punctul de a ieşi, mama se aşeză în faţa uşii, cu braţele încrucişate:

- De ajuns. Trebuie să-i spui ceva *fiicei tale*.

El mă scrută îndelung, cu aceeaşi privire din
ajun. Nu-i aparţinea, nu era tatăl meu.

- Deci? insistă ea.

- Mama ta vrea să te cert, spuse el, dar eu nu am chef.

Mama se aplecă brusc, ţipând la Caria să-i pregătească Ischirogeno pentru că-i plesnea capul. Apoi fugi în bucătărie,

continuând să urle:

- E o casă de nebuni!

- însă îţi spun ceva, continuă tata, când creşti, înveţi că adesea e mai bine să nu spui ceea ce gândeşti cu adevărat.

- Şi cum faci asta?

- Le ţii în tine. Le păstrezi. Le lustruieşti. Acolo pot sta în siguranţă.

- Şi să nu mai simţi vâlvătaia?

Zâmbi, cu un zâmbet obosit.

- Niciodată. Asta niciodată.

în cele din urmă am fost readmisă la şcoală. Mama se plimba prin casă cu capul sus, spunând:

- Să îţi aminteşti, data viitoare, că tatălui tău nu-i pasă de reputaţia fiicei *lui*.

Mulţumită ei obţinusem posibilitatea de a mă întoarce la cursuri. Spuse doar că îi ceruse o favoare unui prieten de-al tatei, unul influent, şi că lucrurile se rezolvaseră. Nici un profesor nu mai aduse vorba de acel episod, de parcă nici măcar nu ar fi avut loc. Colegele începură să mă izoleze, să arunce cu pietre în mine în curte şi să mă numească „subversiva".

în schimb, Maddalena fusese exmatriculată pe tăcute, fără prea mare tevatură. Era mai bine să nu se vorbească despre genul de neascultare demonstrat de ea. Ar fi trebuit să-i fiu recunoscătoare mamei, pentru că doar datorită

intervenţiei sale nu aveam să pierd anul. Dar adevărul era că singurul loc în care voiam să mă întorc era printre Malnati. îi spusesem asta Maddalenei, iar ea mă întrebase:

- Eşti sigură că ai curajul să faci asta?

Voia să vadă dacă mai eram demnă să stau împreună cu ei.

Matteo şi Filippo îi sugeraseră să mă scuipe ca pe venin. „Grijeşte-te bine de cine te-a tras în piept o dată" susţinea Matteo, care, de când tatăl său era departe, începuse să folosească din ce în ce mai des dialectul lui şi felul în care vorbea.

Maddalena îi răspunsese că ştia să se păzească singură şi că pe ea n-o trage nimeni pe sfoară. Modul cel mai bun de a mă ierta era să mă pună la încercare.

Era frig în seara în care trebuia să dau proba curajului, frigul ăla care îţi biciuia obrajii şi transforma respiraţia în ceaţă. Pe stradă se aprindeau felinarele, iar doamnele cu guler de vulpe se întorceau acasă după ultimele cumpărături. Malnata îmi şopti:

- Ţine capul jos!

Ne târâm coatele şi genunchii pe podeaua de marmură a negustorului de fructe, la puţină vreme după ora de

închidere. Din vitrine intra lumina galbenă a felinarelor, prin colţuri se cuibăreau mici cristale de brumă, în lemnul scorojit, şi scoteau în evidenţă petele opace lăsate de nasurile copiilor lipite de geam, atunci când se uitaseră pe furiş la coşurile cu curmale şi ghimbir confiat. Se simţea mirosul delicat de fasole şi cel intens al citricelor. Domnul Tresoldi cânta în spate, făcând socotelile, vocea auzindu-i-se înfundat în spatele geamului murdar al uşii închise: „Spune-mi vorbe de iubire, Mariu. Toată viaţa mea eşti tu”. Din curte venea lătratul nervos al câinelui din lanţ.

Malnata înainta în faţa mea şi-i vedeam rochia ruptă, partea de jos a vechiului palton bărbătesc şi tălpile tocite ale pantofilor. Răcoarea aspră a marmurei pătrundea prin mânecile puloverului meu, iar în gură simţeam gustul acru al fricii.

Am tras aer în piept şi am auzit răsunându- mi în minte vorbele Maddalenei: „Mie nu mi-e frică de nimic”.

Pentru a intra fără să facem zgomot am profitat de clopoţelul care sunase când ieşise Maria, servitoarea familiei Colombo, care căra pe braţele de ţărancă zdravănă coşurile de cumpărături. Apoi ne ascunseserăm în spatele lădiţelor din lemn goale, stivuite în colţ. De acolo puteam să vedem fără să fim văzute. Domnul Tresoldi

se dusese în spate pentru a-şi face socotelile acelei zile, în magazin era linişte ca într-o scorbură de copac, iar pe uşă atârna tăbliţa pe care scria „închis”. Maddalena mă privise cu ochii ei plini de încredere, şoptind:

- Eşti gata?

Ieşiserăm din ascunzătoare şi începuserăm să mergem de-a buşilea pe podeaua rece.

M-am gândit la chipul domnului Tresoldi, la mâinile lui mari cu palmele zgâriate de spinii de anghinare şi cu pământ sub unghii. Şi frica îmi puse din nou un nod în gât.

Era amabil când mergeam la magazin cu mama, iar ea cerea piersici cu pieliţă pufoasă, cartofi, conopidă şi nuci, iar vara până şi căpşune. Se arăta interesat de lucrurile pe care le spunea mama, chiar dacă erau aceleaşi pe care le auzise şi cu o săptămână în urmă. Şi apoi râdea şi mă întreba dacă-mi plăcea la şcoală sau dacă voiam o caramea cu mentă, pe care se ducea s-o ia din spate fără să mai aştepte răspunsul meu. Eu, ca să nu-l jignesc, aşa cum mă învăţase mama, spuneam întotdeauna: „Mulţumesc” şi o strecuram în gură, zicând: „Bună”. Şi imediat cum ieşeam din magazin o scuipam.

Domnul Tresoldi încuviinţa cu mulţumire

şi cu o mină blajină de fiecare dată când mama scotea portofelul şi plătea avansul. însă atunci când se înfuria, mai ales pe Noè, care se împiedica mutând lădiţa cu roşii sau făcea socoteala greşit, atunci îl auzeam ţipând din cealaltă parte a străzii şi mă speriam. înjurături, zgomot de lucruri sparte şi plesnetul palmelor.

Acum, negustorul de fructe cânta în camera alăturată, aproape, în spatele uşii închise. Lumina lămpii era filtrată de geamul opac, iar Maddalena îmi făcu semn cu bărbia.

Lădiţa cu mandarine se afla în capătul magazinului, aproape de casă. Era un fruct multrâvnit şi preţios pe care Maddalena şi Malnati îl primeau doar de Crăciun, câte unul fiecare, în dar, fie din cauza sărăciei, fie pentru a învăţa disciplina şi renunţarea. în schimb, la mine acasă nu erau atât de rare, mama cumpăra o pungă de îndată ce începea frigul, chiar dacă erau scumpe şi tata spunea că era un moft, iar mofturile sunt semne de slăbiciune. Dar n-aş fi recunoscut asta niciodată în faţa lor, pentru că ar fi spus că eram o *vessiga*, o nesuferită, aşa cum se spune despre muştele care te bâzâie tare.

Ne-am târât până la lădiţa care conţinea prada noastră, ea în faţă, eu în spatele ei. Maddalena se ridică încet, ca un melc care

îşi întinde antenele şi iese din cochilie de îndată ce simte primele picături de ploaie.

- Gata, zise, ţinând cu o mână de tivul rochiei şi apucând cu cealaltă citricele pe care le arunca în bocceaua de pânză care se formase.

Cu cât se strângeau mai multe mandarine, cu atât strângea mai mult marginile rochiei şi le aduna pe lângă piept, ca să nu alunece prin părţi, dezvelindu-şi coapsele puternice şi albe.

Negustorul de fructe cânta: „Mai bine în bulboana cea mai adâncă, dar să fiu cu tine. Da, cu tine". Atunci, m-am ridicat şi mi-am umplut buzunarele şi eu. Apoi am strecurat două în chiloţi.

Malnata era pe punctul să izbucnească în râs. Se abţinu până când nu ieşi decât un gâfâit reţinut.

Şi atunci am auzit în spatele nostru clopoţelul care anunţa deschiderea uşii. Totul în mine se încordă: lumina galbenă a felinarului de pe partea cealaltă a străzii sublinia umbra lui Noe Tresoldi care se întorcea după ce făcuse livrările, cu trei lădiţe goale.

Am scos un ţipăt, iar Maddalena întinse o mână să-mi acopere gura. Dar dădu drumul rochiei şi mandarinele se rostogoliră pe jos cu zgomotul pietrelor pe

care le făceam să se surpe în apă pe malul râului Lambro când ne jucam de-a alergatea.

- Cine-i acolo? se auzi negustorul de fructe.

Maddalena îmi dădu o scatoalcă. Eram paralizată. Noe se aplecă să culeagă o mandarină care se rostogolise lângă piciorul său. Maddalena îşi duse un deget la gură şi spuse:

- Şşşş.

Apoi mă împinse în spatele lădiţelor cu fructe de la intrare, în capăt, în faţa raftului cu dovlecei.

- Cine face hărmălaia asta? urlă iarăşi negustorul de fructe ieşind din spatele magazinului.

Maddalena îşi lipi faţa de golurile din lădiţele de fructe. Inima parcă îmi bătea tare în tămple.

- Ce-ai făcut? ţipă domnul Tresoldi. *Sbregun,* blestematule! Ia uite ce dezastru!

M-am uitat şi eu printre lădiţe.

Negustorul de fructe îşi scosese şorţul pătat de pământ şi de suc închis la culoare. Se aplecă şi luă o mandarină. Nu mai era o sferă perfectă cu coajă netedă – se zdrobise, ca atunci când îţi înfigi degetele în capul unei păpuşi din celuloid şi se face o gaură mare cât buricul degetului.

- Derbedeule! strigă aruncând-o spre Noè.

Se năpusti spre el, târându-şi piciorul bolnav
şi bătând cu atâta forţă în celălalt picior, încât făcu podeaua să se cutremure. îl prinse de un braţ şi-i dădu o palmă care se auzi precum ciocanul de şniţele din metal lovind carnea crudă pe tocător.

Noè căzu, lovindu-se tare cu coatele şi bărbia de marmură, cu burta pe mandarine. Domnul Tresoldi continua să-i zică *sbregun* şi să-l lovească într-o parte, agăţându-se de perete pentru a se ţine în echilibru pe piciorul bolnav.

Noè încercă să se ridice. îi curgea sânge din nas. Ochii lui îi întâlniră pe ai noştri, printre lădiţele de fructe goale.

I-am strâns mâna Maddalenei. Aveam să urmăm noi. Noe avea să ne pârască, iar domnul Tresoldi avea să ne pălmuiască şi să ne rupă coastele în şuturi.

Dar nu se întâmplă nimic. Noe îşi împinse fruntea în podea.

Domnul Tresoldi porunci:

- Acum fă curat lună!

Dispăru în spatele uşii de sticlă murdară, luând la şuturi mandarinele de parcă furia i-ar fi alunecat în vârful pantofilor, în piciorul căruia îi fuseseră tăiate degetele.

Noe îşi şterse nasul cu arătătorul şi lăsă

o urmă roşie.

Mâna Maddalenei era rece şi uscată peste a mea. Sări târându-mă după ea, afară din ascunzătoare. Noe ne privea.

- Stai, am şoptit, dar ea ridică o mandarină şi mă împinse afară din magazin.

în spatele uşii, frigul mirosea a zăpada care avea să cadă curând.

17

A doua zi, Maddalena hotărî două lucruri importante.

Primul: luasem proba, puteam să fim din nou prietene. Al doilea: avea o datorie de plătit şi avea s-o acopere cu orice preţ.

Când veni să mă ia de-acasă, după-amiază, îmi spuse că furase banii pe care mama ei îi pusese deoparte, într-un loc secret, în ceea ce fusese sufertaşul pentru serviciu al soţului ei, şi-mi arătă o bancnotă de 50 de lire mototolită.

- Şi ce vrei să faci cu ea?
- Vreau să i-o dau lui Noe.
- Şi dacă descoperă mama ta?
- Ce-mi pasă?

- Dacă descoperă că ai furat din locul ei secret?

- Am spus că nu-mi pasă.

L-am aşteptat în picioare pe trotuar, pe cealaltă parte a străzii, în faţa tutungeriei pe al cărei oblon închis scria: „Trăiască Ducele”, „Trăiască Italia”, „Jos cu sancţiunile”. îmi suflam în palme pentru a rezista în frig.

- Cât mai trebuie să aşteptăm?

- Cât e nevoie.

De îndată ce Noe ieşi din magazin şi începu să lege lădiţele cu fructe de portbagaj ul bicicletei, Maddalena spuse:

- Să mergem!

Traversă în fugă strada, oprindu-se în faţa lui.

Am ajuns-o din urmă, cu răsuflarea tăiată şi gura uscată.

Noè ne privi pentru o clipă, apoi se întoarse să se concentreze asupra treburilor sale. Avea mâini mari, de bărbat în toată firea, bătături la degete, unghii rotunde, frumoase.

- Ăştia sunt pentru tine, zise Maddalena întinzându-i bancnota.

- Ce sunt ăştia?

- Bani. Pentru mandarine... răspunse ea, şi pentru nas şi pentru faţă.

- De unde i-ai luat?

- Nu e treaba ta.

El legă sfoara în jurul lădiţei cu fructe şi agăţă cârligul de portbagajul bicicletei. Avea o parte a feţei umflată, iar sub ochiul drept o vânătaie de culoarea prunelor coapte.

Maddalena rămăsese cu braţul întins.

- Nu-i vreau.

- Nu ştii cine sunt? Nu ştii ce-ţi pot face dacă nu-i iei? Ţi-am zis să-i iei.

- Eşti fiica doamnei Merlini, răspunse Noè.

Ea încuviinţă imperceptibil.

- Ia-i de-aici!

- De ce nu-i vrei?

Pune-i la loc, Maddalena, insistă, împingând cu putere lădiţa pentru a se asigura că era bine legată. înainte ca mama ta să-şi dea seama şi înainte să se întoarcă tatăl meu, care vă ţine minte de-atunci, cu cireşele.

- Mie nu mi-e frică de tatăl tău. Nu mi-e frică de nimic.

Noe înşfacă ghidonul şi împinse cu piciorul în pedală. Se uită la mine, iar eu a trebuit să fac un efort pentru a nu coborî ochii.

- Putem să încheiem o cambie, dacă vreţi.

- Şi ce e asta? întrebă Maddalena.

- O folosesc adulţii când vor să plătească ceva, dar nu au bani. Şi atunci,

scriu: „Voi plăti”.

- Dar eu am bani.
- Şi eu nu-i vreau.
- Dar dacă nu vrei bani, ce vrei?
- Nu ştiu, zise, încă nu m-am hotărât.

Se sui în şa şi începu să pedaleze.

Se făcu nevăzut în capătul străzii Vittorio Emanuele, după Podul Leilor, cu lădiţa de fructe zăngănind.

Doar după ce Noe dispăruse în mijlocul oamenilor care se îndreptau spre Piaţa Domului, Maddalena puse la loc bancnota de 50 de lire.

- Ai auzit ce-a zis?
- Că nu vrea banii.
- Nu aia. Cealaltă.
- Şi ce-a zis?
- Numele meu.

18

Stăteam pe balustrada Podului Leilor şi ne uitam spre albia umflată a râului Lambro. Maddalena îmi spuse:

- Eu chiar fac să li se întâmple oamenilor lucruri rele.

- Nu mai trebuie să mă pui la încercare, am replicat dintr-o suflare.

- Nu, îmi făcu semn să tac. Vorbesc serios. Ce ţi-a spus Giulia Brambilla în curte, despre fratele şi tatăl meu, ba chiar şi despre Anna Tagliaferri, toate sunt adevărate.

îmi povesti că prima oară când îşi dăduse seama că poseda ceea ce ea numea „puterea vocii" fusese pe când avea şapte ani şi se juca cu Dario în bucătărie. Fratele ei avea doar patru ani şi credea că Maddalena era o regină. Orice făcea ea voia să facă şi el. în acea zi se prefăceau că sunt nişte rândunele: în picioare pe scaune, săreau precum nişte pui care trebuiau să înveţe să zboare. Apoi Maddalena îi spusese lui Dario: „Acum chiar poţi. Poţi zbura şi pe cer dacă vrei".

Iar el se suise pe masă, se aplecase peste pervaz şi se aruncase. Nu doar căzuse şi-atât. Desfăcuse braţele, se întorsese şi îi spusese: „Priveşte-mă".

Malnata rămase tăcută, fixându-şi cu privirea picioarele. Mi-am imaginat-o mai mică, atât de mică, cât să încapă într-un pumn, singură în bucătăria în care era linişte, ţinându-şi respiraţia până când a auzit sunetul surd al impactului.

- De asta ţi-e teamă?

- Mie nu mi-e teamă.

- Ţi-e teamă să ne jucăm de-a personajele, vreau să zic. Să spunem poveşti.

- Când povestesc lucruri care nu există, apoi lucrurile alea se întâmplă... ezită ea, sau oamenii simt cum li se întâmplă şi atunci fac lucruri greşite. Precum Dario care s-a aruncat de la etaj pentru că credea că zboară. A crezut pentru că i-am spus eu.

- Nu e vina ta.

- Şi-atunci a cui e?

- Nu ştiu, am zis ridicând din umeri. Poate doar s-a întâmplat şi gata. Lucrurile urâte se întâmplă şi gata.

M-am gândit la fratele meu care a murit când încă era un lucru mic şi fragil, la mama care-şi petrecuse noaptea rugându-se la Dumnezeu să nu i-l ia, şi-am spus:

- Oamenii mor în fiecare zi fără motiv. Chiar dacă te rogi şi ceri să se întâmple contrariul. Şi nu e vina nimănui.

- Nu e valabil pentru mine,

izbucni ea.

Şi-mi povesti despre cum, pe când avea zece ani, se certase cu tatăl ei pentru o problemă lipsită de importanţă: un şiret de la pantofi pe care-l folosise să se joace cu sfârleaza şi pe care-l rupsese. El se supărase şi o pedepsise pentru că avea să fie nevoit să meargă la lucru cu pantoful desfăcut. îmi povesti cum seara, înainte de a fi constrânsă să meargă la somn fără să mănânce, îi spusese:

- Ce bine-ar fi ca mâine să nu te mai întorci.

Şi îmi povesti despre Anna Tagliaferri, colega ei de bancă din clasa a cincea. Despre cum începuse să se dea cu capul de bancă până când sângele şi cerneala vărsată se amestecaseră, şi începuse să facă spume la gură. Doar pentru că se certaseră şi ea îi spusese că „nu mai voia s-o vadă".

Era de parcă, în mijlocul nenorocirilor şi al morţii care o înconjurau, găsea mângâiere în convingerea aceea absurdă: siguranţa că ea era cea care le cauzase.

- Aşadar, dacă tu-mi spui acum să mă arunc în apă şi să mă înec, eu aşa fac?

încuviinţă din cap.

- Doar atât şi gata?

- Uneori e doar atât şi gata, spuse ea. Alteori trebuie să-ţi explic. Trebuie să

te conving. Ca şi cum ar fi un lucru adevărat. Un gând al tău, înţelegi?

- încearcă.

-Ce?

- încearcă, hai. Acum. Cu mine.

-Nu.

Chipul i se încordă, iar ochii îi deveniră ca două fante subţiri.

- Te cred, am grăbit-o. Serios. Vreau doar să înţeleg cum...

- Nu, ţipă. Nu mai vreau să fac lucrul ăla. Mai ales nu cu tine.

- Nu ai făcut să se întâmple doar lucruri urâte, am insistat.

Ea mă privi fără să scoată o vorbă.

- în ziua aia în clasă, am continuat, doar datorită ţie m-am ridicat şi eu. Şi mi-a plăcut. Chiar dacă mi-era frică. O frică de-mi îngheţa sângele-n vine. Dar a fost frumos. Apoi, vreau să zic, când am ajuns acasă. Şi nu contează ce crede mama. Nu mi-ar fi păsat nici măcar dacă nu m-ar mai fi lăsat să mă duc la şcoală.

- Nu trebuie să zici asta.

- Mă simţeam bine. Mi se părea că sunt mai uşoară, ca atunci când stai prea mult timp sub apă şi apoi te hotărăşti să te ridici să respiri. Şi prima dată când mi-a venit sângele. Tu ai fost cea care a făcut să-mi treacă frica.

- E altceva.

- Nu mă gândisem niciodată că ar fi posibil.

-Ce?

- Să te răzvrăteşti, am răspuns. M-ai învăţat tu.

începu din nou să-şi legene picioarele spre partea cu râul.

- Cum de nu-ţi e frică?

Am şovăit. în zilele în care Maddalena dispăruse din viaţa mea îmi dădusem seama cât de important era ceea ce ne lega. Dar numi veneau cuvintele pentru a mă exprima.

Adulţii foloseau greşit cuvântul „iubire", mai ales dacă la şcoală vorbeau despre Mussolini. Ne spuneau că ducele „iubea copiii" şi ne întrebau dacă şi noi îl iubeam pe el. Foloseau chiar acel termen şi-l alăturau lângă altele precum „a arde", „a muri", „a suferi". Iubirea devenea motivul pentru care actriţele de la cinematograf se agăţau de perdele. Un lucru recitat. Un lucru simulat.

Atunci, i-am spus:

- Te iubesc.

Şi puţin mai târziu mi-am dat seama că Maddalena plângea.

19

Decembrie era o lună pe care o aşteptasem întotdeauna cu nerăbdare. încă de când Caria întorcea pagina în calendarul agăţat în bucătărie lângă frigider, începeam să număr zilele care mai lipseau până la Crăciun. Le marcam cu un *x* făcut cu creioane colorate, sperând să fac să treacă mai repede orele care ne despărţeau de friptura cu miere şi castane, de cadourile şi de întrecerile cu săniuţa pe pantele de pe pajiştea din faţă de la Villa Reale.

în anul ăla nici măcar nu mi-am dat seama. Decembrie sosi împreună cu o zăpadă murdară pe care o curăţau cu lopata de pe stradă şi apoi o lăsau să zacă pe trotuare, lângă tomberoane.

în magazinele în care fuseseră dintotdeauna reclamele cu copii fericiţi care devorau felii mari de panettone Motta, erau lipite afişe cu culori şterse, aspre, pe care scria mare doar „Crăciunul Motta e Crăciunul italian".

în faţa magazinului şi la ieşirea de la slujba de la ora 11, bătrânele vorbeau încet despre războiul despre care ziceau că avea să dureze pentru totdeauna. Bărbaţii stăteau deoparte, departe de ele. Erau bătrâni cocoşaţi, care scuipau în zăpadă

tutunul mestecat. Proferau blesteme împotriva lui Dumnezeu şi împotriva a ceea ce numeau „Marea infamie”. Din cauza Marii Britanii şi a Franţei, care între timp se bucurau de locul lor la soare şi colonizau după bunul plac toate ţările din Africa, ceaiul nu mai era de găsit, iar mama era constrânsă să bea hibiscus egiptean.

La şcoală, profesoara de istorie agăţase o hartă cu Etiopia în care înfigea o grămadă de drapele mici pentru a semnala locurile cucerite: armata înainta, iar noi trebuia să spunem un *Ave Maria* şi un *Tatăl nostru* pentru „curajoşii noştri soldaţi”.

Banca Maddalenei rămăsese goală. Ea spusese că nu-i pasă, dar ştiam că în scrisorile către Ernesto continua să povestească despre cum o asculta în clasă şi despre teme, despre lecţiile despre care ştia de la mine. Le făcuse pe Donatella şi Luigia să promită că nu aveau să-i spună nimic, iar ele acceptaseră pentru a nu-l îngrijora.

Maddalena zicea că ea şi Ernesto începuseră să-şi scrie codificat: el marca cu o pată de cerneală cuvintele care trebuiau citite, şi aşa putea spune adevărul fără să fie redus la tăcere de cenzură: „Nu *vreau* să mă plâng. Să *lupt* a

devenit la fel de uşor cum ar fi să mănânc supa. *E lipsită de consistenţă* strategia acestor *inamici*. Prieteni fideli aşa cum sunt camarazii mei n- *am avut niciodată*". Iar la final, cu scrisul lui în grafia frumoasă de la şcoala primară, îi lăsa mereu aceleaşi fraze: „încearcă să fii cuminte. Ai grijă de Donatella şi de Luigia mea. Ai încredere".

în ziua de 18 decembrie, mama îmi spuse:

- Imbracă-te bine, că e frig.
- Trebuie neapărat să mergem?
- Trebuie neapărat să facem asta.
- De ce?
- Trebuie şi gata.

Am ieşit din casă, îndreptându-ne spre Piaţa Trento, unde ne-am amestecat printre oamenii care se adunaseră sub monumentul eroilor căzuţi. Ajunse acolo, mă tot învârteam s-o caut pe Maddalena, dar mama mă ţinea de încheietura mâinii, trăgând de mine:

- Mişcă-te!

La un moment dat m-am oprit, m-am înfipt în călcâie şi m-am eliberat din strânsoarea ei.

- Lasă-mă!

Ea mă privi în timp ce mulţimea ne împingea din toate părţile. Ne-am fixat cu privirea ca două străine. îşi trecu două

degete peste nasul congestionat de frig şi-mi spuse doar:

- Ce-ai spus?

Şi în ochii ei erau o mie de discursuri despre reputaţie, despre bunul nostru renume, despre persoanele care te judecă, despre fetele cuminţi care ascultă întotdeauna de părinţi. Dar eu nu eram ca tata, nu mai reuşeam să ţin în mine tot.

- Lasă-mă să plec, te rog!

Am fugit fără să mă întorc înapoi.

Când am ajuns lângă Maddalena, ea mă întrebă:

- Ce e cu tine?

Respirând greu, i-am răspuns:

- Mi-era teamă că nu mai reuşesc să te găsesc.

Le urmăream împreună pe bătrânele care abia urcau scările ce duceau spre vechea statuie din bronz cu eroii aflaţi în luptă şi cu arhanghelul, pentru a-şi dona inelul de logodnă din aur în numele Patriei şi al Credinţei.

Mormane de zăpadă cenuşie murdăreau piaţa, înălbind trâmbiţa îngerului îndreptată spre cer şi scuturile soldaţilor din bronz înghesuiţi unii peste alţii. Erau de faţă reprezentanţii *Luptătorilor şi Veteranilor* care ţineau sus stindardele asociaţiei, şi gardienii care ridicau drapelul oraşului cu coroana de fier a

regilor Lombardiéi desenată în centru. Erau toate autorităţile îmbrăcate de gală care păzeau coiful răsturnat aşezat pe altar, unde femeile îşi donaseră inelele de logodnă, lângă numele celor căzuţi în războiul în care luptase şi fratele mamei, şi pe care-l numeau „mare”. Mi-am amintit de dăţile în care tata mă ajutase să mă caţăr în punctul cel mai înalt al monumentului, chiar dacă nu era permis, şi- mi citea numele celor care erau morţi. Mă prefăceam că erau prietenii mei şi că doar se jucaseră de-a războiul. Apoi s-ar fi ridicat asemenea copiilor care se prefac că sunt răniţi de un glonţ tras din degetul arătător al prietenilor lor şi se întorc acasă să ia masa. Mi se părea ciudat că o persoană care avusese un nume şi-un prenume să nu mai existe şi să fie doar un scris pe care ploaia-l decolora. Tata îmi povestise că, sub baza monumentului, se deschidea un loc secret, protejat de un grilaj, unde erau păstrate două fiole care conţineau nisip şi apă din Piave. Un râu sacru, spunea el, căruia i se dedicase şi un cântec. Înainte de a se întoarce acasă, se oprea întotdeauna în faţa intrării în capelă şi-mi citea cu voce tare fraza incrustată: „Şi-aici vor veni mamele să le arate pruncilor frumoasele urme ale sângelui vostru”. O scrisese un poet care iubea

mult Italia şi însemna că nu era adevărat că acei copii muriseră degeaba, pentru că italienii şi-ar fi amintit de ei. Dar nu eram sigură că tatăl meu credea asta cu adevărat.

- Nu-i pasă nimănui de sângele vărsat de cineva mort. Vechiul război a fost deja uitat de toţi, sau îşi amintesc de el doar atunci când le convine. Acum vorbesc de noul război, nu vezi?

Femeile erau îmbrăcate în hainele de duminică şi-şi ascundeau părul sub văl. Urcau scările şi dădeau drumul inelelor de logodnă în coif. în schimb, primeau un inel din fier pe care era incrustat: „Aur pentru Patrie" şi o diplomă cu fascia.

Mulţimea făcea salutul, poate pentru a avea o scuză să se mişte şi să alunge frigul. Maddalena îşi trecea încontinuu limba peste buzele crăpate, spunând:

- Asta nu înseamnă să ai credinţă.

Mama îşi pusese pălăria cu panglică aurită şi mănuşile albe. I-am arătat-o de departe Maddalenei şi i-am spus:

- Uită-te la ea cu câtă mândrie se plimbă de colo-colo.

Urca înţepată, în paltonul cu guler de blană, spre coiful cu donaţii. Însă eu ştiam că avea să sacrifice un inel fals, care doar era placat cu aur şi pe care îi ceruse să i-l facă special Viganoni, bijutierul.

Mama Maddalenei avea la gât o eşarfă care-o plesnea peste obraji la fiecare rafală de vânt. „Nu vreau să-mi ia şi asta”, spunea mângâind inelul din aur opac marcat de trecerea timpului. De data asta nu mai putea adăuga: „Dacă ar afla ducele” pentru că fusese chiar el cel care le ceruse acel sacrificiu ei şi tuturor femeilor italiene. „Nu mai există respect”, continua să repete, „nu mai există deloc”.

- Poate să nu-l dea, îmi şopti Maddalena la ureche. Doar n-o obligă nimeni.

Dar eu ştiam că nu era uşor. îmi explicase tata în dimineaţa aceea, în timp ce mama râcâia cu o pilă de unghii inelul placat nou, pentru a-l face să pară învechit. Ceea ce oamenii veniseră să facă acolo în acea zi nu se datora unui ordin adevărat, unuia dintre cele pe care, dacă nu le respectai, te împuşcau pe la spate şi-ţi ştergeau numele de pe lista cu cei cu „merit de onoare”. II numeau „o donaţie spontană”. Dacă refuzi poate că nu te alegi cu un glonţ în spinare, dar tot trebuie să-ţi păzeşti bine spatele pentru totdeauna.

Până şi regina îşi donase inelul de logodnă. Şi la fel şi Rachele Mussolini. Pirandello dăduse medalia de la Premiul Nobel, iar D’Annunzio, o casetă cu aur. Dacă erai un bun italian, donai şi tu.

Maddalena îşi freca mâinile degerate. Mi-am scos mănuşile şi i-am frecţionat degetele între palmele mele, după care i-am spus:

- Vâră-le în buzunarele mele ca să se încălzească.

Mă îmbrăţişă şi mi se păru că frigul dispăru brusc când respiră lângă mine.

Mama ei urcă cu greu scara monumentului, cu eşarfa şi haina neagră, ca o rândunică îngheţată. Rămase îndelung în picioare la mică distanţă de altar, încercând să îşi scoată inelul de pe deget. Un băiat se aplecă să ia puţină zăpadă cu care îşi umezi degetele. Apoi îi apucă mâna şi o frecă între palmele sale până când inelul de logodnă ieşi, căzându-i în palmă. Dar nu îl aruncă el în coif. Ci îl înapoie şi se dădu înapoi atingându-şi borul pălăriei, înclinând din cap cu respect. Mama Maddalenei îl fixă cu privirea, uimită, apoi sărută inelul şi-i dădu drumul în coif, în mijlocul celorlalte.

Atunci Donatella ne recunoscu de departe şi-şi făcu loc prin mulţime alături de Tiziano, care-o ţinea de braţ.

Ea avea chipul ars de la frig şi părul aranjat cu grijă.

- Am venit să donez lănţişorul de la confirmarea religioasă.

- Buna ziua, domnişoarelor, zise

Tiziano cu zâmbetul lui de statuie greacă.

- Şi voi? Nu aţi adus nimic? întrebă Donatella aranjându-şi pieptănătura. Apoi, întorcându-se către sora sa: Tu ai medalionul de la prima împărtăşanie. Puteai să te gândeşti.

Maddalena se limită să ridice din umeri, iar eu am făcut la fel.

- Sunt doar nişte fetiţe, zise Tiziano, ce diferenţă crezi că fac? Hai, să mergem.

îşi strânse la piept logodnica şi, în timp ce se îndepărtau, încerca să-şi strecoare degetele printre nasturii paltonului ei. Donatella râse:

- Ne văd...

înainte să fie înghiţiţi de restul mulţimii, l- am auzit pe Tiziano zicând:

- Ţi-am promis că te iau de nevastă.

Atunci ea îl lăsă să-i sărute părul, obrajii şi gâtul.

20

Mai erau două zile până la Crăciun. Zăpada începuse să cadă deasă peste

lucruri de parcă ar fi vrut să le facă să dispară, iar grădiniţele aflate lângă staţia de tramvai erau doar pentru noi. în jur se simţea o linişte ciudată şi mirosuri intense: cel de mănuşi din lână, umede de la câţi bulgări de zăpadă aruncaserăm unii în alţii, transpiraţia care se simţea pe sub paltoanele grele şi răşina lipicioasă de pe brazi. Malnata se dădea în leagăn, dând cu piciorul în mormanele de zăpadă; Filippo şi Matteo, sprijiniţi de structura din lemn, vorbeau despre cadouri şi despre război.

- Când o să fiu mare, vreau să mă duc la război, zise Filippo. Aşa învăţ să trag cu muscheta şi iau şi eu prizoniere femeile inamicilor.

îşi dorea ca tatăl lui să-i dăruiască în acel an un trenuleţ din metal şi o puşcă adevărată cu gloanţe. Astfel, la adunările de sâmbăta ar fi demonstrat că ştia să tragă precum un bărbat. La rândul său, Matteo dorea doar să-l poată revedea pe tatăl său, care nu scria familiei din arest pentru că nu învăţase nici măcar să citească. Cei doi băieţi se certau adesea de când tatăl lui Matteo nu mai era acasă. Erau de ajuns nişte motive insignifiante pentru a porni bătaia, cum ar fi cui îi era rândul să o împingă pe Malnata în leagăn sau cine merita să mănânce singurul biscuite întreg dintre cei pe care Filippo îi

şutise de la bucătărie, fărâmiţaţi într-o batistă cu iniţiale brodate. Se insultau, îşi puneau porecle jignitoare. Matteo spunea că, atunci când avea să crească, Filippo avea să devină asemenea carabinierilor care-l arestaseră pe tatăl lui: un vândut şi un laş. în schimb, Filippo spunea că Matteo era un ignorant şi nu avea să devină nimic, asemenea tatălui său. Se loveau rostogolindu-se în zăpadă, îşi dădeau şuturi. Maddalena intervenea să-i despartă, ţipând:

- Terminaţi! Şi le dădea fiecăruia câte o palmă după ceafă, tare. Nu sunteţi în stare decât să repetaţi ce zic ceilalţi.

Şi pentru că era ea cea care le cerea asta, în final se împăcau, deşi fără tragere de inimă. Doar asupra unui principiu Matteo şi Filippo nu se certau niciodată: războiul era cel care te făcea un bărbat adevărat, pentru că doar în ziua în care cunoşti sângele poţi spune că ai crescut.

Maddalena avea pe ea vechiul ei palton bărbătesc încheiat până la gât. Desenă un cerc în zăpadă cu vârful piciorului şi spuse:

- Nu trebuie neapărat să mergi la război pentru a fi bărbat.

- Şi onoarea ce faci cu ea? întrebă Filippo.

- Poţi să ai onoare şi fără război. Şi fără duce, îl combătu ea.

Matteo îşi vârî mâinile la subsuori pentru a le încălzi şi-şi trase nasul.

- Mă doare-n cot de duce. Dar dacă vrei să fii bărbat adevărat, trebuie să fii capabil să ucizi. Indiferent că e sau nu e război.

- Sunt chestii de băieţi, adăugă Filippo, ce vrei să înţelegi tu?

Se lăsă brusc tăcerea. Un boţ de zăpadă alunecă de pe una din crengile mai înalte şi căzu cu un zgomot înfundat.

După ziua aceea în care sângerasem în Lambro, Matteo şi Filippo începuseră să ne privească altfel, să caute lucrurile care-i diferenţiau de noi. Iar de când Maddalena hotărâse să mă primească înapoi în ciuda faptului că ei nu erau de acord, începuseră să şuşotească între ei, tăcând brusc atunci când ne vedeau apropiindu-ne, cu scuza că erau „lucruri de băieţi".

Erau convinşi că ascundeam un secret, eu şi Maddalena. Şi astfel, hotărâseră să-şi inventeze şi ei unul, ca să nu se lase mai prejos.

Maddalena râse.

- De ce? Nu-mi spune că voi chiar ştiţi să omorâţi pe cineva.

- Nu crezi? zise Matteo.

- Dar ce vrei să ştie ea? Filippo izbucni într- un hohot de râs răutăcios. Zice aşa pentru că nu poate să meargă la

război nici când va fi mare şi trebuie să rămână aici să-şi caute un soţ şi să-i facă fii care apoi devin soldaţi. Mi-a spus mie fratele meu că singurul lucru pe care trebuie să-l înveţe femeile este să li se ofere fără pretenţii bărbaţilor, aşa cum fac femeile ducelui. Pentru că dacă eşti bărbat, iei pur şi simplu lucrurile pe care le vrei şi gata. Aşa ne zice mereu tata.

Maddalena sări dintr-odată din leagăn şi se îndreptă spre el.

Filippo se dădu aşa de repede înapoi, încât se împiedică într-o creangă, căzând lat şi afundându-se în zăpadă.

- Ţi-e frică acum, hm?

Malnata era calmă. Filippo respira greu, cu braţele desfăcute, iar din gura căscată îi ieşeau aburi.

- Hai, loveşte-mă odată!

- Nu e nevoie, spuse ea, oricum ştii deja că te bat.

- Ai lăsat-o pe-aia să te schimbe, făcu el. Se ridică ştergându-se de zăpadă şi, pentru o clipă, în ochii lui albaştri i-am văzut pe cei ai tatălui său, modul în care privea lucrurile de parcă ar fi fost ale lui. Sunteţi doar nişte fete. Voi nu ştiţi ce înseamnă să ucizi, şuieră el.

Era prima dată când unul dintre ei folosea acel cuvânt pentru a o descrie pe Maddalena: *fată.* Ea nu fusese niciodată

asta. Nu pentru ei.

- Fete sunteţi voi care nu înţelegeţi nimic, izbucni Maddalena. Mă apucă de mână. Să plecăm de-aici!

Am fugit împreună cu ea spre ieşirea din grădini, cu zăpada scârţâind sub încălţări.

- Câinele vagabond pune pe fugă câinele de casă, urlă după noi Matteo, de parcă Malnata ar fi fost una de-a lor, iar eu eram un duşman venit de pe te miri unde ca să-i alung şi să o ţin numai pentru mine.

Maddalena nu-mi dădu drumul la mână cât timp ne îndreptarăm spre pod. Pe la colţuri, se vedeau vânzătorii de castane coapte şi de turtă de castane, fumul gros de la focurile lor ridicându-se spre cer. Vitrinele magazinelor erau aburite de respiraţia doamnelor prinse în febra ultimelor cumpărături, iar când uşile se deschideau, se auzeau până în stradă cântecele de război difuzate la radio. Apa din fântâni îngheţase, iar cea din Lambro era cenuşie precum cerul.

Când am ajuns la înălţimea Podului Leilor, Maddalena se opri. Respira greu, iar obrajii îi ardeau din cauza cursei.

- După slujba de Crăciun mâncăm panettone cu cremă. I-am spus Donatellei să-ţi păstreze şi ţie o felie. Dacă vrei, noi mergem la San Gerardino, la slujba de la miezul nopţii.

Slujba de la miezul nopţii era pentru adulţi, iar mie îmi fusese întotdeauna interzisă.

Nu era frumos ca o fetiţă să mai fie trează la acea oră, spunea mama, dar de fapt ea voia să se afişeze fără să mai trebuiască să aibă grijă de mine.

Slujba de Crăciun era o ocazie de a se arăta în faţa oraşului. Se mergea pentru a privi, pentru a se lăsa privit şi pentru a-i vorbi de rău pe cei care nu erau prezenţi. La dom locurile erau rezervate: în faţă stătea secretarul aripii raionale cu întreaga familie, în uniformă, primarul şi celelalte autorităţi ale oraşului împreună cu carabinierii. Primele trei rânduri de bănci erau complet negre la Crăciun.

În seara de Ajun, mama veni în camera mea şi mă găsi deja în pat, cu păturile trase până sub bărbie şi lumina stinsă.

- Ridică-te! Eşti mare. Anul ăsta vii şi tu la biserică. Şi ai grijă să nu adormi, că nu e frumos.

Am rămas buimacă şi am răspuns doar:

- Trebuie să mă îmbrac.

Adevărul era că aveam deja hainele pe mine. Mă strecurasem sub pături cu şosetele, fusta şi cămaşa, ca să pot ieşi pe ascuns şi să mă întâlnesc cu Maddalena.

în schimb, a trebuit să mă ridic şi să plec împreună cu ei. Afară, cerul era de

cerneală, iar aerul îngheţat, încremenit. Străzile erau tăcute şi pline de polei, invadate de luminile candelelor.

Când am ajuns în Piaţa Domului, mama spuse:

- Stai cuminte!

în pauzele de linişte când nu se mai auzeau clopotele, tocurile doamnelor răsunau pe caldarâm. în faţa bisericii, domnii se îngrămădeau să-şi fumeze ţigările şi vorbeau despre bani, despre război şi despre femei.

înăuntru, mirosul de tămâie era atât de puternic încât ţi se făcea rău, iar sunetele surde ale orgii acopereau cuvintele urâte ale celor care descopereau că locul, considerat unul distins, le fusese ocupat.

Ne-am aşezat pe banca de pe rândul al patrulea, în spatele familiei Colombo.

Era întreaga familie: Filippo, Tiziano, domnul şi doamna.

Tiziano se uită spre mine, îmi zâmbi şi se întoarse către altar să cânte în latină. Avea o voce foarte frumoasă şi, pentru o clipă, m-am gândit că aşa trebuiau să fie îngerii care stăteau în paradis lângă Dumnezeu.

Preotul era îmbrăcat cu odăjdiile din aur şi vorbea despre Dumnezeu, despre patrie şi familie. Fiecare lucru mi se părea fals, inventat: ca într-o reprezentaţie pentru copii.

Am rămas în picioare după ce-am intonat *Gloria.* Tata mă privi fără a scoate o vorbă.

- Stai jos, şopti mama. Aşează-te imediat!

Eram singura care mai era încă în picioare şi toţi tăceau. Se auzeau doar cuvintele preotului şi reverberaţia ultimelor note ale orgii. Dacă aş fi plecat, m-ar fi văzut întregul oraş.

- îmi pare rău, i-am spus tatălui meu, trebuie să plec.

M-am strecurat afară din rând şi am luat-o la fugă. Am traversat naosul, călcând şi pe dalele din marmură neagră care te trimiteau în iad.

Am ieşit, simţind cum vântul îmi biciuia pielea feţei, care rămăsese neacoperită. Era tăcută Piaţa Domului, şi întunecată, doldora de frig. Am fugit pe panta ce cobora de pe strada Vittorio Emanuele, am trecut de Podul Leilor şi am luat-o de-a lungul râului Lambro pentru a mă opri, după Podul San Gerardino. La intrare era întuneric şi abia dacă se distingeau vocile şterse ale unui cânt searbăd, *a cappella.*

Am intrat: biserica era mică, slab iluminată. Maddalena era în penultimul rând cu Donatella, doamna Merlini şi Luigia. Mă văzu şi spuse:

- Am crezut că nu vii.

Rămăsesem fără suflare şi mi-era cald.

- Ai fugit până aici? Râse. Hai, stai jos.

Donatella se lipi mai mult de mama ei pentru a-mi face loc. Luigia îmi ură Crăciun fericit.

Slujba de la dom era un ceremonial menit să fie admirat de cei care-l ignorau pe Dumnezeu şi, în schimb, erau preocupaţi doar să-şi etaleze ardoarea în faţa celor care ocupau primele rânduri, să cânte mai bine şi mai tare decât ceilalţi. În vreme ce slujba de la San Gerardino era făcută pentru a fi ascultată, pentru cei care aveau cu adevărat nevoie de Dumnezeu.

În timpul rugăciunii euharistice, îngenunche şi Maddalena. I se adresa lui Dumnezeu în felul ei, ca şi cum Dumnezeu s-ar fi aflat lângă ea, nu în înaltul cerului.

Se hotărâse să creadă şi, când se încăpăţâna, asta era. Poate că atunci când vorbea cu Dumnezeu se simţea mai aproape de Ernesto, ştia că şi el făcea la fel, pe undeva.

Marmura de sub bănci era udă de la urmele de zăpadă lăsate de încălţări. Preotul spunea:

- Aceasta este noaptea speranţei.

M-am mişcat puţin pentru a fi cât mai aproape de Maddalena. Apoi am

îngenuncheat şi mi-am împreunat mâinile, sprijinindu-mi bărbia de ele. Am încercat să mă rog. M-am rugat pentru Ernesto şi să se termine războiul. M-am rugat pentru fabrica de pălării şi chiar pentru mama. M-am rugat pentru fratele meu, care nu mai era şi cine ştie cine ar fi devenit, dacă ar fi supravieţuit. Şi m-am rugat pentru Maddalena. Alături de ea reuşeam să cred până şi în ceea ce până atunci mi se păruse neverosimil sau absurd, cum era faptul că Dumnezeu mă iubeşte până şi pe mine, în ciuda vinei pe care o ascundeam. Ea mă făcea să cred că o speranţă de salvare putea exista şi pentru mine. Ea era cea care lumina orice lucru.

Am ajuns acasă la familia Merlini după ora unu. Nu mai stătusem niciodată până atât de târziu. Somnul devenise o senzaţie apăsătoare în ceafă, care făcea gândurile uşoare şi îmi dădea impresia că sunt mai mare.

Ne-am aşezat în jurul mesei din bucătărie, care nu era acoperită cu nimic. între timp, Luigia desfăcea ambalajul albastru de la panettonele Motta, iar Donatella aşeza pe masă castronul din sticlă cu crema de mascarpone. Se mişca încet, ca şi cum ceva ar fi îngreunat-o, şi vorbea puţin, răspunzând doar dacă mama o întreba ceva şi doar pentru a spune „da”

sau „nu”.

Era ciudată o casă fără bărbaţi. Mi s-a părut mai goală, mai tăcută. Se simţea izul de pământ ud pentru că Luigia începuse să fumeze ţigările rulate cu foiţele subţiri şi tutun de câţiva bănuţi care-i plăceau lui Ernesto.

Luigia scoase panettonele Motta şi-mi oferi şi mie o felie. îi spunea „Pâinea lui Toni”, după legenda acelui Antonio care lucra în bucătăria familiei Sforza şi-l crease doar pentru a repara o greşeală. Avea o voce gingaşă şi tristă când îmi spuse:

- Să-mi spui dacă-ţi place.

Şi-mi puse alături o lingură de cremă.

Scoase cercul din hârtie groasă aşezat în jurul panettonelui şi spuse:

- Hai, că poartă noroc.

Şi-l aşează pe capul Donatellei, asemenea unei coroane.

Ea schiţă un zâmbet slab şi-l mângâie uşor cu degetele.

- Mulţumesc.

Avea ochii umezi.

Mâncarăm panettonele cu crema. Era bun, dar eu am scos fructele confiate, lăsându-le deoparte. Apoi mai erau mandarinele, pentru că era Crăciunul, una pentru fiecare. Maddalena desfăcu coaja dintr-o singură bucată şi aranjă feliuţele

una lângă cealaltă pe farfurie înainte de a le mânca. O desfăcu şi pe a mea.

- Să înghiţi şi sâmburii, că povestea cu planta nu e adevărată, apoi adăugă, şoptind: Dar astea nu sunt aşa de bune ca alea de data trecută.

Despre mandarinele domnului Tresoldi, singurele două pe care reuşiserăm să le furăm în seara probei curajului, şi pe care le mâncaserăm în grabă, în timp ce fugeam, nu mai vorbiserăm nici una dintre noi. Când Maddalena termină mandarina, vârî coaja în gură şi începu s-o mestece făcând gura pungă.

- Ia-o, oricum eu nu mai pot, i-am spus întinzându-i jumătate din mandarina mea.

îmi mulţumi şi-o strecură toată în gură. O mâncă cu poftă, apoi strânse fructele confiate pe care le lăsasem în farfurie şi la final îşi linse buricele degetelor pline de zahăr.

- Cu tine chiar strici orzul pe gâşte.

- Se termină întotdeauna prea repede, spuse Donatella jucându-se cu ce mai rămăsese din mandarină.

- Ce anume? am întrebat dintr-o suflare.

Maddalena apucă cu degetele o bucată de

coajă şi o apăsă aproape de faţa mea, stropindu-mă în ochi.

- Hei, am protestat, iar ea râse.

- Lucrurile bune, răspunse Donatella fără să- şi ridice privirea. Nu durează niciodată suficient de mult. Bătu repede din pleoape, cu vocea tremurând. Se duc şi-ţi lasă doar o urmă de gust.

- Dar ce faci, plângi? întrebă Luigia.

- Da' ce-ai, fată, plângi? Plângi dup-o mandarină, chiar aşa? zise mama, care tocmai ştersese cu un deget castronul cu crema de mascarpone.

- Hai, că sunt eu aici, zise Luigia întinzându- se s-o ia în braţe.

Donatella strângea în tăcere firimiturile de pe masă. Doamna Merlini strânse la un loc cojile de mandarină şi le aruncă în sobă.

- Aşa o să miroasă frumos în casă, spuse.

Maddalena arătă spre fereastră.

- Mamă, cum ninge!

Sări de pe scaun, cu picioarele goale pe podea, se duse la geam, îl deschise şi ieşi pe balconaş doar în cămaşă.

Afară începuseră să cadă fulgi mari şi deşi, albi şi curaţi pe fundalul cerului negru.

- închideţi fereastra aia, că intră

frigul.

Doamna Merlini se chirci sub eşarfă. Vântul
umfla perdelele, tija de metal care le ţinea drepte se lovea de partea din spate a mobilelor, iar pe gresia din bucătărie se vedeau fulgii de zăpadă topindu-se.

Am ieşit cu Maddalena să ne uităm la zăpada pe care ea încerca s-o prindă în palmele întinse şi pe limba scoasă.

- E bună.

- Şi deja e multă. Se pune bine, am zis arătând spre stradă, unde luminile felinarelor se estompau acoperite de fulgii care păreau nişte ghemotoace de vată. Am izbucnit în râs. Nu ştiam că zăpada poate fi mâncată.

- încearcă, mă îndemnă Maddalena. Aaaah!

Scoase limba şi urmări fulgii cu gura deschisă, de parcă ar fi vrut să-i muşte din zbor.

- Nebunelor! Intraţi imediat în casă că poate ne trezim cu vreun accident! strigă Luigia dinăuntru.

- Aţi văzut cum ninge? E foarte frumos! zise Maddalena, şi nu se aude nici musca.

Picioarele ei goale deveniseră vinete, dar ea nu le băga în seamă.

Luigia îşi puse şalul pe cap şi veni după

noi.

- E frig de crapă pietrele. Trase aer în piept. Pare că suntem doar noi pe lume. Zăpada i se aşeza pe păr şi pe genele lungi şi negre. Lui Ernesto i-ar fi plăcut.

Maddalena îmi povesti că în ziua în care părinţii ei se căsătoriseră ninsese. Mama îi dăduse tatălui voalul ei să-l poarte ca pe o eşarfa pentru că era prea frig şi, înainte de a merge la biserică, el îi pregătise o supă ca să-i facă bine la gât. Dar ea se arsese la limbă când

0 gustase şi, în momentul în care trebuia să facă jurământul în faţa Domnului, aproape că nu putea să vorbească.

- Luigia! închide fereastra aia, te rog, o imploră doamna Merlini. Ajunse în pragul balconaşului şi se opri. Lumina care venea din bucătărie îi desena o umbră clară. Da' chiar că-

1 frumoasă, aşa-i? Şi ea părea fericită, ridicând faţa spre cer şi închizând ochii. Apoi, brusc, îşi coborî privirea pentru a o privi pe Maddalena. Pentru a o privi cu-adevărat. întinse o mână spre ea şi-i şterse fulgii de zăpadă din păr. Hai, că apoi te ia fierbinţeala dacă stai prea mult în frig.

Maddalena rămase ţintuită locului, întinsă ca un arc, cu gura deschisă dar fără

să respire, de parcă, pentru o clipă, văzuse o fantomă ieşită dintr-o amintire şi s-ar fi temut să n-o sperie şi doar cu o suflare. Doamna Merlini nu căută ochii Maddalenei şi nu mai spuse altceva. Se întoarse înăuntru să pună farfuriile la loc.

Am intrat şi noi înapoi în căldura bună din bucătărie; aveam palmele roşii şi obrajii îmbujoraţi, iar fulgii de zăpadă se topeau pe pielea încălzită. Maddalena mi-i scotea cu mâini tremurânde pe cei care se vârâseră după gât. Degetele ei miroseau a mandarină.

- Unde e Donatella? întrebă la un moment dat.

Scaunul ei era gol. Lăsase pe masă felia de panettone neatinsă.

Am ieşit pe palier s-o căutăm, mai întâi Maddalena şi apoi eu; Luigia şi doamna Merlini făceau ordine în bucătărie.

Din baie venea lumina albă de la becul aprins, care forma o dungă în spatele uşii întredeschise. Ne-am apropiat. Maddalena se mişca precaută, ca atunci când voia să fure şopârlele de la pisici, pe râul Lambro.

Ea împinse în uşa batantă, încetişor, fără cel mai mic zgomot.

Donatella era în genunchi în faţa găurii de la veceu, cu picioarele livide pe podea şi cu coroana de hârtie de la panettone încă pe cap, strâmbă, şi plângea. La fiecare

respiraţie îşi lovea burta cu pumnul şi gemea încet. Scuipă pe porţelanul murdar, se şterse la gură cu dosul palmei şi o luă de la capăt cu loviturile în burtă, iar şi iar, ca şi cum ţinea ritmul unui cântec pentru copii.

- Da' ce-ai? întrebă Maddalena.

Donatella se întoarse brusc; avea chipul îndurerat şi groaza în priviri.

- Nimic. N-am nimica, se grăbi să spună ridicându-se în picioare şi netezindu-şi pliurile fustei.

- Plângeai.

- E, nu, se forţă să râdă, mi-e doar puţin greaţă. Cred că am o indigestie. E din cauza frigului ăstuia blestemat.

încercă să-şi aranjeze coafura cu nişte gesturi caraghioase. Şuviţa în formă de virgulă de pe obraz se lăsase, iar părul era transpirat. Coroana din hârtie căzu, ajungând pe podea. Ea o lăsă acolo şi-şi făcu loc printre noi, grăbindu-se să se întoarcă în casă.

Eu şi Maddalena am rămas uitându-ne una la cealaltă în uşa de la toaletă, de parcă am fi căutat o explicaţie. Ea spuse doar:

- Ai văzut-o şi tu, aşa-i?

Am încuviinţat din cap, dar nu reuşeam să vorbesc. Aveam senzaţia că nimeriserăm în miezul unui secret; ceva

murdar şi misterios, prea mare pentru noi. Ceva ce n-ar fi adus altceva decât nenoroc.

Când m-am întors acasă, am găsit luminile aprinse. Tata era pe fotoliul de la intrare, cu mâinile pe genunchi, în vreme ce mama, cu rochia de sărbătoare pe ea, stătea cu mâinile în păr, cu coatele pe masă şi sticla de amaretto în faţă. Se ridică dintr-odată şi ţipă:

- Cum ai putut face aşa ceva? Nefericito!

Din apartamentul de dedesubt se auziră bufnituri de mătură în podea, cineva urlând să nu mai facem tărăboi.

Tata se ridică frecându-şi palmele de coapse de parcă ar fi vrut să se şteargă de praf şi spuse
doar:

- Important e că e teafară. Să mergem la culcare acum, pentru că e târziu. De restul ne ocupăm mâine.

închise uşa cu cheia şi o vârî în buzunarul halatului de noapte, după care se duse să doarmă.

- Tatăl tău se spală pe mâini, ca de obicei, spuse mama terminând dintr-o sorbitură ce mai rămăsese în pahar. Dar de data asta o să vezi tu ce-o să se întâmple, domnişoară. De acum încolo nu mai ieşi din casă decât când spun eu. Şi o să fiu cu ochii-n patru.

- îmi pare rău, am îngăimat, simţind cum frica îmi punea un nod în gât, pentru că dacă ar fi pus în practică acea ameninţare m-ar fi împiedicat s-o mai văd pe Maddalena.

- Măcar îţi dai seama în ce situaţiei ne-ai pus? Au venit să întrebe de tine după slujbă. Doamna Colombo şi până şi parohul! Oamenii ne fixau cu privirea. Unde ai fost?

- La Maddalena, am răspuns dintr-o suflare.

- La cine? urlă.

Am privit-o în ochi, spunând:

- La Malnata. Am mâncat panettone. A fost frumos.

Mama izbucni în râs, un hohot care îmi făcu sângele să îngheţe în vine.

- Sper că ţi-ai luat rămas-bun pentru totdeauna. Pentru că n-o s-o mai vezi.

în spatele uşii de la camera lor, părinţii mei se certară îndelung. întinsă pe pat cu hainele de stradă încă pe mine, urmăream umbrele complicate care se mişcau pe tavan şi mă gândeam la zăpada care se topea pe limbă, la Maddalena care mesteca coaja mandarinei, la sora ei care se lovea cu pumnii în burtă şi plângea. Şi-mi veni să mă rog. Să-i cer lui Dumnezeu: „Te rog, protejează-i pe toţi”.

Mi-am petrecut sărbătoarea de Crăciun acasă. Părinţii mei au ieşit la diverse cine la familia Colombo sau pe la celelalte „persoane importante” şi nu m-au luat niciodată cu ei.

Chiar şi sfârşitul de an mi l-am petrecut acolo, jucându-mă *Turul Africii Orientale în patruzeci şi opt de căsuţe* împreună cu Caria, care-mi spunea:

- îmi pare rău, copiliţă, de data asta dacă te las să ieşi, chiar mă dau afară.

Dar cel mai groaznic era că nu puteam sub nici o formă s-o anunţ pe Maddalena. Şi dacă credea că am abandonat-o? Şi dacă apoi nu mai voia să ştie de mine? Mă consumam, imploram, promiteam că n-o să mai cer niciodată nimic, nici măcar de ziua mea, dacă m-ar fi lăsat să ies măcar pentru o oră. Dacă măcar mi-ar fi permis să-i scriu o scrisoare. Dar degeaba.

Apoi, într-o zi, cred că era 5 ianuarie, seara de dinainte de Bobotează ducelui, Crăciunul
săracilor, pe când stăteam la masa din salon rezolvând problema: „Zece Mici italience
cumpără jumătate de kilogram de biscuiţi fiecare, cheltuind 2,25 lire...”, cineva sună la uşă, iar Caria merse să deschidă, spunând:

- Trebuie să fie negustorul de

fructe.

M-am simţit paralizată. Puţin a lipsit să nu
vărs călimara cu cerneală pe caietul de teme când am luat-o la fugă după ea. Noe Tresoldi avea buclele turtite din cauza umidităţii, bărbia ascunsă după un fular şi o lădiţă cu fructe şi verdeţuri în braţe.

- Livrare pentru doamna Strada.

- Dă-mi mie, zise Caria. Cât vine de plătit?

- Bună, i-am spus, gâfâind uşor.

- Bună, îmi răspunse, apoi i se adresă Cariei: Douăzeci de lire şi şaizeci şi cinci de centime, doamnă.

- Domnişoară, îl corectă ea pe un ton binevoitor.

Mi-am dat seama că eram încă în cămaşa de noapte şi halatul de lână. M-am grăbit să închei cordonul şi să-mi acopăr pieptul.

- Trebuie să-ţi spun ceva, l-am anunţat.

- Şi eu.

Caria mă privi, apoi se uită la el. îi luă din braţe lădiţa cu fructe.

- Mă duc să las astea în bucătărie. Mă întorc imediat cu banii. Poate o să-mi ia un pic de timp să găsesc mărunţul fix...

Se făcu nevăzută cântând: „Dă-mi un sărut şi-ţi spun da. în dragoste se-ncepe-

aşa”.

Noè mă fixa cu ochii mijiţi.

- Trebuie să-i spui Maddalenei că sunt pedepsită şi n-am voie să ies din casă. De-asta nu m-am putut duce la ea. îi spui, da?

îşi frecă palmele suflând peste ele.

- Bine.

- Mă gândeam că poate o să vină să mă caute, dar n-a venit. Nici măcar o dată. Poate se gândeşte că nu mai vreau s-o văd sau că am uitat-o. Dar nu e deloc aşa. îi spui şi asta?

- N-a venit să te caute din cauza a ceea ce s- a întâmplat, zise el, trăgând cu degetele de fular. îşi trase nasul. N-ai aflat, aşa-i?

- Ce? am întrebat ţinându-mi răsuflarea.

- Asta trebuia să-ţi spun: alaltăieri, sora ei s- a aruncat în Lambro.

- Ştiaţi. Ştiaţi şi nu mi-aţi spus.

Nu mai vorbisem niciodată aşa cu părinţii mei, nu îndrăznisem niciodată. Dar când mă gândeam la Maddalena simţeam cum mă înfierbântam.

- Astea nu sunt lucruri pentru copii, spuse mama calmă, în timp ce bea cu sorbituri mici ceaiul de hibiscus. Ţinea farfurioara într-o mână şi ceaşca în cealaltă, ca în ilustraţiile din cărţile de

bune maniere. Şi-apoi nu e bine să aduci în casă nenorocirile celorlalţi.

Tata rămăsese ascuns în spatele ziarului *Corriere della Sera*, iar mama tuşi discret. El lăsă jos ziarul şi-şi trecu limba peste buze, ezitând.

- Francesca...

- Vreau să mă duc la ea.

- Cum? Mama trânti ceaşca pe farfuriuţă. Se întoarse spre tata. Ai auzit-o? După tine, de la cine a învăţat impertinenţa asta?

- Vreau să mă duc la Maddalena.

După zgomotul de ceşti din chiuvetă, Caria era la bucătărie.

- Nici nu discut, sări mama. Ţi-am spus deja, pe fata aia n-ai s-o mai vezi.

În ultima noapte din an, Donatella se aruncase de pe Podul Leilor şi rămăsese plutind în apă cât durează o întreagă rugăciune a Fecioarei Maria până au reuşit s-o scoată de- acolo. Era neagră de nămol, cu pielea şi buzele vinete, ochii goi, tremurând ca un pisoi abia născut. De atunci nu mai voise să scoată un cuvânt, nici măcar în faţa preotului care trecuse pe-acasă s-o binecuvânteze. Maddalena îl dăduse afară în şuturi, spunând că doar muribunzii primesc binecuvântarea, iar Donatella nu era pe moarte. Era însă în pat, înfofolită în pături până la bărbie, cu

febră mare şi transpiraţie rece care-i dădea frisoane.

Nu mă lăsară să ies până la începutul şcolii, pe 9 ianuarie, pentru că pe 8 fusese sărbătoare de ziua reginei Elena. Când mama îmi spuse să mă rog pentru sănătatea ei, am sperat să moară pentru ziua aia în plus pe care mă făcea s-o petrec fără Maddalena. în dimineaţa zilei de 9 am ieşit înainte de ora şapte şi am fugit aproape fără să mă opresc până pe strada Mar sala. Mă durea în gât în timp ce respiram pe gură aerul rece care-mi lăsa senzaţia de gheaţă pe fier, iar pulpele şi şoldul îmi pulsau de durere.

Maddalena deschise uşa. Chiar dacă era frig, ea era în picioarele goale şi o cămăşuţă subţire peste fustă. Ochii ei erau atât de obosiţi, încât păreau să se ascundă în orbite.

- Bună, îmi spuse.
- Am fost pedepsită.
- Ştiu.
- Nu puteam să vin.
- Ştiu.
- Dar voiam. Foarte mult.
- Mi-a spus Noe, răspunse, apoi se dădu într-o parte. Vrei să intri?

Am lăsat ghiozdanul să cadă la intrare şi m- am dus după ea.

Casa mirosea a dormitor în care ai

dormit prea mult. Era o căldură întunecată şi sufocantă, iar luminile erau stinse.

- Cum se simte Donatella?

- Aşa şi-aşa.

La căpătâiul ei erau mama care pipăia mărgelele unui rozariu şi murmura o rugăciune umedă şi Luigia care cosea bordura unui voal din tul la lumina lumânării.

Donatella avea pielea albăstrie, iar părul negru întins pe pernă era asemenea unor alge putrezite.

Maddalena mă luă de mână şi mă duse în bucătărie. Ne-am aşezat la masă şi, înainte să vorbească, am avut timp să o privesc. Mi se părea subţiată, plină de ascuţimi şi la chip, de parcă ar fi îmbătrânit dintr-odată.

- Mi-a spus doar că n-a făcut-o pentru că vrea să moară. A făcut-o pentru că vrea să trăiască, a zis. Cu orice preţ. Ce înseamnă asta, după tine?

- Nu ştiu.

Nu-mi plăcea deloc s-o văd în starea aia. Aş fi vrut să-i iau durerea asupra mea.

- Nu vrea să-mi spună altceva. Nici dacă o oblig, continuă. Când îşi ridică din nou capul, avea ochii ei răi. Cineva i-a făcut rău. Sigur aşa e.

- Şi ce putem face?

Malnata îşi muşcă buza până se albi,

apoi spuse:

- Trebuie să găsim o gâscă şi să-i smulgem limba.

Partea a patra. Limba de gâscă

21

Ne aflam pe trotuar, vizavi de magazinul domnului Tresoldi, sprijinindu-ne de oblonul abia vopsit al tutungeriei. Era beznă s-o tai cu cuţitul şi, în lumina felinarelor, aburul respiraţiei noastre se condensa în aer în rotocoale pe care încercam să le prind în palme ca să le încălzesc.

- Şi ce trebuie să facem cu o gâscă? întrebă Matteo scărpinându-se pe nas.

- Cu limba, nu cu gâscă întreagă, îl corectă Maddalena.

- Şi ce trebuie să faci cu limba unei gâşte? insistă Filippo.

- O vâr sub perna Donatellei şi o să zică adevărul obligatoriu. Maddalena ridică din umeri. Aşa funcţionează.

- Şi cum i-o smulgi? am întrebat,

simţind că mă trece un frison.

Dădu la iveală un cuţit pe care-l furase de la bucătărie.

- Uşor, răspunse, cu ăsta.

- Ştii să-l foloseşti?

Matteo îşi curăţă gâtul şi apoi scuipă o flegmă în puţina zăpadă cenuşie care mai rămăsese pe jos.

- Vrei să vezi? zise Maddalena şi lama scânteie în lumina felinarului.

Matteo ridică braţele în semn că renunţa.

- Bine. Te cred, te cred.

Ea puse cuţitul la loc şi îşi dădu la o parte o şuviţă de păr care-i căzuse pe ochi.

- Sunteţi gata?

Părea să aibă ceva greu în buzunarul care se udase şi care mirosea urât.

- Ce mai ai acolo?

- O să vezi apoi.

- Sunt gata, zise Matteo bătând cu pumnul în palma deschisă.

- Cred că o să intrăm în belele, zise Filippo.

Maddalena se năpusti asupra trotuarului din
faţă, dar nu se îndreptă spre oblonul lăsat al
negustorului de fructe. Alergă spre poarta mare care dădea spre curtea interioară a imobilului.

- Şi acum? am întrebat de îndată ce am ajuns-o din urmă.
- Intrăm.
- Cum?
- De obicei cum se intră undeva?
- Ne trebuie o cheie. Şi noi n-avem.

Malnata zâmbi. Se întoarse, întinzând o mână spre Matteo. El începu să scotocească prin palton şi scoase o cheie mare, plină de zgârieturi. Ezită înainte să o lase să-i cadă în palmă.

- De unde ai luat-o?
- Eşti chiar toantă? izbucni Matteo pufnind tare.

Am strâns din buze, supărată, şi am replicat:

- Şi de ce-ai păstrat cheia dacă oricum măcelăria nu mai există?
- Pentru că ştiam că într-o zi o să mă întorc.
- Dacă avem cheia, atunci nu e ca şi cum am fura, corect? zise Filippo din spatele umărului său, cu ochii cât cepele.
- Gura, că ne aud, zise Malnata vârând cheia în broască.

O întoarse de două ori şi poarta mare se descuie. Ea îşi lipi palmele pe adânciturile din lemnul închis la culoare şi împinse. Ne făcu semn să ne grăbim, ţinând-o deschisă. Filippo şi Matteo o ascultară, dispărând în

întuneric.

Eu şi Maddalena râmaserăm singure. Se întoarse spre mine şi îmi întinse mâna.

- Vii?

- Dar chiar crezi în ea? am întrebat-o, în timp ce ea ţinea mâna suspendată, aşteptând s-o prind. în povestea cu limba, vreau să spun.

Malnata mă privi aşa cum te uiţi la un copil.

- Bineînţeles că cred. De ce, tu nu?

Mi-am împletit degetele cu ale ei.

- Dacă tu crezi, cred şi eu.

*

Traversarăm holul de la intrare, întunecat şi mirosind a săpun, şi trecurăm de locul paznicului, care era neocupat, într-o linişte mormântală.

Am intrat în curte. Pământul era gol şi îngheţat sub tălpile încălţărilor noastre, iar frica se strânsese ca un nod mare în gât. Filippo şi Matteo rămaseră nemişcaţi uitându- se în jur, cu spinarea lipită de perete. Malnata trecu de ei, apoi ne făcu semn s-o luăm după ea.

- Nu, se opuse Matteo cu o expresie încordată. A fost casa mea. Ştiu eu pe unde s- o luăm.

Maddalena îl fixă cu privirea şi apoi se dădu la o parte. Matteo mi-o luă înainte,

lovindu-mă intenţionat cu un umăr, apoi îşi continuă drumul până în capătul curţii, unde lumina nu prea mai ajungea şi unde erau adunate tarabe vechi făcute bucăţi şi mobilă care trebuiau aruncate.

- Uite, spuse arătând spre un gard negru cu sârmă ghimpată care despărţea terenul domnului Tresoldi de restul curţii.

Şi atunci am auzit lătratul câinelui.

Am făcut un salt înapoi, iar eu m-am forţat să nu urlu. Avea ochi portocalii strălucitori, scuipa spumă murdară şi îşi dezgolea colţii albi precum oasele rupte, vârându-şi botul printre zăbrele şi râcâind cu unghiile.

Matteo desfăcu o bucată de lemn dintr-o ladă ruptă şi zise:

- Acuşi îl omor.

- Stai cuminte!

Malnata îi dădu un cot într-o parte, provocându-i un atac de tuse. Din buzunarul ud scoase ceva moale şi roşu şi un lichid închis la culoare i se scurse pe mânecă în jos.

- Şi aia ce e? întrebă Filippo, ţinându-se cu degetele de nas.

Maddalena se opri lângă gard, în vreme ce câinele se înfigea cu capul printre zăbrele, deformându-şi botul şi continuând să latre. Din gură îi curgeau balele cu

ghiotura.

- O vrei? spuse punându-i carnea în faţă.

- Acuşi îţi capsează mâna.

- Ai grijă!

- Să ne întoarcem, hai!

Am apucat-o de marginea paltonului, dar ea se trase înapoi. Ajunsese foarte aproape, atât de aproape, încât lighioana aia ar fi putut să-i reteze nasul. O rotire, apoi o respiraţie grea. Câinele amuşină bucata de carne lătrând uşor. Deschise gura s-o muşte şi în clipa aia Maddalena ridică braţul, îl întinse în spate şi aruncă peste gard bucata de carne, care se lovi de perete şi căzu pe pământ, în praf. Câinele fugi de lângă gard şi se năpusti spre capătul curţii.

Mă dureau oasele şi doar atunci mi-am dat seama că îmi clănţăniseră dinţii şi tremurasem în tot timpul ăsta.

- Hai, să mergem înainte să termine, ne îndemnă Maddalena.

- Şi cum ajungem în partea cealaltă? întrebă Filippo arătând spre sârma ghimpată de deasupra gardului.

- Ne căţărăm.

- Dar să ştii că dacă ne agăţăm în aia nu mai trăim să povestim... zise Matteo dând cu bucata de lemn într-o zăbrea.

- Şi dacă folosim aia? am răspuns

indicând o faţă de masă murdară aruncată peste lăzile din lemn. O putem arunca peste sârma ghimpată şi să trecem de deasupra.

Malnata zâmbi.

- Bravo!

Zâmbetul ei făcea ca insignele de la şcoală şi complimentele adulţilor să pară stupide şi infantile.

Filippo şi Matteo împăturiră în patru faţa de masă pentru ca stratul de pânză să fie îndeajuns de gros încât să nu fie sfâşiat de ghimpi. Numărară până la trei şi o aruncară peste gard. Maddalena trecu prima. îşi puse picioarele printre zăbrele şi făcu un salt, împingând cu antebraţele în faţa de masă pentru a-şi lua elan.

- Funcţionează, şopti după ce ajunse în curtea cu animale.

Matteo urmă după ea, ajutându-l pe Filippo să treacă şi el. Am încercat şi eu să escaladez gardul, însă nu aveam suficientă forţă. Maddalena mă fixa cu privirea, nemişcată. Voia să vadă dacă mă descurcam singură. Oare era şi ăla un mod de a mă pune la încercare? Mi- am încordat maxilarul aşa cum făcea ea, mi-am îndoit genunchii şi am sărit. Pentru o clipă fu golul, apoi am simţit lovitura brutală a umărului de pământ, durerea într-o parte, coatele. îmi scăpă un geamăt

ascuţit pe când totul ardea în mine, iar Matteo râdea.

- Şşşş, făcu Malnata apropiind un deget de buze. Apoi mă trase în sus. N-ai păţit nimic, adăugă verificând locurile în care mi se sfâşiase paltonul.

- Nimic, am repetat ştergându-mi faţa de praf.

- Hai, leneşo! Trebuie să ne grăbim, zise Matteo.

Câinele ţinea osul strâns între labele din faţă şi-l lingea, după ce înfulecase carnea.

Am înaintat în semiîntunericul plin de umbre. Erau coteţele din lemn ale găinilor, baloţi de fân, unelte murdare sprijinite de peretele coşcovit, lădiţe de fructe rupte, o copaie plină de apă care mirosea a stricat şi a ceea ce, pe când ne plimbam pe la munte sau pe potecile de lângă câmpuri, tata numea *excremente,* avertizându-mă: „Ai grijă să nu calci acolo", arătând spre cercurile mari şi plate precum capacele de la oală ale baligilor de vacă. Părea că negustorul de fructe adusese un colţ de sat în mijlocul oraşului.

Într-un ţarc mic stăteau gâştele. Un paiet înclinat era pus pe post de scară, iar sub o bucată de placă ondulată erau nişte paie ude pe care dormeau, cu gâtul aplecat şi ciocul ascuns în pene.

- Trebuie să alegem una, zise

Malnata.

- Şi-apoi? întrebă Matteo.
- O omorâm.
- Ştii cum se face?
- Nu, zise Malnata ridicând din umeri. Dar oamenii fac asta în fiecare zi. Nu poate fi prea greu. Intră în ţarc. Deci, veniţi?

Tăcerea mi se părea apăsătoare. Am ajuns-o din urmă, iar Maddalena stătea aplecată lângă gâştele care dormeau, cu penele tremurând din cauza rafalelor de vânt îngheţat.

- Sunt foarte frumoase, am spus eu.
- Şi grase, adăugă ea rotind cuţitul. Domnul Tresoldi le îmbuibă ca să facă apoi pate de ficat.

Rămase privind cum dormeau gâştele, cu cuţitul în mână şi respirând sacadat cu gura deschisă.

- Eşti sigură că vrei s-o faci cu adevărat?
- Trebuie să iau limba, răspunse înghiţind în sec, cu ochii strălucind în întuneric. Trebuie, n-am încotro.
- Vrei s-o ţinem nemişcată? propuse Matteo.
- Şi dacă aia începe să se zbată? făcu Filippo.
- O omorâm înainte.

- Dar trebuie să-i tai gâtul ca la găini?

Urletul neaşteptat al câinelui sfâşie întunericul. Matteo înjură, iar Filippo îşi ascunse capul în mâini, zicând:

- O, Doamne, acum ne prind.

Câinele începu să schelălăie, să râcâie cu râvnă pământul, apoi urlă iar, sunetul intens exprimând parcă suferinţă. Malnata se strâmbă.

- Mă duc să verific. Aşteptaţi aici, zise întinzându-i cuţitul lui Matteo.

Sări cu picioarele apropiate din ţarc şi dispăru în beznă, marginea paltonului prea larg lovind în coapsele goale care luceau în lumina rece a lunii.

M-am întors. Matteo şi Filippo se uitau la mine. Schimbară o privire rapidă şi dădură din cap.

Matteo strângea în mână cuţitul, iar Filippo era în spatele lui, repetând:

- Acum. Trebuie s-o facem acum, hai!

- La ce vă uitaţi?

- Am hotărât că trebuie să te cari, zise Matteo.

- Cine a hotărât?

-Noi.

- Care noi?

- Noi trei.

- Nu e adevărat.

- Ba da, zise Filippo.
- Nu poţi să stai cu noi. Nu te vrem.
- Am greşit atunci, la şcoală. Dar am dat proba cu mandarinele. M-a iertat.
- De-aia nu mai pot eu că te-a iertat. Noi nu te vrem, zise Matteo. Vrei să ne-o iei.
- Deja ne-a luat-o, replică Filippo cu o voce ascuţită.
- Nu e adevărat, am încercat să protestez.
- Şi ce făceai acasă la ea?
- Pe noi nu ne-a primit niciodată la ea acasă.
- Ce te face pe tine mai importantă ca noi?
- Trebuie să te cari, şopti Filippo agăţându- se de spatele lui Matteo şi făcându-şi limba să plescăie în strungăreaţă dintre dinţi. Sau jur că te omorâm.
- Nu, am răspuns simţindu-mi suflarea de gheaţă şi abia respirând.
- Atunci, ar trebui să o iei la fugă.

Picioarele îmi tremurau.

- Nu vreau s-o părăsesc pe Maddalena. Pentru nimic în lume.
- Nu vrea să-i spui numele.
- Pe mine mă lasă să-l zic.

Buzele lui Matteo se strânseră într-o

strâmbătură înspăimântătoare.

- Mi-e scârbă de tine.

Se întâmplă cât ai clipi: braţul sări înainte şi se întoarse paralel cu corpul înainte să pot simţi durerea. Dar de pe lamă picura sânge pe pământul rece ca gheaţa.

Mi-am dus o mână la obraz, unde aveam o tăietură care deja ardea.

- Vezi dacă se întoarce, zise Matteo fără să mă piardă din ochi.

Filippo încuviinţă şi se aplecă spre ţarc.

- încă nu.

în capătul curţii, câinele urla în continuare.

- Atunci, avem timp, rosti Matteo trecându- şi limba peste buze. Nu vreau să rănesc o fată. Trebuie doar să pleci. Bine?

Simţeam sângele vâscos şi cald între degete, iar dintr-odată genunchii nu-mi mai susţineau greutatea. Ochii mi s-au împăienjenit şi am început să văd totul înceţoşat, în timp ce Matteo mă ameninţa:

- Şi dacă îi spui Malnatei, îţi tai limba ca la gâscă.

Am izbucnit în plâns.

Nu de el îmi era frică, sau de cuţitul pe care nu ştia să-l folosească. Ci de gândul că trebuia să justific în faţa alor mei tăietura de pe faţă. Reuşisem să fur cheile de-acasă din poşeta mamei aflată pe

mobila de la intrare şi să ies pe furiş, fără să fac zgomot. Dar ce puteam să-i spun când a doua zi dimineaţă avea să mă vadă în halul ăla? Nu aveam cum s-o ascund, era dovada ascunzişurilor mele.

Matteo râdea tare.

- Muierile pişă ochii mai iute de cum se uşurează câinii, rânji el. Cară-te, acum! Lasă- ne în pace şi nu te mai văicări.

Am luat un pumn de pământ şi i l-am aruncat în faţă. El se dădu înapoi încercând să- şi şteargă ochii cu mâneca paltonului.

- Nu mi-e frică de tine! am strigat.

Gâştele au început să dea din aripi toate în
acelaşi timp şi s-a stârnit un vârtej de pene, praf şi paie. M-am strecurat printr-o parte şi am sărit să mă depărtez de el, dar Filippo, care trebuia să fi auzit urletele, se întoarse. Se aruncă asupra mea şi mă opri. Matteo mă apucă de gleznă repetând:

- îţi tai limba.

Filippo îmi puse o palmă peste gură, iar eu i- am muşcat degetele. Scoase un ţipăt sfâşietor şi îmi dădu o palmă.

- Ce faceţi acolo?

Brusc, am văzut-o pe Malnata.

în jurul nostru, la ferestrele şi balcoanele care dădeau spre curte se aprindeau

luminile.

- Ce faceţi? repetă Malnata cu o voce pe care n-o mai auzisem vreodată.

- I s-a făcut frică şi voia să se ducă să-i cheme pe adulţi, zise Matteo cu suflarea întretăiată.

- Trebuia s-o oprim.

Nu reuşeam nici să vorbesc, nici să mă opresc din plâns; apăsam tare cu o mână pe obraz, peste sângele care curgea.

Malnata rămăsese cu picioarele depărtate bine înfipte în pământ şi ochii ieşindu-i din orbite. Se uită la Matteo şi Filippo, părând statuia de bronz din monumentul eroilor căzuţi, cea cu sabia însângerată şi un urlet de război întipărit pentru totdeauna pe chip. Zise:

- Plecaţi!

- Aşteaptă, bâigui Matteo, ea e de vină. Ea e de vină pentru tot.

- Nu trebuia s-o laşi să coboare cu noi în Lambro. Nu trebuia, sări şi Filippo.

Maddalena nici măcar nu clipea. Era ţeapănă şi palidă, nemişcată. Continuă:

- Acum simţiţi că vă e frică. Simţiţi că sunteţi pe punctul de a muri. Acum vi se întâmplă ceva rău.

Filippo îşi acoperi urechile şi începu să se văicărească:

- Eu nu voiam, se justifică el. El e de vină, eu nu voiam.

- O să vă faceţi rău. Poate căderi şi oasele o să vă iasă din genunchi. Sau poate şobolanii din râu vă mănâncă degetele de la picioare. Sau vă căţăraţi pe gard şi ghimpii de fier vă intră în burtă.

Inaintă spre Matteo. El se dădea înapoi.

- E doar o muieruşcă. Pentru tine o fac, nu înţelegi?

- Eşti un copil invidios, zise Maddalena apropiindu-se şi mai mult.

El se dădu într-o parte. Şi scoase un urlet. Un ţipăt ascuţit, care-ţi îngheţa sângele în vine. Căzu, ghemuindu-se în timp ce se ţinea de un picior şi se zvârcolea pe pământ, cu gâştele agitându-se şi dând din aripi în jurul lui. Avea un cui înfipt în talpă şi sângele ţâşnise împroşcând totul în jur.

Maddalena se aplecă peste mine.

- Eşti teafără?

Am încuviinţat trăgându-mi nasul şi ştergându-mă cu mâneca pe faţă. I-am apucat mâna şi m-am ridicat în picioare. Ea mă îmbrăţişă, iar eu am început să tremur, în timp ce Matteo continua să se zvârcolească pe jos, ţipând.

Filippo fugise şi deja nu se mai vedea nici urmă de el.

De la ferestre şi de la balcoane se auzeau voci:

- Cine e acolo? Hoţii! Cineva să se

ducă să verifice!

- Trebuie să fugim, am spus.

- Nu putem să-l lăsăm pe Matteo aşa, răspunse Malnata. Şi-apoi încă n-am luat limba.

- Dar dacă vine cineva?

- Nu ne e frică de nimeni. Să nu uiţi niciodată. De nimeni.

Luminile erau toate aprinse, acum, iar curtea părea scena nativităţii pregătită de Crăciun în biserică. În balcoane şi la ferestre, femeile se aplecau curioase, cu şalurile pe spinare şi boneta de noapte pe cap. Pe scări, se auzea zgomotul paşilor bărbaţilor, care coborau din ce în ce mai grăbiţi.

Poarta se deschise cu atâta forţă, încât se dădu de perete şi, într-o clipită, un grup de bărbaţi în halate de noapte şi papuci se îndreptară spre noi. Câinele dădea din coadă şi sărea în jurul bărbatului care se afla în frunte.

El ţinea o torţă într-o mână şi o puşcă de vânătoare în cealaltă.

- Ce mama dracului căutaţi aici? întrebă, cu o faţă care, în lumina torţei exprima aceeaşi răutate pe care o citisem de fiecare dată când ne descoperise. Trecu de ţarcul gâştelor şi veni atât de aproape de noi, încât îi puteam simţi mirosul cald încă al somnului şi miasma mai puternică

de usturoi şi sudoare.

Eram sigură că o să mor. Domnul Tresoldi avea să ne rupă gâtul aşa cum făcea cu găinile.

Maddalena merse în întâmpinarea lui şi-l privi în ochi.

- Voiam să furâm o gâscă, spuse, serioasă. Apoi el s-a rănit. Arătă spre Matteo care schelălăia încet precum un căţeluş. Şi atunci n- am reuşit să mai furăm nimic.

Domnul Tresoldi izbucni în râs.

- Lumea chiar are dreptate să-ţi zică Malnata.

Maddalena ţinea la spate mâna în care o strângea pe-a mea. Doar eu o simţeam tremurând. Continuă:

- Iau toată vina asupra mea. Ei n-au nici o treabă. Dar chiar am nevoie de gâscă şi nici vorbă să plec fără ea.

Domnul Tresoldi scoase un hohot de râs animalic.

Ceilalţi bărbaţi mormăiau lipsiţi de curajul de a trece de ţarc, îngrămădiţi ca un stol de
porumbei în faţa nevăstuicii.

- Aţi făcut-o lată, zise domnul Tresoldi. Şi acum eu ce să fac cu voi?

Maddalena continuă să-l privească în ochi.

Domnul Tresoldi sprijini puşca de coteţul

gâştelor. Zise „hâş” alungându-le cu picioarele în timp ce se apropia de Matteo şi-l ridica de parcă ar fi fost un sac de mandarine plin de umflături.

- Duceţi-vă la culcare voi, că mă ocup eu aici, le zise celorlalţi bărbaţi.

Cineva încercă să protesteze, altul tăcu. Dar nimeni nu se mişcă sau schiţă vreun gest de a se îndepărta.

- Duceţi-vă la culcare, am zis, repetă domnul Tresoldi. îndreptă torţa spre doamnele care ieşiseră în balcoane. Şi voi, duceţi-vă în pat. Asta e bucata mea de curte şi eu hotărăsc. Apoi se întoarse spre noi luându-l pe Matteo în cârcă, pe jumătate leşinat, cu sângele care curgea, pătându-i halatul gri. Voi în schimb veniţi cu mine.

în bucătăria domnului Tresoldi era doar lumina rece a unui bec gol atârnat din tavan. Se legăna în vântul care intra pe fereastra întredeschisă, mărind umbrele pe chipuri şi pe oalele din cupru agăţate pe peretele negru de fum.

Noe se ridică să tragă obloanele şi se întoarse la locul său cu un aer resemnat.

- Voi sunteţi nebune.

Matteo era pe canapea, cu piciorul bandajat şi călcâiul culcuşit pe o pernă şi cu o cuvertură tricotată desfăcută pe spinare. Nu se uita la nimeni şi încă nu

scosese o vorbă, iar mucii şi lacrimile i se uscaseră sub nas şi pe obraji.

- Nu e grav, zisese domnul Tresoldi pe când îi oblojea rana cu tinctură de iod. Eşti norocos că mai ai încă toate degetele. Era un cui nou- nouţ, aşa că nu trebuie să-ţi faci griji de vreo boală. Sângele te sperie, dar e o rană uşoară, înainte de a se întoarce în curte, îi spusese lui Noe: Supraveghează-i, că eu mă duc să văd ce fac gâştele.

Noe avea pleoapele grele de somn şi cârlionţii turtiţi pe-o parte a capului. Maddalena îşi trecea unghiile peste faţa de masă, lăsând urme lungi pe care apoi le ştergea cu palmele, iar liniştea care domnea în bucătărie mă îngrozea. îmi treceam încet degetele peste sângele uscat de pe obraz şi, în ciuda fricii, durerea scădea puţin câte puţin. Rana aia mă făcea să mă simt importantă.

- Te doare? întrebă Noe.
- Asta? E o nimica toată.

Maddalena zâmbi uşor, fără să-şi ia privirea de la faţa de masă.

- Ce-a fost în capul vostru? întrebă Noe, dar Maddalena tăcea, continuând să traseze linii cu unghiile.

Atunci, el aplecă scaunul pe spate şi întinse un braţ să ia o Biblie veche aflată pe marginea vetrei. O aruncă pe masă şi

scoase din buzunar un pachet de tutun. Apoi, cu gesturi lente, măsurate, deschise Biblia, rupse o pagină cu hârtie transparentă, foarte subţire, vărsă deasupra puţin tutun şi începu s-o modeleze cu buricele degetelor şi s-o umezească cu salivă.

- Trebuie să iau limba gâştei, zise Maddalena în timp ce Noe aprindea chibritul trecând gămălia peste piatra vetrei.

- Limba? întrebă expirând fumul. Şi la ce-ţi trebuie?

- Te face să spui adevărul. E pentru Donatella, răspunse ea, trebuie să înţeleg cine i-a făcut rău.

Chiar atunci se întoarse domnul Tresoldi din curte, lăsând uşa bucătăriei să se lovească de colţul vetrei.

Puse ceva alb şi greu în centrul mesei. Becul se legăna tare, făcând lumina s-o ia razna şi umbrele să se mişte peste tot prin cameră.

- Penele trebuie să le smulgi în sensul în care cresc. în sensul ăsta, da? începe de la coadă şi lasă la urmă gâtul şi labele. E clar?

Maddalena îşi ridică brusc mâinile de pe masă şi încuviinţă.

Gâscă moartă avea labele legate, ciocul deschis, cu limba afară şi aripile deschise

pe muşama. Avea o gaură în cap, plină de sânge, ca şi cum ar fi fost străpunsă de o foarfecă prin cioc până acolo.

- Apoi trebuie s-o goleşti de măruntaie. Poate ar fi mai bine să-i ceri cuiva priceput să facă asta. Trebuie să scoţi organele. Nu cumva să le arunci. Ficatul e delicatesă. Îţi place ficatul?

- Sigur, zise Maddalena, sigur că-mi place.

- Bine, zise domnul Tresoldi şi-şi şterse degetele pe pantalonii ponosiţi. Se uită la ea şi apoi se uită la mine. Se numea Elena. Ca regina.

- Cine?

- Gâscă. Le dau nume tuturor. Şi nu le uit. De fiecare dată când omori una, trebuie să spui o rugăciune şi să i-o încredinţezi Domnului.

- Dar de ce? Şi gâştele au suflet?

- Sigur, zise domnul Tresoldi, serios. Orice fiinţă are.

- Şi mi-o daţi mie? întrebă Maddalena. Chiar dacă voiam să o fur? Chiar dacă aţi spus că voiaţi să ne daţi de mâncare la gâşte? Chiar dacă ştiţi de povestea cu cireşele?

Domnul Tresoldi trase aer în piept, luă un scaun şi se lăsă să cadă lângă fiul său cu un mormăit. Arătă spre Biblie şi spuse:

- Fă-mi şi mie una.

în timp ce Noe modela ţigara, domnul Tresoldi n-o scăpa din ochi pe Maddalena, mijindu-i până aproape nu se mai vedea decât pielea gălbejită.

- Am aflat de fraţii tăi, zise el. Chiar o poveste urâtă, într-adevăr. Unul în război, în Africa, şi alta care cade în râu. Aprinse ţigara şi trase cu sete din ea, de parcă ar fi vrut s-o înghită. Continuă: Nu e bine să furi, dar aveţi un curaj care stârneşte până şi invidia soldaţilor, voi, nişte copiliţe.

Atunci, se uită la mine şi în clipa aia mi-am dorit să dispar.

- Maddalena a făcut-o doar pentru că trebuia, domnule, am zis cu răsuflarea care se oprise ca un nod în gât. Nu ne găuriţi capul cu foarfeca aşa ca la gâscă, vă rog.

- Ia te uită. Deci ai şi tu limbă, zise domnul Tresoldi. Râsul lui era puternic precum grindina. Stinse ţigara pe talpa cizmei. Mă gândeam că tu eşti cea care face mintea oamenilor s-o ia razna, ştii? Credeam şi eu ce se spunea în jur, trebuie să recunosc, şi eu am gândit asta mereu, adăugă întorcându-se către Malnata. Dar adevărul e că tu intri în mintea oamenilor şi nu mai ieşi. Asta faci.

2

Noe fu cel care puse limba gâştei sub perna Donatellei. O făcu pe o beznă s-o tai cu cuţitul, în timp ce casa mirosea a somn profund dat de febră.

Cu delicateţea unei mame, Noe ridică uşor colţul pernei şi strecură dedesubt bocceluţa roşie şi udă, mare cât un pumn, unde vârâse limba gâştei.

- N-o trezi, şopti Maddalena din partea cealaltă a patului.

Donatella îşi mişca tare capul şi gemea cum fac câinii care visează, scrâşnind din dinţi, cu chipul leoarcă de transpiraţie.

- Şi-acum? am întrebat agăţându-mă de cadrul din metal.

- Şi acum aşteptăm.

Maddalena ridică o buclă umedă de sudoare de pe fruntea surorii ei.

Lângă pat erau două scaune goale unde, în timpul zilei, se aşezau doamna Merlini şi Luigia. Deasupra erau aşezate Biblia, rozariul şi voalul cu tivul care încă mai trebuia cusut, foarfeca şi papiota de aţă albă.

Maddalena se aplecă deasupra chipului surorii sale şi spuse:

- Cine ţi-a făcut rău?

Am rămas în linişte, fără să respirăm. Apoi, Donatella, cu ochii strânşi, spuse:

- Copilul lui.

- Copilul lui? întrebă Maddalena. Copilul cui?

- Copilul meu, răspunse ea dintr-o suflare. Copilul meu şi al lui Tiziano.

23

Era o zi de sfârşit de ianuarie geroasă şi însorită când eu şi Maddalena îl găsirăm pe Tiziano Colombo la una din măsuţele din faţa cafenelei din Piaţa Arengario.

Mama îi spunea cafeneaua „domnilor bine" pentru că chelnerii purtau papion şi serveau cu mănuşi albe prăjituri pe tăvi de argint. Îi plăcea să vină acolo primăvara, duminica după slujbă, să mănânce îngheţată în cupe de argint, să asculte mica orchestră cântând şi să fie invidiată de trecători.

Din cauza frigului erau goale aproape toate măsuţele, în afară de cele la care se aflau Tiziano şi ceilalţi băieţi, şi o domnişoară cu un manşon din blană şi cercei de coral. Băieţii erau tineri şi

frumoşi, cu uniformele bine îngrijite şi părul pieptănat cu grijă. Tiziano bea o ciocolată caldă şi râdea, înfofolit în paltonul negru şi greu.

- Hei, strigă Maddalena, fixându-l cu privirea, din apropierea cordonului din catifea roşie care delimita zona măsuţelor.

Eu eram lângă ea şi respiram pe nas pentru a nu arăta că mi-era frică.

- Fetele alea vorbesc cu tine? întrebă unul dintre ei, înalt şi stângaci.

Tiziano ne văzu şi ne făcu un semn cu mâna să ne apropiem. Părea că se simte bine.

Maddalena trecu peste cordon fără să ezite şi într-o clipă fu în faţa lui, iar eu în urma ei, tăcută.

Ea îşi frânse mâinile, strângând cu putere, atât de tare încât încheieturile crăpate de la frig începură să sângereze.

- Ştiu de ce n-ai mai venit pe la sora mea, zise ea.

- îmi pare rău, dar astea nu sunt lucruri pentru copii, răspunse Tiziano.

- Ce vrea asta de la tine? întrebă domnişoara aplecându-se peste umărul lui Tiziano. Doamne, e aşa murdară!

- Zăpăceşti şi mintea fetiţelor, mai nou? glumi un tip brunet, cu chipul curat, care ne privea cu atâta intensitate, încât am roşit.

- Nu am chef să vorbesc despre sora ta, zise Tiziano cu o expresie tristă, e în trecut de- acum.

în noaptea în care limba de gâscă o făcuse pe Donatella să mărturisească adevărul îmi amintisem de ziua în care Tiziano îi spusese că voia s-o ia de nevastă. Avea dreptate Malnata. Chiar dacă era frumos, nu puteai avea încredere în el.

- Donatella Merlini se numeşte. Este logodnica ta. A sărit în Lambro pentru tine. Şi acum tu vrei s-o arunci ca pe un pantof rupt?

Maddalena nu tremura, iar vocea îi era clară şi puternică precum cea a bărbaţilor care vorbeau despre război la radio.

- Gata cu vorbele astea dureroase, se băgă în discuţie altul, cu ochelari rotunzi, care avea în faţă o băutură cu migdale, biata lui inimă nu suportă.

- Inima lui, hm? şopti Maddalena. Inima care îl obligă să stea aici să bea ciocolată caldă, împiedicându-l să se ducă să lupte în război, nu-i aşa? Inima lui *bolnavă*.

Tiziano făcu un gest ca pentru a alunga o muscă.

- Credeam că e o fată bună şi o iubeam mult, zise cu un aer suferind, înainte să aflu adevărul.

- Mincinosule! şuieră Maddalena.

- îmi pare rău, dar aşa stau lucrurile. Ar fi trebuit să înţeleg mai devreme, de la rujul ăla cu care se tot dădea... voia să atragă privirile bărbaţilor, era evident.

Fata cu manşon strâmbă din buze cu dispreţ.

- Ce ruşine!

- Sora ta umbla cu alţi bărbaţi. Şi dovada e fiinţa aia care curând îi va face burta mare.

- Ala e copilul tău, ţipă Maddalena, iar ceilalţi amuţiră. Voia să-l înece în Lambro, dar n-a reuşit. Ce crezi că o să facă acum, hm?

Tiziano nu făcu decât să suspine cu un aer autosuficient.

- Asta se întâmplă în familiile în care tatăl lipseşte, se auzi un băiat cu mănuşi din lână.

- Femeia e ca un foc de tabără, iarna. Se aprinde şi toţi mierloii îi dau târcoale pentru un pic de căldură, zise cel cu părul închis la culoare.

Băieţii izbucniră în râs. Maddalena îşi pironise ochii în pământ, iar umerii îi tremurau.

- Nu e adevărat, am sărit, înghiţind nodul de frică şi ruşine. Sunteţi nişte mincinoşi.

- Vă daţi seama că un Colombo nu se poate încurca cu o vrăbiuţă, spuse altul.

- Ce e o vrăbiuţă? întrebă Malnata.

- Una care se vinde pentru bani, zise domnişoara cu manşon. Din cele care se strecoară într-un apartament închiriat de un domn şi apoi ies ciufulite la apus.

- Nu e adevărat!

- Şi apoi zic că bărbaţii sunt nişte porci.

Tiziano făcu un semn ca pentru a-i reduce la
tăcere, apoi se întoarse spre Maddalena, zicând:

- Fii drăguţă. Doar nu vrei să se răspândească cine ştie ce zvonuri prin jur. Mi- ar părea rău să o văd pe domnişoara Merlini şi mai nefericită decât e acum. îşi face deja gânduri multe. Nu vreţi să-i mai cauzaţi şi voi altele, nu-i aşa?

- Ce poveste urâtă... se auzi băiatul brunet, care-şi trecu o mână prin părul plin de briantină.

- O familie chiar nefericită, comentă domnişoara, trecându-şi degetele peste un cercel, îngândurată.

Tiziano scoase din buzunar un teanc de bancnote prinse cu o clemă din argint. îşi umezi arătătorul cu limba şi scoase o bancnotă maro cât o faţă de pernă; nu mai

văzusem niciodată o mie de lire de atât de aproape.

O împături în două şi o aruncă pe masă, spre Maddalena.

- Ia-i!

- Un gest caritabil, spuse domnişoara, mângâind mâna lui Tiziano, care ridică din umeri ca şi cum n-ar fi însemnat mare lucru.

- Nevoiaşii nu pot fi abandonaţi. Nici măcar în cazuri de felul ăsta.

- Dar fata aia a căutat-o cu lumânarea.

- Ce inimă, Tiziano, ce inimă!

Când Maddalena ridică privirea avea chipul încordat şi genele umede. Trase adânc aer în piept şi scuipă spre Tiziano, care făcu ochii mari în timp ce flegma i se scurgea pe palton, acolo unde îşi prinsese insigna cu fascia şi tricolorul.

- O să mori în curând, zise Maddalena dintr- o suflare, fixându-l cu privirea în pupilele negre. îţi promit. Mori precum şobolanii care se umflă în Lambro şi apoi sunt mâncaţi de corbi.

Zâmbetul se stinse pe chipul lui Tiziano, doar pentru o clipă, după care hohotul de râs se alătură celorlalte, care izbucniseră cu putere după tirada Malnatei.

Maddalena nu scoase un cuvânt tot drumul. Mergea în faţa mea cu pasul ei

rapid şi chiar dacă o strigam nu răspundea, faldurile paltonului prea larg deschizându-se ca nişte aripi în timp ce înainta pe strada Vittorio Emanuele.

O urmam cu răsuflarea tăiată şi mă gândeam la Donatella, la cum se dădea cu ruj, la rochia care-i sublinia sânii, şi-mi veni în minte cuvântul pe care-l folosiseră pentru a o descrie: „vrăbiuţă”. Ura pe care o simţeam pentru Tiziano, pentru vorbele lui calme de atotcunoscător, era depăşită doar de ura pe care o simţeam faţă de mine însămi pentru că, pentru o clipă, doar o clipă, îl crezusem.

L-am găsit pe Noe în curte, săpând o groapă în spatele ţarcului pentru gâşte. Ne salută cu o mână şi zâmbi văzându-ne sosind, dar apoi îşi dădu seama că Maddalena era furioasă şi se întoarse la săpat. Câinele lătra cu disperare, legat în lanţ, acoperind zgomotul ritmat al sapei care muşca din pământul îngheţat.

Fără să se oprească din săpat, Noe mă privi şi spuse:

- S-a vindecat.

Mi-am dus mâna la obraz, acolo unde Matteo mă tăiase cu cuţitul în noaptea în care intraserăm pe furiş în curtea familiei Tresoldi. Tăieturile pe faţă sângerează mult chiar dacă sunt superficiale, îmi explicase el. La mine fusese o zgârietură.

Dar mama mă văzuse pe când era încă proaspătă şi începuse să urle:

- Cum ai reuşit să-ţi faci asta, nefericito?

Iar eu îi răspunsesem că mi-o făcusem singură, special, ca s-o supăr, pentru că dacă viitorul meu depindea doar de un chip frumos, atunci nu mi-l doream. Ea strâmbase din buze, spunându-mi că dacă avea să-mi rămână cicatrice, nici un bărbat n-avea să mă ia de nevastă şi aveam să rămân singură pentru totdeauna, din vina mea.

- Nu-i nimic, îi răspunsesem.

Tăietura se închisese curând ca şi cum n-ar fi fost. Aproape că-mi păruse rău.

- Chiar dacă rămânea semn n-ar fi contat, zise Noé dintr-o suflare. Ai fi fost la fel de frumoasă.

Am simţit cum mă înroşesc şi n-am răspuns.

- Ce faci? îl întrebă Maddalena.
- Sap o groapă.
- Văd asta. Dar de ce?
- Venisem să iau o gâscă. Apoi am simţit din spatele lădiţelor cu fructe din spate un miros urât şi m-am dus să verific.
- Şi ce-ai găsit?
- Vreţi să vedeţi?

Pisica avea ochii albi şi burta spintecată. Noé folosi sapa ca să alunge muştele de pe

botul ei şi zise:

- Cred că a intrat azi-noapte. Vittorio probabil că s-a jucat un pic cu ea înainte s-o lase să plece. Şi ea a venit să moară aici, în spate.

- Cine e Vittorio? am întrebat acoperindu- mi gura pentru a încerca să nu vărs.

- Câinele. Vittorio Emanuele se numeşte. Ca regele.

-Ah!

Noé dădu din umeri.

- Tata a zis să-l arunc... Pisoiul. Dar mie îmi pare rău de el.

- E semn rău, zise Maddalena. Semn de moarte.

- Aici moare câte un animal în fiecare zi. Nu trebuie să crezi în lucrurile astea, replică Noé.

- Tu nu crezi? insistă ea.

- În lucrurile care aduc ghinion? Nu. Sunt doar poveşti pe care oamenii le spun ca să-şi învingă teama.

- Nu crezi nici măcar în limba de gâscă?

-Nu.

- Nici măcar în ceea ce spun despre mine?

-Nu.

Maddalena tăcu pentru câteva secunde, apoi luă sapa din mâna lui Noé şi spuse:

- Te ajutăm noi.

Am ridicat toţi trei pisica, folosind o cuvertură ca să nu ne murdărim şi să nu ne cadă ce-i ieşea din burtă. Corpul animalului era greu, de parcă ar fi fost plin de pietre, chiar dacă părea un lucru lipsit de importanţă, negru şi murdar, în mijlocul cuverturii. A trebuit să-mi ţin respiraţia până când am aruncat bocceaua în groapa din spatele ţarcului gâştelor.

- De ce-aţi venit aici? întrebă Noé, punând la loc sapa în dulapul cu unelte.

- Ştii să omori o gâscă? întrebă Maddalena.

Noé îşi frecă bărbia acolo unde era murdar
de pământ şi spuse doar:

-Da.

- Arată-mi cum se face, îl îndemnă ea.

Şi pe chip i se citea expresia de atunci când avea gânduri rele.

- La ce-ţi foloseşte? am întrebat-o.

Noe luă o foarfecă lungă şi ascuţită.

- Vrei să mai iei o limbă? o întrebă în timp ce ne apropiam de ţarcul gâştelor.

- Nu, răspunse Maddalena. Vreau doar să învăţ cum se ucide.

Orice ar fi avut în minte, nu mai avu timp. În seara în care am îngropat pisoiul,

Maddalena a primit vestea care a schimbat viaţa familiei sale.

Era o telegramă din Africa. Ernesto fusese rănit în timpul „eroicei" – aşa i se spunea – apărări a districtului militar din Passo Uarieu şi transferat la spitalul militar. Aveau să fie transmise şi alte veşti în zilele următoare, după cum promitea telegrama. Dar autorul era anonim, un birocrat, şi timp de patruzeci şi opt de ore Maddalena nu dormi şi nu mâncă nimic.

Apoi scrise Ernesto însuşi de la spital. Nu dădu informaţii despre sănătatea sa, nici despre o posibilă întoarcere. întrebă doar de Luigia. Voia s-o ia de nevastă. Repede. înainte să fie prea târziu.

Totul fu organizat prin telegrame. Şi la final sosi ultima scrisoare, cu marginile negre. Luigia se aruncase peste masa din bucătărie, cu faţa ascunsă în braţe, ochelarii abandonaţi pe faţa de masă şi voalul, care încă nu fusese terminat, pe cap. Doamna Merlini se închisese în cameră şi ţipetele i se auzeau din bucătărie. Donatella dormea.

- Lui Ernesto îi era teamă că avea să moară fără să o ia de soţie, zise Maddalena.

Strângea scrisoarea aşa cum se stoarce o cârpă, cu răsuflarea tăiată. Au făcut totul prin procură. Un „da" din Africa, unul de-

aici, şi lucrurile fuseseră puse la punct.

În data de 24 ianuarie, bătălia de la Tembien se încheiase fără victorie sau înfrângere. Ernesto, asemenea multor alţi bărbaţi, murise pentru nimic.

M-am apropiat şi i-am luat mâna. Ea o strânse, o duse la frunte şi o ţinu acolo îndelung, fără să scoată o vorbă. Aceea era un soi de durere care nu se lăsa spusă.

24

Timp de multe nopţi am visat gâştele. Somnul îmi era agitat, confuz şi plin de violenţă: câmpuri de luptă pline de morţi, ca în tablourile cu războaiele lui Napoleon din
cărţile de la şcoală. Dar, în locul puştilor, soldaţii aveau foarfeci mari şi lucioase, asemenea celor pe care Noe le folosea să omoare gâştele. Şi era şi el acolo, cu un coif verde, murdar de sânge până la coate. Şi ţinea în mână o gâscă ţeapănă, fără vlagă, cu burta sfâşiată, şi-i spunea Maddalenei:

- Trebuie să simţi în palmă măruntaiele şi să le scoţi cu degetele. Ai grijă să nu le

rupi, că apoi carnea prinde un gust rău.

Era şi Maddalena în visele mele, era şi Tiziano Colombo, care avea gâtul lung şi ciudat, şi un cioc lipit de chipul lui frumos şi curat. Maddalena îi înfigea foarfeca în gură şi în craniu. Tiziano urla, un lichid negru ţâşnindu-i din ceafa, apoi abdomenul i se umfla şi, când i se deschidea, ieşea un copil cu pielea violacee, precum cea a unui înecat.

Atunci mă trezeam, lac de transpiraţie şi de frică, şi cu dorinţa de a ţipa. Aş fi vrut să-i povestesc Maddalenei acele vise, dar fugea de mine. După moartea lui Ernesto îşi ridicase în jur o barieră dincolo de care nu lăsa pe nimeni să treacă.

Dacă mă duceam s-o caut, îmi răspundea doar din spatele uşii. „Mâine", zicea. Dar a doua zi se întâmpla la fel.

Am aflat de la Caria că Donatella se dăduse jos din pat şi nu mai avea febră, că burta îi devenea din ce în ce mai mare, iar doamna
Merlini o ţinea ascunsă, sufocată de ruşine. Maddalena alesese să se ascundă împreună cu ele în frigul acelei case, care rămăsese goală.

Fără ea, orice lucru îşi pierduse culoarea, forma şi consistenţa. La şcoală, profesoara de geografie începuse să înfigă steguleţele cu ofensiva italiană pe harta

Etiopiei, numind războiul „cea mai mare expediţie militară colonială care va rămâne în istorie”, iar eu o uram cu atâta intensitate, încât îmi imaginam că mă scol în picioare şi sparg călimara cu cerneală lovind-o de fruntea ei.

În schimb, nu făceam nimic şi rămâneam privind afară pe fereastră, aşteptând sunetul clopoţelului.

La sfârşitul orelor fugeam fără să salut pe nimeni şi făceam un efort dureros să nu mă duc s-o caut pe Maddalena. Traversam centrul în fugă, cu ghiozdanul lovindu-mă în coapsă şi fularul desfăcut de care riscam să mă împiedic, şi mă duceam la Noe.

La el îmi plăcea mirosul de pământ umed, de muncă şi de tutun şi gesturile lente, precise, pe care nu le irosea niciodată pentru a face un lucru inutil. Mă lăsa să stau cu el în timp ce lucra, iar eu îi vorbeam despre orice ar fi putut să mă ajute să acopăr zgomotul din urechi. Mă asculta şi-mi punea doar câteva întrebări, dându-le gâştelor de mâncare sau aranj ând conservele pe rafturile cele mai înalte. Şi domnul Tresoldi învăţă să accepte prezenţa mea aşa cum accepţi muştele vara şi se limita să întrebe, când intra în magazin şi mă vedea lângă scară, în timp ce-i întindeam o cutie de Italdado lui Noé:

- Dar n-ai teme de făcut?

- Le-am făcut deja, răspundeam, ridicând din umeri.

Uneori, Noé îmi cerea să-i spun lecţia şi-mi zicea că nu voia să rămân repetentă – dacă nu mă mai duceam la şcoală, m-aş fi dus să-l deranjez şi dimineaţa.

Dar se plictisea repede de Odiseu care intra în calul troian sau de Catul, care în imnul închinat morţii fratelui său spunea: *„Numquam ego te, vita fráter amabilior, aspiciam posthac?”*—

Când eram în curte, prefera să-mi explice el cum funcţionau lucrurile pe care le ştia bine: cum făceau găinile ouă şi unde trebuia să pipăi cu degetul pentru a şti dacă aveau pui sau nu. Cocoşul, zicea el, trebuia ţinut departe pentru că părea să nu se sature niciodată să lase gravide găinile.

Chiar dacă vorbea despre lucrurile alea, Noé nu devenea niciodată vulgar şi nu se sfia să-mi vorbească despre lucruri pe care alţi bărbaţi, cum erau tata sau profesorii de la şcoală, le-ar fi considerat ruşinoase sau nepotrivite pentru o domnişoară.

Golul lăsat de Malnata ardea precum băşica lăsată de o arsură profundă; m-am agăţat de Noe şi m-am ascuns în afecţiunea lui, prefacându-mă că ar putea să-mi fie de ajuns. Pentru puţină vreme,

am încetat să visez gâştele.

Apoi, într-o zi, în coteţul găinilor, Noe îmi ridică bărbia.

- Ştii că eşti cu-adevărat frumoasă?

Fu atât de rapid, că n-am avut timp să reacţionez: îşi apropie chipul de al meu şi-şi lipi buzele de ale mele, delicat, dar ferm. Era ud, cald. Limba lui o căuta pe a mea, care era însă nemişcată. Respiraţia lui şi a mea, împreună, aveau un gust ciudat, care nu-mi plăcea, şi chiar dacă să-l simt lipit de mine îmi făcea inima să bată repede, mi s-a făcut frică şi l-am respins.

- Ce faci? am sărit, împingându-l cât colo.

- Iartă-mă, bâigui, dându-se înapoi.

Ouăle căzuseră pe jos şi să spărseseră într- un cheag galben şi transparent. Găinile cotcodăceau tare, lăsând peste tot pene albe mânjite de murdărie.

- îmi pare rău pentru ouă, am spus înainte să-l las singur.

în noaptea aia au reînceput coşmarurile. Mă trezeam în întuneric cu frica în gât şi cearşafurile lipite de piele şi îmi aduceam aminte că singurele persoane cărora aş fi vrut să le povestesc acele vise nu mai erau cu mine. Mă întorceam pe partea cealaltă, strivindu-mi faţa în pernă şi mă prefăceam

că era spinarea lui Noe sau umărul Maddalenei. Apoi adormeam.

25

Sfârşitul iernii veni fără să-mi dau seama.

Aerul călduţ al primăverii încerca să-şi facă loc printre ultimele zile friguroase. II simţeai în croncănitul corbilor care se îngrămădeau pe malurile râului Lambro, în mugurii rotunzi şi lucioşi precum bilele de biliard, care se iţeau la capătul crengilor.

În duminica aia, 15 martie, în timp ce-mi legam şireturile pantofilor de lac care-mi împungeau călcâiele, mama mă întrebă:

- Ce ai?

Am răspuns doar:

- Nimic.

Dar aş fi vrut să spun: „Tot".

Am trecut pe Podul Leilor împreună cu tata, care mergea repede fără să se întoarcă spre noi, şi cu mama, care-l urma la mică distanţă, ţinând lipită de corp poşeta din piele de struţ.

M-am oprit ca să mă aplec peste balustradă: râul curgea cenuşiu şi mut; un grup de raţe se odihnea pe râu, printre

pietre. Nu mai era nici urmă de Malnati.

Piaţa Domului era plină de soare, iar cerul senin. Sculptorii de madone cu chipul murdar de ghips şi pantalonii găuriţi desenau pe trotuar portretele lui Mussolini şi Isus, ţinând alături un afiş prin care cereau „O liră pentru artist”. Bătrânele care se îndreptau către biserică înaintau în grupuri compacte precum cetele de războinici, îmbrăcate în negru, în rochii lungi, cu mănuşi din plasă şi capul acoperit. Unele purtau la gât un medalion care avea sub capac portretul unui mort. În faţa domului, cu faţada impunătoare în dungi albe şi negre scăldate în soare, mama scoase din poşetă voaleta care mirosea a pudră de talc. Trebui să ne dăm repede din drum la trecerea Fiatului Balilla al domnului Colombo. Pietrele de sub roţi făcură un zgomot care te obliga să te întorci şi să te tragi într-o parte ca să-l admiri.

Domnul Colombo coborî din maşină; tata îşi scoase pălăria, iar mama se lumină la faţă, îndreptându-se de spate precum o turturea care-şi înfoaie penele.

- Domnule Strada, ce plăcere să vă întâlnesc, spuse Colombo cu un zâmbet larg. Apoi se întoarse spre mama mea şi şopti: Doamnă – cu o amabilitate mieroasă şi domoală cu iz de aroganţă, de parcă ar fi

putut să-i spună oricum ar fi dorit.

Făcu o plecăciune, iar ochii îi poposiră îndelung asupra ei în timp ce îşi îndrepta spinarea.

Filippo şi Tiziano coborâră de pe scaunele din spate, amândoi pieptănaţi cu cărare pe mijloc şi îmbrăcaţi cu uniformele bine călcate şi încălţaţi cu cizmele înalte şi negre abia lustruite. Tiziano o ajută pe mama sa să iasă din maşină, iar ea puse piciorul pe treaptă, sprijinindu-se în umbrela de soare din muselină albă pe care o folosea pe post de baston.

- O duminică frumoasă, doamnă! salută tatăl meu.

- La fel şi dumneavoastră!

- Să stăm alături, propuse Colombo, înfigându-şi degetele după cureaua neagră de la brâu.

- Minunată idee, zise mama, care-l privea cu ochi plini de adoraţie.

- Ce-a crescut fiica dumneavoastră! De- acum e fată mare, îi spuse doamna Colombo tatălui meu.

- E foarte adevărat, răspunse el cu o undă de mândrie care m-a surprins.

Vârâtă în hainele elegante, cu rochie din mătase şi pardesiu, mă simţeam nelalocul meu, cumva greşită. Mi-am încrucişat braţele peste sâni.

- Nu crezi şi tu că Francesca s-a

făcut o fată frumoasă? continuă doamna Colombo punând o mână pe umărul lui Filippo.

El se strâmbă. Chipul tatălui său se încordă într-o expresie enervată:

- Răspunde-i mamei tale!

Tiziano fu cel care interveni. îşi înclină capul.

O adevărată domnişoară. Făcu o plecăciune similară celei a tatălui său şi, în timp ce se ridica, întinse o mână încercând să- mi atingă tivul fustei. Şi ce rochie frumoasă!

Eu am tresărit şi m-am tras înapoi, strigând:

-Nu!

Mama se îngrozi:

- Francesca! Eu nu te-am învăţat să fii needucată!

- Nu vreau să mă atingi, am şoptit.

- Şi de ce ţi-e frică? râse domnul Colombo. Doar nu te mănâncă.

- Nu, am spus cu aceeaşi duritate pe care ar fi avut-o chipul Malnatei, dar poate îmi pune în burtă un copil şi apoi mă face să mă arunc în râu.

La auzul acelor cuvinte amuţiră cu toţii, iar amabilitatea falsă dispăru, în spatele chipurilor palide.

Primul lucru care sosi fu palma mamei –

puternică, pe obraz. Apoi urmară cuvintele doamnei Colombo:

- Familia mea nu va avea de-a face cu acea fiinţă dezechilibrată.

Domnul Colombo mă scrută cu un amestec de dezgust şi dezamăgire. Filippo stătea lipit de fusta mamei sale, în timp ce Tiziano afişa un rânjet unsuros.

- O dezechilibrată, repetă doamna Colombo întorcându-ne spatele pentru a intra în biserică, urmată de soţ şi de fii.

- Proasto! urlă mama. Ce ai spus?!

începu să alerge în spatele domnului Colombo, strigându-l pe nume. îşi ţinea pălăria şi alerga, de parcă nu i-ar mai fi păsat deloc de reputaţia şi de demnitatea care fuseseră întotdeauna obsesiile ei.

Bătrânele care treceau pe lângă noi arătau spre mama şi şopteau:

- Ia uite cum zboară vrăbiuţa spre cuib.

Tata îşi puse pălăria pe cap şi se uită în pământ. Oare fuseserăm atâta vreme orbi? El care voia să refuze să vadă, iar eu care, în schimb, nu înţelesesem încă faptul că văzusem prea multe.

Am intrat în biserică ţinând o palmă pe obrazul care încă mă frigea. Tata mă conduse de-a lungul naosului, iar eu am fost foarte atentă să calc numai pe dalele

de marmură neagră, făcând zgomot cu tocurile. Când am ajuns-o din urmă pe mama, care se aşezase pe banca din spatele familiei Colombo, tata se aşează alături de ea ca şi cum nimic nu s-ar fi schimbat, dar fixând cu privirea scăunelul pentru îngenuncheat. Voiam să-i spun că nu lui trebuia să-i fie ruşine, nu el trebuia să se ascundă. Dar am tăcut, şi în momentul în care îmi şopti: „Mulţumeşte-i lui Dumnezeu", mi- am făcut semnul crucii.

Mirosul de tămâie era greu, Isus din bronz şi aur din capătul altarului continua să mă fixeze cu privirea, dar şi eu îl priveam la rândul meu, întrebându-1: „De ce ai permis să se întâmple toate astea?"

Preotul vorbi despre învierea trupurilor şi despre izbăvirea sufletului, iar eu mă gândeam la mama, care se dezbrăca şi se lăsa îmbrăţişată şi sărutată de domnul Colombo, cu buzele lui aspre care îi gâdilau sânul. Mă gândeam la Maddalena, la cum aş fi vrut să fug şi să i le povestesc toate. Mă gândeam la Tiziano şi la zâmbetul unsuros pe care mi-l aruncase în curtea bisericii.

Enoriaşii se ridicară pentru a primi cuminecătura, iar notele scoase de orgă în timp ce se cânta *Panis Angelicus* făceau să tremure ferestrele; eu m-am refugiat în capela Fecioarei, ca să rămân singură şi să

aprind o lumânare: poate în schimbul unei rugi către mama lui, Dumnezeu ar fi ascultat ce aveam de spus.

Statuia Fecioarei era cu albastru şi auriu şi avea o coroană de stele pe cap. Cineva îi legase la încheieturile mâinilor mătănii, iar ea ţinea braţele deschise şi părea să mă privească binevoitoare. Înconjurată de parfumul cald al cerii, am îngenuncheat şi am închis ochii, cu mâinile împreunate. M-am rugat pentru Maddalena şi pentru Luigia, care nu mai putea dansa cu Ernesto. Apoi m-am gândit la familia Colombo, la Tiziano care aproape c-o făcuse pe Donatella să se omoare, şi la tatăl său care, asemenea lui, folosea femeile după bunul plac, îşi făcea plăcerile ca şi cum i se cuvenea. Nu ştiam dacă se putea să te rogi Fecioarei ca să trimită pe cineva în iad. Dar şi ea era femeie, trebuia obligatoriu să înţeleagă.

Am tras adânc aer în piept şi atunci am simţit miasma respingătoare a apei de colonie, lemnul băncii pârâind şi respiraţia caldă pe ceafă.

- Sunt eu, stai liniştită.

Tresărind, am deschis ochii. Tiziano îngenunchease lângă mine. Am încercat să mă ridic, dar el mă mângâie.

- Nu-mi spune că ţi-e frică, îmi zise el, mieros.

Nu mai reuşeam să vorbesc. Degetele lui erau reci pe când îmi mângâiau scobitura cotului şi treceau în jos până la încheietură, încet, cu blândeţe. Apoi mâna lui alunecă într- o parte.

- Nu-ţi fac nimic, zise ca şi cum s-ar fi rugat.

îmi ridică fusta atât cât să-şi treacă mâna pe
dedesubt. Nu reuşeam să mă mişc. Nici măcar să gândesc. Nu mai era decât pielea lui rece şi ţesătura rochiei care se ridica, descoperindu- mi coapsele. Fecioara se uita în continuare. Degetele lui Tiziano îmi apăsară puternic între picioare, făcură o mişcare circulară care-mi produse un val cald şi neaşteptat de plăcere îngemănată cu durere. M-am agăţat de bancă.

Tiziano scoase un geamăt, cu gura lipită de urechea mea. Zise „Şşşşşş" în timp ce degetele lui căutau să se strecoare pe sub marginea chiloţilor. Eram o lumânare topită din cauza căldurii, eram supusă în mâinile lui. Aş fi vrut să urlu, să lovesc cu picioarele, dar frica şi scârba îmi aruncaseră conştiinţa într-un loc în care nu mai puteam ajunge.

Brusc, se retrase şi se ridică, uşor îmbujorat la faţă. Am rămas aşa, cu unghiile agăţate de lemnul băncii şi plină de dezgustul de mine. Iar el, cu un ton

mieros până-n plăsele, îmi şopti:

- Când vrei, ne revedem.

26

Noe fu cel care mă găsi. Aveam faţa murdară de lacrimi şi picioarele zgâriate după ce coborâsem în grabă malul prăbuşit al râului. O făcusem fără să mă gândesc, de parcă trupul meu, în căutarea unui loc sigur în care să se ascundă, făcuse alegerile pentru mine.

- Francesca! mă strigă de pe pod.

Am ridicat chipul, iar el aruncă bicicleta cât colo şi se grăbi să ajungă la mine.

- Ce s-a întâmplat? întrebă aşezându-se pe vine.

- Pleacă! am strigat printre sughiţuri.

Mă simţeam murdară şi greşită. Nu voiam să mă atingă. Voiam doar să mă lase să dispar.

El şovăi de parcă i-ar fi fost teamă să nu mă frâng, apoi încercă să-mi pună o mână pe spate, rostindu-mi numele.

Eu l-am alungat cu furie, ţipând asemenea gâştelor când le înşfaci de gât. Atunci rămase nemişcat, cu braţele ridicate, respirând
sacadat, pe gură, şi privindu-mă cu o expresie disperată spuse:

- Ce ţi-au făcut?

Ce s-a întâmplat apoi am aflat din zvonurile răspândite de bătrânele care, în duminica următoare, şuşoteau în curtea bisericii.

Fiul negustorului de fructe se dusese la cafeneaua din colţ din Piaţa Arengario şi-i spusese lui Tiziano Colombo, care bea ciocolată caldă aşezat la măsuţa din faţa vitrinei cu prăjituri împreună cu prietenii lui, că era „un fascist idiot şi trebuia să-şi ceară iertare în genunchi de la toate fetele pe care îndrăznise să le atingă”.

Nimeni nu înţelesese la cine se referea, pentru că nu pronunţase nume. Tiziano izbucnise în râs şi-i spusese să plece, dar Noe îl luase de gât şi-l obligase să se ridice. Îi spusese: „îţi sparg faţa” sau „îţi îndes nasul în fundul craniului” – referitor la asta bătrânele nu se puseseră de acord.

Primul pumn fusese dat de Noe, după care Tiziano spusese că fetele la care se referea el erau doar „târfe”.

Ceilalţi clienţi ai cafenelei – bărbaţii cu cartoanele cu prăjituri puse în pungi pe care le duceau agăţate de degetul mic şi doamnele cu pălării de fetru care târau după ele copii cu gurile murdare de zahăr pudră – se grăbiseră spre ieşire cât ai clipi.

Asemenea tatălui său, care pe când era tânăr, împreună cu prietenii din Infama, una dintre cele mai cunoscute echipe din cadrul miliţiei fasciste din anii '20, umbla împărţind palme-n stânga şi-n dreapta, obligând oamenii să înghită ulei de ricin şi gândindu-se că termina ce se lăsase

început la Unificarea Italiei, Tiziano era convins că folosea violenţa cu un simţ profund de dreptate, de parcă să se bată ar fi fost ca o liturghie.

Bătrânele de la intrarea în biserică spuseră că băieţii aceia se repeziseră cu toţii împreună asupra fiului domnului Tresoldi, că Noe îl doborâse pe unul făcând să-i sară un dinte şi-i dăduse un cot în faţă altuia, dar apoi fusese lovit cu un picior în burtă şi căzuse cu spinarea pe o măsuţă frumos aşezată: ceşcuţe decorate de mână şi tacâmuri de desert din argint zburaseră cât colo. Şi odată căzut, nu mai avusese scăpare.

II loviseră cu picioarele şi cu pumnii în stomac, între picioare şi în spinare. înainte să plece, lăsându-l ca mort, cu sângele şi saliva ieşindu-i din gură şi din nas şi respiraţia care-i devenise un şuierat, Tiziano îi dăduse un şut în faţă şi-i aruncase:

- Scârbă!

Mulţumită domnului Colombo, care intervenise pentru ei la primărie şi pe lângă prefect, nimeni nu fusese pedepsit. Oamenii pur şi simplu încetară să pună întrebări legat de povestea aia. Până şi domnul Tresoldi, care nu voia să rişte pierderea magazinului obţinut graţie lor, trebui să tacă, limitându-se doar să înjure

atât de tare, încât îl auzeai de la două străzi distanţă.

Când m-am dus să-l văd pe Noé, tatăl lui m- a alungat spunându-mi că nu, nu se simţea bine, şi că era vina mea. El îl bătuse întotdeauna pe fiul său, dar după expresia disperată de pe chipul lui se înţelegea că de data asta era primul care se temuse pentru viaţa băiatului.

- Vă rog, l-am implorat, vreau doar să-l văd. Să-i spun că-mi pare rău. Că nu trebuia s-o facă.

- Din povestea asta nu ştiu decât că l-a făcut pe fiul meu să scuipe sânge, ţipă domnul Tresoldi, dar nu-mi mai era frică de vocea lui. Acum ştiam că adevăratul pericol venea de la vocile mieroase. Avea dreptate lumea, spuse domnul Tresoldi. Tu şi Malnata sunteţi pieze rele.

Rămasă fără ultimul loc în care să mă ascund sau să fug, m-am dus la Maddalena.

Am ajuns pe strada Mar sala înainte de ora cinei, cu o durere ascuţită într-o parte din cauza efortului şi cu chipul plâns.

- Sunt eu, i-am spus prin uşa închisă. Drept răspuns am primit doar liniştea, dar am continuat: Te rog! Am nevoie de tine.

Maddalena îmi deschise fără un cuvânt.

Purta o cămaşă veche şi ponosită şi o fustă şifonată. Mi se părea că se schimbase atât de mult în acele luni, ca şi cum ar fi crescut brusc şi nimic din ceea ce purta nu-i mai venea bine.

Ţinea în mână o scrisoare atât de deteriorată, încât m-am gândit că probabil o citise până-şi consumase lumina ochilor. M- am simţit copleşită de un val de afecţiune sălbatică şi mi-am dat seama de cât de puternică fusese durerea provocată de lipsa ei doar acum, când o vedeam acolo întreagă, în faţa mea, spunând:

- Vino!

În bucătărie, doamna Merlini gătea risotto şi se simţea mirosul puternic de şofran. Donatella, cu burta mare care-i deforma rochia, aşeza farfuriile pe masă. Avea chipul palid, fără pudră sau ruj. îmi aruncă o privire absentă, apoi întoarse capul.

Maddalena mă conduse până în cameră.

- Povesteşte-mi!

I-am spus tot. Vorbele gâlgâiau precum apa prin crăpăturile unui dig: din ce în ce mai puternic, până înfrângeau orice apărare. I-am zis despre ruşinea şi scârba pe care le simţisem când Tiziano mă atinsese în biserică, despre Noe care mă găsise plângând sub Podul Leilor şi apoi, din cauza mea, se alesese cu oasele rupte.

Rămase să mă asculte în linişte, strângând din dinţi. Apoi ridică ochii: era privirea aia sigură şi hotărâtă care i se întipărea pe chip atunci când lua o decizie fără cale de întoarcere.

îmi întinse scrisoarea pe care o strânsese în pumn: era de la Ernesto.

Probabil c-o scrisese cu câteva zile înainte să i se agraveze starea. Data era 22 ianuarie, dar timbrul poştal era din primele zile din martie. Ernesto era mort de două luni şi Maddalena primea acum o scrisoare. Trebuia să i se fi părut că vorbea cu raiul.

„Mă simt mai bine. Sunt bine îngrijit şi nu sar nici o masă. îţi promit că o să mă întorc curând pentru că n-am nici o intenţie să vă părăsesc pe tine, pe Luigia şi pe Donatella. Sunteţi ce am mai preţios. Dar dacă Dumnezeu ar vrea să mă cheme la el, tu va trebui să ai grijă de toate. Sunt mândru de tine. Eşti o fată puternică. Nu lăsa pe nimeni să-ţi stingă focul credinţei. Mă rog pentru tine, Ernesto."

Am terminat de citit şi Maddalena îşi împreună degetele cu ale mele.

- îmi pare rău că n-am fost acolo. Voiam doar să mor. Dar acum am înţeles ce trebuie să fac. Dacă vrei, o putem face împreună.

27

- Nu mai vreau să fiu cuminte, zise Maddalena în acea dimineaţă de martie în care soarele era încă acoperit de nori pe cerul vătuit cu rămăşiţele nopţii, în timp ce ne îndreptam spre Lambro să-l înfruntăm pe Tiziano.

Ea îmi spusese că aveam să-l găsim acolo, aşteptându-ne. Singur. Fusese de ajuns o scrisoare lăsată unuia dintre chelnerii de la Cafeneaua Arengario cu rugămintea să fie predată în mâinile potrivite. O bancnotă de cincizeci de lire făcuse restul. Nu voise să-mi spună ce scrisese în acea scrisoare, ci doar c-o semnase cu numele Donatellei.

- Va fi acolo, m-a asigurat ea, mergând alături de mine, în pas alert de-a lungul străzii Vittorio Emanuele, prin faţa vitrinelor brutarului şi ale negustorului de mărunţişuri care aveau obloanele încă trase.

Străzile erau atât de goale şi de pline de indiferenţă, încât îmi aminteau de cimitire.

- Şi apoi ce facem?

Maddalena nu răspunse, vârând o mână în buzunarul paltonului pe care-l ţinea descheiat. Pe dedesubt purta doar o rochie uşoară, iar picioarele îi erau învineţite de frig. Scoase din buzunar foarfeca de croitorie a Luigiei, care scânteie în lumină.

- Ce vrei să faci cu aia? am întrebat gâfâind.

- O să vezi.

M-am gândit la gâştele lui Noe şi la el care spunea: „Trebuie să-i ţii gâtul în felul ăsta, aşa le faci să deschidă ciocul”.

- Nu poţi.

- Ba pot.

- Şi ce se întâmplă apoi?

- Nu mă interesează, încheie vârând mâna şi foarfeca din nou în buzunar.

Podul Leilor era acolo, în capăt, aşa cum fusese întotdeauna, dar în acelaşi timp mai mare, aproape impunător, suspendat în liniştea încremenită, luminată de felinarele încă aprinse. Era un loc care-şi ţinea respiraţia.

Nu l-am văzut când ne-am aplecat peste balustradă, dar l-am auzit cântând.

Am coborât pe malul prăbuşit, iar Maddalena m-a apucat de mână pentru a mă ajuta să aterizez pe pietre cu tălpile încălţărilor mele care alunecau.

Tiziano era acolo, sub arcada podului, cu uniforma şi pantalonii bine călcaţi, cu cămaşa curată şi paltonul cu insigna lustruită. Era atât de nelalocul lui în spaţiul acela pe care-l asociam cu amintiri fericite, impregnat cu mireasma familiară a râului, încât am simţit ca şi cum aş fi

primit o palmă peste faţă.

Cânta din vârful buzelor *Spune-mi vorbe de iubire, Mariu* şi arunca pietre în valurile cenuşii,
făcându-le să sară pe luciul apei.

Maddalena avea palma transpirată în ciuda frigului şi respira tare cu gura deschisă. îmi dădu drumul şi înaintă spre el.

- Suntem aici.

Tiziano se întoarse cu o expresie nelămurită, apoi ne văzu şi făcu o faţă ciudată.

- Ce căutaţi voi aici?

Aruncă pe jos pietrele care-i rămăseseră.

- Eu am scris scrisoarea, zise Malnata, trebuie să-ţi ceri iertare pentru lucrurile pe care le-ai făcut.

- Nu trebuie să-mi cer iertare pentru nimic.

- îmi provoci silă, zise Maddalena. Şi eşti un laş care nu are nici măcar curajul să meargă la război.

Aş fi vrut să vorbesc şi eu, sau măcar să mă apropii de ea. Dar când îl priveam pe Tiziano, îi simţeam degetele şi respiraţia şi nu mai reuşeam să mă mişc.

- Voi nu înţelegeţi. Sunteţi doar două fetiţe – ridică din umeri, mângâie insigna cu fascia şi continuă: Nu ştiţi ce mi-ar fi făcut tata dacă ar fi aflat. N-aş

putea să-i spun vreodată că am făcut un copil cu o femeie uşoară. Chiar nu ştiţi. Clătină cu putere din cap şi se posomori, de parcă ar fi urmărit nişte gânduri pe care noi nu le puteam vedea. Şi-apoi era cu- adevărat ea, adică sora ta? zise trecându-şi limba peste dinţi. Cum aş putea fi sigur? Pe întuneric femeile seamănă-ntre ele. Gem şi strigă în acelaşi mod, ştiţi? E de-ajuns să stingi lumina şi nu mai ştii nimic.

Maddalena îl încolţi:

- Ai convins-o să vină cu tine spunându-i că altfel nu o luai de nevastă. Apoi, când n-a mai avut sângerarea obişnuită, te-ai făcut c-ai uitat şi ai părăsit-o ducându-te în oraş să spui că era o târfa.

Hotărârea ei îmi provoca teamă.

Tiziano îşi trecu limba peste buze.

- Femeile ar trebui să fie ca acelea ale ducelui: să ştie să se ofere fără pretenţii. Şi- apoi ea voia copilul ăla cu orice preţ. Dar eu nu pot, înţelegeţi? Nu pot. Pentru mine au hotărât deja.

- O să spunem tuturor ce le-ai făcut Francescăi şi Donatellei, ţipă Maddalena.

El izbucni într-un hohot cu râsul lui cu toată gura, continuând:

- Voi sunteţi nimeni. Cine să vă creadă? Se apropie, dispreţuitor, şi

adăugă: Indiferent ce se întâmplă, pe mine mă vor crede.

- Să plecăm, i-am şoptit Maddalenei. Te rog, să plecăm de-aici.

Dar ea nu se mişca. îl privea pe Tiziano cu un dispreţ feroce.

- Acum mori, îi spuse cu aceeaşi voce cu care vorbise cu Filippo şi Matteo în curtea domnului Tresoldi. Acum simţi că ţi-e frică şi ştii că eşti pe punctul să te loveşti. Acum ţi se întâmplă ceva rău. Poate nu mai respiri sau şobolanii îţi mănâncă ochii.

Am rămas nemişcată, în aşteptare, în timp ce Tiziano râdea şi continua să vină spre noi. Ceva trebuia să se întâmple. Ceva trebuia să se întâmple neapărat. Era foarte aproape, acum, atât de aproape, încât în nări îmi ajunse un damf din apa lui de colonie, aceeaşi pe care o simţisem în biserică.

- Ce e? se auzi Tiziano. încerci să mă sperii, Malnata?

Nu mai râdea.

Maddalena mă căută cu o expresie de furie şi teamă întipărită pe chip.

Tiziano ajunse în faţa ei şi o apucă de gulerul paltonului.

- Ar trebui să mă tem de două fetiţe?

- Da, zise Maddalena şi-l lovi tare

deasupra unei urechi.

Tiziano scoase un ţipăt ascuţit şi o lovi la rândul său, ducându-şi apoi mâna la tâmpla care-i sângera.

Ea se zbătu să iasă din palton pentru a scăpa din strânsoarea lui, iar Tiziano căzu în spate, pe pietre. în mână îi rămase doar haina goală.

între degetele Maddalenei lucea foarfeca pătată de sânge. Tiziano îşi privi uluit palma însângerată şi urlă:

- Credeţi că puteţi să mă omorâţi, târfelor?

Maddalena se aruncă asupra lui, cu foarfeca în pumn. Tiziano o apucă de încheietură şi îi răsuci braţul la spate. Ţipătul ei fu cel care mă eliberă din împietrirea prostească în care mă încremenise frica.

- Las-o în pace! am strigat şi m-am aruncat asupra lor.

Primul lucru pe care l-am simţit a fost durerea: o plesnitură în mandibulă, atât de puternică încât dinţii au clănţănit muşcându- mi limba. Am simţit un firicel de sânge prelingându-se din gură. M-am prăbuşit la pământ, sigură că eram pe punctul de a-mi găsi sfârşitul. Am horcăit încercând să respir, în timp ce Tiziano îşi masa încheieturile degetelor.

Abandonată pe jos, cu pietrele reci sub

ceafă şi sub spinare, m-am trezit observând lucrurile cu o detaşare confuză.

Tiziano se aplecă peste Maddalena, îi înfipse o mână în păr, înnodându-i-l între degete, şi trase cu violenţă. Ea avea ochii umflaţi şi sângele îi curgea pe faţă.

Ţipă şi începu să-i zgârie mâinile încercând să scape din menghina în care o prinsese. Lovea din picioare şi urla cuvinte urâte, insulte vulgare pe care n-o mai auzisem niciodată pronunţându-le.

El dădu un şut în foarfecă, trimiţând-o în apă, împreună cu un pumn de pietre. Apoi o
târî pe Maddalena în râu.

Îi puse o mână pe spinare, în vreme ce cealaltă era încă în părul ei, şi o scufundă în apă. Urletul Maddalenei deveni un gâlgâit de groază.

Nu mai reuşeam nici măcar să ţip.

„Ochii tăi frumoşi strălucesc, flăcări de vis lucesc" cânta Tiziano încă ţinându-i faţa în apă şi frângând versurile cu respiraţia lui sălbatică. „Spune-mi că nu e o iluzie, spune-mi că eşti toată numai pentru mine!" Vocea lui nu mai avea nici urmă din blândeţea de altădată. Acum era delirantă, pătată de o desfătare bolnavă.

Tiziano ieşi din apă cu pantalonii şi paltonul ude leoarcă şi părul blond auriu lipit de fruntea udă. În spatele lui,

Maddalena rămăsese în genunchi în apă şi tuşea să-şi spargă plămânii, cu chipul plin de sânge şi nâmol.

Am încercat să mă ridic pe coate, dar pietrele erau alunecoase şi mă aruncau la loc la pământ.

Tiziano rânji. Mă privi, îşi trecu limba peste dinţi şi spuse:

- Acum o să vezi ce-ţi fac eu ţie.

Am simţit groaza de a fi singură, la bunul plac al unui bărbat. Era diferită de frica pe care o simţisem întotdeauna în preajma domnului Tresoldi. Aia venea din burtă, ca atunci când asculţi poveşti cu căpcăuni şi vrăjitoare. Frica provocată de Tiziano venea din tot corpul, era neagră şi vâscoasă, se insinua peste tot.

- Dacă încerci, te omor, am şuierat.

Poate asta însemna să fii mare şi femeie. Nu era sângerarea care-ţi venea o dată pe lună, nu erau complimentele bărbaţilor sau hainele frumoase. Era să întâlneşti privirea unui bărbat care-ţi spunea: „Eşti a mea” şi să-i răspunzi: „Eu nu sunt a nimănui”.

Ceea ce se întâmplă apoi n-am înţeles nici până astăzi. A fost precum lucrurile care se întâmplă în somn.

Tiziano începu să scotocească disperat pe sub fusta mea, apucă de chiloţi şi-i trase în jos până la glezne, apoi mă constrânse

să desfac picioarele apăsându-mi cu genunchii în coapse.

Eu ţipam, cărând pumni în pieptul şi-n umerii lui, dar greutatea lui mă bloca la pământ. Apoi mă strânse de încheieturile mâinilor, ţinându-mi braţele deasupra capului şi zicând:

- Şşşşş, stai liniştită.

îmi era scârbă de el, de mine, de tot. Respira cu greutate, cu chipul palid şi buzele livide, de parcă sufletul fusese supt din el.

- L-am auzit pe diavol venind, se auzi o voce dinspre râu. Era răguşită, de sălbăticiune. M- am întors. Maddalena ieşea din Lambro precum o pisică pe pietre, cu apa şiroind pe ea şi cu sângele curgându-i pe frunte. A zis că acum are el grijă să-ţi smulgă inima din piept.

Tiziano râse şi îmi împinse limba în gură deschizându-mi cu nerăbdare buzele.

- Cu dinţii ţi-o smulge. Şi te târăşte jos în iad, continuă ea.

Tiziano se îndreptă de spate şi-şi vârî o mână în chiloţi să caute lucrul ăla tare şi care pulsa, împingând în ţesătura pantalonilor.

Apoi, brusc, ca şi cum cineva ar fi apăsat pe un întrerupător, se opri, iar ochii îi deveniră două hăuri negre, pline de frică, asemenea celor ai unui copil.

Şi căzu grămadă peste mine, respirând încă puţin, pentru câteva clipe, pe gâtul meu – o respiraţie fierbinte, întreruptă de gâfâieli violente. Şi apoi nu se mai mişcă deloc.

— „Frate, mai drag decât viaţa, de-acum n-am să te mai privesc vreodată?" (în limba latină în original)

Epilog. Forma vocii

Inima lui bolnavă îl trădase sau Malnata fusese cea care-l oprise cu vocea ei?

Mă întorceam acasă cu picioarele ude leoarcă, pielea îngheţată, gustul de sânge în gură, şi continuam să mă întreb. Aveam în faţa ochilor chipul său deformat într-o strâmbătură, iar pe trup mâinile lui care mă ţineau nemişcată. Mă durea totul, până şi dinţii şi oasele. Şi cu toate astea, cu toată frica şi scârba pe care le simţeam, nu mă gândeam decât la Maddalena, la mâna ei care-o strângea pe-a mea, la ea care-mi spunea: „Ne vedem curând".

A doua zi sosi ca un lucru pe care nu ni-l doriserăm. Nu mă gândeam decât la trupul ăla cufundat în râu în timp ce orele se scurgeau una după alta, lipsite de sens. Eram îngrozită că aveam să fim descoperite. M-am rugat ca orice alt lucru de pe lume să dispară, lăsându- ne doar pe

noi. Dar rugile nu sunt bune să ţină lumea în frâu.

Căutările fuseseră deja începute când Maddalena îmi spuse:

- Trebuie să-i spunem lui Noe, poate ne ajută să-l ascundem.

Cadavrul lui Tiziano Colombo fu găsit într-o dimineaţă în care cerul era atât de încărcat, încât părea din lână udă.

Se spunea că fusese Filippo, fratele lui, cel care sugerase să caute în Lambro. Ştia că trebuise să se ducă să discute cu cineva.

Cineva care poate îi întinsese o capcană. Poate un răzvrătit care voia să lovească în inimă una dintre familiile cele mai respectate din oraş pentru a ştirbi grav bronzul aurit al regimului căruia familia Colombo îi fusese mereu devotată.

Ochii şi limba îi fuseserămâncate de şobolani şi de corbi, iar restul trupului era murat în nămol; nările şi urechile erau atât de pline de mâl, încât până şi doamna Colombo abia reuşi să-l recunoască. Ridică insigna cu fascia în pumn şi spuse:

- O să se facă dreptate pentru crima infamă.

Sau cel puţin asta fusese scris în gazeta oraşului.

Domnul Colombo se declară mulţumit de

articolul depe prima pagină pentru care alesese personal portretul fiului: uniforma fascistă şi zâmbet de vedetă de cinema. în schimb, se arătă mâhnit că ziarul *Corriere della Sera* îi dedicase doar o notă scurtă în care numele nici măcar nu apărea.

Două zile mai târziu – venise deja sfârşitul lui martie – găsiră scrisoarea cu numele Donatellei. Nu fusese un comunist cel care-l ucisese pe fiul cel mare al familiei Colombo. Nici măcar un antiitalian, un trădător de patrie, un anarhist, care i-ar fi putut conferi morţii sale aceeaşi importanţă ca aceleia a unui martir. Fusese o fată, o vrăbiuţă de trei lei, orfană de tată şi cu un bastard în burtă.

în zori, când poliţia politică Ovra a sunat la uşa apartamentului de pe strada Marsala pentru a o aresta, Donatella era încă în cămaşă de noapte şi în picioarele goale. O ridicară aşa, fără măcar s-o lase să-şi ia un şal, urletele mamei şi ale surorii trezind întregul bloc.

în aceeaşi seară, mama îmi spuse:

- Am luat bilete pentru Napoli. Mâine plecăm noi două. Mergem la familia mea şi rămânem o vreme acolo.

Cu inima-n gât, am întrebat-o de ce, dar ea nu vru să-mi răspundă.

Tata fu cel care-mi spuse cum stăteau lucrurile. Fasciştii o duseseră pe Donatella

la cazarmă şi o interogaseră:

- De ce n-ai făcut salutul roman?

- Nu ştiam că eram obligată să-l fac.

- Cunoşteai victima?

- Da, sigur că-l cunoşteam, eram logodiţi.

- Şi apoi ce s-a întâmplat?

- I-am spus despre copil şi n-a mai vrut să mă vadă.

- Copilul cui?

- Copilul lui, ăsta e copilul lui, al cui altcuiva?

- Familia ne-a asigurat că victima nu se deda la practici de păcătuire trupească în afara căsătoriei, deci copilul trebuie să fie al altcuiva, cineva care v-a plătit pentru serviciile dumneavoastră şi nu a fost suficient de atent.

- Dar ce spuneţi acolo?! Nu e adevărat!

- Şi scrisoarea asta?

- N-am văzut-o în viaţa mea!

- E semnată cu numele dumneavoastră, cum explicaţi asta?

- N-am scris-o eu, jur, o, domnule, jur.

Cine s-o creadă pe fata aia ciufulită şi lăsată
cu burta mare de un bărbat care nu era soţul său? O femeie uşoară nici măcar nu

ştie ce e ăla adevăr.

Tata îmi spuse că şi fiica cea mică a familiei Merlini începuse să ţipe cele mai groaznice injurii împotriva mortului: că trata femeile de parcă ar fi fost animale, că le folosea şi apoi le arunca şi că-şi vâra mâinile pe sub fustele fetiţelor în biserică.

Atunci ieşise la iveală numele meu, iar mama hotărâse că trebuia să plecăm. Ea nu mă întrebase nimic, nici măcar nu se uitase la mine, ca şi cum i-ar fi fost ruşine de mine. Făcuse bagajele, aruncând în valize, la întâmplare, rochiile ei şi ondulatorul pentru păr.

În timp ce striga la Caria să-i caute rochia uşoară, cu buline, şi sandalele, tata se apropie de mine. Stăteam la masa din bucătărie, iar în faţă aveam felia de prăjitură cu vanilie pregătită de Caria, încă neatinsă. Erau zile întregi de când nu reuşeam să mănânc. O senzaţie de greaţă constantă îmi făcea stomacul să se strângă, urcând până în ceafa şi întunecându-mi gândurile.

Tata rămase multă vreme tăcut, frecându-şi degetul mare de încheieturile de la cealaltă mână, apoi îşi drese glasul.

- Ceea ce se aude... începu el. îşi trecu limba peste buze şi înghiţi în sec. Adică... ce se aude că s-ar fi întâmplat în biserică... în capela Fecioarei... ce ţi-ar fi

făcut... Ezită încă o dată, trase aer în piept. îmi pare rău că s-a întâmplat. îmi pare foarte rău. Nu e vina ta, ştii asta?

Am încuviinţat imperceptibil.

- Tu n-ai făcut nimic. înţelegi, da?
- Nu vreau să plec cu mama.
- Ştiu. Ştiu, Francesca.
- De ce vrei să mă trimiţi de-aici?
- Nu vreau să pleci. Nu vreau. Dar poate că e mai bine, ştii? Doar pentru puţin timp. Îţi promit. Până se aşează lucrurile.

Mă mângâie uşor pe umăr. Părea că-i era teamă să mă atingă.

M-am prăbuşit peste el, l-am îmbrăţişat, îngropându-mi faţa la pieptul lui. Tresări, apoi, ca şi cum ceva dinlăuntrul lui s-ar fi destins, mă luă în braţe, îşi odihni bărbia în scobitura umărului meu şi începu să mă mângâie pe păr. Avea acelaşi miros ca şi cămăşile lui din şifonier, cele în care mă refugiam când aveam nevoie să urlu.

Am ajuns la gară pe când era încă întuneric. Mama înainta poticnindu-se în timp ce strângea în pumn mânerul valizei prea grele. Purta pălărioara cu voaletă strâmbă pe chipul descompus, funda de la guler era desfăcută şi avea un fir tras în dresurile de mătase, de la pulpă până la călcâi.

Dădea din coate prin mulţime, cerând:

„îmi daţi voie?” pe un ton timid şi obosit. Aburul alb se ridica pe hornurile trenurilor până la acoperişul din fontă, îţi intra în nări şi îţi lăsa senzaţia că te arde nasul.

Mama mă strângea de cot, zicându-mi să mă mişc şi mă împingea:

- Fii ascultătoare!

Eu mă gândeam la Donatella, care avea să se umfle precum o broască şi, singură, avea să urască din ce în ce mai mult fiinţa aia care-i creştea în burtă, ghemuită în întuneric. Mă gândeam la doamna Merlini, care, dacă Dumnezeu i-ar fi lăsat fiul şi i-ar fi protejat fiica, poate ar fi reuşit să găsească un locşor şi pentru Maddalena. În schimb, acum, n-avea să facă altceva decât să se lupte în continuare şi să se îngroape şi mai mult în ea însăşi. Mă gândeam la casa de pe strada Marsala, la vasele din cupru care aruncau umbre lungi în bucătăria din ce în ce mai goală.

Şi mă gândeam la Maddalena. La vocea ei când îi spusese lui Tiziano că diavolul îi smulgea inima din piept, la mâna ei care o strânsese pe a mea, la mireasma râului.

Durerea era făcută din lucruri concrete: stomacul încordat, vezica umflată, sângele care pulsa în cap şi peste tot. Devenisem un os frânt.

Ştiam că n-aveam s-o mai văd niciodată. O abandonam. Fusesem şi eu pe râu cu ea

în ziua în care Tiziano murise. Maddalena mă apărase, mă salvase aşa cum fac eroii din romane, întotdeauna ceilalţi luau vina mea asupra lor.

O lăsam pe mama să mă târască pe peron, spre botul unei locomotive care se afla deja în aşteptare, cu fascia din alamă. Oamenii miroseau a somn întrerupt şi a primele ţigări.

Eu aveam mintea goală şi picioarele moi. Şi atunci cineva mă strigă:

- Francesca! Aşteaptă!

Noe se agăţase de unul dintre stâlpii pe care era afişat orarul trenurilor şi se ridicase pe vârful picioarelor ca să se vadă pe deasupra mulţimii.

M-am oprit brusc, iar mama aproape se împiedică încercând să mă împingă, dar m-am eliberat din strânsoarea ei şi m-am dus la el.

- Ce cauţi aici?

- Trebuie să vii cu mine, răspunse dintr-o suflare. Repede!

Avea nasul distrus şi plin de răni cu coajă, vânătăi în jurul ochilor şi o rană adâncă sub sprânceană, lipită cu copci.

- Nu pot.

- Ba sigur că poţi.

Nu reuşeam să-l privesc în ochi, devenisem de sticlă.

- Nu pot, am repetat.

- Ţi-e frică?

- Sigur că mi-e frică! Tiziano a murit.

- Ştiu. Maddalena a mărturisit. A zis că l-a omorât ea.

- Dar nu e adevărat! am sărit ca arsă. Tiziano avea inima bolnavă. A murit singur.

Poate fusese vocea Maddalenei cea care-i făcuse inima să se oprească. Poate chiar îl ucisese ea.

- Nu mai contează de-acum.

M-am simţit precum hârtia de ziar care se face într-o clipită scrum în foc.

- Şi ce-o să i se întâmple acum?

Noé clătină din cap, furios, apoi durerea îl sili să se oprească.

- Nu ştiu. A încercat să spună adevărul despre scârbosul ăla de Tiziano Colombo, dar n-au crezut-o. E cuvântul Malnatei care acuză un fascist.

- Şi eu ce pot face?

Ochii lui Noé deveniră ostili.

- Să spui şi tu adevărul.

- Şi de ce pe mine m-ar crede?

- Nu vrei măcar să încerci?

Dinspre Noé se simţea un iz de tinctură de iod şi pomadă care acoperea mirosul lui de pământ care-mi plăcea aşa de mult.

- Nu ştiu dacă pot. Eu nu sunt ca ea. Nu mă pricep la cuvinte.

De ruşine şi pentru că mi-era scârbă de mine trebui să-mi ascund faţa în timp ce sirena trenului se auzea tare, iar mama mă striga.

- Este cambia mea, zise Noé.
- Cambia ta?
- Pentru data aia cu mandarinele. îmi eşti datoare.
- Nu pot.
- Francesca, trebuie să mergem, strigă mama în spatele meu.
- Nici măcar pentru ea?

Mi-am impus să-l privesc, să-i caut ochii pe chipul ăla distrus. Distrus din cauza mea.

- Nu sunt ca tine şi ca ea... am zis. Nu sunt capabilă. Nu pot.
- Nu-ţi mai repet, domnişoară. Urcă imediat în tren!

Un hamal o ajutase pe mama să urce valiza în tren, iar acum ea îşi întindea braţele spre mine din tren, cu mâinile acoperite cu mănuşi albe, făcându-mi semn să vin.

- Trebuie să plec, i-am spus lui Noe.

El mă fixă cu privirea în linişte.

M-am gândit la ce avea să se întâmple cu Maddalena acum că mărturisise. Nu ştiam ce aveau să-i facă. Ceea ce ştiam despre execuţii era doar din cărţi: avea să fie

decapitată sau trasă în ţeapă. Sau poate avea să fie închisă în temniţă, lovită cu bastoanele de nişte călugăriţe la o şcoală de corecţie de la ţară.

Mama se apleca pe geamul trenului, întinzându-mi mâna.

- Fii atentă la scară, să nu-ţi strici rochia!

Şi atunci m-am blocat. îmi veni firesc, fără să-mi dau seama, postura şi modul de a reacţiona al Malnatei. Mintea şi corpul îmi erau pline de ea, ea se revărsă peste mine când am spus:

- Nu-mi pasă de rochie.

M-am întors să-l caut pe Noe, dar el deja nu se mai vedea.

Am fugit de-a lungul peronului, oamenii ferindu-se din calea mea precum gândacii. Trenul pleca din staţie, iar mama ţipa.

L-am găsit în faţa gării, ridicându-şi bicicleta abandonată lângă un felinar. îmi reveni suflul, iar nodul pe care-l avusesem în piept se topise precum untul într-o tigaie fierbinte.

- Noe, aşteaptă!
- Cu-adevărat ridicol!

Aşa reacţionă domnul Colombo la solicitarea mea de a lua cuvântul. Mulţimea începu să latre precum o haită de câini care văd sosind un lepros, încercând să mă alunge ca să nu mă lase

să ajung la Maddalena. Ea era singură în centrul acelei săli cu podea din marmură albă şi tavanul acoperit de fresce, de unde un înger blond, care strângea în braţe stema familiei Savoia, ne scruta cu privirea, indiferent.

Fusese târâtă în faţa primarului, îmi dezvăluise Noe. Cineva o apucase de subsuori, altcineva de glezne, aproape ca şi cum legea şi regulile oamenilor nu mai valorau nimic, iar ea era o vrăjitoare care trebuia arsă pe rug. Primarul, din biroul său cu tricolorul şi fascia, îi privise adunându-se şi, cu un aer deranjat, spusese:

- Acesta nu este un tribunal şi cu siguranţă nu pot să organizez aici procesul unei copile.

Nu se procedează aşa.

Primarul şi ceilalţi în uniformă râse seră de mulţimea convinsă că o fetiţă slabă şi murdară ar fi putut să omoare un bărbat în toată firea. Un fascist.

- Asta nu e o fetiţă, răspunsese doamna Colombo, cu chipul străbătut de furie, e Malnata!

- Daţi-mi voie să trec! am strigat ridicându- mă pe vârfurile picioarelor pentru a căuta privirea Maddalenei peste capetele îngrămădite. Aveam încă răsuflarea tăiată şi părul ciufulit după

cursa cu bicicleta, cu Noe care pedala rapid, şi apoi în sus pe scările de la primărie, în mijlocul uriaşelor holuri goale în care paşii mei produceau un ecou înspăimântător. Vreau să vorbesc şi eu!

- De ce ar trebui să ascultăm o fetiţă? Ce caută aici? Chemaţi-l pe taică-său.

Am dat din coate în mijlocul mulţimii, pe lângă carabinieri, bărbaţi care până şi în interior purtau pălărie şi femei care îşi apucau strâns poşetele, pentru a ajunge la Malnata. Ţipetele şi ameninţările nu mă speriau. Noe încercase să stea lângă mine, dar mulţimea îl împinsese înapoi.

Maddalena în sfârşit mă privi. Buzele ei spuneau: „Te-ai întors”.

- Nu a fost ea!

Mi-am dat seama doar după ce le-am rostit că urlasem acele cuvinte.

în faţa noastră se întindea un şir de bărbaţi în uniformă, printre care se afla domnul Colombo care părea să vrea să ne strivească sub carâmbul cizmei. însă Maddalena îi privea pe toţi cu ochii ei obraznici şi luminoşi şi până şi ei ajungeau să creadă că ar fi putut să-i ucidă cu un singur cuvânt. Până şi acei bărbaţi care aveau puterea de a spune „trăieşti” sau „mori” erau îngroziţi de privirea Malnatei.

Primarul, cu medaliile prinse pe piept şi

ciucurele negru care-i atârna pe frunte, bătea tare cu pumnul în masă pentru a face linişte, dar mulţimea continua să mugească:

- Diavolul l-a pus să facă ce-a făcut. E Malnata. Atrage răul. Un băiat aşa de cuminte, aşa de educat, aşa de frumos. Un tânăr născut pentru un destin măreţ. Iar ea l-a aruncat în apă aşa cum se face cu animalele.

în lumea lor existau doar două certitudini. Prima: lucrurile care nu puteau fi explicate fuseseră trimise de diavol sau de Dumnezeu, indiferent că loviseră o persoană pe care ei o considerau cumsecade sau un netrebnic. A doua: nu era niciodată vina bărbaţilor.

- Aveţi dreptate voi, am spus, aproape rămasă fără suflare, în picioare, alături de Maddalena. A fost ea.

în sală se lăsă tăcerea şi toţi încremeniseră ca într-un osuar.

- Şi am fost şi eu. Şi a fost şi Donatella şi pruncul care creşte în ea. A fost Dumnezeu şi a fost diavolul. A fost apa din Lambro, pietrele de pe mal şi inima lui blestemată. Toate aceste lucruri l-au ucis.

Mulţimea ameninţa să explodeze.

- Linişte! urlă primarul.

- Spuneţi că nu s-a întâmplat pentru că nu credeţi că e posibil ca un

bărbat ca el să le facă lucrurile alea scârboase unor fete ca noi. Dar chiar asta a făcut. Şi noi nu mai putem păstra tăcerea.

Maddalena era frumoasă ca o cadra. Chiar şi aşa, îngenuncheată la pământ, cu chipul murdar. Se ridică şi mă prinse de mână. Avea palma transpirată şi caldă. îmi zâmbi. Nu mă mai simţisem atât de puternică niciodată în viaţa mea.

Mulţumiri

Să spun „mulţumesc" a fost unul din primele lucruri pe care le-am învăţat când eram copilă. Cam în perioada în care învăţam cum să traversez strada şi încercam să desluşesc misterul legării şireturilor de una singură. Dar când eşti copil trebuie să spui „mulţumesc" chiar şi atunci când n-ai nici un chef.

Acum am crescut şi pot să mulţumesc cui vreau eu şi atunci când contează cu adevărat.

Mulţumesc celor care au crezut în povestea mea şi au dorit să-i ofere posibilitatea să fie citită.

Lui Carmen Prestia, prima care a avut încredere în mine şi care mi-a spus: „Francesca o să rămână pentru totdeauna în suflet".

Rosellei Postorino, pentru că a lucrat împreună cu mine, cu precizie şi grijă infinită.
Mulţumesc fiindcă ai insistat să adaug *acel* dialog. Mulţumesc şi pentru poveştile tale care au rămas cu mine.

Robertei Pellegrini, pentru sfaturile preţioase şi atenţia pentru detalii.

Măriei Luisa Putti, pentru că ai rămas trează până la patru dimineaţa să te îngrijeşti de povestea mea. Ai făcut un soi de magie, reuşind să aduci cartea asta la cea mai bună versiune a ei. Mulţumesc pentru obsesia ta pentru cuvinte şi pentru că m-ai făcut să-l descopăr pe Pessoa.

Paolo Repetti, fără tine, cartea asta n-ar exista. Mulţumesc.

Mulţumesc Şcolii Holden şi extraordinarilor săi profesori:

Eleonorei Sottili pentru toate prilejurile în care mi-ai spus: „Scena asta e bună!”, dar, mai ales, pentru cele în care mi-ai zis: „În schimb, asta nu e deloc”.

Federicăi Manzon, pentru încredere şi discuţiile pentru „risipire-dubii” din biroul de la etajul al doilea.

Lui Marco Missiroli, pentru că una dintre scenele principale din această poveste s-a născut în grădina şcolii, în mijlocul lecţiei tale fulgerătoare.

Lui Andrea Tarabbia, pentru că m-a

ajutat să descopăr *II gorgo* („Bulboana”) de Fenoglio, pentru excursia la Grădina Ninfa şi pentru grepfruturi.

Mulţumesc, Livio Gambarini şi Masa Facchini, profesori de neînlocuit la cursul „Plăcerea scriiturii” din cadrul Universităţii Catolice, pentru că au citit primele mele încercări caraghioase de povestiri şi pentru că m-au învăţat să urăsc scenele care încep cu „Lumina care pătrunde prin perdele”. Mulţumesc şi Martinei care a citit respectivele povestiri şi, în ciuda acestui lucru, a continuat să aibă încredere în mine.

Mulţumesc, Franco Pezzini, Van Helsing torinez, pentru că m-ai primit la cursul tău despre fantastic.

Mulţumesc ghizilor mei virgilieni în infernul din liceu: Chiara Riboldi, Caterina Muttarini, Enrica Jalongo, Rossana şi Laura Portinari şi Massimiliano Tibaldi.

Mulţumesc colegilor mei scriitori şi tovarăşi de aventuri: Francesco, constructor neabătut de lumi, Alice, care străluceşte precum licuricii, Giada, fiica lunii şi a mamei natură, Antonia, mica vrăjitoare sarcastică şi consilieră de *ship,* Sergio, samurai cinic cu inimă de aur. Nu aş fi putut să-mi doresc tovarăşi de călătorie mai buni, nici pe uscat, nici la bordul unei nave zburătoare.

Mulţumesc, în ordine aleatorie, celorlalţi colegi de la College Scrivere B (2019-2021):
Vittoria mare, Vittoria mică, Paola, Simone, Rossella, Giorgia, Lea, Tommaso, Silvia, Mary, Susanna, Benedetta, Davide, Giovanni, Edo. Mulţumesc pentru că aţi fost primii mei cititori şi pentru că mi-aţi permis să vă citesc povestirile. E ca şi cum ne-am fi scrutat, pe rând, în suflete. Străluciţi maxim.

Mulţumesc prietenilor mei alături de care nu trebuie să mă simt niciodată vinovată că sunt eu însămi: Nico, Rasputin din Monza, Ricky, o stâncă zdravănă, Mario, maestru berar pe jumătate căpcăun, Jacopo, acvilă de munte, Gabriele, Cyborg Cheshire.

Gaia, mulţumesc pentru că, în teribilii şi tu- multuoşii ani de liceu, povestirile pe care le scriam împreună şi personajele noastre nebune şi superbe au fost adesea singurele lucruri care mă făceau fericită. Le port mereu în suflet. Mulţumesc pentru vasele din iena, felinare şi nopţile pe care le-am petrecut treze stând la taifas la un pahar de vin Sangue di Giuda.

Beatrice, mulţumesc pentru că te-ai lăsat mereu târâtă pe oriunde m-au dus nebuniile mele. Mulţumesc pentru şedinţele de studiu disperat, pentru

obsesiile adolescenţei noastre, pentru groaznicul portret pe care mi l-ai făcut, în care semăn mai mult cu un ornitorinc decât cu o fiinţă umană. Mulţumesc că ai fost acolo întotdeauna.

Mulţumesc familiei mele, unchilor şi verilor mei care au crezut întotdeauna în mine, şi în special lui Federico, lui Lorenzo, lui Marco şi Giuliei. Vă iubesc.

Mamă şi tată, mulţumesc pentru că aţi sprijinit-o întotdeauna pe fetiţa asta care la nouă ani a încercat să fugă de-acasă pentru a pleca în căutarea aventurilor cu cartea despre azteci şi un suc de afine în rucsac, şi care voia să devină cavaler când avea să se facă mare. Dacă această carte există este meritul alor voastre „A fost odată", al buzunarelor găurite şi cusute încontinuu din cauza colecţiei mele de pietre cu forme ciudate, al prilejurilor în care îmi arătaţi o stea pe cer, spunând: „Cine ştie cine locuieşte acolo".

Note

Citatele de la pp. 10, 85 şi 274 sunt extrase din cântecul *Parlami d'amore Mariu* de Ennio Neri şi Cesare Andrea Bixio (1932).

Citatul de la p. 47 este extras din cântecul *'O surdato 'nnammurato* de

Aniello Califano şi Enrico Cannio (1915).

Citatele de la pp. 72 şi 216 sunt extrase din bucata muzicală *Dammi un bacio e ti dico di si* de Bixio Cherubini şi Cesare Andrea Bixio.

Citatele de la p. 101 şi de la p. 140 sunt extrase din volumul lui P. Cadorin, *II Fascio a Monza,* Paolo Cadorin, Vedano al Lambro, 2005.

Citatul de la p. 106 este extras din *Decalogo dellapiccola italiana*.

Citatul de la p. 133 este extras din *Preludiul* operei *Aida* de Giuseppe Verdi, pe un libret de Antonio Ghislanzoni.

Citatul de la p. 137 este extras din discursul pe care Mussolini l-a ţinut la 2 octombrie 1935, când a anunţat războiul din Etiopia.

Textul de pe fluturaşul citat la p. 166 este extras din C. Duggan, *II popolo del Duce*, Laterza, Roma-Bari, 2012.

Citatul de la p. 195 este extras din G. Leopardi, *Canti,* sub îngrijirea lui N. Gallo şi a lui C. Garboli, Einaudi, Torino, 2016.

Citatul de la p. 256 este extras din cântul 65 de Catul.